LUIS DE LA HIGUERA

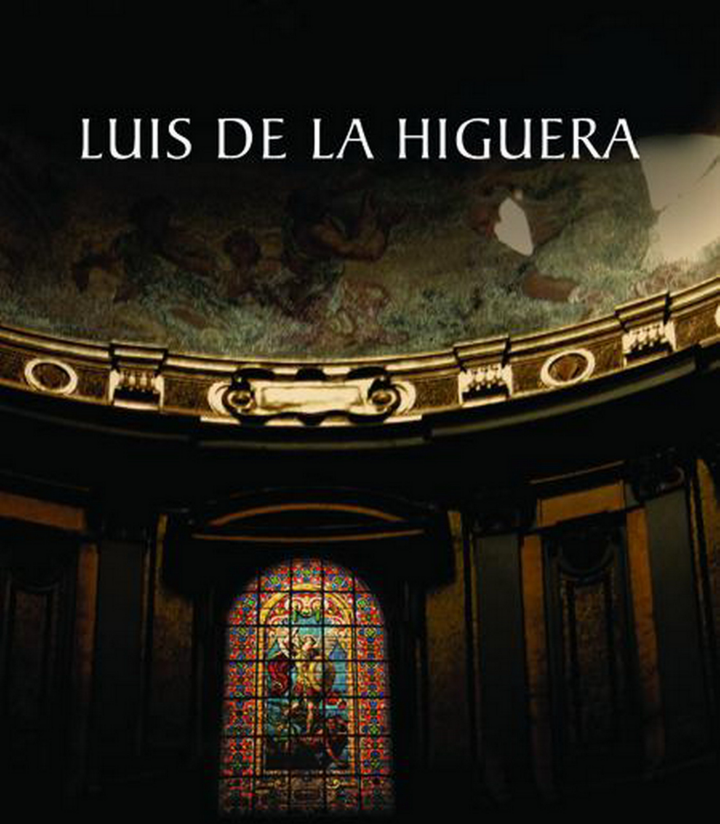

AUTOPSIA SATANEI

CÂND ȘTIINȚA ÎNFRUNTĂ RELIGIA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
LA HIGUERA, LUIS de

Autopsia Satanei / Luis de la Higuera; trad.: Savin Vasile.
Bucureşti: Editura RAO, 2012

ISBN 978-606-609-110-7

I. Savin, Vasile (trad.)

821.133.1-31=135.1

Editura RAO
Grupul Editorial RAO
Str. Turda 117–119, Bucureşti, ROMÂNIA
www.raobooks.com
www.rao.ro

LUIS DE LA HIGUERA
L'autopsie de Satan
© Timée Éditions, 2006
Toate drepturile rezervate

Traducere din limba franceză
VASILE SAVIN

© RAO International Publishing Company, 2007
pentru versiunea în limba română

ianuarie 2012

ISBN 978-606-609-110-7

Vittoriei Gutierrez Motrel, bunica mea.
In Memoriam.

Adeseori o minciună nu-i decât un adevăr
care se înşală asupra datei.
Etienne Rey

Fără minciună, adevărul ar pieri
de disperare şi plictiseală.
Anatole France

PARTEA ÎNTÂI

EXHUMATIO

1

Vatican, 1655

Soarele, în apus, își revărsa prin vitraliile Capelei Sixtine, razele de un roșu sângeriu, amestecând în purpura celor șaptezeci și doi de cardinali adunați în conclav o avalanșă de reflexe incandescente. Iar în această feerie de carmin, argint aurit și grena, în această mare de roșu violaceu și stacojiu, Sfântul Colegiu se pregătea să treacă la cel de-al patrulea și ultim scrutin din zi. Sosise momentul alegerii celui care va avea greaua sarcină de a fi atât moștenitorul lui Hristos, episcopul Romei, urmașul lui Petru, stăpânul pământean al creștinătății și tutorele ei spiritual: papa.

– Vă propun să trecem la vot, anunță cu glas solemn cardinalul decan Severino Massimo care prezida adunarea.

Cei șaptezeci și unu de cardinali aprobară în liniște. Ziua fusese lungă, dezbaterile dificile, și fiecare aștepta cu nerăbdare rezultatul.

– Eu... hmmm... eu cer suspendarea ședinței.

Șaptezeci și una de perechi de ochi uluiți se întoarseră spre cardinalul Umberto Donatelli, țintuindu-l de parcă ar fi proferat o blasfemie nemaiauzită.

– Eminența Voastră, sunteți serios? îl chemă la ordin cardinalul decan. Tocmai urmează votul!

Drept, în mijlocul adunării, Donatelli schiță un zâmbet stânjenit. Cuprins de o nervozitate neobișnuită, își clătină capul mare plin de coșuri și insistă:

Da, da, înțeleg... Dar tocmai de aceea solicit o pauză. Eu... eu nu sunt sigur că merit încrederea dumneavoastră și...

Ezită o clipă, ferindu-se să-și aplece privirea spre toate aceste chipuri tulburate care se uitau la el. Ochii i se îndreptară spre fresca monumentală a Judecății de apoi care orna zidul din fundul capelei. În fața lui, condamnații se zvârcoleau de durere, încercând zadarnic să scape de caznele care îi așteptau în infern. Simți cum îl străbate un frison când adăugă cu un glas obosit:

– Am nevoie să mă confesez.

O larmă de nedescris se produse în capelă. Între proteste și invective, fiecare se întreba ce stratagemă inventase acum Donatelli pentru a întârzia scrutinul. Partizanii lui Fabio Chigi, principalul său rival, îl bănuiau că voia până în ultima clipă să găsească un șiretlic prin care să mai câștige câteva voturi.

Cardinalul decan bătu cu palma în masă, cerând liniște. Fără îndoială, acest Donatelli era prea imprevizibil ca să fie un papă acceptabil.

– Faptul că simțiți nevoia unui duhovnic este un lucru absolut stimabil, Eminență, însă vă rog să înțelegeți că va trebui să așteptați terminarea scrutinului. Prin urmare, v-aș fi recunoscător dacă luați loc!

În fața tuturor acestor priviri îndreptate spre el, Donatelli simți că hotărârea lui slăbește. Încuviințând moale din cap, în final se supuse, dar ideea că putea fi ales îl umplea dintr-odată de un profund sentiment de neliniște.

O jumătate de oră mai târziu, cardinalul decan mai număra încă o dată buletinele. Clătină din cap. Nu, nu era nici o greșeală; Sfântul Colegiu urma să voteze din nou.

– Era al patrulea și ultimul scrutin din zi, anunță el adunarea. Teamă mi-e că va trebui să amânăm alegerea până mâine-dimineață.

Donatelli își reținu un oftat de ușurare.

Ceilalți suspinaseră resemnați. Stăteau închiși din zori în Capela Sixtină, iar ideea de a amâna votarea pentru a doua zi nu-i încânta deloc.

Cardinalul decan ceru să se perforeze buletinele în locul unde se afla cuvântul „eligo", legându-le apoi cu un fir de mătase, și le încredință cardinalului camerleng pentru a fi arse cu paie jilave.

Trecuseră șaptesprezece zile de la decesul lui Giambattista Pamphili – mai cunoscut sub numele de Inocențiu al X-lea –, iar alegerea succesorului său se anunța dificilă. Cele patru votări cotidiene autorizate de procedură avuseseră loc, dar rămânea în continuare departajarea a doi candidați: Umberto Donatelli și Fabio Chigi. Nici unul nu putuse strânge până atunci cele două treimi din voturi plus unul necesare pentru a fi ales, iar fumul negru care urma să se ridice în scurt timp pe cerul azuriu al Vaticanului va fi semnul că scaunul suveranului pontif continua să rămână vacant.

Odată cu venirea nopții și cardinalii dormind, Umberto Donatelli, izolat într-un colț al Capelei Sixtine pentru masă, savură o clipă de solitudine înainte de a începe să măsoare sala maiestuoasă, cuprinsă de întuneric. Acolo unde cardinalii își petrecuseră ziua șoptind la nesfârșit, legând și dezlegând alianțe, negociindu-și votul până în ultima clipă, sunetul pașilor săi de-abia tulbura acum liniștea. Ajuns în fața frescei, se așeză pe un scaun și ridică ochii.

Undeva în adâncul sufletului, simțea nevoia să se roage. Dar, de câteva luni, nu se mai putea ruga. Ceea ce avea pe conștiință era atât de tulbure încât nu se simțea în stare să-și expună sufletul în fața Creatorului. Contrar celor ce afirmase,

chiar și o spovedanie i se părea mai presus de puterile sale. Nu era sigur că Domnul, în pofida nemărginitei sale bunătăți, l-ar putea înțelege. Nu, ceea ce-i trebuia era un confident.

– Umberto...

Donatelli tresări. Camerlingul Silvio Rampallo, cu fața ciupită de vărsat și capul pleșuv, se afla în spatele său. După ce lăsă din mână sfeșnicul pe care îl adusese, se așeză alături de prietenul său, punându-i o mână pe umăr.

– Trebuie să-ți mărturisesc că te pricepi la efecte!

Însă Donatelli nu schiță nici măcar un zâmbet. Cu silueta sa impozantă bine așezată în jilț, stătea prosternat, într-o atitudine pe care nu o avea de obicei. Silvio se uită la el cu simpatie. Pântecos, Donatelli avea în general mare grijă de felul în care stătea, convins că demnitatea era atât o chestiune de postură, cât și de comportament. Dar, văzându-l atât de abătut, cu ochii ațintiți mereu la frescă de parcă ar putea afla răspuns la întrebările care îl frământau în figurile pictate cu un secol mai devreme de Michelangelo, Silvio Rampallo ghici că grija pentru felul în care stătea aproape că nu-l preocupa deloc.

Urmări privirea prietenului său și ochii îi dădură peste figura maiestuoasă a lui Hristos aureolat de lumină, a cărui siluetă părea să se clatine în lumina tremurată a lumânărilor.

– Michelangelo avea mult talent, murmură el, dar nu am înțeles niciodată de ce l-a reprezentat pe Fiul lui Dumnezeu ca un efeb imberb și musculos.

Tonul pe care îl folosise se voia ușor, iar Donatelli păru să aprecieze o clipă acest efort. Ridică o sprânceană.

– Tu cel puțin te poți socoti fericit că Pius al IV-lea i-a cerut lui Daniele da Volterra să-l acopere cu acest ridicol voal pudic, i-o întoarse el. Altfel, Iisus ne-ar fi arătat acum formele sale!

Însă urma de zâmbet care îi limpezi chipul la acest gând se șterse de-ndată, iar cardinalul Rampallo se resemnă să aștepte ca prietenul să facă următorul pas. În spatele lor,

în obscuritate, un cardinal sforăia. Trecu ceva timp până când Donatelli vorbi din nou.

– Silvio, prietene, murmură el atunci cu glas nesigur, ce crezi despre Satana?

Camerlingul stătu câteva clipe fără să zică nimic.

– Diavolul, Lucifer, Prințul Întunericului... insistă Donatelli.

Silvio Rampallo aruncă o privire în jur ca să se asigure că ceilalți nu-l puteau auzi și-și trecu o mână peste capul pleșuv, căutând zadarnic un răspuns care să nu arate că este un imbecil. Însă Donatelli nu părea să aștepte vreun răspuns. Continuă:

– Mie, povestea aceasta cu îngerul decăzut mi s-a părut întotdeauna o invenție stânjenitoare. *Vechiul Testament* abia face referință la Satan. În „Zaharia" și „Cartea lui Iov", e doar un cuvânt comun: Satana face asta, Satana face ailaltă... E greu să fii mai vag. El este nume propriu desemnându-l concret pe adversarul lui Dumnezeu abia în „Cronici". Asta arată importanța ce i se acorda! În fond, eu cred că era mai degrabă vorba de a-l descărca în mod discret pe Iahve de responsabilitatea Răului.

Se întrerupse câteva clipe și schiță un zâmbet nedefinit. Presupunând că îi era adresat lui, Silvio se hotărî să i-l întoarcă. Departe de el gândul să înțeleagă ce anume era glumă în aceste vorbe. Ca s-o spunem pe aia dreaptă, se simțea mai degrabă stânjenit.

– Umberto, nu cred că e momentul să...

– Păi, evident, chestiunea aceasta pune probleme, continuă Donatelli ca și cum nu ar fi auzit obiecția prietenului său. Problema este că, la origine, toate creaturile au fost concepute ca fiind bune. În această privință conciliul de la Latran a fost cât se poate de clar. Atunci cum se explică faptul că o creatură a Domnului – fiindcă Satana este și ea una dintre ele – a ales brusc să se revolte și să comită Răul? Tu înțelegi? Pentru noi, muritorii, e altfel; Satana există deja ca să ne ispitească. Noi avem o scuză. Dar pe el cine l-a incitat să facă Rău? Ce

l-a împins la asta? Însuși Sfântul Toma s-a pierdut în explicații legate de acest subiect. Fiindcă nu putem admite că, deasupra lui, există o putere a Răului care să-l fi influențat. Cum altfel dacă nu prin concilierea cu unicitatea lui Dumnezeu? Ar fi curată erezie, clar. O divinitate amabilă și o alta rea. De neconceput! Creștinismul este monoteist, ce naiba!

Donatelli se opri din nou. În ciuda străduinței de a păstra un ton calm și ponderat, în glasul său era un tremur neobișnuit. De parcă o ezitare ori o îndoială pătrunsese brusc în vorbele îndelung meditate, de parcă repeta un discurs pregătit cu grijă, însă cuvintele căpătau pentru el o nouă semnificație pe măsură ce-i ieșeau din gură. Silvio Rampallo înțelese că această conversație trebuia să aibă multă importanță pentru prietenul său. Când se aplecă spre a auzi mai bine ce avea de spus, Donatelli deja începuse:

– Înseamnă că Satana a decis în mod *liber* să facă Rău. O alegere deliberată având drept urmare faptul că se vede imediat izgonit. Să admitem. Dar asta tot nu ne spune de ce a făcut-o. Păcatul trufiei? Dorința de a fi egalul lui Dumnezeu? Mare taină. Nici un teolog nu a putut da o explicație convingătoare. Altfel, dacă Satana se afla de la sine la originea Răului, aceasta ar însemna să-i acordăm o putere enormă. Or, nu poate fi prea puternic decât dacă, și aici, ar rivaliza cu Creatorul. Revenim la problema anterioară. Adversar, de acord; rival, e prea mult. Așadar: să veghem să nu-i supraestimăm puterea, dar totuși să-i și lăsăm ceva. Un echilibru delicat...

Silvio ezită să intervină. Oare unde voia să ajungă prietenul său? Se hotărî să-l lase să continue.

– Și toate astea pentru a-ți spune că nu putem face altceva decât să presupunem nu numai că Dumnezeu l-a creat pe Satana și îl tolerează, ci că îl și folosește spre a ne pune la încercare. Numai că în acest caz, scuză-mă, găsesc că Dumnezeu ar avea în el ceva meschin și calculat, lucru care nu-i stă bine personajului... Pe scurt, acest Satan pune mai multe probleme

decât rezolvă, iar toate astea nu m-au prea convins. Și, Silvio, ca să-ți spun pe de-a-ntregul, dacă existența lui transcendentală mi se pare greu de explicat, personal nu am crezut în existența sa concretă. Sincer să fiu, a mi-l imagina în carne și oase...

Donatelli oftă, închizând pentru o clipă ochii. Razele lunii care pătrundeau în capelă îi proiectau umbra pe frescă, desenându-i silueta masivă în mijlocul damnaților. Undeva, în întuneric, se auzi cum pocnește tâmplăria. Donatelli continuă să privească într-o parte în momentul în care adăugă:

– Până în ziua când l-am întâlnit.

Silvio înălță capul. Nu era sigur că înțelesese bine; mai degrabă spera să nu fi auzit bine. Au existat oameni care fuseseră condamnați la arderea pe rug pentru lucruri mult mai mărunte decât acesta. Privi silueta bondoacă a vechiului său prieten a cărui față roșie și spână, lucind de sudoare, îl făcea de obicei să se gândească la o roșie bine coaptă și cărnoasă. Ascunsă sub pliurile duble ale pleoapelor, privirea acestuia, atât de adesea directă și pătrunzătoare, i se păru dintr-odată pierdută undeva în spațiu. Niciodată nu-l văzuse într-o asemenea stare.

– Cum asta, l-ai întâlnit?

– L-am văzut pe Satana. În fața mea. Stând ridicat pe labele sale enorme. Silueta lui monstruoasă își arunca spre mine privirea goală și hidoasă. O întâlnire pe care, crede-mă, nu o voi uita nicicând.

De data aceasta, Silvio Rampallo nu-și putu reține zâmbetul. Îl cunoștea pe Donatelli, iată, de șaizeci de ani. De pe vremea copilăriei petrecute împreună în câmpia toscană, îi urmărise ascensiunea în sânul Bisericii. Îi împărtășise îndoielile când acesta intrase în ordin, îi aplaudase diversele numiri, îi criticase manevrele nedemne, îl însoțise în rătăcirile sale, cunoscându-l de prea mult timp ca să știe că nu spunea asemenea lucruri cu ușurătate. Dar era totuși ceva greu de înghițit.

Își împreună mâinile pe burtă, clătinând din cap cu un aer de îndoială.

– Umberto, îmi spui numai prostii!

Donatelli scoase un oftat adânc și întoarse în fine ochii spre interlocutor.

– Măcar, Silvio, măcar... Dar cel mai derutant lucru din toate astea este că am fost profund ușurat să mă aflu față în față cu el. Căci, dacă acea creatură pe care am avut-o dinaintea mea nu ar fi fost Satana, poți să mă crezi că ar fi fost ceva cu mult mai înspăimântător...

Silvio înțelese, în sfârșit, că Donatelli se referea la ancheta pe care o făcuse cu câteva luni mai înainte în sudul Franței. Cum, la întoarcere, prietenul său nu scosese o vorbă în această privință, practic, nu avea habar de toată povestea.

– Nu prea pricep...

– Pentru că nu cunoști întreaga poveste. Chiar și eu, deși s-au scurs atâtea luni de când am făcut ancheta, tot nu reușesc să-i înțeleg întreaga semnificație. Și totuși crede-mă, am avut toate elementele. I-am întrebat pe toți martorii, am consemnat faptele, am memorat și cel mai mic detaliu, am notat și cea mai neînsemnată conversație. Și totuși trama pe care toate astea par a o desena mă aruncă în cea mai adâncă tulburare. Ca să încep cu începutul, ar trebui mai întâi să amintesc de itinerarul lui Zénon de Mongaillac.

Se ridică, pornind să străbată sala în lung și-n lat, fiind limpede că era dispus să înceapă o lungă istorisire, însă camerlingul era epuizat; nu se simțea în stare să o asculte.

– Umberto, suntem în conclav, zise el cu glas sfârșit. Ziua de mâine riscă să fie una obositoare. N-am putea să mai așteptăm câteva zile?

– Tocmai că nu, Silvio. Așa ceva nu mai suferă amânare.

– Dar... Dacă povestea asta te-a tulburat atât de adânc de ce nu mi-ai vorbit mai din timp? De ce a trebuit să aștepți până acum? Cum vrei să-ți ascult povestea când...

– Trebuie să mă asculți!

Surprins de tonul autoritar al prietenului său, Silvio îl privi o clipă.

– Ascultă povestea asta, Silvio, insistă Donatelli, te rog!

Camerlingul făcu o figură resemnată și se afundă în jilț. În timp ce Donatelli începea să povestească, în Roma, departe, răsunau clopotele. Silvio Rampallo avu un zâmbet trist. Știa că, de-acum, Umberto avea slabe șanse să-i succeadă suveranului pontif...

2

Paris, câteva luni mai înainte...

Zénon de Mongaillac se gândise mereu că viața este un joc unde nu riști nimic participând și se vedea sfârșindu-și-o într-un ținut al liniștii și ceții, desăvârșindu-și erudiția între două duști zdravene de rachiu de ienupăr.

– Să-i mulțumim Cerului că ne-a dat una dintre acele nopți fără lună și numai bune pentru activități clandestine! șopti el către tânărul de lângă el.

Cu capul între niște umeri firavi, adolescentul clănțănea din dinți și nu părea dispus să împărtășească entuziasmul maestrului său. Atenția îi era fixată pe versantul apusean al ridicăturii unde micul cimitir, ca o crustă de la o rană obrintită, forma o sinistră pată întunecată.

– Am o presimțire rea, reuși el să articuleze cu un glas tremurător.

Zénon își stăpâni un zâmbet. Așa cum stătea ghemuit, învățăcelul său părea un căluț-de-mare. Îi aranjă mantia.

– Mi se pare că ți-e cam frig.

Într-adevăr, nu era cald, dar cel puțin ploaia încetase. Norii grei care se rostogoliseră încet pe deasupra văii în cursul

nopții se risipiseră, împinși de un vânticel răcoros ce bătea dinspre soare-apune, iar acum un miros de iarbă udă se ridica de la pământ. Odată cu sfârșitul rafalei de ploaie, zgomotele nopții se făcură din nou auzite în întuneric. În depărtare, doi câini se luptau pentru ceva, cineva trântea o ușă, iar firma unei bodegi de vară scârțâia în vânt.

– Frica este o boală a sufletului, Nicolas, adăugă învățatul. Iar afecțiunile sufletului întunecă mintea. Privește în jur; vezi ceva care să te sperie?

Nicolas își îndreptă puțin umerii. De-a lungul incintei abației ce domina colina, colibe murdare se cățărau pe coastă, înghesuite unele în altele, dând strania impresie că evită să alunece în mocirla de jos. Era un labirint de cocioabe dărăpănate, din care răsăreau turle de mori, adăpostind ceea ce orașul refuza să primească; zdrențăroși și păduchioși de toate soiurile. Un loc puțin frecventabil după apusul soarelui. Pe Nicolas îl trecu un fior.

– Nu ne e teamă pentru că e înfricoșător, maestre, ci este înfricoșător pentru că ne e teamă.

Zénon ridică din sprânceană. Fără îndoială că băiatul acesta nu-i nici pe departe prost.

Dezgroparea unui cadavru, trebuie să admitem, nu era activitatea favorită a nimănui. Cum nu era nici așteptarea nopții pentru a putea pătrunde într-un cimitir. Și, absolut logic, ca și Nicolas, Zénon cu siguranță ar fi preferat și el să se afle în pat, la căldură. Totuși, chiar dacă îi plăcea să creadă că nu degeaba era doctor în anatomie și botanică la Colegiul Regal de medicină din Paris, și că, de fapt, sarcinile cele mai ingrate puteau fi foarte bine încredințate unui subaltern, în noaptea aceea, ascuns în spatele unei mici cabane, însoțit de elevul său preferat, cu o lopată pe umeri, pândea momentul prielnic cu intenția fermă să nu lase nimănui grija de a face acest lucru în locul său.

Zénon își aprinse pipa. În realitate, această deshumare clandestină îl amuza la culme. Dacă o curtase în zadar luni în șir pe delicioasa Amandine Perthuys – odihnească-i-se în pace sufletul fără învelișul carnal –, venise ceasul să adune roadele eforturilor sale. În sfârșit, Amandine urma să-i dezvăluie farmecele. Că o făcea la modul postum și prin intermediul unei autopsii, asta nu schimba mare lucru în ochii săi.

Tutunul pocni în pipă și lucirea lui roșatică dezvălui pentru o clipă chipul învățatului, subliniindu-i delicatețea trăsăturilor. Cu ochii săi limpezi și părul șaten, lung și buclat, pe care colegii cu perucile lor i-l invidiau, Zénon de Mongaillac părea mai tânăr decât era, fapt care îi deruta mereu pe noii săi elevi. Era totuși un om care ajunsese la acea vârstă considerată ca fiind a maturității, un fel curtenitor de a spune că nu mai era chiar tânăr, dar fără a-l considera bătrân. Patruzeci de ani; o vârstă pe care anticii o numeau odinioară *acmé,* adevărata naștere a unui bărbat.

Pentru a compensa apariția ridurilor și intrarea în declin a puterii de seducție, Zénon lăsase să-i crească o fină și elegantă mustață. De altfel, nu ducea lipsă de eleganță. Era foarte atent cum se îmbracă, fără a neglija vreodată detaliile, știind să armonizeze cu gust nuanța vestei cu cea a pantalonului scurt legat sub genunchi. Mersul său, cu pași mari, zvelt avea o anumită prestanță, deși s-ar fi putut vedea în el și o fărâmă de afectare. Dar, indiferent de ce ar fi putut spune detractorii săi, avea, în aparență, totul dintr-un gentilom.

Un gentilom, fără îndoială, dar un gentilom obosit de așteptare. Cerul începea să se limpezească spre răsărit, iar Zénon hotărî că era vremea să acționeze. Zâmbi liniștitor spre Nicolas, ieși din ascunzătoare și aruncă o privire împrejur pentru a se asigura că nici un martor nedorit nu era prin preajmă.

– Să mergem, zise el.

Alți patru indivizi, cu silueta întunecată drapată în mantii, se iviră imediat de undeva, pornind de-a lungul zidului

incintei cimitirului trăgând un căruț. Nicolas și Zénon porniră în urma lor, iar straniul cortegiu se îndreptă spre intrare.

– Să nu cumva să facem vreun zgomot, le șopti Zénon elevilor săi când ajunseră la destinație. Charles și Antoine, stați aici cu căruțul. Nicolas și ceilalți, urmați-mă!

În timp ce primii doi păzeau intrarea, Zénon și cei trei acoliți, toți cu hârlețe și lopeți, escaladară vechiul portal din lemn și dispărură în întuneric.

– Tare-s mulțumit că n-a trebuit să intru, murmură Charles când ceilalți nu-l mai puteau auzi. N-aș mai fi putut dormi luni întregi!

– Închide gura și cască ochii! mârâi Antoine, tot atât de temător ca și tovarășul său. N-ai auzit ce a spus maestrul? Progresul științei ne cere câteva sacrificii, iar părerea mea este că sacrificarea unei nopți de somn nu-i o plată prea scumpă.

– Din moment ce asta-i tot ce sacrificăm...

Și se postară în spatele căruțului, trăgând cu urechea la cel mai mic zgomot, zgribuliți sub roua dimineții. La picioare li se întindea capitala adormită pe care primele semne ale zorilor o învăluiau deja în roz.

Chiar în clipa în care Zénon de Mongaillac pătrundea în micul cimitir parizian, undeva foarte departe, părintele Amedée, preot în Lansec, sprijinea scara de zidul bisericii sale.

– Doamne, ai grijă de slujitorul tău în periculoasa misiune pe cale s-o înfăptuiască, se rugă el împreunându-și mâinile.

Dar Dumnezeu trebuie să fi fost ocupat cu altceva, fiindcă prima treaptă pe care puse piciorul Amedée se rupse, făcându-l să cadă. Nasul preotului se strivi de scară, începând imediat să sângereze ca o fântână.

– Afurisită scară de dulgher hughenot! înjură el.

Își puse o bucățică de cârpă în nară și, după ce făcu o mulțime de cruci, porni cu mai multă grijă să se urce pe restul scării.

Rotofei, părintele Amedée nu avea nimic dintr-un atlet. Avea fizicul unui bărbat de șaizeci de ani, deși nu atinsese cincizeci, așa că escaladarea îi luă ceva timp.

Ajuns în vârf, se opri o clipă ca să-și reașeze dopul de cârpă care nu voia să stea în nas și privi în jos. Doamne sfinte, cât de sus ajunsese! Și când te gândești că mai trebuia să se cațăre și pe acoperiș! Oftă. Pentru un om la vârsta lui, această periculoasă urcare era o nebunie.

O nebunie, dar necesară. Fiindcă, dacă Amedée se urcase atât de sus, nu era deloc în ideea de a se apropia de Creatorul său, ci pur și simplu ca să verifice starea acoperișului bisericii. De la un timp, căderile de țiglă deveniseră la fel de numeroase ca și predicile, amenințând să-i betegească și să-i sperie mult mai concret pe credincioși decât pedepsele promise întru ispășirea păcatelor.

Amedée încercase să aducă la cunoștința episcopiei starea dezastruoasă a clădirii, dar i se răspunsese că vremurile sunt grele și, în această epocă de luptă împotriva dușmanilor reformați, banii Bisericii erau folosiți în scopuri mai urgente. Amedée înțelesese perfect că era invitat în mod politicos să se descurce singur. Cu sufletul încrezător în înțelepciunea superiorilor săi, se resemnase așadar să le accepte refuzul. Dar îl durea să vadă cum bisericuța lui cade în ruină și, dacă nu putea conta pe ajutorul episcopiei, își zise că nimeni nu-i interzicea să pună el singur mâna la treabă. De aceea se pregătea acum să inspecteze lucrurile la fața locului pentru a-l putea pune cât de cât în temă pe Berenchon, zidarul recunoscut din Lansec.

De acolo, de sus, Amedée avea o priveliște extraordinară spre Cevennes unde soarele în răsărit alunga și ultimele valuri de ceață matinală. Până la orizont, colinele înțesate de garigă se întindeau sub palida lumină a dimineții, succedându-se într-o unduire neregulată, punctată de stâncile ce răsăreau din ea. Când vremea era senină, se puteau chiar distinge contururile

imprecisc ale fortificațiilor de la Montpellier – pe care lui Amedée îi plăcea să-l numească Sodoma din Languedoc – întins departe în câmpie.

Împrejurul satului, pământul, mai neprimitor decât în vale, nu le oferea locuitorilor decât puține posibilități de a cultiva ceva: în afară de câțiva măslini și ceva viță-de-vie pierdută printre stânci, nimic nu părea a vrea să facă vreun efort ca să crească. Pentru asta ar fi trebuit ca dealurile să fie stropite de vreun fir de apă. Dar nicăieri nu se vedea vreo albie, în afară de o urmă de pârâu care stătea secat zece luni pe an, curgând cam la o leghe depărtare, la o cotitură a dealului.

Satul însuși era format dintr-o mână de case joase făcute din piatra locului așezată fără măiestrie deosebită una peste alta. Chiar și bisericuța lui era dintre cele mai sobre și, de nu ar fi fost pe jumătate ruinată cum era cazul acum, abia dacă ar fi interesat pe vreun călător, presupunând că vreunul dintre ei și-ar fi dat osteneala să se plimbe prin zonă și ar fi manifestat o cât de măruntă curiozitate.

Puțin mai departe, două dintre cele o sută de suflete cât număra satul mergeau grăbite pe un drumeag pietros care se pierdea printre coline. Chiar la distanță, părintele Amedée le recunoscu imediat. Gilbert avea un mers legănat pe care îl recunoșteai dintr-o mie, iar Octave nu putea fi confundat cu nimeni.

În cimitir, cele patru umbre se fofilară printre morminte. Zénon îi îndruma pe cei trei elevi ai săi cât putea mai bine. Greu de orientat; în întuneric, mormintele păreau toate la fel. Un croncănit îndepărtat însoțea zgomotul pașilor ca un cânt funebru compus anume pentru această ocazie, de un demiurg care nu mai găsea altceva ca să glumească. Zénon surâse. Nu se speria chiar atât de ușor. Ceea ce nu-l împiedică să nu tresară când în spatele lui se auzi un sunet metalic: Nicolas se împiedicase de o stelă, scăpând cazmaua care se izbi de o cruce.

– Aveți grijă pe unde călcați, ce naiba!

– Ar trebui să le poți vedea, bombăni Nicolas ridicându-se.

Reluară drumul în tăcere, rugându-se ca zgomotul făcut de cazma să nu fie vreun semn anume sau să fi întrerupt somnul morților. La o cotitură, Zénon recunoscu mormântul pe care îl căuta. În așteptarea unei stele ce urma să se pună, locul era marcat de o simplă cruce din lemn. Dar, ajutat de lumina palidă ce se ivea încet-încet pe cer, Zénon putu distinge textul proaspăt scris:

Amandine Perthuys, născută Ramèges
1637–1654

– Aici e. La treabă!

După ce își scuipară în palme, cei trei elevi înhățară lopețile și hârlețele și începură să sape solul încă afânat din care se răspândi de-ndată un miros de pământ umed și gras. Zénon ridică privirea spre cer. Soarele urma să răsară în curând. Trebuiau să se grăbească.

Progresul cunoașterii cere sacrificii, le spusese el elevilor. Frumos eufemism. Fiindcă a te afla în plină ilegalitate într-un cimitir pentru a fura un cadavru nu era tocmai ideea pe care și-o făceau ei despre practica filosofiilor naturii. Și totuși așa fusese întotdeauna. Zénon însuși nu scăpase de această sordidă necesitate. Și se revăzu cu ani în urmă la Montpellier, în compania maestrului Athanase Lavorel, săpând pământul așa cum făceau acum studenții săi.

Athanase Lavorel fusese un dascăl exigent. Fără disecție, îi plăcea să le repete odinioară studenților săi, anatomia rămâne o știință abstractă. Zénon schiță un surâs. De atunci, se scurseseră vreo douăzeci de ani și nimic, se pare, nu se schimbase. Nimic, în afară de faptul, deloc neglijabil, că nu mai era el cel care săpa. Și, trăgând zgomotos din pipa-i lungă și fină, cu numele său gravat pe ea – o lucrătură de bijutier –, își contempla cu afecțiune studenții care, poate într-o zi, vor deveni la

rândul lor doctori eminenți și vor pune și ei la săpat o mână de adolescenți.

Până atunci, lopețile și cazmalele lucrau de zor și, după un sfert de ceas, sicriul domnișoarei Amandine Perthuys, născută Ramèges, fu la vedere.

Pe când se pregăteau să-l deschidă, un zgomot ciudat se făcu dintr-odată auzit dinspre arbuștii aflați la câțiva pași mai încolo. Zénon le făcu semn elevilor să stea nemișcați și întinse urechea cercetând întunericul. Gândindu-se la incidentul cu hârletul, Nicolas începu imediat să tremure. Dar se făcu din nou liniște, și toți preferară să creadă că fusese doar o pală de vânt. În timp ce unul dintre elevi scotea capacul sicriului, Zénon se aplecă deasupra gropii. În aceeași clipă, prima rază de soare țâșni la orizont, dezvelind de mantia întunericului palidul profil al tinerei femei. Iar chipul ei zâmbitor, răsărind din neant ca apariția evanescentă a unui suflet rătăcit, firav și translucid, îi făcu pe toți să încremenească.

Chiar lui Zénon însuși, deși nu prea înclinat spre emoție, i se tăie respirația. Era magnifică. Și, cu toate că nimeni nu l-ar fi făcut să mărturisească, ideea de a smulge cadavrul tinerei din îmbrățișarea pământului îl tulbură brusc într-un mod neprevăzut. Era, în această faptă, ceva ce ținea de sacrilegiu.

Odată scoasă din mormânt, defuncta fu așezată pe iarba umedă. Mai rămânea să fie transportată la căruț.

– Trebuie ținută de picioare și de umeri, îi sfătui Zénon arătându-le cum să o facă.

În timp ce doi dintre studenți se pregăteau să încerce manevra, un țipăt sinistru se ridică din întunecime și o umbră uriașă se abătu peste ei din vârful unui copac. Toți se aruncară la pământ ca un singur om.

Când Zénon întoarse capul, zări o bufniță uriașă cu aripile desfăcute ca ale unui înger, trecând pe deasupra lor în căutarea altui loc. Cu toții răsuflară ușurați.

– Toată lumea e bine? întrebă Zénon. Nicolas?

Însă Nicolas, convins că singurul mod de a scăpa de o vedenie era acela de a se feri să o privească, închisese ochii și se azvârli în groapă. În fundul găurii, acoperit de țărână din cap până în picioare, acesta nu mai mișca.

– Mi-e teamă că am avut un mic accident...

Zénon se aplecă deasupra mormântului și observă imediat o mică baltă între picioarele adolescentului.

– O reacție naturală, făcu el ca să minimalizeze incidentul. Ca și cum o împrejurare înspăimântătoare poate da, uneori, naștere fricii. La treabă!

În timp ce Nicolas încerca să-și revină din emoții, doi dintre băieți o apucară pe doamna Perthuys de picioare și de subsuori, ridicând-o. Dar trupul se împotrivi la ideea că este scos la aer fără consimțământul său prealabil și refuză să se lase dus ca un obiect rigid: se îndoi.

„Am să ajung să cred că am un talent aparte de a mă afla în genul acesta de situații", gândi Zénon. Cineva avea să fie nevoit să ducă acest cadavru pe umăr, dar nimeni încă nu se oferea voluntar.

– Ei, hai să ne grăbim! făcu Zénon, iritat de atâtea scrupule. N-o să vă muște.

Încurcat parcă de ordinul imperativ al lui Zénon, unul dintre studenți se oferi și, cu ajutorul la fel de obligat dat de un altul, ridică pe umeri trupul înfășurat într-o pânză. Învățatul chiar încercă o comparație îndrăzneață cu un proaspăt căsătorit ducându-și soția în camera nupțială, dar nimeni nu râse.

– La drum! ordonă el aruncând o privire circulară pentru a verifica dacă toată lumea era gata de plecare.

Dar nici urmă de Nicolas.

– Nicolas?

– Aici, se auzi un glas din fundul gropii.

Zénon se aplecă deasupra zărindu-l pe tânăr cum se uita la pereții verticali ai mormântului.

– Dar ce faci? Trebuie să plecăm cât mai iute de aici!

– Vin, vin, făcu elevul fără a ridica ochii din pământ. E curios... chiar foarte curios...

– Singurul lucru curios de aici este comportarea ta, îl mustră fără răutate Zénon întinzându-i mâna ca să-l ajute.

Un stol de porumbei se ridică din stânga lor. Nu mai era nici o clipă de pierdut. Soarele începea să apară în zare, dincolo de acoperișurile Parisului. Adunară lopețile și cazmalele și, la fel cum venise, micuța coloană, ca un șirag de fantome, se întoarse la poarta de la intrare strecurându-se furișat printre morminte.

Pe un vânt răcoros, cu miresme de lavandă și rozmarin, ce bătea potolit, aplecând ușor iarba și rarii arbuști risipiți ici și colo, Gilbert mergea cu pas mărunt pe drumul pietros.

Fără a avea un trup cu adevărat necioplit, se putea totuși spune despre el că natura nu-i fusese deloc favorabilă. Sub o tufă de păr zburlit care îi dădea uneori aerul unei clăi de fân, Gilbert avea un nas ce părea mai degrabă puternic și o gură unde ai fi putut număra cam șapte dinți și jumătate, dacă riscai să arunci o privire, lucru de care se ferea oricine, dată fiind răsuflarea deloc plăcută ce ieșea din ea.

Simplu țăran, Gilbert trăia cum putea mai bine crescând șase oi și două capre ale căror produse le dădea în schimbul altora strict necesare subzistenței. Toată viața lui trăise așa (acum atinsese respectabila vârstă de douăzeci și șapte de ani) și fără îndoială că nu și-ar fi putut imagina un alt fel de existență. Se mulțumea, așadar, cu ceea ce primea zilnic de la Dumnezeu, rugând în fiecare seară Cerul ca ziua următoare să nu fie mai grea decât cea din ajun.

Ca în fiecare dimineață, plecase să arunce un ochi la cele șase oi ale sale, să verifice că nu venise nici un hoț peste noapte să-i fure vreuna, așa cum se întâmpla din când în când. Și, ca în fiecare dimineață, era însoțit de un băiețandru, pe numele său Octave. Acesta era un copil cam sărac cu duhul care,

aparent, nu găsise nimic altceva mai bun de făcut decât să-și petreacă zilele uitându-se la Gilbert cum își păzește animalele. În acest sens, băiatul era de o răbdare nemaipomenită. Putea sta ore în șir fără să deschidă gura, așezat pe jos, privind cum oile pasc iarba rară ce se străduia să răsară printre stânci.

– O să fie vreme frumoasă azi, constată țăranul aruncându-i copilului un zâmbet plin de afecțiune.

– Cu atât mai bine.

– Poate chiar prea cald.

– Cu atât mai rău.

Gilbert preferă să se oprească aici. Înțelese că nu era în toane bune. Octave era un taciturn. Și cum nici el nu dormise tocmai bine, ziua se anunța lungă și grea.

Un coșmar ciudat îl ținuse treaz o bună parte din noapte și nu reușea să alunge din minte viziunile infernale care îl hărțuiseră. Viziuni în care Agnès, o tânără de care era îndrăgostit, îl urmărise până în vârful unui munte înainte de a se preschimba dintr-odată într-o creatură drăcească sau ceva care semăna îngrozitor cu așa ceva – deși chestiunea era greu de judecat – și care îl supusese, desigur fără voia lui, la niște mângâieri pe care îi plăcea totuși să le rememoreze în detaliu. Gilbert încă mai era marcat. Și ușor epuizat. Fără îndoială că ar trebui să-i spună ceva din toate astea părintelui Amedée când se va întoarce în sat. Poveștile cu diavoli și diavolițe nu erau genul de lucruri cărora să nu le prea dai atenție, așa că era mai bine să discuți la timp cu cineva mai știutor în materie decât să riști să pună mâna pe tine Cel Rău.

Ajuns la locul unde animalele lui își căutau de obicei hrana, Gilbert avu imediat certitudinea că ceva nu-i în regulă. O liniște parcă prea mare, un miros neobișnuit, un freamăt ciudat în aer, o senzație ce nu se putea defini îi spuneau că ceva anormal venise să tulbure tihna colinei sale. Nu-i trebuia mai mult ca să înțeleagă că tot ce i se întâmplase în timpul nopții era ceea ce părintele Amedée ar fi numit un semn sau

o premoniție, în orice caz un mesaj care spunea că trebuie să fie atent. Se întoarse așadar spre Octave punându-și un deget pe buze ca pentru a-i zice să nu facă zgomot. Precauția era inutilă, într-atât de tăcut era Octave de la natură, însă gestul avea în el ceva afectuos și protector care convenea atitudinii părintești cu care Gilbert se mândrea față de băiețandru.

Țăranul avu confirmarea temerilor sale constatând că micuța lui turmă se îndepărtase de locul de păscut obișnuit și rătăcea printre stânci, undeva mai departe. În plus, deși prea puțin dotat pentru artele matematice, Gilbert își dădu repede seama că, în loc de șase oi, în dimineața aceea mai erau doar cinci. Prima sa reacție a fost de furie. Ar fi vrut să-i vadă pe toți hoții atârnând de un copac după ce li s-ar fi tăiat membrele. Și se putu delecta câteva momente cu această viziune, imaginându-se făcând treaba în locul călăului. În realitate, totul se petrecu în câteva secunde, atât cât i-a trebuit să-și zărească oaia care îi lipsea zăcând pe iarbă un pic mai încolo. Îi făcu semn lui Octave să stea în spatele lui apropiindu-se de animal. De bună seamă că era bolnavă. Se opri brusc, constatând că nu era așa.

– A crăpat, zise, simplu, Octave, aplecat peste umărul lui.

În fața lor zăcea un corp plin de sânge. Nu era prima dată când Gilbert vedea o oaie moartă și totuși un sentiment de repulsie i se puse în gât. Devorată pe jumătate, oaia era doar o grămadă informă de carne amestecată cu lână. Capul animalului era despărțit de trupul unde zărea o sfâșietură largă prin care se vedeau intestinele. O parte dintre ele se revărsau din burtă. De la mirosul grețos emanat îi veni să vomite. Alături de el, Octave privea hoitul cu ochii cât cepele.

Cel care făcuse așa ceva nu era un hoț.

La intrarea în cimitir, Zénon se uită la elevii săi care o ascundeau pe Amandine Perthuys într-o ladă mare pe care o puseră imediat în căruț. Din ea se ridica un damf ușor și persistent.

De aceea, ca să transporte cadavrul fără a se face remarcați, elevii acoperiră lada cu o grămadă de flori culese de pe coasta dealului. După ce mirosi atent căruțul, Zénon consideră că dispozitivul era eficace și dădu ordin să se pornească la drum. Căruțul, tras de doi studenți zdraveni, se zdruncină și porni pe drumul capitalei.

Aflat în urma șirului, Zénon se gândea din nou la tulburarea pe care o simțise în momentul exhumării tinerei. Dacă în materie teologică îi plăcea să se considere, public și într-un mod prudent, drept un sceptic, era pentru a evita termenul de *deist*. Altfel spus, Zénon era un libertin discret, dar convins. Admitea așadar că poate exista o formă de divinitate, dar după părerea lui aceasta era legată mai mult de Natură decât de Dumnezeul din Scripturi. Or, în lumea fără autoritate divină în care trăia el nu putea spune în ce sens această exhumare punea vreo problemă. Nici măcar nu putea să pretindă că acest fapt încălca legile Naturii. Nici una dintre aceste legi nu-l obliga pe un mort să se odihnească în pământ. Atunci, care putea fi rațiunea tulburării sale?

Nu avu posibilitatea să afle un răspuns, căci, cu puțin timp înainte de a sosi la postul de pază de la poarta Saint-Denis, Nicolas, care profitase de drum ca să se curețe puțin, se apropie de învățătorul său.

– Iată o situație neplăcută de care m-aș fi lipsit tare mult!

– Pune-o în seama progresului științei, Nicolas.

Zénon îl luă de după umeri. În timp ce față de ceilalți studenți simțea, cel mult, indiferență, pentru Nicolas Stenon simțea o reală afecțiune. Ca și el, acesta era un dezrădăcinat; tânărul se numea în realitate Niels Stensen și era danez. Însă curiozitatea lui era la fel de neostoită ca și a sa. Mereu elabora noi teorii, făcea speculații cu privire la aproape orice, împărtășindu-i aproape zilnic rezultatul reflecțiilor sale, deși trebuie spus că nu era întotdeauna posibil să fie apărate. Important

era că lui Zénon îi plăceau tare mult duelurile verbale cu tânărul și nu se îndoia că într-o zi va ajunge un savant reputat.

– Dar, spune-mi... Ce naiba căutai adineauri în groapă?

– Nimic deosebit...

– Ei, hai. Știu foarte bine când ceva îți stârnește curiozitatea.

Nicolas ridică din umeri.

Straturile de pământ, spuse el într-un final.

– Ce-i cu ele? Ce anume au?

– Nimic. Mă intrigă.

Zénon se opri din mers ca să se uite la elevul său. Nu era prima dată când acesta își punea întrebări în privința unor lucruri cărora majoritatea muritorilor nu le acorda nici o atenție. Dar de data aceasta, nici chiar el, Zénon, nu vedea cum de ar stârni interesul.

– Leonardo da Vinci a încercat să elaboreze o teorie în privința lor, continuă Nicolas. Ideea lui era că pământul este format din depuneri de materii diverse, dispuse în ceea ce el numea straturi. Acestea ar fi, ele însele, produsul componentelor minerale depuse pe sol de vânturi sau de vreun fenomen natural de-a lungul secolelor, încât cele mai superficiale pot fi considerate ca fiind cele mai recente, iar cele din profunzime fiind cele mai vechi. Însă un lucru nu înțeleg eu.

– Te-ascult.

– Se zice că Pământul există doar de câteva mii de ani, da?

– O, vârsta Pământului, Nicolas, încă rămâne de stabilit.

– Dar nu a stabilit acel arhiepiscop irlandez, James Ussher, după o studiere minuțioasă a Scripturilor, ca dată de început a lumii 26 octombrie 4004 înaintea nașterii Domnului Nostru Iisus Hristos?

– Ora nouă dimineața, se consideră obligat să precizeze Zénon cu o urmă de ironie care nu-i scăpă elevului său.

– Atunci, cum de s-a putut aduna atâta materie pe pământ într-un timp atât de scurt?

– Ei bine... hm... așa după cum a spus și Leonardo, o va fi adus vântul și... apoi descompunerea materiilor vegetale...

– De o asemenea grosime? În câteva mii de ani?

– Păi, așa a creat Dumnezeu lumea.

Nicolas își privi maestrul cu un aer complice. Știa clar că acesta nu credea o iotă din cele pe care tocmai le spusese. Dar subiectul era delicat, iar tânărul preferă să se oprească.

– Natura încărcăturii noastre nu riscă să ne pună ceva probleme când va trebui să trecem de postul de pază? zise el ca să schimbe tema.

– Fii liniștit în această privință, Nicolas, îi răspunse Zénon zâmbind. Am făcut-o deja de zeci de ori. Crede-mă că la ora aceasta supravegherea intrărilor este cum nu se poate mai slabă.

Remarca nu ținea însă seamă de simțul datoriei lui Sigismond Pinsec care, în ciuda somnului ce începea să-i adoarmă atenția, era hotărât să-și îndeplinească misiunea cu zel. În ajun, Roberta, soția sa, adusese la lumina zilei pe cel de-al șaselea vlăstar, cu numele de Ludovic, în onoarea noului rege despre care se spunea că tocmai urma să fie încoronat, iar superiorul său îl lăsase să înțeleagă că nu era imposibil să-i treacă prin gând să-l gratifice cu o mică promovare pentru a sărbători ocazia. Fără a înțelege dacă se referea la nașterea fiului său sau la cele ce se petreceau în regat, Sigismond reținuse informația și își sporise vigilența, așa, ca să se arate a fi la înălțimea celor așteptate de la un viitor gradat. Drept pentru care întâmpină sosirea căruțului cu un „Ce-aveți acolo?“ hotărât, agitându-și halebarda.

Zénon schimbă cu Nicolas o privire la fel de surprinsă pe cât de neliniștită. Era pentru prima dată când vedea la postul acela un asemenea zel în aplicarea procedurilor.

– Mmmm... Livrăm niște flori, improviză el.

– Aveți autorizație?

– Mi s-au dat asigurări că nu este nevoie.

Proaste asigurări.

Zénon schiță un zâmbet prietenos, dar primi în schimb o încruntare. Nicolas ridică ochii spre cer: treaba luase o turnură proastă. Sigismond se apropie de căruț și aruncă o privire la mormanul de flori.

– Așa le transportați? O să se veștejească florile voastre.

– Acestea, nu. Sunt un soi aparte.

Oricum nu sunt prea frumoase.

Și se aplecă să le inspecteze mai îndeaproape. Retrași, studenții asudau, privind neputincioși pe scrupulosul om, pe care aparentul calm al distribuitorului de flori nu-l convinsese, cum începe să caute prin grămada de flori cu vârful halebardei. Iar când acesta dădu peste ladă, fiecare îți ținu răsuflarea. Sigismond se aplecă vrând să pipăie obiectul cu mâinile sale.

– Dar florile astea put! sări el începând să scormonească.

– Un miros de mort, precizâ Zénon. Frumoasa doamnă nu are ce face.

Sigismond înlemni.

– Frumoasa doamnă, adăugă învățatul. Așa numesc italienii planta aceasta: *bella donna*. E vorba de beladonă, o otravă mortală.

– Fir-ar...

Sigismond făcu un salt înapoi scuturându-și brațele ca să scape de florile agățate de mâneci.

– Evident, totul depinde la ce și cum le folosești. Eu sunt medic și botanist la Colegiul Regal de medicină.

– *Frumoasa doamnă*, mârâi Sigismond. Foarte ciudat. O clipă, am crezut că...

– Sunt de acord că gluma nu a fost de bun-gust.

Sigismond se îndepărtă, în fine, de flori spre a se întoarce către savant.

Este o plantă din familia *solanacee*, continuă Zénon care începea realmente să se distreze. Pentru a fi mai exact, acestea sunt niște *amandinus perthuysium*. Conțin o substanță otrăvitoare

care, folosită în doză foarte mică, poate totuși constitui un remediu.

– Un remediu la ce?

– Aveți copii?

– Cel de-al șaselea tocmai a venit pe lume ieri.

– Felicitări! Sănătos?

– Cel mare tușește urât. Mă rog Cerului să nu se agraveze.

– Mă îndoiesc că Cerul are vreo legătură cu asta. În schimb, aceste plante îi pot salva viața dacă nenorocul ar avea nefericitul gând să-i infecteze umorile... Dar, vă rog, serviți-vă. Puneți trei frunze la fiert cu un pic de miere și dați-i copilului să bea de două ori pe zi.

Sigismond își miji ochii mici și neîncrezători. Nu era atât de idiot încât să nu-și dea seama că așa ceva semăna a corupție. O situație care nu-i plăcea, chiar deloc. Aruncă o privire în jur ca să verifice dacă nu era vreun superior prin preajmă.

– Haideți, insistă Zénon. Gândiți-vă la copil.

Straja se scărpină în cap, punând în balanță binele și răul. Începând să se întrebe dacă într-adevăr își dorea avansarea, își dădu timp de gândire prefăcându-se că își verifică halebarda dacă este bine ascuțită și zise:

– Doar pentru că micuțul e bolnav...

Și, în timp ce acesta se îndrepta spre spatele căruțului cu un pas ezitant, Nicolas se aplecă la urechea maestrului:

– Sunteți sigur că e o idee bună să-l lăsați să se joace de-a ucenicul vrăjitor cu beladona?

– Asta? răspunse Zénon zâmbind. Unde ai studiat botanica? Sunt păpădii. Băutura nu le va face nici un rău copiilor.

– Dar nici vreun bine.

Străjerul se întorcea la ei ținând atent o mână de frunze.

– Dacă totuși răul persistă, chemați un medic, crezu de cuviință să precizeze Nicolas.

Zénon îi aruncă o privire reproșându-i blând. Genul acesta de sentimentalism inutil ar fi putut strica totul. Dar cum

străjerul nu părea totuși să-și dea seama că fusese păcălit, savantul se mulțumi să-l întrebe:

– Putem pleca?

Sigismond dădu din mâna în care ținea păpădiile.

– Hai, dați-i drumul, că doar n-o să ne pierdem aici toată dimineața.

Gilbert îl lăsase pe Octave să păzească oaia sfâșiată și se repezi gesticulând spre prezbiteriu unde la ora aceea părintele Amedée se pregătea pentru slujba de dimineață. După ce coborî colina la fel de repede pe cât o urcase în coșmar și traversase satul cu viteza unui măgar apucat de streche, ajunse să bată la ușa ferecată ca un apucat.

– Părinte Amedée! Părinte Amedée! strigă el încercând să-și tragă sufletul.

– Aici sunt, răspunse un glas provenind, se pare, din cer.

Gilbert făcu un pas îndărăt și descoperi chipul placid al lui Amedée aplecat peste streașină.

– A, dumneavoastră erați! strigă el, ceva mai liniștit.

– Ce este?

– S-a-ntâmplat o nenorocire. Trebuie să veniți, repede!

Amedée nu era obișnuit să fie deranjat la o oră atât de matinală și mormăi o sudalmă. Însă în fața tonului hotărât al țăranului se potoli și coborî călcând cu grijă. Cum coborârea luă tot atât timp cât și urcarea, Gilbert încercă să-l grăbească „repede, repede, repede!", ceea ce nu făcu decât să-l irite pe slujitorul Domnului.

– Ei, poftim! O fi Sanctitatea Sa în vizită pe-aici de mă deranjezi cu atâta grabă? bodogăni el punând piciorul pe pământ.

Gilbert privi fix bucata de cârpă murdară de sânge care ieșea din nasul preotului. Întrucât nu reuși să-și imagine ce funcție avea aceasta, se decise într-un final să uite acest detaliu ciudat și zise:

– Mi-a pierit o oaie!

– Ei, nu zău. Iată cu adevărat o veste îngrozitoare, făcu ironic Amedée scărpinându-și cele câteva fire de păr ce-i mai rămăseseră.

Toată lumea era de acord că părintele Amedée era unul dintre acei oameni care iau întotdeauna partea bună a vieții. Motiv pentru care enoriașii îl respectau mai mult cu afecțiune decât cu teamă. Năvălirea lui Gilbert în dimineața sa liniștită era, fără îndoială, neplăcută, dar cu un pic de efort nu-i era imposibil să considere că asta i-ar putea înveseli ziua, așa că îl privi pe vizitator cu un zâmbet larg menit să îndepărteze duhurile rele. Însă nefericitul avea cu adevărat un aer necăjit, iar Amedée se gândi că atitudinea sa putea avea o urmă de cinism deloc în acord cu preceptele caritații creștine pe care se străduia zilnic să le-o inculce enoriașilor săi. Se străduí să-și ia o expresie abătută, adecvată situației și își puse mâna sa lungă pe umărul țăranului.

– Veșnicia ne privește pe fiecare dintre noi cu bunăvoință, se auzi el spunând cu glas mieros. Trebuie să știm să îndurăm fatalitatea cu resemnare. Dumnezeu, în mărinimia lui...

– A fost mâncat'!

– Domnul? sări jignit Amedée făcând ochii mari.

– Oaia. Mâncată! A mai rămas doar o grămadă năclăită!

Preotul se uită uimit la interlocutorul său. Supărarea omului era cât se poate de clar mai puțin importantă decât stupoarea sau oroarea pe care o putea citi acum pe chipul său. Uitând de inspectarea acoperișului, își aruncă o mantie pe umeri și îl urmă până la coline.

Când Zénon de Mongaillac, închis în subsolul universității, începu autopsierea cadavrului, soarele era deja sus pe cer.

De dimensiuni modeste, încăperea îi lăsa pe cei din interior într-o penumbră destul de conformă ritualului ce urma să se desfășoare. Numai masa pentru disecții era luminată de câteva lumânări pâlpâind care aruncau asupra cadavrului

întins o lumină tremurată dându-i un soi de viață ce ar fi speriat pe oricine care ar fi intrat acolo pentru prima oară, așa după cum era cazul câtorva elevi. Lângă masă se afla o alta mai mică servind pentru ustensilele necesare disecției. Se aflau pe ea, frumos ordonate, scalpele și cuțite de forme și mărimi diferite, foarfeci, un ferăstrău, o secure și cele necesare pentru ascuțirea unora și altora, plus un ciocan și un set de pense și de ace folosite în menținerea depărtată a cărnii pentru a avea acces la ceea ce se găsea dedesubt. La piciorul mesei se găsea un vas mare menit să primească organele ce urmau a fi scoase din cadavru. Sub masă, legat la o simplă gaură făcută în podea chiar sub picioarele celui care conducea autopsia, se afla un dispozitiv servind la evacuarea sângelui și a altor lichide vâscoase care erau oricând gata să-i stropească pe spectatori.

Faptul că era cadavrul unei persoane pe care o cunoștea nu-l deranja deloc pe Zénon. De l-ai fi întrebat cum de putea comite un asemenea act, cu siguranță că ar fi răspuns că la cei patruzeci de ani ai săi era unul dintre cei mai strălucițI doctori în anatomie din generația sa și înțelegea să nu se lase distras de la misiune de acest gen de considerații. Ar mai fi adăugat că găsirea unor cadavre umane nu era lucru ușor și că majoritatea corpurilor disponibile provenea de la condamnații la moarte, iar aceștia rareori erau femei. De aceea trupul feminin încă mai păstra multe taine, iar când astfel de ocazii se iveau, trebuia profitat.

Adevărul însă este că Zénon de Mongaillac nu prea era preocupat de moralitate. Din punctul său de vedere, viciul era un concept inept.

Totuși, dacă era în mod hotărât libertin și amoral, nu era și idiot și, ca un cititor atent al lui Machiavelli, el estima că disimularea în materie de motivații și obiective era o precauție înțeleaptă. Ca atare, trecea drept un om auster, sobru și serios, de o moralitate ireproșabilă, pe deplin dedicat progresului științei. Nu ar fi ezitat să spună că își sacrificase viața pe

altarul științei în general și al anatomiei în particular. Chestiunea aceasta ne putea face să zâmbim, dar, aparent, îi inducea în eroare pe toți cei care nu-l cunoșteau îndeaproape. Dusese viciul până acolo încât lăsa să se înțeleagă că odinioară renunțase să fie monah. Doar un vag exces în obiceiurile vestimentare putea da sentimentul că ar ascunde vreo viciere a sufletului. Și încă aceasta se putea pune pe seama unei dorințe de notorietate – păcat scuzabil –, dorință întru mult satisfăcută dat fiind că reputația sa depășise frontierele de la publicarea primei sale lucrări despre anatomia ficatului.

Oricum, pasiunea sa pentru medicină și anatomie prevala cu mult în fața scrupulelor și considerațiilor sentimentale. Atunci când era vorba de a face să progreseze știința, un trup era un trup, fie el cel al soției unuia dintre prietenii săi.

Ținând seamă de faptul că nu știau nimic despre viața defunctei, elevii săi împărtășeau acest punct de vedere. Și cum nici nu erau orbi, nimeni nu rămase insensibil la farmecele evidente, deși superflue ale tinerei femei. Blondă și zveltă, frumusețea lui Amandine Perthuys sugera o puritate și o inocență despre care Zénon știa că sunt autentice. Deși fusese soția unui prieten, încercase să o seducă, însă manevrele sale se dovediseră infructuoase, izbindu-se de fidelitatea și încăpățânarea ei. Prin urmare, Zénon știa la ce să se aștepte în privința moralității doamnei și anticipa această autopsie cu voluptate, considerând studiul său anatomic drept o justă recompensă a eforturilor depuse.

Se asigură că toată lumea era atentă și se aplecă asupra trupului a cărui piele, în lumina roșiatică a lumânărilor, prezenta o paloare ireală, aproape transparentă. Mai că se puteau vedea organele fără a fi nevoie de disecție.

– Neștiind cauzele decesului unui pacient, primul lucru ce trebuie făcut înainte de a trece la disecție, explică Zénon privind în jur, este să verificăm că trupul respectiv nu prezintă urme de leziuni externe. Acestea ar putea fi semnul unor leziuni

interne susceptibile, dacă nu vor fi fost reperate în prealabil, să ne inducă în eroare în momentul examinării organelor.

Mâinile pricepute ale savantului începură să palpeze carnea, verificând starea articulațiilor încă suple, pipăind abdomenul în căutarea vreunei anomalii și întorcând cadavrul pentru a examina în același mod partea posterioară. Cum, aparent, totul era în regulă, era posibil, în absența unui traumatism grav, să se elimine rănirea sau accidentarea din evantaiul cauzelor potențiale de deces.

Zénon se ridică. Un balet de capete afirmative îi spunea că starea defunctei era corectă și că era neapărat timpul să se treacă la lucruri serioase. Ca fidel urmaș al preceptelor lui Vesalius, începu așadar prin trasarea formei scheletului direct pe pielea cadavrului. În felul acesta se putea anticipa ce anume urma să se descopere dedesubt și să se pună în evidență structura corpului, element esențial în înțelegerea funcționării acestuia. Odată terminată trasarea, Nicolas se grăbi să-i dea cuțitul.

Zénon își suflecă mânecile. Îi trecu fugitiv prin gând imaginea lui Amandine brodând lângă foc, dar o alungă din minte printr-o clătinare a capului. Lama cuțitului reflectă scurt lumina lumânărilor, atinse ușor puful de pe pântecele doamnei Perthuys și inciză pielea abdomenului cu un fâșâit umed.

Când mirosul cadavrului atinse nările părintelui Amedée, acestuia i se făcu greață, dar se aplecă totuși curajos asupra grămezii de carne. Rănile erau atât de adânci, plăgile atât de brutal deschise, că numai colții ascuțiți ai unui animal mare le-ar fi putut cauza. De altfel, se putea constata că lipsea o parte din corp, devorată pe loc sau luată. Nu era ceva frumos de văzut, și-i făcu semn lui Octave să stea deoparte.

– Nu-i câine care să fi făcut așa ceva, zise Gilbert care se întreba dacă era momentul să facă aluzie la coșmarul pe care-l avusese.

– Teamă mi-e c-a fost un lup.

– Prea mic.

– Un urs nu poate fi, că pe la noi nu sunt.

– Sfântă Marta apără-ne! mormăi Gilbert făcându-și repede cruce.

– Ei, hai, nu-ți pierde mințile. Nu-l speria degeaba pe Octave. Probabil e vreo sălbăticiune rătăcită venită din munți ca să se hrănească.

– Să se hrănească din animalele mele, preciză țăranul. De parc-aș avea prea multe.

– Socotește-te norocos că nu ți-a rupt mai multe.

Și Amedée ridică ochii spre colinele dimprejur de unde sufla un vânt parfumat de cimbru, înainte de a adăuga:

– Totuși, ar trebui făcut ceva.

Privind încă o dată restul de carne, părintele Amedée înțelese că animalul care făcuse asta nu era un lup normal.

Pielea elastică a pântecelui lui Amandine Perthuys se deschise ca o floare, lăsând să se vadă ceea ce mulți elevi novici ar fi numit... carne. Cum examinarea mușchilor abdominali făcuse obiectul unei disecții anterioare și foarte hotărât să studieze mai îndeaproape organele de reproducere ale acestui specimen, Zénon de Mongaillac nu mai zăbovi și o nouă apăsare de scalpel făcu să apară o adunătură vâscoasă: viscerele.

De data aceasta, doi sau trei elevi văzură cum culoarea pielii lor rivaliza în paloare cu cea a cadavrului și erau gata să leșine. Pe chipul celorlalți apărură grimase de dezgust și un murmur străbătu grupul.

– Țineți-vă firea, vă rog, le ceru Zénon cu nasul în intestine. Dacă nu aveți tăria să suportați vederea unui trup, atunci apucați-vă de botanică!

Liniștea reveni, iar cei mai curajoși se aplecară ca să vadă mai bine manevra care consta în menținerea cărnii depărtate cu ajutorul cleștilor.

– Dumneata care nu prea pari interesat, îi zise Zénon unuia dintre studenții care încerca să se țină deoparte, arată-mi, te rog, unde este ficatul.

Elevul întrebat făcu un pas și se prăbuși. De a doua zi, va merge să se înscrie la mineralogie. Zénon le ceru insistent celorlalți să fie lăsat acolo unde căzuse și să nu-i mai dea atenție. Se șterse pe mâini cu șorțul, ridicându-se pentru ca elevii să poată examina mai bine măruntaiele.

– În lucrarea sa *De humani corporis fabrica*, marele Vesalius demonstra în secolul trecut că Galenus, descriind un ficat omenesc format din mai mulți lobi, în realitate se mulțumise cu observații făcute pe ficat de maimuțe sau de câini, chiar oi.

Câțiva elevi îndrăzniră să însoțească vorbele maestrului cu un râs ușor ce însemna că ei înșiși nu ar fi comis niciodată o asemenea eroare grosolană.

– În fapt, continuă Zénon arătând cu scalpelul organul incriminat, constatăm că ficatul omenesc este o singură masă. Ceea ce înseamnă că trebuie să ne ferim să transpunem observațiile făcute la o specie asupra alteia. Și, de asemenea, de ce este recomandabilă compararea speciilor între ele.

Făcu o pauză pentru a-și observa elevii. Simțea o plăcere deosebită să le transmită cunoștințele sale. Un sentiment care ținea atât de vanitate, cât și de altruism. Un amestec curios.

– Iar acum, continuă el cu nerăbdare, să trecem la organele de reproducere.

– Dar nu putem presupune că Galenus a văzut într-adevăr un ficat omenesc format din mai mulți lobi? îndrăzni Nicolas ca pentru a-l apăra pe Galenus care, fără intervenția lui, ar fi fost supus unor glume proaste nedrepte.

Zénon îi adresă un zâmbet cam forțat.

– Nu este exclus, dragul meu Nicolas. Dar în cazul acesta ar fi fost o gravă eroare să emiți o regulă generală bazându-te pe un singur caz. Observațiile trebuie repetate mereu pentru a fi cât se poate de siguri că nu e vorba de o excepție.

Un nou balet de capete cc însemna că asistența era de acord cu cele spuse de maestru, că Nicolas primise un bobârnac zdravăn și că acest Galenus nu își făcuse treaba cum se cuvine.

– Știința este o căutare perpetuă a adevărului, adăugă Zénon cu o urmă de emfază. Ea înaintează pe ruinele trecutului. Acolo unde nu era decât obscuritate, este de datoria noastră să aducem lumina. Iar această misiune, spre a fi sacră, nu trebuie să dea înapoi în fața nici unui obstacol. Dacă pentru a avansa trebuie să facem tabula rasa trecutul, atunci să nu ne tremure mâna în momentul în care ștergem dintr-o trăsătură definitivă erorile predecesorilor noștri. Astfel, Vesalius nu a ezitat să arunce în uitare acea parte din Galenus care timp de cincisprezece secole se erijase în dogmă. Acesta este sensul istoriei... Azi, noi rectificăm greșelile de ieri spre marea glorie a cunoștințelor omenești.

„Amin", gândiră câțiva studenți. Dacă acest Zénon de Mongaillac nu ar fi avut reputația pe care o avea, ar fi trecut la altă disciplină.

– Iar mâine?

Zénon se întoarse spre Nicolas. E clar, băiatul acesta era isteț. Isteț, dar agasant.

– Nimeni nu știe ce va fi mâine, se mulțumi să i-o întoarcă, știind că este un mod stângaci de a evita întrebarea. Să trecem așadar...

Exact în acel moment, ușa sălii se deschise și un individ mărunțel, gârbovit de ani, își făcu apariția. Era Legendre, asistentul lui Zénon. Obișnuit să vadă lucruri și mai urâte decât această prăpădită de disecție, nici nu dădu atenție cadavrului doamnei Perthuys și cercului de tineri învățăcei aplecați deasupra lui ca și cum era cel mai frumos lucru pe care îl văzuseră vreodată. Trecu peste elevul leșinat și se apropie grăbit de savant.

– Jandarmii... apucă el să spună agitându-și capul de jos în sus pe măsură ce își trăgea sufletul.

Zénon se uită la el fără să înțeleagă.

– Pipa dumneavoastră! Spun că au găsit-o într-un mormânt. Vin să vă aresteze pentru violare de morminte.

Zénon se scotoci mașinal în buzunar ca să constate că într-adevăr își pierduse prețioasa-i pipă. În pofida nerăbdării pe care o încerca în a observa îndeaproape anatomia secretă a lui Amandine Perthuys, trebuia să abandoneze disecția. Cum toate privirile erau ațintite asupra lui, se străduí să zâmbească.

– În ciuda simpatiei pe care o încerc față de reprezentanții ordinii, trebuie să vă rog să mă scuzați.

Le făcu o reverență teatrală înainte de a-l urma pe asistent care îl conducea deja spre un culoar subteran.

Odată ajuns afară, Zénon îi încredință lui Legendre grija de a termina disecția, știind totuși că acesta se va achita de sarcină cu un entuziasm egal cu capacitățile sale pedagogice, altfel spus, nul. Probabil că studenții nu vor trage nici un folos, doar dacă nu vor profita ca să studieze mai îndeaproape anatomia generală a doamnei Amandine Perthuys.

– Ce veți face? întrebă bătrânul.

Zénon ridică ochii spre zidurile universității. Petrecuse cincisprezece ani în ea. Era fieful său. Dar a rămâne la Paris însemna să-și sfârșească zilele la Bastilia, între patru pereți umezi și întunecați ca un mormânt.

– Fug. Ce altă soluție am?

Își ridică gulerul de la mantie ca să-și ascundă fața, îl salută pe asistent cu un ultim zâmbet forțat și, având grijă se meargă prin spatele caselor, se îndepărtă cu pas grăbit. O diligență pleca spre Montpellier înainte de prânz; dacă vremea era bună, putea spera să ajungă acolo până la sfârșitul săptămânii viitoare.

Un nou balet de capete ce însemna că asistența era de acord cu cele spuse de maestru, că Nicolas primise un bobârnac zdravăn și că acest Galenus nu își făcuse treaba cum se cuvine.

– Știința este o căutare perpetuă a adevărului, adăugă Zénon cu o urmă de emfază. Ea înaintează pe ruinele trecutului. Acolo unde nu era decât obscuritate, este de datoria noastră să aducem lumina. Iar această misiune, spre a fi sacră, nu trebuie să dea înapoi în fața nici unui obstacol. Dacă pentru a avansa trebuie să facem tabula rasa trecutul, atunci să nu ne tremure mâna în momentul în care ștergem dintr-o trăsătură definitivă erorile predecesorilor noștri. Astfel, Vesalius nu a ezitat să arunce în uitare acea parte din Galenus care timp de cincisprezece secole se erijase în dogmă. Acesta este sensul istoriei... Azi, noi rectificăm greșelile de ieri spre marea glorie a cunoștințelor omenești.

„Amin", gândiră câțiva studenți. Dacă acest Zénon de Mongaillac nu ar fi avut reputația pe care o avea, ar fi trecut la altă disciplină.

– Iar mâine?

Zénon se întoarse spre Nicolas. E clar, băiatul acesta era isteț. Isteț, dar agasant.

– Nimeni nu știe ce va fi mâine, se mulțumi să i-o întoarcă, știind că este un mod stângaci de a evita întrebarea. Să trecem așadar...

Exact în acel moment, ușa sălii se deschise și un individ mărunțel, gârbovit de ani, își făcu apariția. Era Legendre, asistentul lui Zénon. Obișnuit să vadă lucruri și mai urâte decât această prăpădită de disecție, nici nu dădu atenție cadavrului doamnei Perthuys și cercului de tineri învățăcei aplecați deasupra lui ca și cum era cel mai frumos lucru pe care îl văzuseră vreodată. Trecu peste elevul leșinat și se apropie grăbit de savant.

– Jandarmii... apucă el să spună agitându-și capul de jos în sus pe măsură ce își trăgea sufletul.

Zénon se uită la el fără să înțeleagă.

– Pipa dumneavoastră! Spun că au găsit-o într-un mormânt. Vin să vă aresteze pentru violare de morminte.

Zénon se scotoci mașinal în buzunar ca să constate că într-adevăr își pierduse prețioasa-i pipă. În pofida nerăbdării pe care o încerca în a observa îndeaproape anatomia secretă a lui Amandine Perthuys, trebuia să abandoneze disecția. Cum toate privirile erau ațintite asupra lui, se strădui să zâmbească.

– În ciuda simpatiei pe care o încerc față de reprezentanții ordinii, trebuie să vă rog să mă scuzați.

Le făcu o reverență teatrală înainte de a-l urma pe asistent care îl conducea deja spre un culoar subteran.

Odată ajuns afară, Zénon îi încredință lui Legendre grija de a termina disecția, știind totuși că acesta se va achita de sarcină cu un entuziasm egal cu capacitățile sale pedagogice, altfel spus, nul. Probabil că studenții nu vor trage nici un folos, doar dacă nu vor profita ca să studieze mai îndeaproape anatomia generală a doamnei Amandine Perthuys.

– Ce veți face? întrebă bătrânul.

Zénon ridică ochii spre zidurile universității. Petrecuse cincisprezece ani în ea. Era fieful său. Dar a rămâne la Paris însemna să-și sfârșească zilele la Bastilia, între patru pereți umezi și întunecați ca un mormânt.

– Fug. Ce altă soluție am?

Își ridică gulerul de la mantie ca să-și ascundă fața, îl salută pe asistent cu un ultim zâmbet forțat și, având grijă se meargă prin spatele caselor, se îndepărtă cu pas grăbit. O diligență pleca spre Montpellier înainte de prânz; dacă vremea era bună, putea spera să ajungă acolo până la sfârșitul săptămânii viitoare.

pe de sat, aveai toate motivele să te gândești, și pe bună dreptate de altfel, că ar putea să se dea și la oameni. Iar Amedée știa că atunci teama ar fi cu mult mai devastatoare decât lupul.

– Dumnezeu ne va veni în ajutor, fiți încredințați, le promise el adresându-le cel mai încrezător zâmbet. Iar acum, întoarceți-vă la casele voastre. Ne vom organiza și vom scăpa de această jivină până la sfârșitul săptămânii.

Treptat, protestele încetară, iar măruntul grup se risipi în liniște, fiecare mergând să-și vadă de treburile sale. Amedée aștepta ca și ultimul dintre ei să dispară înainte de a se îndrepta spre biserică. Pentru moment, cel mai bun lucru pe care îl avea de făcut era să meargă să se roage. Amedée spera, așa cum le spusese enoriașilor, ca Dumnezeu să-l ajute în încercarea de față. Nu era deloc expert în materie de teologie, dar nu i se părea că exagerează dacă cerea din când în când câte o mână de ajutor de la Cel Atotputernic.

Ușa bisericii se deschise scârțâind, iar părintele Amedée se îndreptă spre altar. Imediat sufletul îi fu cuprins de un sentiment de tristețe. Biserica aceasta era atât casa lui, cât și cea a Domnului și refuza să se resemneze văzând-o cum cade în ruină. Totuși, îi era suficient să-și înalțe privirea spre bolți pentru a constata cu mâhnire că o altă iarnă ca precedenta va fi fatală pentru acoperiș și, ca atare, pentru întreaga construcție. Amedée închise ochii și îl imploră pe Dumnezeu din tot sufletul să-l ajute. Îndepărtarea fiarei care amenința tihna satului și salvarea bisericii forma un singur tot în mintea sa. Trebuia găsită o soluție care să poată rezolva ambele probleme deodată.

– Doamne, scapă-ne de Răul care năpăstuiește parohia noastră, murmură el, îngenunchind în fața altarului, și apără-ne de fiara care dă târcoale prin împrejurimi...

Cufundat în rugăciune, nu o văzu pe bătrână intrând în biserică. Îmbrăcată în niște haine ponosite și murdare, cu mâinile ca niște cârlige și strâmbe, ca o scoarță de copac centenar, agățându-se de ce puteau ca să nu cadă, era cel puțin o arătare

sinistră. Se apropie de el târșâindu-și picioarele și-i întinse o monedă. Amedée tresări și se uită la ea.

– Când eram mică, mi-aduc aminte că o sălbăticiune se tot învârtea pe aici... Și noi, la început, ne-am gândit că era un lup. Dar ne-am schimbat părerea. Douăzeci de oi a mâncat. În câteva săptămâni. Tremuram toți ca frunza. Ne-am închis cu toți în sat rugându-ne la sfânta Marta să se ducă pe pustii. Nimeni n-a putut-o vedea. Dar era mare. Mult mai mare decât un lup... Apoi, într-o zi, a plecat. Așa cum venise. Pe neașteptate...

Amedée o privea cu un soi de uimire bleagă.

– Luați asta, părinte, insistă ea arătându-i banul. E tot ce am. Pentru sfânta Marta. Ca să ne apere așa cum ne-a apărat întotdeauna. Dacă este după cum mi-a spus Gilbert, știu că vom avea nevoie de ea.

Atunci, privirea părintelui Amedée se îndreptă spre micuța statuie a sfintei Marta care trona într-un colț al bisericii. O vagă idee îi trecu prin minte, dar nu avu timp să o prindă pe toată. Nici unul nu văzu piatra desprinzându-se din boltă. Izbitura de craniul preotului fu brutală. O lumină orbitoare îi luă cunoștința, apoi se prăvăli în întuneric.

Când Amedée deschise ochii, se făcuse deja noapte. Era întins pe pat, în prezbiteriu. Întunericul pătrunsese în cameră și abia era îndepărtat de pâlpâirea slabă a unei lumânări. Forma familiară a crucii așezate deasupra sa îl liniști. Alături stătea Aldegonde, bătrâna care îl abordase în biserică. Cu cei optzeci de ani ai ei, era cea mai vârstnică din Lansec.

– Ce faci aici? întrebă Amedée recăpătându-și conștiența.

– V-ați prăbușit amețit la marginea altarului. Gilbert e ăla care v-a cărat aici. Ați fi preferat să vă las acolo?

– Amețit?

Amedée își duse mâna la cap, căci îl durea și constată că îi răsărise un ditamai cucuiul.

– A căzut o piatră din acoperiș, preciză Aldegonde. Biserica se face bucăți. Nu m-ar mira s-o văd prăbușindu-se într-o dimineață, în plină slujbă.

Spusese asta ca și cum ideea nu-i displăcea. Amedée cunoștea aplecarea lui Aldegonde spre blasfemie și mai știa și că umbla zvonul cum că era vrăjitoare. Se uită la ea cu o privire severă și dădu să se ridice. Dacă piatra era un semn de la Dumnezeu, ar fi putut să se exprime într-un mod mai delicat, se gândi el. Apoi: oare ce voia să fie acest semn?

– Ați face mai bine să radeți totul și să construiți una nouă, sugeră bătrâna. În plus, asta ar da de lucru la toată lumea. S-ar mai schimba și puturoșii ăștia!

Amedée avea sentimentul că un clopot mare îi suna în cap. Avea gura năclăită și îi cam venea să vomite. Încercă să se ridice în picioare, dar nu reuși și se așeză din nou în pat. O măsură atunci pe bătrână din cap până în picioare și iar îl apucă greața, fără să știe dacă îi venea de la lovitura primită sau de la urâțenia lui Aldegonde.

Oricât ar fi negat, Amedée nu o prea agrea. Mai tot timpul țâfnoasă, mereu critica pe fiecare pentru felul cum se purta, complicând astfel eforturile împăciuitoare ale omului Bisericii. Fără îndoială că Aldegonde era o fire arțăgoasă. Chiar dacă această trăsătură de caracter i se putea atribui vieții sale oarecum năpăstuite. Fizicul ei dizgrațios nu-i permisese să-și găsească un soț iubitor, pe care fără îndoială că l-ar fi meritat, și își petrecuse viața invidiind fericirea celorlalți, încercând prin orice mijloc să le-o strice.

Amedée se concentră. Ceva din spusele lui Aldegonde îi rămăsese în minte și încerca să-și amintească despre ce era vorba.

– Lupul ăsta nu-i un animal ca toate ălelalte, continuă ea. E Răul întruchipat, o creatură trimisă de Satana pentru a îndeplini o misiune sinistră, o bestie mârșavă pe care Demonul o sloboade asupra noastră ca să răspândească moartea și jalea. Când dă târcoale unui sat, atunci puteți fi sigur că este în cău-

tare de ceva. O victimă, pentru a potoli foamea Stăpânului ei... Ultima oară, am avut noroc, dar nu trebuie să-l ispitim pe Cel Rău de două ori.

Preotul obosise să tot audă asemenea prostii. Nu se gândea decât la un sigur lucru: să fie singur pentru a reflecta.

– Parcă o aud pe Agnès, zise el când aceasta sfârși ce avea de spus. Aceeași ridicolă aplecare către supranatural.

– Ca preot, nu puteți spune asta, îl judecă bătrâna. Măcar Agnès nu-i chiar așa de bănuitoare ca dumneavoastră!

– Credința mea nu-i chiar atât de fantezistă, îi replică preotul, sever. Și dacă nu ai avea atâta influență asupra ei...

– Ar avea mintea la fel de îngustă!

– Nu-ți permit să...

– Doi copii care se ciondănesc!

Amedée și Aldegonde se întoarseră în același timp spre ușa scundă de unde o fată, cu o bucată de cârpă udă în mână, se uita la ei cu o severitate prefăcută. Cu părul său bălai și ochii de un albastru-deschis contrasta puternic cu urâțenia lui Aldegonde.

– Agnès, ai picat la țanc, zise preotul brusc înveselit.

– Din întâmplare, preciză ea, lăsând să se înțeleagă că nu era așa. Poftim, puneți-vă asta pe cap. Un unguent care vă va alina durerea...

Amedée apucă bucata de cârpă, o puse pe frunte și oftă mulțumit.

– Micuța mea Agnès, ești binecuvântată de Dumnezeu!

– Dacă ar fi trebuit să aștept ca Dumnezeu să mă învețe cum să folosesc ierburile de leac, atunci craniul dumneavoastră s-ar fi descurcat fără mine!

Amedée îi aruncă o privire în care reproșul încă nu apărea în spatele afecțiunii. Fiindcă o știa din ziua în care s-a născut, lui i se părea normal să o iubească pe Agnès așa cum îți iubești propria fiică. În decursul anilor, o văzuse transformându-se într-o femeie de o frumusețe stranie și sălbatică pe care

caracterul ei insolent o făcea cu greu să fie apreciată. Locuitorii din Lansec o îndepărtaseră de mult din grup – de nu cumva se detașase ea însăși –, dar Amedée ținea în continuare la ea.

– Nu te îngrijora pentru el, are capul la fel de tare ca o piatră de moară, zise Aldegonde. De-ar fi fost și biserica la fel de zdravănă...

Amedée se uită la ea. Femeia aceasta nu era numai urâtă și răutăcioasă, dar mai avea și darul...

Brusc, își dădu seama. Iar această bătrână îi apăru mai strălucitoare ca însăși Fecioara Maria. Sări în picioare și, spre marea ei stupefacție, o sărută pe frunte.

Cele două femei se uitară una la alta surprinse.

„Lovitura trebuie să fi fost mai tare decât am crezut eu", se gândi bătrâna grăbindu-se să-i așeze cârpa din nou pe frunte.

– Ai găsit soluția! Ești extraordinară!

Aldegonde îl privi neîncrezătoare. Era prima dată când i se spunea așa ceva.

Încă de a doua zi, părintele Amedée își adună enoriașii pe maidanul bisericii. Își roti privirea pe deasupra asistenței spre a verifica dacă într-adevăr toată lumea era prezentă la apel și își drese glasul. Zvonul despre prezența unui lup prin împrejurimi se răspândise imediat în tot satul și fiecare își dădea cu părerea, neliniștit, cu ochii țintă la preot. Cu siguranță că era vorba de un animal, fără îndoială, însă Aldegonde deja lansase un zvon privind biserica pe care sătenii trebuiau să o repare sau ceva asemănător, chestiune care, fără a fi lipsită de interes, nu li se părea de o importanță capitală ținând cont de evenimentele recente, și stârnea o oarecare perplexitate.

– Faceți puțină liniște, vă rog!

Mulțimea se potoli un pic și Amedée se putu adresa oamenilor fără a fi nevoit să urle așa cum o făcuse până atunci. Glasul nu ajungea la fel de departe ca în biserică, dar trebuia

să se descurce. Se urcă pe un zid nu prea înalt și le zâmbi plin de siguranță enoriașilor.

– Dacă v-am adunat pe toți azi aici, este ca să discutăm o problemă importantă. Știți, bunăoară, că una dintre oile lui Gilbert a fost găsită sfârtecată ieri-dimineață pe colina cu smochin. Totul ne face să credem că este vorba de un lup. După mine, nu este cazul să ne facem griji dar...

– Un lup cam vânjos, nu? îl întrerupse un glas.

– Gilbert zice că ar fi cam de cinci-șase picioare înălțime! reluă altul.

– Nu-i o sălbăticiune ca toate celelalte!

Glasurile se ridicară tot mai tare. Amedée dădu din mâini îndemnându-i la calm și mai încercă o dată, dar într-un mod mai puțin convingător să afișeze același zâmbet senin.

– Așa după cum am spus și ieri: să nu ne pierdem mințile. Animalul pare într-adevăr mare, dar este posibil ca acum să se fi întors pe dealuri. Să ținem minte, și v-o cer cu toată tăria, că nu-i nimic altceva decât un lup... Dar, în orice eventualitate și pentru a evita orice alt accident, i-am cerut lui Jacques fierarul să ne facă vreo câteva capcane pe care le vom așeza în jurul satului.

Amedée simțea în ei acea frică perfidă care paralizează și macină conștiințele pentru ca să apară drojdia. Știa că tot ceea ce era în ei mai josnic va ieși la suprafață de-ndată ce greutățile îi vor atinge personal, ridicându-i pe unii împotriva altora, transformându-l în mod ineluctabil pe un frate în dușman. Trebuia neapărat stăvilit un astfel de lucru până nu era prea târziu.

– Mă cunoașteți, de-acum, de mulți ani. Fiecare dintre voi știe că nu sunt omul care să vă mintă. Satul se confruntă azi cu o situație grea, iar noi trebuie să strângem rândurile. Ceea ce am să vă propun nu este o soluție miraculoasă, ci doar o cale. O cale însă care ne poate scoate la lumină...

Liniștea se lăsase din nou peste enoriași. Până atunci, ei erau convinși că fuseseră chemați ca să asculte obișnuitele vorbării ale preotului, predici și mustruluieli mai mult sau mai puțin plictisitoare. Dar se părea că avea ceva de sugerat. O propunere concretă pentru a lupta împotriva fiarei.

– Ideea pe care vreau să v-o propun este calea speranței, continuă părintele Amedée. Un drum de trasat, o cale pe care să o construim cu propriile noastre mâini și care ne va duce spre lumină. O vom face cu sudoarea frunții, toți împreună, pentru ca speranța ce se află undeva la capătul acestui drum să ne ajute să combatem forțele Răului ce se ivesc azi împrejurul nostru.

– Și unde vom face drumul ăsta? Ca să mergem încotro? se auzi un glas din mulțime.

– Probabil că important e numai drumul însuși pe care îl parcurgem împreună trasându-l. Esențial este ca să rămânem uniți. Vom face acest drum chiar aici, în sat, sau, mai exact, pe terenul ce se află lângă casa lui Clemence, chiar la ieșirea din sat pe drumul spre Montpellier.

– Dar e cam mic! N-o să facem un drum, ci o gaură!

Se auziră râsete. Era timpul ca Amedée să-și limpezească parabola și să le explice ce anume îi venise în minte. Așteptă până ce mulțimea se liniști și se aplecă puțin spre auditoriul său, ca pentru a le face o mărturisire.

– Ceea ce vreau eu exact să vă propun este să construim o nouă biserică. Știți ca și mine că biserica aflată în mijlocul satului se ruinează. În curând, va fi prea periculos să mai intrăm în ea. Și, decât să o reparăm, vă propun să construim una nouă întru slava sfintei Marta, protectoarea noastră...

Fără a mai aștepta reacția enoriașilor, se îndreptă și continuă pe un ton mai liric:

– Această nouă biserică va fi mai mare și mai frumoasă. Cu pietrele pe care le vom recupera de la prima, vom ridica ziduri ce vor înfrunta furtunile. Și vom tăia și altele pentru ca să i se

vadă clopotnița de la douăzeci de leghe depărtare! În curând, satele din jur ne vor privi cu invidie și își vor zice: dar de unde vine această formidabilă voință a locuitorilor din Lansec care le permite să ridice fără vreun ajutor o asemenea biserică?!

Amedée tăcu. Știa că un asemenea proiect ambițios îi înspăimânta pe mulți. Nici el nu era foarte sigur că le propune ceva ce poate fi îndeplinit. În fond, fără ajutorul episcopiei, oricui i s-ar fi părut oarecum absurd să te lansezi într-o asemenea aventură. După un moment care păru cât o eternitate, primele semne de aprobare începură totuși să se arate printre enoriași.

Știu că învinsese.

4

La intrarea în Lansec, pe terenul desemnat de Amedée, începuseră de-ndată săpăturile la fundația viitoarei biserici. Preotul considerase că e mai bine să se grăbească; un alt sătean pierduse două dintre animalele sale. Lupul – în lipsa unei alte ipoteze mai convingătoare, lumea sfârșise prin a presupune că era așa – nu se întorsese pe dealuri și totul lăsa impresia că nu avea această intenție. Că, pe deasupra, animalul era deosebit de mare nu era nici o îndoială. Și o teamă pe cât de parșivă pe atât de irațională își făcuse loc și căpătase proporții în toate mințile, ca o buruiană.

Printre altele, cum primele capcane pe care preotul le instalase în jurul satului nu reușiseră să-l captureze, unii îi atribuiau deja origini demonice. Amedée știa cât de absurdă era această convingere, însă pentru moment nu era în stare să o scoată din mințile superstițioase ale enoriașilor săi. Mai era convins și că Răul ajunsese să pună stăpânire pe Lansec.

Amedée alesese respectivul amplasament din diverse motive, printre care, deloc neglijabil, faptul că din înaltul viitoarei clopotnițe va avea o vedere asupra văii și orașului învecinat pe care îl putea zări, când vremea era senină. Terenul, puțin accidentat, mai oferea și avantajul că nu aparținea

nimănui, fapt ce convenea de minune planului său, întrucât preotul nu avea mijloacele de a investi nici măcar un sfanț în operațiune, contând pe devotamentul enoriașilor pentru a o duce la bun sfârșit.

Așadar, sub îndrumarea lui Berenchon, câțiva săteni săpaseră de bunăvoie o groapă de mari dimensiuni. Puțin mai într-o parte, pe o masă făcută din trei scânduri așezate pe un butoi, Amedée stătea aplecat asupra planurilor edificiului și, însoțit de Gilbert care se hotărâse să participe la lucrare cu un entuziasm care îi uimise pe mulți, asculta detaliile prezentate de zidar.

Dacă locuitorii din Lansec se alăturaseră ideii preotului, nu măsuraseră amploarea muncii pe care aceasta o presupunea. Construirea unei biserici era altceva decât ridicarea unui adăpost pentru oi. Își dădură seama imediat ce Amedée îi împărtăși lui Berenchon ambițiile sale arhitecturale. Într-adevăr, preotul făcuse câteva nopți albe pentru a pune pe hârtie viziunea sa care, pretindea el, i se arătase în vis de către Dumnezeu. Zidarul, obișnuit mai mult să lipească la loc pietrele care se desprindeau din zidurile caselor decât să elaboreze planurile unei catedrale, se cam zăpăcise în fața sugestiilor faraonice ale lui Amedée.

Ca atare, trebui să mărturisească faptul că proiectul i se părea peste umilele sale puteri și că, dacă putea să-și dea o părere, trebuia să se orienteze spre ceva de mai mici dimensiuni, fără să fie ceva ridicol sau să o ofenseze pe sfânta Marta. Amedée se resemnă în final să-și reducă ambițiile la un proiect mai realist. S-a optat pentru o arhitectură mai sobră, de inspirație romană, la care, în urma insistențelor preotului, vor fi adăugate câteva ornamente în stil gotic.

– Nu-i prea mare, remarcă Gilbert care descoperea noile planuri întru câtva decepționat.

– Modestă și umilă, prietene, răspunse Amedée agasat. După puterea noastră. Important este să ocupăm spirite ca al

tău cu săvârșirea unei lucrări care să ne asigure tuturor protecția Domnului.

Gilbert îi aruncă o privire iritată. Nu-i plăcea că preotul i se adresa în felul acesta. Înălță capul și se îndepărtă, orgolios, spre fundații unde măcar avea sentimentul că este cât de cât folositor.

Cât despre Berenchon, acesta înțelesese perfect intențiile lui Amedée. Cât privește faptul că oamenii erau preocupați de lucratul împreună la un proiect era ceva ce nu i se părea rău deloc. Se îndoia însă în privința eficacității manevrei pe termen lung. Să muncești benevol, chiar pentru o cauză bună, ajunge să fie obositor de îndată ce munca devine tot mai grea. Și, odată cu căldurile verii care urmau să se facă simțite în curând, ziditul pietrelor unele peste altele nu are să fie o plăcere.

– O, nu sunt chiar atât de prost încât să nu știu cât de sărmană este această construcție, se apără Amedée citind gândurile zidarului. Cel puțin, va avea meritul să ne redea un pic de curaj... Toată această strădanie trebuie să o luăm ca pe o penitență.

– Mă tem să nu dureze decât un timp, făcu Berenchon ștergându-se la ceafă.

– Sunt sigur că Dumnezeu ne va veni în ajutor. Trebuie doar să-l lăsăm să aleagă momentul...

Numai că Dumnezeu avea alte treburi. Începând cu supravegherea atentă a lui Zénon de Mongaillac.

Sosind la Montpellier pe șoseaua dinspre Nîmes, intrarea în acest târg mare fortificat, zgomotos și plin de praf se făcea prin poarta Pile Saint-Gilles. Imediat ce treceai de ziduri, pășeai pe strada Montpellier care, flancată de dughene vechi, îi oferea călătorului o primă imagine despre produsele din Sud. Culorile, zgomotele și chiar mirosurile erau mai puternice aici decât la Paris.

Zénon aşteptă ca diligenţa să se oprească de tot ca să arunce o privire serioasă în exterior. Nu mai revenise în oraşul natal de douăzeci de ani şi aştepta clipa aceasta cu un amestec de nerăbdare şi strângere de inimă. Amintirile legate de el erau plăcute. Avusese o tinereţe fericită. Şi totuşi un sentiment nedefinit de culpabilitate se ivea în adâncul sufletului ca o emanare greţoasă. Ca şi cum ar fi trădat ceva sau pe cineva, ştergând totul din memorie. Nu ar fi putut spune dacă îşi trădase mama părăsind-o atât de tânăr sau pe Athanase Lavorel, ilustrul său maestru, mergând să-şi continue studiile în altă parte, şi nu la Montpellier, ori dacă nu cumva îşi trădase pur şi simplu ambiţiile tinereţii fiind satisfăcut de notorietatea recent dobândită, însă acest sentiment se afla la originea veşnicei sale reticenţe de a se întoarce. A fost aşadar nevoie de această fugă pentru ca în fine, depăşindu-şi îndoielile şi incertitudinile, să se resemneze să înfrunte oraşul în care îşi petrecuse tinereţea.

Primul lucru pe care îi căzu privirea lui Zénon când coborî din diligenţă fu standul unui soi de spiţer ambulant. Un catâr obosit stătea lângă o rulotă vopsită în mii de culori care cu timpul îşi pierduseră strălucirea. Pe sub pânza ridicată se puteau zări nenumărate fiole, carafe, flacoane şi alte sticle cu ceea ce, după cât putuse judeca Zénon, constituia obiectul comerţului practicat de omuleţul cu un trup amuzant, nu mai înalt decât un copil de doisprezece ani în pofida unui chip de adult, care stătea în picioare pe estradă.

Mai mult intrigat, Zénon îşi aprinse noua pipă cumpărată în timpul călătoriei şi se apropie să-l asculte pe curiosul palavragiu. Cunoştea genul acesta de personaj pe care îl întâlnise adesea în drumurile sale. Şi, deşi îi considera drept nişte şarlatani, totuşi încerca un fel de simpatie faţă de ei. Acesta se împopoţonase cu o tunică de un alb îndoielnic şi care trebuie să fi avut de câteva ori vârsta catârului, ceea ce însemna ceva, părând să compenseze talia micuţă printr-o continuă agitaţie. Acum, gesticulând şi făcând tot felul de mutre, îi invita pe rarii

spectatori prezenți să cumpere ciudatele băuturi pe care le prezenta.

– Apropiați-vă, apropiați-vă, gentilomi și gentile domnișoare! Suferiți de apoplexie, de paralizie ori de guturai? Vă apasă ceva? Sunteți melancolici? Am venit să vă scap de toate aceste rele! Da, voi cei care aveți ficatul și creierul calde de la natură, voi cei a căror minte este extrem de rafinată, iar sângele aprins, v-aduc vindecarea! Grație leacurilor distilate, poțiunilor, elixirelor și altor decocturi pe care le aveți în fața dumneavoastră vă veți regăsi sănătatea în mai puțin timp decât mi-ar trebui mie să vă explic cum să le folosiți! Despre compoziția lor vă voi spune doar că ingredientul principal nu-i nimic altceva decât tutunul. Virtuțile acestei plante extraordinare, știe toată lumea, sunt acelea că este vomitiv, purgativ, bun la răni și cefalic! El drenează creierul de o limfă care în cantitate prea mare sau de proastă calitate incomodează această parte. Folosirea, prin fumat sau mestecat, e numai bună la durerea de dinți, la migrenă, zvâcnete în cap, la gută, reumatisme și altele cauzate de o depunere de umori vâscoase. Frunzele se folosesc în mai multe compoziții galenice; aplicate pe ulcerații sau răni, le curăță și le întăresc destul de repede; le puteți fărâmița și face infuzii cu vin ori le puteți fierbe în ulei de măsline și sunt gata să tămăduiască, fiind curățitoare și absorbante. Uneori, decoctul este folosit chiar în spălăturile pentru apoplexie, letargie și când este vorba să dăm afară excrementele tari și grosiere. Cât privește siropul de tutun, acesta se folosește când nădușești sau ai o tuse de care nu mai scapi. Tot din el se mai extrage o esență, un ulei și o sare. Esența este un puternic vomitiv. Aplicată pe trup pentru pecingine, râie și alte boli de piele, ea le tratează atunci când ne frecăm părțile respective. Uleiul său, care miroase urât, amestecat cu câteva fărâme de untură se folosește tot pentru așa ceva. Cât privește sarea obținută, fiind alcalină, pusă în lichioruri este un sudorific convenabil și-i bun pentru urinare. Tutunul are toate virtuțile:

în fața lui nu rezistă nici o boală, așa că nu mai stați la îndoială! Costul acestor substanțe este pentru toate buzunarele, iar, cum bine știți, sănătatea nu are preț...

„Fără discuție; omul își cunoaște meseria", se gândi Zénon amuzat de prestația șarlatanului. Și nu a fost deloc surprins văzându-i pe unii spectatori scoțând câteva monede din pungă. Atâta vreme cât virtuțile gândirii riguroase nu vor cuprinde mintea tuturor, încă mai erau posibile astfel de lucruri. Însă Zénon era convins că timpul când lumea va avea încredere în adevărații medici și va înceta în fine să creadă asemenea bazaconii va veni mai devreme sau mai târziu. Domnia adevărului își va întinde atunci aripile sale binefăcătoare peste toate regatele pământului, aducându-le tuturor fericirea. Până atunci, tot mai mulți spectatori stăteau acum la coadă ca să pună mâna pe remediul miraculos, supravegheați îndeaproape de doi jandarmi.

Când Zénon îi zări, își întoarse privirea, băgă mașinal capul între umeri, își adună cele câteva bagaje și se îndepărtă cât se poate de discret.

Străbătu străzile gândindu-se la toate amintirile pe care i le trezeau. Piața aceasta îi amintea de jocurile din copilărie, străduța aceea îngustă, de o ceartă cu un băiat care voia să-i fure pachetul cu mâncare. Apoi, când crescuse, îi plăcuse să vină să se plimbe cu câte un prieten sau doi după cursuri. Puține erau tavernele pe care nu le vizitase cândva. Cea care se afla la colțul piațetei trezi în el amintirea unor chefuri plăcute făcute cu prietenii. „Un loc bun ca să stau câteva zile", își zise împingând ușa veche, care se deschise cu un scârțâit familiar.

În fundul gropii, înarmat cu o lopată, Gilbert îi ajuta pe ceilalți să sape fundația viitoarei biserici. Nu numai că se simțea un pic supărat că Amedée îl luase drept un copil, dar nu fusese convins de argumentația preotului. Crezuse că a înțeles că această nouă biserică urma să fie închinată sfintei Marta (în

care el vedea mai ales o protectoare eficace împotriva atacurilor lupului) și nu vedea cum sfânta patroană va fi mulțumită de micuța capelă ridicolă. Printre altele, se socotea deja suficient de ocupat cu animalele sale ca să mai aibă și o altă treabă în plus. Pe scurt, să sapi pentru a te asigura de protecția sfintei Marta, de acord, dar așa, să sapi numai de dragul de a săpa, nu era prea sigur că înțelege rostul. Ca atare, acum săpa cu mai puțină tragere de inimă, simțind cum oboseala îl copleșește.

Se ajunsese, în fine, la un strat mai tare. Încă nu tare cu adevărat, dar suficient de solid, în ciuda pământului moale, ca să suporte greutatea viitoarei biserici. Lopata se afunda mai greu și fiecare spera că Berenchon se va mulțumi fără a mai fi nevoie să sape mai mult.

– Ia te uită, am găsit ceva! strigă deodată lucrătorul de lângă Gilbert privind țintă spre vârful hârletului.

Gilbert aruncă un ochi în direcția respectivă. Cel puțin era un pretext bun ca să mai stea o clipă.

– Ai dat de o comoară? întrebă țăranul.

– Știu eu... E chestie ciudată...

Gilbert se apropie de tovarășul său și se aplecă. Un obiect ciudat se vedea apărând din pământul reavăn. Un obiect ciudat a cărui paloare contrasta cu pământul negru.

Soarele ajunsese de-acum în amiază, iar căldura îi împinsese pe Amedée și Berenchon să se adăpostească sub platan. De acolo puteau să studieze planurile și să supravegheze înaintarea lucrărilor.

– Nu vă osteniți prea tare? se auzi o voce sarcastică.

Amedée tresări, apoi ridică ochii zărind-o pe Aldegonde.

– Ai venit să inspectezi cum merge fundația? spuse el pe același ton.

– Așteia-i ziceți voi fundație? Pe vremuri, i s-ar fi spus o gaură. Dar pe atunci lumea nu era așa de leneșă.

Amedée preferă să nu insiste.

– Atunci, ce naiba vrei?

– Tocmai voiam să vă spun că sunteți gata să faceți o mare greșeală.

– Cu noua biserică?

– Exact.

– Ia explică-ne cum vine asta, zise Amedée, mai mult amuzat decât interesat.

Aldegonde se uită la el. Că nu o luase în serios, nu o mira. Nimeni nu mai dădea vreo atenție celor spuse de ea. Nimeni nu mai avea timp să asculte vorbele unei bătrâne. Iar acest preot, în pofida aerelor sale binevoitoare, era la fel ca și ceilalți.

– Locul ăsta nu-i bun.

– Ei, na! Și de ce?

– E blestemat.

Amedée se uită la Berenchon. Iată ceva de care nu ținuse ră seama.

– Blestemat? făcu preotul.

– Dacă nu era nimic construit deasupra, e fiindcă există un motiv temeinic.

– A, și care-i acela? insistă Amedée.

– V-am spus: terenul este blestemat.

Cei doi bărbați zâmbiră. Degeaba căutai să obții mai multe precizări din partea acestei bătrâne singuratice. Și cu elemente atât de netăgăduit, mai era cazul să se continue lucrările?

– Ascultă, Aldegonde, începu Amedée politicos. Avem cel mai mare respect pentru tine, dar...

– Dar nu sunteți în stare să înțelegeți asemenea lucruri! îl întrerupse dintr-odată bătrâna furioasă. Nu puteți vedea dincolo de semne. În pofida aerelor pe care vi le dați, a anteriului și a predicilor, sunteți mai încăpățânat ca un catâr! N-ați vrut niciodată să înțelegeți decât ceea ce era dat spre a fi văzut! Dar băgați de seamă, adăugă ea ridicând un deget amenințător, se întâmplă ca natura să se ridice împotriva oamenilor. Gaura

aceasta este o agresiune. Sunteți pe cale să siluiți Pământul. Și nu m-aș mira să văd cum biserica voastră se prăvale chiar înainte de a fi gata!

După care, se îndepărtă bombănind, ca o bătrână vrăjitoare neînțeleasă care se întoarce la cazanele ei.

Amedée rămase o clipă mut. Știa că lui Aldegonde îi plăcuse întotdeauna să o facă pe oracolul și să găsească taină acolo unde nu era nici un motiv să cauți. El studiase îndeaproape terenul, însoțit de Berenchon, și se convinsese că era ideal, însă vorbele bătrânei fuseseră spuse cu atâta convingere încât îl tulburaseră. Nu îndrăznea să lase să i se vadă neliniștea de către zidar, dar voia să fie sigur că edificiul va fi tot atât de solid pe cât îl visa.

– Ia mai spuneți-mi de această fundație, zise după ce se mai adună un pic. Mi se pare adâncă.

– Fiți liniștit, părinte Amedée. Natura solului ne obligă să o facem așa. E prea moale. La suprafață, nu-i decât un strat gros de pământ afânat și nisip. O biserică este un edificiu destul de greu. E nevoie ca fundația sa să stea pe o bază solidă. Dacă nu vrem să se dărâme la cea mai mică mișcare a pământului, e nevoie să săpăm adânc, asta-i tot.

– Atunci e ca și în credință, glumi Amedée. Cu cât rădăcinile sale sunt mai adânci, cu atât este mai de nezdruncinat.

– Părinte Amedée! Părinte Amedée!

– E limpede că nu poți avea o clipă de liniște, își zise în barbă preotul zărindu-l pe Gilbert venind spre ei gesticulând.

Țăranul se scuză cu un gest din cap că trebuie să-i întrerupă în felul acesta și, tulburat, arătă spre șantier.

– S-a... s-a găsit ceva la fundație.

– Să nu-mi spui că am dat de-o stâncă, făcu Amedée, îngrijorat de ideea că lucrările, abia începute, pot deja întârzia.

– S-ar zice mai degrabă că e un fel de os...

– A! Păi atunci, scoate-l!

– Dar... nu-i... E foarte mare.

Preotul ridică din sprâncene.

– Fii mai exact, dragul meu.

– Enorm.

Intrigat, Amedée schimbă o privire cu Berenchon și se hotărî să părăsească masa ca să-l însoțească pe țăran până la fundații. Știa că Gilbert avea o înclinație de a dramatiza cel mai mic incident și, în afara episodului cu oaia, alarmele date de acesta fuseseră întotdeauna la fel de nefondate pe cât de neadevărate. Dacă și de data asta îl mai deranja pentru vreun fleac, o să vadă el!

Ajuns în apropiere de fundații, Amedée se aplecă deasupra gropii în fundul căreia un alt muncitor îi arăta amplasamentul unde se zărea ceva la nivelul solului. De la depărtare, era greu de spus ce putea fi. Amedée coborî cu greu în groapă pentru a examina mai îndeaproape lucrul acela.

Pe jumătate acoperit de pământ, se vedea ceea ce, efectiv, putea trece drept un os. Dar putea fi și o piatră mai mare. Pentru a se asigura, Amedée băgă mâna în solul moale, apucă obiectul și trase. Prins în pământ ca într-o gingie, obiectul nu se mișcă deloc. Gilbert îi întinse o cazma. Câteva săpături făcute cu pricepere slăbiră rezistența rocii. Nesigur în privința naturii exacte a obiectului acoperit de pământ pe care îl ținea acum în mâini, preotul îl șterse cât putu de bine frecându-l de o margine a dulamei.

Semăna, fără nici o îndoială, cu o enormă vertebră.

– Doamne atotputernic...

Chiar fără a fi un specialist în anatomie, Amedée își dădu seama imediat că acea vertebră era mai mare decât a unui bou. Mult mai mare. Cam de trei sau patru ori mai mare și mai grea. Râcâi solul cu sandala. Alte oseminte de aceleași dimensiuni se vedeau în fundul gropii.

– N-am mai văzut așa ceva niciodată...

– Știți ce e? interveni Gilbert.

– Habar n-am...

În timp ce Amedée studia succint osul descoperit ce i se sfărâma între degete, sătenii adunați în jurul lor schimbau priviri îngrijorate. Lui Amedée îi veniră în minte cuvintele bătrânei Aldegonde.

– Nu vă atingeți de nimic! le porunci el, revenindu-și din contemplație.

Ieși din groapă ducând vertebra cu el și se întoarse spre Gilbert.

– Ia osul acesta și mergi de caută pe cineva la Montpellier care să ne poată spune ce este. Încearcă la Colegiul Regal. Savanții aceștia trebuie să fie de vreun folos la ceva...

Flatat că i se încredințează o sarcină atât de importantă, Gilbert se îndepărtă ducând vertebra cu el. În plus, mersul până la Montpellier nu-i displăcea: singura dată când fusese, orașul i se păruse destul de plăcut. Dacă ar pleca imediat, poate că ar ajunge înainte să-l prindă vipia după-amiezii. Împrumută așadar catârul lui Berenchon și hai-hai, hai-hai, porni spre vale.

În timp ce se îndepărta într-un norișor de praf roșcat, preotul, aruncând un ochi în fundul gropii, observă o tibie enormă apărând din mocirlă...

5

Stând în picioare pe estrada unui mic amfiteatru de la Colegiul Regal din Montpellier, Athanase Lavorel, eminent doctor în anatomie, își privea auditoriul. În fața lui, o mână de medici, spițeri, chirurgi-bărbieri și diverși studenți urmăreau cu atenție finalul expunerii sale.

La șaizeci de ani bătuți pe muchie, Athanase Lavorel era decanul Facultății de Medicină. La fel ca și reputația, carura sa de luptător care îmbătrânea și barba albă deasă ce, asociată cu calviția sa, îi dădeau înfățișarea unui înțelept din Antichitate impuneau respectul. El știa foarte bine să se folosească de acest efect și nu pierdea nici o ocazie să profite de ascendentul pe care acestea i-l confereau. De altfel, întotdeauna îi plăcuse puterea pentru avantajele pe care i le asigura celui care o deținea. De aceea, adunase în decursul lungii sale cariere mai multe titluri și recompense decât merita. Nu mai este nevoie să spunem că influența sa trecea dincolo de Facultatea din Montpellier. Era prezent la majoritatea dezbaterilor și punctul său de vedere era întotdeauna ascultat cu religiozitate de confrați.

Astăzi, expunerea avea ca obiect un dinte. Un dinte enorm pe care îl arăta pentru ultima oară cu mândrie auditoriului.

– Plinius cel Bătrân pretindea că aceste *glossopetrae* erau niște limbi pietrificate căzute din cer în cursul unei eclipse de lună. Cum s-ar zice: nu trebuie să ne încredem totdeauna în antici! De atunci, unele minți le atribuie virtuți uimitoare. Absorbite sub formă de pudră, ar fi eficace împotriva mușcăturilor de șarpe, vărsături, febre maligne și farmece... și mai știu eu ce altceva. Alții însă preferă să le poarte ca amulete.

În rândurile asistenței se auziră chicote. După atâția ani de învățământ, Athanase Lavorel nu pierduse nimic din spiritul său combativ. Arta sa oratorică era bine rodată și mânuia ironia cu același succes.

– Sunt savanți în zilele noastre care cred că este vorba despre dinți de rechin! Dar simplul fapt că acesta a fost găsit la cincizeci de leghe de mare demonstrează cât este de absurdă și această afirmație... Doar dacă nu ne imaginăm niște rechini zbenguindu-se voioși prin garigă!

Iarăși râsete. „Un public sedus este deja un public pe jumătate convins", se gândi savantul cu satisfacție. Nimic nu te face să lași garda jos cu un pic de umor.

– Orice cunoștință care nu se bazează pe observație și bun-simț este o cunoștință oarbă, continuă el, fiindcă într-adevăr este un dinte. Un canin, pentru a fi mai precis. Observați-i cu atenție forma ascuțită. La ce poate servi dacă nu la sfârtecarea țesuturilor musculare? Molarii, mai plați, au ca funcție mestecarea alimentelor, asemeni unei pietre de moară... Or, în această regiune nu există nici un carnivor de talie suficient de mare încât să i-l putem atribui...

Făcu o pauză ca să pregătească suspansul. Nu era prima dată când ținea un curs despre *glossopetrae,* iar discursul său se șlefuise. Lăsă auditoriului timp să se întrebe asupra naturii dintelui și ridică în fine capul ca să-i privească pe ascultători. Acceptarea afirmației care urma depindea în mare parte de autoritatea și siguranța cu care o va enunța.

– Este cât se poate de limpede, acest dinte aparținea unui om. Iar acest om, domnilor, acest om era un uriaș...

Așa cum prevăzuse, printre cei prezenți se auziră murmure.

Printr-o micuță ușă laterală, Gilbert pătrunse în amfiteatru. Nu fusese chiar așa de simplu să găsească persoana căutată. Cu greu găsise și Colegiul Regal, iar cât privește persoana susceptibilă să-i spună ce era osul său... Explicațiile pe care a trebuit să le dea primului om pe care îl întâlnise pe culoare fuseseră cel puțin confuze. Iar individul nu își ascunsese amuzamentul, lucru care îl iritase mult pe țăran. Însă Gilbert reușise în sfârșit să obțină informația pe care o căuta și acum știa că persoana cea mai în măsură să examineze vertebra era un doctor pe numele său Athanase Lavorel care, i se spusese, trebuia să se afle acum în sala aceea.

Dar cât privește identificarea lui printre toți oamenii aceștia, asta era cu totul altceva. Pătrunzând în amfiteatru, Gilbert fu mai întâi surprins și deconcertat de decorul straniu. Băncile așezate pe estrade de înălțime crescândă formau un fel de potcoavă. Sala nu era plină, dar peste tot indivizi îmbrăcați curios ascultau cu atenție vorbele unui moșulică ciudat stând dinaintea lor ca să fie văzut.

Gilbert își îndreptă atenția asupra lui. Omul era îmbrăcat mai degrabă bizar și spunea lucruri nu mai puțin ciudate. Țăranul se gândi la predicile lui Amedée. Probabil că și aici era tot un soi de predică. Însă religia acestor oameni nu părea chiar ortodoxă. Ca să fim pe deplin onești, el nu înțelegea mare lucru din spusele acestuia. Cum lumea nu îi acorda nici o atenție și fiindcă nu găsea un loc unde să se poată așeza fără să atragă privirile adunării, rămase acolo, într-un colț, lângă ușă, așteptând sfârșitul expunerii. Se grăbea să-și termine misiunea.

Chiar în acel moment, un tânăr mai glumeț din primul rând interveni.

– Dar... Doctore... Dată fiind mărimea dintelui, ar trebui să mănânce cantități enorme de carne!

– Deducție foarte isteață, dragul meu Bruno, îi răspunse cel care tocmai fusese numit doctor... Însă nu te opri, dacă tot ai pornit pe o asemenea cale bună. Tocmai, ținând cont de dimensiunile caninului, cât crezi că era individul de mare?

Numitul Bruno își exprimă printr-o grimasă dificultatea de a răspunde.

– Ei, hai, hai... Să judecăm puțin. Cât măsoară caninii tăi?

Bruno își măsură dintele cu distanța dintre degetul mare și arătător.

– Cam o jumătate de deget.[1]

– Iar rădăcina măsoară cam tot atât, nu?

– Fără îndoială.

– Deci, per total, cam un deget. Iar tu ce înălțime ai?

– Cinci picioare[2] și patru degete, răspunse Bruno mândru.

– Bun... Pe cale de consecință, uriașul nostru al cărui dinte măsoară patru degete, adică de patru ori lungimea din al tău, ar trebui să măsoare...

– Peste douăzeci de picioare!

– Exact.

Publicul se manifestă din nou zgomotos.

– Dar... e uriaș! interveni un ascultător.

– Pe vremuri, existau oameni mult mai mari decât cei de azi...

Athanase se ridică pentru a arăta un colț agățat pe perete.

– Iar acesta este un pitic în comparație cu *Helvetus Gigas*, spre exemplu... Treizeci și cinci de picioare!

Privirea lui Athanase se pierdu câteva clipe în reverie. Spectatorii, impresionați, schimbau între ei comentarii aprinse.

– Iată că a trecut mai bine de o jumătate de secol de când doctorul Habicot, ale cărui învățăminte mă felicit să le urmez, își publica opera sa majoră, *Ce ne spun oasele unui uriaș*, și punea principiile gigantologiei, știința uriașilor. Această știință este

---

[1] 1 deget = aprox. 2 cm (n.trad.)

[2] 1 picior = aprox. 30 cm (n.trad.)

astăzi recunoscută de savanții cei mai reputați. O, desigur, există întotdeauna eternii sceptici, adversarii de rea-credință, precum Riolan, autorul unui tratat meschin asupra pretinsei *Gigantomahii!*

Făcu o pauză, schițând o mutră ce ilustra ce anume îi inspira acea ridicolă și patetică tentativă de denigrare.

– Însă dovezi din ce în ce mai numeroase îmi confirmă zilnic vorbele. Asupra acestui punct, înșiși anticii sunt categorici. Pliniu evocă descoperirea în Creta a scheletului uriașului Orion, înalt de șaizeci de picioare. Herodot citează cazul lui Oreste (douăsprezece picioare) și altele... Chiar sfântul Augustin a descoperit un dinte de o sută de ori mai mare decât cel al unui om normal. Evident că a conchis că acesta trebuia să aparțină unuia dintre uriașii pomeniți în Biblie. Nu mă îndoiesc însă că, în curând, chiar și mințile cele mai strâmte vor admite că avem dreptate...

Satisfăcut de demonstrație, contemplă efectul pe care îl avusese asupra auditoriului. Ca întotdeauna, toată lumea era de partea sa.

– Atât pentru astăzi, conchise el adunându-și însemnările. Săptămâna viitoare, ne vom îndrepta și mai mult atenția asupra acestei delicate chestiuni a ciclopilor și a altor uriași. Vă mulțumesc pentru atenție.

Ascultătorii îl aplaudară și se ridicară ca să-l felicite. Apoi, unul după altul, părăsiră amfiteatrul, începând deja dezbaterea. În curând, mai rămăsese doar Bruno să-l aștepte, cu un surâs ce-i ilumina fața imberbă. Gilbert profită pentru a-și face simțită prezența și i se adresă.

– Scuzați-m', îl... îl cat pe Athanase Lavorel. Mi s-a spus că l-aș putea găsi aici...

Încă sub efectul năucitor al peroratiei maestrului său, Bruno îi arătă, dând din cap, că era vorba, așa cum bănuise și țăranul, de bătrânelul ocupat să-și strângă lucrurile. Gilbert

înaintă deci spre Athanase în clipa în care acesta, cu un rictus ce trăda o durere la șold, cobora de pe estradă.

– Doctorul Lavorel? zise Gilbert frământându-și traista.

Athanase îl privi pe interlocutor cu un aer surprins. Nu era obișnuit să aibă țărani printre auditori. Însă lucrul îi producea o oarecare satisfacție. Nu declarase Francis Bacon că știința trebuie să fie un bun al tuturor și nu al unui cerc restrâns mănunchi de privilegiați așa cum fusese timp de atâtea secole? Dacă era un lucru pe care Athanase îl aproba la marile spirite ale vremii era tocmai ideea de împărtășire și transmitere a științei, cât și cumularea acesteia din generație în generație („știința este o lucrare colectivă și progresivă", afirmase filosoful englez) și nu punerea în discuție a celor câștigate din înțelegerea în domeniul teologic. Logica lui Aristotel pe care se bazau toate argumentările scolasticii i se părea, de altfel, departe de a fi depășită după cum pretinseseră unii. Iar raționamentele epocii, deși ajungeau cel mai adesea la niște concluzii cel puțin ciudate, aveau după părerea sa o rigoare pe care, dacă ar urma-o, mulți savanți ar avea de câștigat.

– Dacă vrei să asiști la cursurile mele, vorbește cu asistentul meu.

– Nu, eu... nu pentru cursurile dumneavoastră, începu Gilbert ușor intimidat. Eu... Am fost trimis să vă cer ajutorul... Mi s-a spus că știți multe despre oase.

– Sunt doctor de anatomie și decan al acestei universități, dacă asta vrei să spui, replică învățatul cu autoritate, iritat că omul nu se exprima cu mai mult respect.

– Păi, iată cum stă treaba. Tocmai săpam fundația pentru o nouă biserică, acolo, pe dealuri, și... am găsit niște oase.

– Bunul meu prieten, oase se găsesc în fiecare zi. Și cam peste tot, mi-aș permite eu să adaug. Ce dorești de la mine?

Gilbert lăsă ochii în jos. Atitudinea condescendentă a lui Athanase îl contraria. Misiunea începea să nu-i mai placă.

Chiar era gata să renunțe. Amedée n-avea decât să găsească în altă parte explicația pe care o dorea. La urma urmei, după cum își putuse da seama, orașul acesta nu ducea lipsă de oameni învățați. Făcu un pas înspre ușă, dar bătrânul îl opri cu un gest și schimbă tonul.

– Schelet de om sau de animal?

– Păi, tocmai asta-i. Nu știm... Dar mi s-a spus că poate dumneavoastră ați putea...

– Cum e scheletul acesta?

– Mare.

Athanase ridică o sprânceană și dădu mai multă atenție celor spuse de interlocutor. În fond, povestea aceasta putea să se dovedească interesantă. Îi aruncă o privire lui Bruno care se apropia acum ca să asculte vorbele țăranului.

– Cât de mare?

Gilbert își desfăcu traista și scoase vertebra pe care i-o întinse lui Athanase. Acesta o înhăță de-ndată, o studie și se întoarse spre Bruno.

Fața bătrânului savant se lumină de o lucire exaltată.

Seara tocmai se lăsa când, înconjurat de întregul sat, Athanase Lavorel studie în fine osemintele care fuseseră scoase cu atâta lipsă de pricepere din fundație. Pe jumătate încă îngropate, se zăreau câteva vertebre și ceea ce părea a fi un picior.

De când cu descoperirea scheletului, zvonurile cele mai fără noimă proliferaseră în Lansec. Dacă majoritatea nu vedea în asta nimic altceva decât o grămadă de oase fără importanță, mulți erau cei care, ca Gilbert, făcuseră apropierea cu recenta apariție a acelui lup enorm și sugerau că aceste resturi puteau foarte bine să fie cele ale unui congener. De aceea, ținând cont de dimensiunea oaselor, respectiva idee le cam dădea fiori celor care deja erau neliniștiți, iar lui Amedée îi veni tare greu să-i facă să-și păstreze calmul susținând că o

explicație mai rezonabilă va fi dată neîndoielnic de îndată ce un savant va fi examinat obiectul.

Imediat ce fusese prevenit de Gilbert, savantul în chestiune se grăbise spre Lansec însoțit de credinciosul său asistent. Fără îndoială că ar fi fost mai înțelept să amâne pe a doua zi după cum sugera Bruno, însă Athanase nu avusese răbdare până atunci. Poate că povestea aceasta era evenimentul pe care îl așteptase toată viața. Probabil că era pe punctul să facă descoperirea care ar fi încoronarea carierei.

Amedée și Bruno, aplecați peste umărul său, îl observau cu atenție pe eminentul savant examinând oasele încă îngropate pe jumătate. Acesta alesese unul mai vizibil, curățând suprafața aparentă, îl peria cu grijă, îl atingea ușor, îl mângâia de parcă ar fi fost vorba despre o iubită, înainte de a se repezi la altul, în mod clar tot mai agitat pe măsură ce descoperea câte ceva. Lucru care îl îngrijora pe părintele Amedée.

– Mi s-a părut că e cu mult mai bine să alertez pe cineva mai competent decât mine în materie de oseminte, se explica preotul care încerca prin toate mijloacele să obțină puțină atenție din partea savantului.

– Da, da... Bine ați făcut, și mulțumesc Cerului că le-ați lăsat la locul lor fără a încerca să le dezgropați, răspunse celălalt, atent la cele ce vedea. Acest gen de fosilă, deși pietrificată, este foarte fragilă. Femur... tibie... Dumnezeule mare!

În sfârșit, se întoarse ca să arunce o scurtă privire jubilatoare lui Bruno. Acesta crezu chiar că a zărit în ochii lui, scânteierea unei lacrimi. Nu-și văzuse niciodată maestrul într-o asemenea stare.

– Atunci, aveți vreo idee despre ce este vorba? insistă Amedée.

Învățatul se redresă curățând cu un gest brusc resturile de pământ și noroi care îi murdăreau hainele. Trebuia să fie la înălțimea evenimentului.

– O idee? zise Athanase încercând să-şi păstreze calmul. Am mai mult: o certitudine!

Cercul sătenilor care se aflau în apropiere se strânse şi mai mult în jurul lor. Venirea acestui savant îi intrigase pe mulţi. Nimeni nu ar fi putut să spună cu precizie ce funcţie anume avea. Dar atenţia pe care i-o dădea părintele Amedée dovedea că e o persoană importantă.

– Iată, părinte, cel mai frumos şi mai mare specimen de schelet de uriaş descoperit vreodată în regiune!

Amedée îşi privi interlocutorul holbându-se. Deşi avea faţă de savanţi o neîncredere absolută, judeca după alura lui că acesta ştia despre ce vorbeşte. Însă afirmaţia pe care tocmai o auzise i se părea cel puţin surprinzătoare.

– Un uriaş? repetă el.

Sătenii, şi mai nesiguri acum, se apropiară pentru a urmări explicaţiile savantului căutând în atitudinea lui Amedée negarea sau confirmarea cuvintelor acestuia.

Perfect! Un *Homo Gigas!* Iar gamba pe care o vedeţi este practic intactă!

– Dar... dumneavoastră... Vreau să spun... Sunteţi sigur? bâlbâi Amedée.

– Ascultaţi, părinte, se indignă Athanase îndreptându-se ca pentru a-şi întemeia autoritatea pe statura sa impozantă, vă acord cu toată inima titlul de specialist în tot ceea ce priveşte sufletele, dar permiteţi-mi să rămân expert în chestiuni de gigantologie.

– Vă cer iertare, doctore Lavorel. Dar vestea este surprinzătoare. Un uriaş...

– Asemenea lucru nu se prea întâmplă în regiune, de acord. Dar vă asigur că nu este unic... Iar acesta este un exemplar magnific... La o primă vedere, individul trebuie să fi măsurat între cincisprezece şi douăzeci de picioare înălţime...

În jurul lor, lumea se întreba din priviri și murmura. Un freamăt de neliniște trecu printre sătenii al căror cerc se rări serios.

– Niciodată nu trebuie tulburat somnul creaturilor subterane! se auzi deodată un glas de femeie în mulțime.

Privirile se întoarseră către o tânără în jur de douăzeci de ani cu păr des de culoarea mierii, care stătea puțin mai departe de ceilalți. În pofida zdrențelor cu care era îmbrăcată, avea o frumusețe de îți tăia răsuflarea. Un aer puțin cam sălbatic, desigur, dar o blândețe infinită în privire.

Considerând înțelept să evite orice reacție imprevizibilă a mulțimii, Amedée îl trase pe Athanase la o parte.

– Ar fi mai bine să vorbim în particular.

Athanase fu de acord cu părerea preotului și se întoarse spre asistent.

– Bruno, rămâi aici ca să păzești oasele.

Ținându-l pe Athanase de braț și aruncând o privire încruntată tinerei femei, Amedée străbătu cercul de gură-cască și se îndreptă spre prezbiteriu.

– Somnul lor milenar e mai sfânt ca sunetul trecător al clopotelor dumneavoastră! strigă tânăra în urma lor. Temeți-vă de trezirea duhurilor lor!

Puțin mai retrasă față de toată această agitație, Aldegonde asistase la scenă. Deși nu înțelegea motivele lui Agnès, ea îi împărtășea neliniștea în privința scheletului. De când părintele Amedée luase hotărârea să ridice noua biserică, nu mai avea liniște. Terenul pe care îl alesese preotul era blestemat. Ea știa. Iar descoperirea unui schelet de talie mare nu făcea decât să dovedească pe deplin ceea ce gândea. Acest teren trebuia lăsat așa cum era, și gata.

Așadar, avertismentul pe care îl lansase Agnès era judecat de către Aldegonde conform intuiției sale. În plus, avea pentru aceasta o admirație secretă. Femeia aceasta tânără îndrăznea să se împotrivească satului, iar lucrul acesta, în sine, era

suficient pentru a merita respect din partea sa. Și, pe urmă, nimeni nu știa să dezlege mai bine ca ea semnele lumii, să prezică nenorociri înainte de a se produce, să anticipeze catastrofe, să explice tainele cele mai ascunse ale naturii. Nimeni nu era mai bine informat ca Agnès în ceea ce privește lumea de dincolo. Dacă ea, Aldegonde, putea avea din când în când viziuni premonitorii, totuși nu cra deloc în stare să le interpreteze. Nu era și cazul lui Agnès. Fiindcă ea știa. Ea avea Harul. Și dacă nimeni nu dădea atenție vorbelor, avertismentelor ei, era și din cauza fricii, dar și a neîncrederii pe care o trezea. Însă Aldegonde știa că această atitudine era o greșeală. O mare greșeală.

Mulțimea se risipi în grabă făcându-și cruce pe furiș. Doar Gilbert și Bruno rămăseseră, cu ochii ațintiți la tânăra femeie. Aceasta, cu mâinile în șolduri, se uita la ei cu un aer superior. Bruno nu își putea lua ochii de la ea. În ciuda aspectului ei mizerabil și a atitudinii oarecum ostile, îl atrăgea irezistibil. Silueta ei ciudată avea ceva dintr-un animal care îi provoca o stranie senzație în vintre. O senzație ce părea să provină din noaptea timpurilor, ca o chemare a strămbunilor. Era captivat.

Gilbert cunoștea această senzație, fiindcă o încercase deseori. Agnès fusese singura lui dragoste. Ani de-a rândul, sperase că acest sentiment este reciproc, dar trebuise să înțeleagă un lucru evident: Agnès nu iubea pe nimeni. Singura dată când riscase să-i vorbească despre pasiunea lui, ea îl respinsese scurt, fără vreo explicație. Gilbert interpretase acest refuz ca pe o jignire, imaginându-și că ea îl respingea fiindcă era doar un simplu țăran. Și de atunci, nu se putea afla în fața ei fără să simtă un amestec de dorință nemărginită și ranchiună. Întreaga tandrețe pe care o avusese cândva pentru ea se evaporase; mai rămânea doar acest amestec tulbure ce ținea mai mult de registrul instinctului decât de emoții.

Agnès se uită la ei îndelung în tăcere. Fața îi redevenise impasibilă, dar toată atitudinea ei exprima mândrie. Cu picioarele goale, bine înfipte în pământ, puțin depărtate, de parcă își trăgea puterea din această stabilitate, ca un arbore care își trăgea prin rădăcini forțele nevăzute ale pământului. Și un aer de sfidare emana din această postură de amazoană. Cu umerii trași puțin înapoi, pieptul său îi sfida cu o nerușinare regească.

– Lasă-i în plata lor pe proștii ăștia, făcu bătrâna Aldegonde trăgând-o de braț ca să o îndepărteze.

Agnès păru că iese dintr-o toropeală misterioasă. Întoarse ușor capul spre bătrână și se destinse. Când să plece, le aruncă celor doi bărbați o ultimă privire glacială. Bruno își întoarse repede capul.

Nu-ți încrucișezi privirea cu a unei vrăjitoare.

Prezbiteriul lui Amedée era mobilat sobru, chiar auster. Pereții văruiți erau aproape goi, în afară de un crucifix agățat deasupra patului, iar un sentiment de pace emana din el. Sub fereastra prin care se putea vedea o bună parte a satului se afla o masă. Amedée îl invită pe Athanase să ia loc la ea și îi propuse un pahar cu vin.

– Nu-i luați în seamă pe enoriașii mei; sunt un pic încordați acum. Sunt necăjiți de fiara care dă târcoale prin preajmă.

– Fiară? Ce fiară?

– Probabil un lup care a sfâșiat mai multe oi zilele acestea. Oamenii își fac repede griji.

– Înțeleg... Dar... Tânăra aceea?

– Doar o sărmană fată care trăiește în ignoranță, încercă să explice Amedée, jenat de incident. De ani de zile, locuiește undeva pe dealuri. Uitați ce-a spus. E doar rezultatul singurătății sale.

– Vrăjitoare?

– Mulți oameni cred asta. Știți cum e: ignoranța dă naștere la prostie și neîncredere. Când era mică, o țineam pe

genunchi. Pentru mine ea este doar Agnès... E cu totul inofensivă, credeți-mă.

Athanase era doar în parte liniștit. Nu era obișnuit să fie amenințat de o tânără, nici să asculte avertismente cu puternice accente satanice. Apucă, așadar, urciorul cu vin și își turnă o porție zdravănă. Totdeauna, i se păruse o taină viața în aceste sate. Oare cine putea să dorească să locuiască într-un asemenea loc? Sărăcia, ca să nu spun mizeria, ce domnea aici îl dezola. În plus, aici comportamentele păreau cu totul iraționale, ceea ce, de altfel, părea să se explice prin asta. Și începu să se gândească în ce măsură prefera viața citadină, infinit mai ordonată.

– Dacă nu vă deranjează, părinte Amedée, aș dori să iau cu mine osemintele la Montpellier spre a le studia mai... serios.

– Vă mărturisesc că prezența lor în parohie nu face nimic pentru a potoli spiritele turmei mele. Aș dori însă să știu ceva mai mult despre acest... uriaș. După ce-l veți fi studiat, fireşte.

– O, știința gigantologiei este încă la început. M-ați crede dacă v-aș spune că nici nu este recunoscută de toți confrații? Și totuși este cea mai frumoasă dintre științe. Fiindcă oamenii mari erau întotdeauna și mari oameni; majoritatea suverani și oameni sfinți...

Brusc Amedée ciuli urechea, devenind mai atent la vorbele lui Athanase. În minte tocmai îi încolțise o idee.

– ...de parcă grandoarea sufletească și cea fizică aveau o legătură naturală de simpatie, conchise savantul îndreptându-și bustul spre a-și pune în evidență propria statură.

– Ei bine, am să vă aștept concluziile cu mare nerăbdare, adăugă Amedée în timp ce Athanase se ridica să plece.

– Oricum, vă voi ține la curent cu observațiile mele, promise acesta din urmă.

Își strânseră mâinile.

– Spuneți-i lui Gilbert să vă ajute la încărcat și transport, preciză preotul arătându-i-l pe țăran din pragul ușii. Nu e cel mai isteț dintre enoriașii mei, dar e descurcăreț.

– Așa cum v-am spus, aceste oseminte sunt foarte friabile. Înainte de a le transporta, mai întâi trebuie extrase din învelișul pietrificat și protejate. Mi-e teamă că asta va lua ceva timp. Azi, va trebui să mă mulțumesc cu unul, două eșantioane... Dar nu știu cum să vă mulțumesc. Scheletele de uriași sunt ceva rarisim. Mai ales într-o asemenea stare. Valoarea lui pentru mine și pentru știință desigur este inestimabilă...

Bătrânul savant se îndreptă spre ieșire. Amedée îl reținu.

– Și lucrările mele?

– Fiți liniștit, puteți continua săpăturile la fundație, dar faceți în așa fel încât oamenii să nu se atingă de oase.

Athanase ieși, iar Amedée rămase gânditor câteva clipe privindu-l cum se îndreaptă spre asistent. Faptul că lucrările întârziau puțin îl contraria, dar poate că în asta găsise un mijloc de a lupta împotriva Răului cu mult mai eficace decât sfințirea bisericii. Din prag, îi văzu pe cei doi învățați aruncând o ultimă privire la schelet înainte de a se îndepărta spre vale.

– Un sfânt... murmură el înainte de a ridica ochii spre cer. Mulțumescu-ți, Doamne, că mi-ai ascultat rugăciunile!

Se întoarse înăuntru, apucă un sac de pânză și începu să-și strângă niște lucruri. Trebuia ca a doua zi să aibă neapărat o discuție cu episcopul din Montpellier.

– Ei?

Amedée tresări. În prag, stătea Aldegonde, cu o figură gravă. Privirea preotului se întunecă imediat.

– Ei, ce? răspunse continuând să-și adune lucrurile.

– Scheletul. Ce v-a spus imbecilul acesta de savant?

– Nu mare lucru.

Bătrâna bombăni ceva și se apropie de preot ca să-l apuce de braț.

– Doar că ar putea fi un sfânt, zise Amedée. Sau poate un rege.

– Atunci e și mai prost decât credeam!

Părintele Amedée o privi intrigat. În privirea ei se vedea o lucire neliniștitoare. Era clar că mai avea ceva de adăugat.

– Bănuiesc că știți legenda sfintei Marta, zise ea în fine.

Amedée ridică o sprânceană. Balaurul. Da, cunoștea legenda. Ca toată lumea. Dar ce legătură avea cu scheletul?

– Marta era sora lui Lazăr, continuă Aldegonde. A sosit în regiune împreună cu Maria Magdalena după ce au fugit din Țara Sfântă... În vremurile acelea, pe dealuri dădea târcoale o sălbăticiune... Se zice că era o creatură monstruoasă, un balaur care teroriza ținutul. Iar sfânta Marta s-a luptat cu el și l-a învins...

– Ce vrei să spui?

– V-ați gândit vreodată ce s-a întâmplat cu trupul creaturii? De un asemenea animal nu scapi așa ușor! Unii, evident, pretind că a fost aruncat în Ron...

Ea coborî vocea pentru a adăuga:

– Dar eu știu că nu-i adevărat.

Cum preotul o privea cu un aer brusc îngrijorat, ea se aplecă înspre el și murmură:

– Jivina a murit aici!

Amedée holbă ochii.

– Sfânta Marta ar fi omorât sălbăticiunea aici? În Lansec?

– De ce credeți că v-am spus că terenul acesta e blestemat? Ați profanat tocmai mormântul ei!

Fără a-i da timp prelatului să reacționeze, se apropie și mai mult. Glasul îi deveni sinistru.

– Și cine vă spune că monstrul era singur? Ascultă-mă, Amedée: bestia care dă târcoale azi pe aici, pe undeva... Jivina aceasta care a apărut dintr-odată de nicăieri, din adâncul întunericului, din noaptea timpurilor, așteptă să vină ceasul

pentru a răzbuna moartea semenului ei. Iar acum, că mormântul acestuia a fost profanat, se pregătește...

Aldegonde făcu o pauză. Cu o mișcare a capului către șantier, întinse un deget acuzator adăugând:

– Amedée, bestia s-a întors, mai flămândă ca niciodată. Și dumneata ești acela care ai chemat-o la festin!

6

Biroul lui Athanase Lavorel, asemenea unui fabulos osuariu, gemea de etajere ticsite cu tratate de gigantologie, eșantioane de oase diverse, minerale, plante și fosile. O masă întreagă era plină de o mulțime de instrumente care mai de care mai insolite, de aparate utile în observații, ciudate unelte menite vreunei folosințe obscure de care profanul nu auzise niciodată. Puținele spații disponibile de pe pereți erau acoperite cu crochiuri de uriași, cu scheme de schelete care ar putea exista și ilustrații de creaturi, unele mai fantastice decât altele.

– Un picior de uriaș întreg și jumătate din coloana vertebrală! exclamă Athanase fără a-și putea stăpâni surescitarea ridicând una dintre vertebrele descoperite cu o zi mai devreme în Lansec. Îți dai seama, dragul meu Bruno, ce înseamnă asta?

– Voi avea de lucru: măsurări și crochiuri!

– Dar... Dar ia gândește-te puțin! Toată viața mea am visat la această clipă. Atâtea ipoteze elaborate, atâtea eforturi pe care le-am făcut, atâtea umilințe pe care le-am suportat! Iar acum, în fine, asta.

Athanase era gata să izbucnească în lacrimi. Își reveni.

– Va trebui să ne gândim să organizăm o dezbatere. Până atunci, e mai bine să păstrăm tăcere.

Bruno era tulburat. Dacă nu se îndoia nici o clipă că maestrul său nu greșea, apropierea de un fragment din acest schelet avea totuși ceva care îi dădea fiori. Fiindcă degeaba făcea eforturi de imaginație, nu putea să priceapă că osul acela era al unui uriaș înalt de douăzeci de picioare.

De trei ani de când era în serviciul lui Athanase Lavorel, știa totuși la ce să se aștepte. Student dotat, avea ambiția să devină medic. Ceea ce îl interesa înainte de toate era anatomia. Însă obsesia lui Athanase Lavorel pentru fosile îl antrena foarte adesea către discipline a căror legătură cu medicina era dintre cele mai îndepărtate. Dacă nu își arăta deschis dezinteresul pentru problemă, era mai ales pentru a nu trezi susceptibilitatea maestrului. De aceea, aceste oseminte erau departe de a-l pasiona tot atât cât pe Athanase. Pentru el, studierea fosilelor însemna un fel de divertisment căruia nu-i acorda multă importanță. Interesul problemelor pe care le ridicau oasele i se părea derizoriu. Cu toate acestea sau tocmai din această cauză, admitea fără rezerve postulatele gigantologiei. Adeziunea la punctele de vedere ale lui Athanase eliminau orice sursă de conflicte inutile.

Dar a avea dinaintea ochilor dovada tuturor teoriilor lui Athanase, a dispune de un sfert de schelet al unui uriaș și nu de un simplu femur care lăsa deschise toate posibilitățile de interpretare îl obliga să-și dea seama cât de grozavă este teoria gigantologiei. Ca și cum, credincios în cel mai înalt grad în adevărurile Evangheliei, Iisus i-ar fi apărut brusc în carne și oase.

Bruno se hotărî să-l lase pe maestru să înceapă studierea oaselor pe care le aduseseră de la săpături. Trebuia admis că într-adevăr această descoperire era pentru bătrânul savant încoronarea unei vieți întregi, fiindcă bătălia pentru impunerea gigantologiei fusese întotdeauna aspră. Iar dacă Athanase nu pusese niciodată în discuție validitatea ipotezelor pe care le formulase odinioară învățătorul său, celebrul doctor Habicot, trecuse totuși prin multe perioade de descurajare.

Acum, întrevedea cu bucurie momentul în care va arăta luminii scheletul, închizându-le gura o dată pentru totdeauna pretențioșilor săi adversari și intrând cu pas sigur în istoria științei. Posteritatea îi va reține numele alături de cei mari.

Deși epuizat de lunga călătorie, întins pe patul din cămăruța lui, Zénon nu reușea să doarmă. Degcaba închisese ochii și numărase tot atâtea oi câte erau în regiune, somnul nu voia să vină.

Trebuia să părăsească Montpellierul și Franța cât mai repede. Mai devreme sau mai târziu, autoritățile locale vor afla că era căutat. Zénon știa foarte bine ce însemna aceasta. De acum, era un fugar. Un om fără patrie. Ideea sa era să meargă la Bologna unde cunoștea unul sau doi savanți care l-ar primi. Dar pentru cât timp? Cel mult, câteva luni. Și pe urmă?

Abandonând ideea dormitului, se hotărî să citească. Luase cu el impunătoarea *Historia Animalium* de Konrad Gesner spre a scurta lungile zile cât durase drumul. Deschise unul din cele patru volume la întâmplare și începu să parcurgă unele pagini, dar mintea refuza să participe; nici măcar extraordinarele descrieri pe care le conținea nu reușeau să-l intereseze.

Niciodată înainte nu suferise de singurătate. Era un sentiment cu care se obișnuise încă din fragedă copilărie, chiar dacă prefera compania unei fete. Dar, uitându-se în jurul său spre a cuprinde cu privirea această cameră anonimă, cu zidurile crăpate, cu un confort vetust, de o curățenie dubioasă, cu patul minuscul și o saltea amărâtă, o masă și un scaun, conștientiză că dispariția din universul său familiar săpase în el un gol ciudat. Ciudat pentru că era neașteptat. Iar acest vid îl măcina din interior ca o boală sufletească.

La primele ore ale dimineții, se trezi cu straniul sentiment că o avusese alături pe mama sa în scurta perioadă cât dormise, așa cum se întâmplase de zeci de ori când era copil.

Totuşi, nu făcuse mare caz de părinţi până atunci. Zénon era departe de a avea origini modeste. Tatăl său, Evariste de Mongaillac, fusese un castelan languedocian care moştenise o avere serioasă la începutul secolului, fapt ce îi cultivase trândăvia. Singura sa activitate era lectura. Cum mărturisea că nu are o prea bună părere faţă de filosofii antici, fiul său îl primise ca prenume pe cel al autorului faimoaselor paradoxuri. „Fiule, îi plăcea lui să repete odinioară ca punere în gardă, nu uita niciodată că degeaba au demonstrat Parmenide şi Zénon că mişcarea nu există, trebuiau totuşi, ca toată lumea, să meargă de ici până colo spre a-şi satisface nevoile lor fireşti."

Fraza îl intrigase mult timp pe băiat şi i-ar fi plăcut ca într-o zi să aibă un comentariu din partea tatei, însă Evariste a murit când el avea şase ani, iar Zénon nu a avut niciodată parte de explicaţia lui. De fapt, în afară de această frază, avea puţine amintiri despre cel care-i dăduse viaţă. Nici măcar nu îşi amintea să fi resimţit vreo supărare oarecare la dispariţia acestuia. Totuşi, dacă educaţia nu îi fusese neglijată şi dacă Zénon moştenise şi gustul pentru erudiţie, acestea i se datorau lui. Chiar dacă nu conştientiza acest fapt.

Prin urmare, şi-a petrecut restul copilăriei în compania mamei, ceea ce, în principiu, ar fi trebuit să creeze între ei o legătură afectivă mai puternică. Dar nu a fost aşa. Dacă părăsise Montpellierul, oraşul natal, de îndată ce se ivise o ocazie, era şi pentru că, într-un fel, căutase să se îndepărteze de ea.

După câţiva ani de studii pe lângă Athanase Lavorel, pe care îi plăcea să-l socotească maestrul său spiritual, curiozitatea sa nelimitată şi setea de cunoaştere îl împinseseră să pornească la drum. În zilele care au urmat, asemenea unui adolescent hotărât să plece în lume ca să ajungă bogat şi celebru, îşi strânsese cele câteva lucruri într-o desagă şi le spusese adio mamei şi maestrului său.

De atunci, nu-i mai văzuse. Iar dacă uneori se mai gândea la Athanase Lavorel din motive legate de profesia sa, rareori își amintea de mamă, decedată la puțin timp după plecare.

După un mic dejun frugal, Zénon se decise așadar să-i facă o vizită lui Athanase pentru ultima dată înainte de a părăsi Franța. Nimic nu-l obliga, desigur, dar știa că în adâncul său ceva îl împingea să o facă. Ceva ce el bănuia a fi legat de acele afecțiuni sufletești pe care le considera stânjenitoare și se numesc *sentimente*. Ar fi preferat, fără îndoială, să fi fost o simplă curiozitate, însă, din păcate, se pare că nu era așa.

Pentru a arăta cât mai bine, se îmbrăcase cu cele mai elegante veșminte, alegând cu grijă tunica brodată care se asorta la pantalonii bufanți și asigurându-se pentru ultima oară înainte de a ieși din han că gulerul de la haină și manșetele de la pantaloni, ornamente pline de panglici indispensabile pentru armonia ținutei sale, erau la fel de curate pe cât de corect ajustate. Voia să fie la înălțimea speranțelor pe care maestrul său și le-ar fi pus, logic, de bună seamă în el.

Așadar, drapat în stofe bogate ce străluceau în soarele matinal și pe cap cu o pălărie cu pene ajungea, în fine, în fața Colegiului Regal. Pe drum, îl cuprinsese teama și realiză că această confruntare cu fostul său maestru era pentru el o probă de care a făcut bine că nu a fugit. Chiar trăgea o anumită satisfacție din acest curaj. Dacă fusese constrâns să admită că nu era lipsit de sentimente, faptul că frica nu făcea parte din acest act îl flata totuși un pic.

Înainte de a merge la Montpellier ca să-l întâlnească pe episcopul Ulrich Van Melsen, părintele Amedée plecă pe dealuri să dea de Agnès. Cuvintele lui Aldegonde semănaseră în mintea sa o îndoială înspăimântătoare. Dacă ceea ce spunea bătrâna era adevărat, atunci amenințarea ce plutea peste sat era îngrozitoare. Iar responsabil era el. Dar oare Aldegonde era altceva decât o bătrână nebună? Se putea el încrede în

vorbele ei nesăbuite? Ca să știe, cel mai bun lucru era să discute cu Agnès.

Încă de la ieșirea din sat, după ce a verificat că nimeni nu îl observa, a cotit-o spre dreapta și a pornit să urce o colină abruptă.

Amedée urmărea îndeaproape viața scumpei sale Agnès. Îi supraveghease educația încă din copilărie. Foarte de timpuriu, Agnès manifestase un caracter rebel. Și, în pofida tuturor eforturilor sale, fata se retrăsese încet-încet într-un fel de solitudine stranie, instruindu-se mai mult singură decât bazându-se pe învățătura preotului și ferindu-se cât putea de mult de compania celorlalți copii din sat. Acum, trăia singură undeva printre dealuri, departe de viața din Lansec unde venea rareori pentru a da plante medicinale în schimbul unor alimente sau ca să-i facă o vizită lui Amedée.

Amedée mințise spunându-i lui Athanase că Agnès era doar o sărmană ignorantă. Dimpotrivă, el știa că fata avea cunoștințe pe cât de multe pe atât de temeinice. Că Agnès știa, de exemplu, ierburile de leac era un lucru indubitabil. Iar faptul că avea darul să-i vindece pe bolnavi i-ar fi putut da un rol de frunte în Lansec. Dar ea nu-i făcea pe săteni să profite de cunoștințele sale în materie de plante medicinale decât în rare ocazii, doar când i-o cerea, cu multă stăruință, Amedée.

Văzând cum își risipește talentul, preotul a fost extrem de supărat. Se gândea mereu că va deveni, în sfârșit, mai rezonabilă și că va accepta să trăiască în comunitate spre binele tuturor. Totuși, și în pofida tuturor strădaniilor prelatului, hotărârea tinerei de a se ține departe de enoriașii lui rămânea de neclintit. Așa că locuitorii din Lansec o priveau cu neîncredere, îi puneau în cârcă fapte rele, pe cât de mărunte pe atât de imaginare, și o bănuiau de înțelegere cu Cel Viclean.

Amedée era singurul care știa unde trăia. Fata își amenajase o grotă mare pe coasta unui deal la două, trei leghe de sat, unde își creștea câteva animale, petrecându-și timpul culegând

ierburi de leac. În ziua aceea, știa că după izbucnirea pe care o avusese s-ar fi putut refugia aici, așa că se fofila printre tufărișuri încercând să-și amintească drumul ce ducea la grotă.

Dădu de Agnès după o râpă. Fata era acolo, ca de obicei, culegând plante medicinale, cu o privire ușor pierdută, murmurând un cântecel în perfectă armonie cu decorul. Își continuă treaba fără a-i da atenție.

Amedée o contemplă o clipă în tăcere. Semăna cu maică-sa ca două picături de apă. Aceeași frumusețe sălbatică, același caracter rebel și aceeași hotărâre. Despre Maria, mama lui Agnès, păstra o amintire emoționantă. La sosirea lui în Lansec, cu peste treizeci de ani în urmă, Maria fusese singura care îl considera prieten. Era tânăr pe atunci, iar vocația sa fusese pusă la grea încercare. Nu o dată crezuse că e pe cale să renunțe la jurământul de castitate. Dar știuse să-și stăpânească slăbiciunile și, rezistând dârz ispitei, găsise cuvintele pentru a o convinge că e imposibilă o legătură trupească între ei. Această decizie fusese cea mai grea din viața lui, iar acum, după atâția ani, se bucura că o luase. Totuși, de câte ori regretase această alegere. În clipele de deznădejde, chiar în toiul iernii, când întunericul cădea peste sat, iar sufletul său ezitant se întreba dacă merita sacrificiul; amintirea Mariei, moartă la nașterea lui Agnès, apărea din trecut ca să-l bântuie.

– Știam c-am să te găsesc aici, zise el trăgându-și sufletul. Ce idee să locuiești pe dealurile astea!

Agnès abia îi aruncă o privire, continuând să aleagă plantele pe care le punea cu grijă în paner.

– Dacă ai venit să mă certi pentru cele ce-am spus nu demult, poți să pleci.

– Agnès, riști să atragi asupra ta mari necazuri, continuă el cu blândețe. Oamenii din sat o să ajungă să te creadă vrăjitoare.

– Creadă ce vor. Nu-mi plac.

– Dar gândește-te că mai există încă ținuturi unde vrăjitoarele sunt arse! Și știi doar cum sunt acești oameni necăjiți. Îi sperie și un fleac. Deja un lup ori nu știu ce bântuie prin preajmă... Știu că îți face plăcere să-i înfricoșezi, dar ai mare grijă. Mai ales în prezența unor străini ca acest savant...

– Am spus ce gândesc. Dacă le e teamă de adevăr, treaba lor.

Amedée ridică din umeri.

– Ce poți ști tu despre acest schelet?

– Nimic. Doar că se odihnea acolo liniștit de sute de ani...

– Și? întrebă el cu un ușor tremur în glas.

– Și că nu există nici un motiv să i se deranjeze odihna.

La cuvintele acestea, Amedée simți un fior pe spate.

– Aldegonde pretinde că acest schelet ar putea fi cel al fiarei cu care s-a luptat sfânta Marta acum câteva secole. Ai auzit cumva de vreo legendă care să confirme asta?

Agnès încetă, în fine, culesul ca să se uite la Amedée.

– Aldegonde are mintea mai sucită decât un măslin. Ar fi trebui s-o știi de atâta timp!

– Totuși, pare categorică. Se teme chiar că, profanându-i mormântul, s-ar putea să atragem mânia unuia dintre semenii acestei vietăți...

– Ascultă, Amedée, sălbăticiunea care dă târcoale nu-i altceva decât un lup. Iar în ceea ce privește scheletul, oricare i-ar fi identitatea, stătea bine acolo unde era. Bulversând ordinea lumii, tu ești cel care te expui unor probleme. Scheletul va reveni, mai devreme ori mai târziu, la locul său, dar stricăciunile ce se vor fi făcut între timp vor fi ireparabile.

Amedée închise ochii clătinând din cap. Până îi deschise, Agnès dispăruse.

7

După ce a răbdat întreaga dimineață, așezat la umbra unui imens platan aflat în mijlocul curții episcopiei de lângă catedrala Sfântul Petru, Amedée aștepta să fie introdus la episcopul de Montpellier.

Îndoiala pricinuită de prevestirile lui Aldegonde se estompase. Agnès reușise să-i domolească neliniștea. De acum, era convins că Athanase avea dreptate, că acel schelet era chiar al unui uriaș, deci al unui sfânt. Dar oare descoperirea pe care o făcuse nu era tocmai un răspuns al Domnului la rugăciunile sale? Căci trebuia să fii orb ca să nu înțelegi cât de mult ținea asta de un miracol. Dacă nu ar fi hotărât să înalțe o biserică și, dacă nu ar fi ales tocmai acel loc pentru a o face, scheletul nu ar fi fost găsit niciodată. Și nu se îndoia nici o clipă că episcopul de Montpellier va fi de partea acestui lucru evident.

Amedée avusese totuși grijă să întocmească un scurt raport asupra descoperirii scheletului pentru ca episcopul să-l poată primi cât mai curând.

Raportul avu efectul scontat întrucât, cu puțin înaintea amiezii, i se aduse la cunoștință că episcopul Van Melsen era, în fine, gata să-l primească. Amedée urcă cele câteva trepte

care duceau la încăperile acestuia și deschise ușa grea de la intrare.

– A, părintele Amedée! exclamă episcopul ridicând ochii din dosarele sale. Nu știți ce noroc aveți că vă ocupați de o simplă parohie. Dioceza este cu totul altceva, vă asigur...

Amedée se apropie de birou înclinându-se respectuos. Distanța pe care o parcurse între ușă și scaunul care îl aștepta în fața episcopului i se păru imaginea exactă a celei care îl separa de el.

Ulrich Van Melsen era un omuleț slab, de vreo cincizeci de ani, calm, dar hotărât. Figura lui austeră și gravă, lipsită de podoaba capilară, era după felul caracterului său. Uscățiv, avea un nas asemenea unui cioc de răpitoare, iar ochii, neastâmpărați, adânc afundați în orbite, dădeau impresia a fi mereu în căutarea prăzii. Iar aparenta sa liniște nu masca plăcerea evidentă pe care o încerca atunci când își exercita puterea.

Originar din Utrecht, respinsese de foarte tânăr ideile reformiste ale anturajului său și, cu un curaj și o voință arareori întâlnite, se angajase în lupta împotriva acestora cu o ardoare care îi sedusese pe cei mai neîncrezători dintre condiscipolii săi. Existau însă câteva persoane rău intenționate care îl bănuiau pe acest transfug de a fi dat dovadă mai mult de oportunism decât de convingere, dar, în ansamblu, era considerat acum în zonele înalte ierarhice drept unul dintre cei mai hotărâți episcopi pe care Biserica îi putea număra în slujba ei.

Amedée nu avea față de el o simpatie profundă. Nu numai că Van Melsen era cel care până atunci rămăsese cel mai insensibil la reclamațiile lui privind starea bisericii sale, dar îl mai și bănuia că mai mult se gândește la carieră decât să fie preocupat de cei care erau în responsabilitatea lui.

– Sunt necăjit că vă întrerup. Însă problema care mă aduce mi se pare urgentă, se scuză preotul înainte de a regreta acest exces de smerenie.

– Da, da, da... Scheletul acela despre care mi-ați vorbit în raport, nu?

– Absolut.

– Dacă mă iau după cele relatate, dimensiunile sale sunt uimitoare. Dar vă rog să luați loc.

Amedée se supuse și se așeză pe scaunul prevăzut în acest scop. Se simțea groaznic în el, fără a ști dacă era din cauza incomodității acestuia sau a prezenței episcopului. Acesta îl observa în trecere, sfârșind de citit un dosar. Atenția pe care i-o dădea lui Amedée părea o concesie dureroasă făcută vicisitudinilor lumii.

– Am înțeles că vreți să ridicați o nouă biserică, făcu episcopul fără să ridice privirea.

– Păi... da. M-am gândit că...

– Personal, nu văd nici un inconvenient. Doar că sunt obligat să vă reamintesc că nu veți putea conta, din păcate, pe ajutorul meu pentru a o construi. Așa cum v-am mai spus, vremurile sunt grele, iar vistieria – goală. Și apoi mai sunt prioritățile...

Episcopul desfăcu palmele în semn de neputință. Dar Amedée pusese cruce susținerii din partea lui Van Melsen pentru biserică. Nu pentru asta venise.

– În ceea ce privește scheletul... doctorul Lavorel de la Colegiul Regal m-a asigurat că este vorba despre un uriaș, făcu el pentru a reveni la ceea ce îl preocupa.

Ulrich Van Melsen închise dosarul pe care îl citea pentru a-și îndrepta în fine atenția asupra interlocutorului. Amedée era un om pe care îl considera mai degrabă simpatic. Și apoi, totul părea să dovedească faptul că își îndeplinea misiunea așa cum se cuvine în sat, ceea ce, la urma urmei, asta era important, nu?

– Un uriaș? Doamne... de ce nu... Nu am nici o calificare ca să judec... Dar în ce sens ar privi Biserica?

– Păi... începu preotul fără a ști prea bine cum să-și expună ideea. Totul mă face să cred că ar putea fi vorba despre scheletul unui sfânt.

Episcopul ridică privirea. Când citise acel raport scurt prezentat de Amedée, nu sesizase prea bine importanța pe care ar putea-o avea descoperirea unui schelet mare. Iar dacă în final se hotărâse să-l primească pe preot, era mai mult din curiozitate față de noua toană a acestuia decât din interes pentru osemintele în sine.

– Înțeleg... Vă gândiți la cineva anume?

– Păi, hmmm...

În acel moment, Amedée înțelese că nu îl va convinge pe episcop cu atât de puține date, dar cea care îl împinse mai departe fu o intuiție pe cât de tainică pe atât de subită care îl făcu să răspundă:

– Sfânta Marta, poate...

Van Melsen avu un zâmbet amuzat. Ignoranța și naivitatea acestor preoți de țară aveau ceva înduioșător.

– Sfânta Marta? O, părinte Amedée, știți la fel de bine ca și mine că...

– Se spune totuși că și-ar fi sfârșit zilele pe aici.

– Desigur, dar nu știam că în Lansec! Se mai zice că s-a luptat cu un balaur înfricoșător. Cunosc legenda. În regiune, trebuie să fie tot atâtea povești referitoare la ea pe cât de multe sate avem!

– Tocmai. Dacă s-ar dovedi că ar fi vorba efectiv, după cum cred eu, de sfânta Marta, acest lucru ar fi o binecuvântare pentru parohia mea...

– Înțeleg foarte bine, dar... ai vreun element pe care să se bazeze ipoteza dumitale? Un obiect găsit lângă oseminte, o inscripție ceva?

Episcopul voia să evite să-i rănească susceptibilitatea și se hotărî să intre în joc așteptând momentul favorabil ca să-l facă să înțeleagă că avea treburi mult mai serioase de rezolvat.

– Dar mărimea însăși nu este o dovadă că e vorba de o persoană importantă? argumentă Amedée. Și apoi... aceste relicve sunt răspunsul Domnului la rugăciunile mele...

– Nu sunt sigur că ar fi suficient, răspunse episcopul clătinând din cap cu un aer încurcat. Identificarea unui sfânt nu este un lucru ușor. Eu însumi nu sunt în măsură să fac o astfel de anchetă; ar trebui făcut apel la...

– Să avem în criptă relicvele sfintei Marta ar fi pentru enoriașii mei o imensă ușurare. Cred că știți că de ceva timp și-a făcut apariția un lup în preajma satului și că...

– Desigur, înțeleg, i-o tăie Van Melsen care simțea că situația îi scapă din mână.

Preotul acesta era mai încăpățânat decât crezuse și nu prea vedea cum să-i poată refuza ajutorul. Optă așadar pentru o manevră de eschivă care consta în a încredința problema unei alte persoane.

– Ei bine, dacă insistați, vreau să-i aduc la cunoștință arhiepiscopului. În curând, am să plec la Narbonne. Am să vă trimit răspunsul. Iar dacă acesta este pozitiv, va trebui să așteptați vizita unui legat. Fiindcă, odată deschisă o astfel de anchetă, de obicei Biserica nu se pronunță cu ușurătate. Iar eu cunosc genul de personaj care ar fi desemnat. Știm întotdeauna când începe studierea faptelor, dar niciodată când se sfârșește.

Părintele Amedée zâmbi: era mulțumit. Avertismentul episcopului i se părea de prisos. Nu avea nimic de pierdut; din contră. Se ridică așadar să plece și, după ce îl salută pe episcop de atâtea ori pe cât era posibil să o facă fără a avea un aer complet ridicol, părăsi încăperea retrăgându-se.

Ulrich Van Melsen îl privi cum închide ușa. Preotul acesta era în mod clar un bătrânel ciudat. Iată-l acum pretinzând că are în parohia lui moaștele unei sfinte. Așa, pur și simplu! Dar, dacă nu are ce face și și-o caută cu lumânarea, e treaba lui. Povestea asta cu uriașul era probabil o sursă de necazuri, fiindcă episcopul știa că șirul anchetelor, odată pornit, putea

să ducă la rezultate cu totul diferite decât își imagina sărmanul Amedée. Clătinând din cap, se hotărî totuși să scrie o notă către arhiepiscopul de Narbonne, convins că oricum nu i se va da curs.

Traversând culoarele întunecate și boltite pline de amintiri, Zénon nu putu evita un fior de nostalgie. Fiecare piatră de la Colegiul Regal îi vorbea despre trecutul său, șoptind sufletului amintiri pe care el le considerase înmormântate pe vecie. În fiecare elev pe care îl întâlnea, crezu că se vede pe sine cu mulți ani în urmă. Însuși ecoul pașilor săi îi răsuna în minte ca niște chemări îndepărtate, dezgropând din uitare vestigii de viață ce se agățau de el spre a-l confrunta cu ceea ce devenise.

Dar el se convinsese că o scurtă vizită la fostul său maestru nu va avea vreo consecință. Dimpotrivă: dacă nu avea familie, credea că bătrânul putea încarna ultima figură paternă pe care se putea sprijini și căreia i se putea mărturisi înainte să dispară.

Acum, nu mai era sigur de nimic. Imaginii paterne i se substituise cea a unei figuri autoritare, un idol zdrobitor pe care voise dintotdeauna să-l depășească. Se opri o clipă pentru a reconsidera problema cu calm. Încă mai avea timp să se întoarcă din drum și să ia prima diligență spre Bologna. Dar și aici, dacă mai era o ultimă încercare de trecut, fuga nu era, probabil, cea mai bună soluție.

Așa că la capătul unui culoar strâmt, porni pe o scară în formă de melc ce ducea la biroul doctorului Athanase Lavorel. De câte ori urcase el treptele acestea uzate de pașii atâtor generații de învățați? N-ar fi putut spune. Scândurile pocneau sub pașii săi ca și cu douăzeci de ani în urmă. Cunoscându-și perfect fostul maestru, știa că Athanase nu și-ar fi schimbat biroul pentru nimic în lume. Acel micuț birou adăpostit sub acoperiș într-un colț retras al universității era refugiul, laboratorul său secret. Și toată lumea considera locul ca pe o

proprietate privată, bârlogul inviolabil al bătrânului pustnic din vârful muntelui.

Ajuns în fața ușii mâncate de cari, Zénon fu cuprins de amețeală. Dincolo de ea se afla trecutul. Iar dacă acum trebuia să-l înfrunte, nu era la fel de sigur că va ieși cu fața curată. Nu se îndoia că mintea lui Athanase, asemenea unui bloc de granit, va fi mereu egală cu sine, inalterabilă, insensibilă la efectele timpului. Dar se scurseseră douăzeci de ani de când îl văzuse pentru ultima oară, iar învățătorul său era acum un bătrân.

Când auzi dincolo de ușă glasul lui Athanase Lavorel, parcă prinse un pic de curaj. Bătu la ușă hotărât și intră.

Bătrânul său mentor, ocupat cu examinarea unui os, nu ridică ochii imediat, iar când o făcu nu îl recunoscu pe loc.

– Maestre Athanase, făcu Zénon.

– Cu ce vă pot fi de folos?

– Nu vă mai amintiți deloc de mine?

Bătrânul învățat își miji ochii pentru a-l examina mai bine.

– Zénon?!?

Nevenindu-i să creadă ochilor, se ridică pentru a se apropia de el, iar fața lui ridată fu brusc iluminată de un zâmbet bucuros.

– Zénon! Dragul meu Zénon! Ce surpriză!

– Sunt fericit să vă revăd, doctore!

Athanase se repezi la fostul său elev. Îmbrățișarea mai că îl înăbuși.

– Doctor? Auzi, Bruno? exclamă bătrânul întorcându-se spre asistentul său. Marele Zénon de Mongaillac îmi spune doctor! Acum că suntem colegi – ți-e clar că ți-am urmărit cariera îndeaproape –, ne putem spune pe numele mic, ce zici?

– Dacă preferați.

– Întoarcerea fiului risipitor! Lasă-mă să te privesc o clipă. De cât timp nu te-am mai văzut? Cincisprezece ani?

– Mă tem că sunt cel puțin douăzeci.

– Douăzeci? Doamne, e înspăimântător... E drept că te-ai făcut un tip zdravăn acum. Şi ia te uită ce haine! Un adevărat gentilom!

Cei doi bărbaţi se priviră atent o clipă. Zénon se gândi că, în fond, Athanase nu îmbătrânise chiar atât de tare. Abia dacă era un pic mai pleşuv, iar burta i se rotunjise. Totuşi, în tunica sa largă şi neagră, bătrânul încă îşi mai păstra prestanţa.

– Dar să ţi-l prezint pe asistentul meu, adăugă Athanase întorcându-se spre birou unde tânărul termina un crochiu. Cel care ţi-a luat locul, mai exact. Bruno, Zénon de Mongaillac, de care ţi-am vorbit adeseori.

Îşi strânseră mâinile politicos. Însă Zénon ghici că Bruno era puţin iritat să treacă astfel în planul doi.

– E destul de timid, dar înzestrat. Poate că într-o zi, cine ştie, mă va părăsi şi el ca să meargă în capitală.

– Mă îndoiesc, murmură tânărul.

– Vă înşelaţi, interveni Zénon ca să-l liniştească. Aici se predau multe discipline extraordinare. Mineralogie, osteologie, anatomie, botanică...

– Atâta timp cât nu te întorci de acolo cu acea aroganţă obişnuită, sublinie Athanase.

Încă stânjenit, Zénon se debarasă de lucruri şi dădu un ocol prin cameră, emoţionat să revadă acel decor. Athanase se uită la el cu afecţiune.

– Locul nu s-a schimbat prea mult de când ai plecat.

– Da, nu prea. Pare totuşi că este mai puţin loc ca înainte... Tot vă mai obligă să faceţi mormanul ăla de crochiuri? îl întrebă el pe Bruno.

– Toată ziua.

– A, de parcă aş fi un călău! Dar ia spune, ce te-aduce pe-aici?

Zénon ezită să-i spună de problemele sale cu autorităţile. Nu voia să-i dea maestrului ocazia să i se facă milă de el.

– Trebuie să merg la Bologna, la o conferinţă de anatomie, minţi el. Aici stau puţin...

– Oricum, mă bucur că ți-ai făcut un pic de timp ca să treci să-ți vizitezi fostul profesor. Dar, ia vino-ncoace să ne vezi ultima descoperire.

Athanase îl duse pe Zénon spre partea unde erau aranjate oasele. Cu o mișcare bruscă, bătrânul trase prelata care le acoperea.

– O descoperire istorică, sublinie el, orgolios.

Și, în timp ce Zénon lua în mână o vertebră cu un aer ușor intrigat, Athanase schimbă cu Bruno câteva ocheade, parcă spunând: „Ai să vezi cum reacționează!"

– Curioasă vertebră... zise în sfârșit Zénon. Ce-i?

– Tu ce zici?

Zénon putea fi considerat drept un specialist în organe, dar în privința oaselor avea cunoștințe limitate. Osteologia nu fusese niciodată punctul său forte. Însă, cunoscând obsesia fostului său profesor pentru uriași, se prefăcu că gândește câteva clipe înainte de a răspunde:

– Un uriaș de talie mare; nici o îndoială.

Athanase se întoarse atunci spre Bruno:

– Asta vrea să însemne că și după atâția ani învățăturile mele nu au fost uitate!

Apoi, întorcându-se spre Zénon, adăugă:

– Un *Homo Gigas!* Descoperirea secolului! Un picior complet și mai multe vertebre! Cu asta le putem închide gura definitiv adversarilor gigantologiei!

Zénon era fericit să-și vadă fostul maestru atât de entuziasmat. Puse vertebra la loc.

– Unde ați găsit-o?

– Într-un sat aflat la câteva leghe de aici. Restul se află acolo. Îmi vor trebui câteva zile ca să le scot din pământ și să le aduc aici! Peste cât timp pleci la Bologna?

– Păi, eu...

– Sunt sigur că poți consacra câteva zile ajutorării celui care te-a învățat...

– Păi...

Perfect! Să începem prin a desena această vertebră. Să vedem dacă nu ți-ai pierdut îndemânarea!

Zénon schiță un zâmbet. Athanase, într-adevăr, nu se schimbase.

Amedée era foarte satisfăcut de întrevederea cu episcopul Van Melsen. În sfârșit, obținuse și el odată ceea ce voia. Nu fusese ușor. Îi simțise scepticismul, dar esențial era că acceptase să-i împărtășească arhiepiscopului ideea cu sfânta Marta. Dacă Van Melsen era un om obtuz, ostil din principiu la orice putea să-i cauzeze vreo dificultate oarecare în administrarea diocezei, Amedée era convins că orice alt responsabil din Biserică ar avea o minte mai deschisă și i-ar privi cererea de autentificare a relicvelor cu un ochi mai binevoitor. La urma urmei, își zicea el, dacă faptul de a avea asemenea relicve în noua sa biserică era în ochii săi un lucru important, nu putea fi altfel pentru episcopie sau arhiepiscopie.

Scheletul acesta putea fi arma supremă împotriva Răului ce dăinuia de ceva timp în jurul satului. Dacă ridicarea noii biserici avusese ca sens provizoriu domolirea spiritelor, a deține în cripta ei chiar rămășițele protectoarei sfânta Marta nu putea avea decât un efect mult mai benefic. Iar faptul că scheletul era de talie mare nu strica deloc, dimpotrivă. Puterea protectoare a sfintei Marta va fi cu atât mai mare. Căci trebuia să fii mare ca să te împotrivești celui Rău. Îi trecea prin minte acea luptă a Binelui cu Răul – dar, fără îndoială, că și prin a enoriașilor săi – printr-o înfruntare fizică, asemenea sfântului Gheorghe luptându-se cu balaurul. Iar dacă lupul, incarnare a Demonului, era uriaș, ar fi, într-adevăr, posibil să i se opună un adversar de o statură încă și mai mare.

Amedée surâse. Treaba pornise, însă trebuia să pună toate cărțile de partea sa. Iar acest doctor Athanase Lavorel – care,

în fond, era deosebit de simpatic – era una dintre cărțile de bază. Trebuia neapărat să-l câștige pentru cauza lui.

După ce traversase tot orașul, părintele Amedée ajunsese, în sfârșit, în fața Colegiului Regal. Era prima dată când punea piciorul aici și deja simțea o oarecare iritare. Nu avea nimic împotriva savanților, însă încăpățânarea lor în a vrea să explice lumea fără să recurgă la Dumnezeu era pentru el o blestemăție. De aceea, plimbându-și silueta bondoacă prin labirintul impozantului edificiu, se surprinse încercând o schimbare a stării.

– Palatul papilor de la Avignon este o micuță anexă față de acesta! murmură el, parcurgând acele culoare interminabile.

Faptul că acești păgâni de savanți își pot oferi asemenea clădiri în timp ce biserica sa cădea în ruină îl supăra tare de tot. Și nu ar trebui să ne mai mirăm că știința își ia dreptul să se împotrivească Bisericii, așa cum se întâmplă în mod regulat.

După ce întrebă de vreo zece ori dacă merge în direcția cea bună, ajunse într-un final la ușa mâncată de cari de la biroul doctorului Lavorel. Aranjându-și anteriul de dimie, bătu. Un „Da" violent îl făcu să tresară și ezită înainte de a deschide, cu grijă, ușa. Înăuntru, Zénon și Bruno își dădeau silința să facă un crochiu, în timp ce Athanase, gânditor, privea pe fereastră.

– Doctorul Lavorel? întrebă preotul intimidat.

Athanase se întoarse, în fine, și recunoscându-l pe prelat schiță un vag surâs făcând trei pași spre nou-sosit.

– Ia priviți! Părintele Amedée!

– Iertați-mă că vin așa să vă deranjez. Îmi imaginez că aveți ceva mai bun de făcut decât să-mi ascultați mărunțele mele necazuri, însă aveam a vă pune o întrebare și...

Amedée înaintă și descoperi extraordinara dezordine care domnea în încăpere. Toate eșantioanele acelea de fosile, toate acele crochiuri agățate de perete și toate acele instrumente

ciudate lăsate ici și colo îl făcură pentru o clipă să se gândească la faptul că aici se puteau petrece acte de magie neagră.

– Ce loc minunat! exclamă el, stânjenit.

– Colțul meu secret...

Și cum preotul se întorsese spre celelalte două persoane prezente, privind intrigat la desenul lor, Athanase se simți obligat să facă prezentările:

– Părinte Amedée, dumneata îl cunoști deja pe Bruno, asistentul meu, și iată-l pe unul dintre foștii mei elevi, Zénon de Mongaillac.

– Sunt foarte onorat, făcu Amedée cu un zâmbet crispat. Sper că nu v-am întrerupt.

– Deloc, tocmai studiam acest schelet.

– Perfect. Exact pentru asta am și venit până aici.

– Vă ascult, zise Athanase.

Amedée își trase sufletul o clipă.

– Ei bine, iată... Mi-ați spus – dar poate că vorbele nu aveau menirea să fie luate în serios – că uriașii erau adesea oameni de seamă.

– Absolut. Într-adevăr, de obicei așa este.

– Am meditat îndelung și... m-am gândit că acela căruia îi datorăm întâlnirea noastră ar putea fi un sfânt.

Athanase ridică din sprâncene. Preotul ăsta se cam grăbește. În fond, nu avea nimic împotriva ideii că acel schelet era al unui sfânt, din moment ce asta nu-i contrazicea ipoteza cu uriașul.

– Pe crucea mea, nu-i exclus, zise ca aprobare.

– A, mă bucur că gândiți așa. Vedeți, ca să fiu pe deplin sincer, asta mi-ar conveni destul...

– Credeți-mă, e încă prea devreme să identificăm omul. Însă ipoteza poate fi luată în seamă.

– A, perfect, zise Amedée. De altfel, tocmai am discutat subiectul cu episcopul Van Melsen. A consimțit să-l anunțe pe

arhiepiscopul de Narbonne să se trimită un legat pentru a identifica și autentifica relicvele.

– Mi se pare o excelentă inițiativă, aprobă Athanase.

– M-am gândit că e mult mai bine să nu pierdem timpul.

În seara aceea, Zénon luă cina la han. Proprietarul – un bătrânel antipatic pe care natura îl dotase cu un nas de dimensiuni incredibile – îi aduse mâncarea șchiopătând. Zénon mirosi conținutul sub privirea neîncrezătoare a individului și îi zâmbi amuzat.

– Ce este? îl întrebă el politicos.

– Tocană, răspunse sec hangiul întorcându-i spatele și luându-și locul în spatele tejghelei.

Conținutul tocanei respective era greu de identificat. Zénon băgă lingura și scoase o bucată de carne vineție. Vită? I se păru puțin probabil. Duse lingura până la buze și gustă. Poate porc?

– Geaba, n-o să aflați.

Zénon se întoarse spre autorul acestor vorbe pertinente și descoperi, stând lângă masă, un omuleț oarecum ametit a cărui figură parcă îi aducea aminte de ceva.

– Mai bine să nu știi, continuă bărbatul. Adevărul este uneori mai greu de înghițit ca neștiința.

Amuzat de ceea ce putea trece drept un aforism profund, Zénon îi zâmbi prietenește. Tocmai îl recunoscuse pe șarlatan.

– Poate că aveți dreptate.

– Sigur am dreptate. De trei zile, înghit același lucru și tot nu știu ce e. Dar cu asta, alunecă mai bine pe gât.

Și arătă înspre ulcica de vin.

– René Grouchot, spițer, făcu el brusc aplecându-se ca să întindă mâna.

– Știu. V-am văzut ieri prezentarea, răspunse savantul. Aveți talent, fără îndoială. Zénon de Mongaillac, doctor la Colegiul Regal din Paris.

– Un medic? Atunci suntem colegi, ca să zic așa!

– Dacă doriți, da...

– Ei, hai, nu fiți timid, adăugă șarlatanul cu o urmă de condescendență în glas. Avem aceleași cunoștințe, cu siguranță.

Zénon ridică o sprânceană. Avea tupeu tipul!

– Vă servesc cu vin, scumpe confrate? propuse el pe un ton ațos arătând ulcica.

– Mulțumesc, nu beau, minți Zénon după ce aruncase o privire în ulcică și zărise niște ciudate reziduuri grunjoase plutind la suprafața vinului.

– Sunteți sigur? Dar ce-i Colegiul Regal? O mănăstire?

René râse de propria-i glumă și își turnă o stacană plină pe care o goli dintr-un foc.

Cu colțul ochiului, Zénon îl zări în acel moment pe Bruno intrând în local. Trecând prin fața mesei fără să-l vadă, tânărul asistent al lui Athanase se îndrepta spre masa învecinată. Fericit că se putea debarasa de René, Zénon se hotărî să-l invite la masa lui.

– Bună seara, Bruno! îl salută el când acesta îi trecu prin față.

– A, bună seara! făcu timid tânărul, recunoscându-l.

– Ia loc, te rog...

Bruno șovăi o clipă. În fond, acest Zénon de Mongaillac nu-i era antipatic. Și apoi nu aveai în fiece zi ocazia să stai de vorbă cu un savant de reputația lui.

– Sunt frânt de oboseală! oftă el luând loc pe scaunul din față.

Zénon se uită la tânăr. Îi amintea de unii dintre elevii săi de la Paris. Aceeași timiditate, aceeași stângăcie și același complex față de savanți ca el. Și totuși era o diferență atât de mică între ei! Doar câțiva ani și ceva mai multe cunoștințe. Nimic care să justifice această prăpastie care îi separa. Dar mai ales Zénon nu se putea abține să nu se regăsească pe sine în Bruno dar cu câțiva ani în urmă. Asistent al doctorului Athanase Lavorel! Câte lucruri trebuiau să aibă în comun!

– Sunt sătul de toate crochiurile astea! se lamentă Bruno. Ce noroc pe dumneavoastră că ați putut pleca de aici!

– Nu a fost o decizie prea ușoară. Toată familia mea era aici. Și aveam mult respect față de Athanase Lavorel... De altfel, îl am și acum. Întotdeauna, a fost ca un tată pentru mine. Să-l părăsesc a fost o alegere dureroasă. Cum stați cu studierea scheletului?

– Pfui! O zi întreagă ca să desenez un os! Imaginați-vă ce mă așteaptă când se va aduce și restul!

– Deh, așa trebuie început. Uită-te la mine: doctor la Colegiul Regal! Și crede-mă că am făcut o grămadă de crochiuri pentru Athanase Lavorel înainte de ajunge aici!

– Oricum, dacă scheletul care a fost găsit este așa cum spuneți, al unui uriaș de douăzeci de picioare înălțime, nu mi-ar plăcea să dau nas în nas cu el.

René Grouchot, intrigat de conversația celor doi vecini, întinse urechea.

– Un uriaș de douăzeci de picioare? îi întrerupse el. Găsit în regiune?

– E vorba doar de un schelet, îl liniști Zénon, dorind să-l țină deoparte.

– Păi asta înseamnă că trebuie să existe alții încă în viață, nu? Nu iese fum fără foc, cum se zice. Iar un tip de talia asta, dacă nu-i un monstru sau un căpcăun...

– E vorba de o fosilă, interveni Bruno.

– A, în cazul ăsta... făcu René fără a înțelege.

Zénon și Bruno schimbară un surâs amuzat și complice. Scheletul acesta nu era decât o grămadă de oase, dar deja natura sa oscila într-un soi de incertitudini, fără a-și găsi locul. „Adevărul este uneori mai greu de înghițit ca neștiința", spusese René Grouchot. Însă ignoranța putea, de asemenea, stimula imaginația într-un mod periculos. Scheletul începea să aibă mai multă viață decât o ființă vie.

– Când plecați? întrebă Bruno.

Zénon îl privi pe tânăr. O clipă, crezu că vede în ochii lui dorința ca el să nu plece din Montpellier. Însă era problema aceea cu violarea mormântului lui Amandine Perthuys. Dacă rămânea la Montpellier risca să fie trimis la închisoare. Nu era de glumit cu astfel de lucruri. Pe termen scurt, riscul era minim. Ar fi fost de mirare ca autoritățile locale să fi aflat ceva despre trăsnăile sale pariziene. Probabil că mai putea conta pe o săptămână sau două de liniște.

Pe nesimțite, noaptea își așternu umbra peste garigă, iar întunericul puse stăpânire pe Lansec.

În prezbiteriul său, Amedée se pregătea de culcare. Avusese o zi mai degrabă încărcată, iar drumul la Montpellier îl epuizase. Încă de la întoarcere, mai fusese întâmpinat și de un Gilbert extrem de agitat care îi adusese o veste stupefiantă: continuându-și lucrările la fundație, spusese țăranul, sătenii scoseseră și alte oseminte.

Enormul schelet era practic întreg.

După ce își spusese rugăciunile în grabă, Amedée se îndreptă spre pat, cu mintea la măsurarea consecințelor potențiale ale revelației. Fiindcă acest fapt modifica în mod considerabil situația. A avea în noua sa capelă moaștele unei sfinte de importanța sfintei Marta era deja pentru parohie o șansă inestimabilă, iar cu ceea ce îi adusese la cunoștință țăranul ar fi un privilegiu ce ținea de miracol. Fără îndoială că locuitorii satelor învecinate vor veni în pelerinaj până aici! În acest caz, ar trebui să se gândească la câteva amenajări. Oare capela însăși va fi destul de încăpătoare? Încă mai era vreme ca să modifice planurile...

Cam așa gândea el când un sunet ciudat îl smulse din visare. Ceva ca o răsuflare. Poate chiar o liniște mai adâncă. Amedée ciuli urechea. Nici vorbă că venea de afară.

Se îndreptă spre ușă. Zgomotul era acum mai clar. Da, era o răsuflare. O respirație lentă și profundă ca zgomotul făcut

de un curent de aer într-o peșteră. Iar când un mârâit răgușit se auzi dintr-odată în noapte, Amedée simți cum i se zbârlește părul pe tot trupul.

Verifică iute dacă ușa era bine zăvorâtă și își lipi urechea de tăblie. Ceva trecea încet pe străduță. Ceva care mirosea aerul, căutând o pradă.

– Sfântă Marta, miluiește-te de noi! bolborosi preotul cu glas tremurat.

Fiara era acolo. Răsuflarea ei duhnitoare tulbura liniștea satului. Nu se grăbea. Făcea câțiva pași, se oprea ca să asculte, apoi o pornea din nou la drum. Nu avea nici o grabă; aștepta de-atâta vreme...

Amedée se gândi iarăși la vestea dată de Gilbert. Scheletul era întreg, însă țăranul subliniase și un detaliu pe care Amedée încercase să-l uite: maxilarele aveau niște dinți înspăimântători...

8

Scrisoarea pe care Van Melsen o trimisese la Roma prin mijlocirea arhiepiscopului de Narbonne ajunsese la destinație și aștepta să-i fie transmisă Eminenței Sale Umberto Donatelli.

Pentru moment, acesta dormea. Nu-i plăcuse niciodată să se trezească devreme. Mai cu seamă când erau călduri mari și după ce petrecuse seara degustând acel delicios vin fiert pe care Silvio Rampallo îl păstra la rece pentru ocazii deosebite.

Or, tocmai fusese o ocazie deosebită. Nici o îndoială în această privință. Nu avea în fiecare zi satisfacția să constate că una dintre manevrele sale menite să-i discrediteze pe principalii rivali în cursa pentru succesiunea Sfântului Părinte fusese încoronată de succes. După dezvăluirile cu privire la moravurile depravate, cardinalul Bolomini nu avea decât să pună cruce deasupra ultimelor sale speranțe.

Donatelli simți o satisfacție îndoită. Nu numai că reușise să îndepărteze un adversar de temut, dar mai ales o făcuse fără să încalce regulile de conduită: câteva principii destul de suple pentru a-l autoriza în privința câtorva acțiuni pe care Evanghelia le dezaprobă, însă destul de stricte ca să se poată privi în oglindă fără să fie nevoit să lase ochii în jos. Nici măcar nu trebuise să împrăștie zvonul. Încercând cu stângăcie

să se apere, Bolomini, care era cu adevărat vinovat, îl alimentase chiar el.

Dar această satisfacție nu compensa faptul de a fi trezit în zori. De aceea se răsuci în patul său imens mormăind supărat când Giancarlo, capelanul său și secretar, dădu deoparte perdelele, iar primele raze ale soarelui care în curând urmau să acopere Sfântul Scaun năvăliră în cameră ca un puhoi de pelerini, obligându-l să-și mijească ochii.

– Ați dormit bine? întrebă Giancarlo care înainta spre el purtând un platou cu micul dejun.

– Maică Precistă, ce gură uscată am! mormăi ca răspuns Donatelli.

– Dar și ce idee să petreci decăderea unui cardinal! De parcă treaba asta nu ar fi și așa destul de murdară...

Puse platoul pe marginea patului înainte de a se îndrepta spre dulap ca să ia un halat. Donatelli îl urmă din priviri. Micuț, pe picioare subțirele, acest capelan avusese mereu în el ceva efeminat care îl deranja.

– Dar de ce naiba sunt atât de incompetenți? mormăi cardinalul.

– Vă rog să mă scuzați, nu am auzit.

Donatelli se resemnă și se ridică. Avea gura năclăită și foarte neplăcuta senzație că avea un bostan în loc de cap.

– Vaticanul este un cuib de vipere, însă majoritatea dintre ele nu știu nici măcar să muște! Asta îți ia orice plăcere de a concura.

– Fără îndoială că ele consideră asta ca fiind nedemn de funcția lor, se hazardă capelanul încercând imediat să atenueze causticitatea implicită a remarcii sale printr-un surâs jovial.

Donatelli bombăni. Giancarlo era serviabil și fidel, dar efeminat și mai ales supărător. Avea un mod inocent de a-și plasa înțepăturile fără a i se putea reproșa ceva.

– Nedemn? Bolomini nici măcar nu ar putea rosti acest cuvânt, se mulțumi el să răspundă ridicând din umeri. Ce noutăți avem?

– Ați primit două femururi stângi autentice ale sfântului Pavel și vreo jumătate de duzină de fragmente de rocă ce conțin ceva ce seamănă, după mine, cu niște aripi dorsale de sardele. În afară de asta, viața continuă, iar Sanctitatea Sa este cât se poate de bolnav. A, uitam: Bolomini pare că vrea să răspândească zvonul că ați avea o slăbiciune pentru băuturile alcoolice. În această privință, încearcă să obțină chiar o întrevedere cu Severino Massimo.

„Contraatac patetic", gândi Donatelli, dar nu neapărat sortit eșecului, totuși. Desigur, nimănui nu i-ar veni ideea de a compara plăcerea lui pentru un vin bun cu aplecarea către băieți de care se făcea vinovat Bolomini, însă cu toate acestea problema era delicată. Atât ar trebui: să ajungă zvonul la urechile lui Severino Massimo, foarte influentul cardinal decan și principalul său sprijin politic și atunci, adio speranțe pontificale! Risca să ajungă alături de Bolomini în clubul închis al ex-favoriților. Pentru motive pe care nu și le explica, cei de sus deveniseră foarte chițibușari cu privire la moralitatea candidaților.

– În privința aplecării mele pentru vinul bun, va trebui să mă gândesc să-l compensez printr-un apetit egal pentru împărtășanie. Acest scump Massimo nu va putea critica o atât de virtuoasă și euharistică atitudine!

– Mă tem să nu vi se reproșeze mai ales o trândăvie incompatibilă cu...

Donatelli mârâi un început de protest care îl întrerupse pe capelan. Dacă dorea să-i strice dimineața și să-l indispună pentru tot restul zilei, atunci era pe calea cea bună. Dar nu asta era dorința lui Giancarlo, care preferă să lase halatul pe pat înainte de a dispărea clătinând servil din cap.

– Dacă Massimo aude zvonurile astea idioate, vei rămâne cardinal toată viața, mârâi el. Vei rămâne atâta timp cât Celălalt va fi în viață. *Porca miseria*, cât de încăpățânat e ăla!

Și se aruncă asupra feliei de pâine unsă cu miere prin grija capelanului. Imediat zâmbi. În fond, nimic nu putea să-i strice o zi începută cu un asemenea mic dejun.

– Mulțumescu-ți, Doamne, că mi-ai dat viață, mai bâigui el, și că mi-ai scos în cale toate aceste minuni cu care Tu ai avut înțelepciunea să înveselești lumea!

Fiindcă, mă rog, dacă Domnul ar fi vrut ca toți oamenii să ajungă niște pustnici, ar fi dat naștere lumii în două zile și ar fi făcut-o mai insipidă, nu? Dar oare nu apărase un text gnostic un asemenea punct de vedere? Donatelli căută în prodigioasa sa memorie unde anume putuse citi așa ceva și sfârși prin a clătina din cap de neputință. Vinul fiert oferit de prietenul său Silvio era delicios, dar avea netăgăduite efecte nefaste asupra facultăților sale cerebrale.

„O referință gnostică de verificat și două femururi stângi ale sfântului Pavel de studiat? Sardelele fosilizate vor trebui să mai aștepte", își zise el apucând o a doua tartină. La urma urmei, ziua i se anunța mai degrabă incitantă.

– Un femur de urs și un altul de vacă, diagnostică totuși Donatelli puțin mai târziu arătându-i disprețuitor cu dosul mâinii capelanului oasele așezate pe masa lui. Am să ajung să cred că unii au impresia clară că apostolii noștri coborau direct din arca lui Noe!

Giancarlo se uită la oase. În ceea ce îl privește, astea puteau fi la fel de bine și niște omoplați de șobolan sau de mistreț, oricum nu le-ar fi putut deosebi.

– Nu toată lumea poate fi specialist în anatomie, se mulțumi el să zică.

– Nu le cer să fie specialiști. Însă dă-mi voie să cred că între sfântul Pavel și o rumegătoare există ceva diferențe!

– Dacă spuneți dumneavoastră...

Donatelli ridică ochii spre cer. Oare de ce naiba era înconjurat de imbecili? Îi făcu semn cu mâna capelanului că poate pleca și, brusc, extrem de sătul de toate, se întoarse spre biblioteca personală unde mângâie cu privirea legăturile în piele ale celor optzeci și șapte de volume din *Museum Metallicum* scrise de Ulisse Aldrovandi, mineralog din Bologna, ce fuseseră editate cu șase ani în urmă. Donatelli admira atât de mult această enormă lucrare – cel mai complet studiu al fosilelor pe care i-a fost dat să-l țină în mână vreodată – încât cunoștea pe de rost pasaje întregi.

Umberto Donatelli avusese întotdeauna o minte deschisă și curioasă. Calități pentru care fusese numit responsabilul colecției de fosile și minerale pe care le adunase Sixt al V-lea.

La vremea când i se propusese acest post, îl acceptase în ideea de a se apropia de Severino Massimo care mărturisea o adevărată pasiune pentru tot ce ținea de fosile. Dar, tot studiind problema, subiectul sfârșise prin a-i trezi interesul. De aceea își găsea o adevărată plăcere în a se apleca asupra specimenelor ce i se încredințau.

Prin forța lucrurilor, i se atribuise și sarcina de a identifica relicvele exhumate ici și colo, misiune care nu prea era odihnitoare, dar care îi acorda puterea pe care nu o prea avea oricine de a infirma sau confirma multe dintre legende și zvonuri. Totuși, așa ceva comporta un risc, fiindcă i se întâmpla adesea să fie într-o contradicție primejdioasă cu Scripturile. Și nu o dată, se văzuse constrâns să-și ascundă adevăratele concluzii spre a nu-și compromite viitorul pe care se încăpățânase mereu să-l vadă purtând tiara papală.

Dar, în fond, unde era adevărul? Donatelli își contemplă biblioteca. Știa că aceasta conține pagini întregi de cunoștințe acumulate de secole, teorii ce se contraziceau, aserțiuni care se dovediseră pe cât de ridicole pe atât de inutile, altele confirmate provizoriu prin câteva observații vagi, o succesiune de

ipoteze eteroclite, toate mai mult sau mai puțin conforme cu Scripturile, toate la fel de incitante pentru minte ca un elixir puternic. Și totuși cât din toate acestea va mai fi considerat drept adevăr pe viitor? Știința era un lucru atât de nesigur. Doar credința putea da acestor afirmații soliditatea necesară. Dar azi era repusă în discuție însăși credința, atacată din toate părțile de spirite pe care Donatelli le admira totuși fără vreo umbră de ezitare.

Atunci, unde naiba se ascundea acest adevăr? În această știință care înainta pe bâjbâite, clătinându-se la fiecare pas ca un copil încăpățânat? Ori în acea credință a cărei forță rezida în absența de certitudini?

„O, câte-ar face o minte sclipitoare ca a mea în fruntea Bisericii!" își zise el. Porcăria naibii, din cauza unui pahar sau două, probabil că i se va prefera un sinistru și senil executant incapabil să guste minunile lumii. Dacă reformații câștigau partida, nu va trebui mai apoi să venim să ne plângem.

– Să vedem acum peștii ăștia, mormăi el înciudat, aplecându-se spre ceea ce putea trece drept o movilă oarecare de pietricele. Iar pe primul care încearcă să mă facă să spun că acestea sunt resturile celor pe care Hristos le-a înmulțit pe malul lacului Tiberiada îl răstignesc...

Stătu o clipă, reflectând, și adăugă:

– Astea fiind zise, aș putea foarte bine hotărî să atribui aceste aripi dorsale lui Pilat din Pont!

Starea lui bună dură totuși puțin. Înainte de prânz, fu convocat la cardinalul Severino Massimo.

– Nu am să vă ascund că această chestiune este o problemă serioasă, zise acesta, cu privirea pierdută în contemplarea pieței San Pietro scăldate de lumina soarelui.

Donatelli nu îi răspunse imediat. Știa din experiență cât de inutil era să încerci să te aperi. Nici un argument nu-l putea face pe interlocutorul său să fie mai calculat, atâta timp cât nu

va fi ajuns să-i recapete simpatia și încrederea. Iar dacă Massimo îi întorcea spatele, însemna că nu sosise încă momentul.

– Umberto, știi cât te stimez, continuă bătrânul. Te-am sprijinit din clipa în care ai pus piciorul în Roma. Iar pentru a te duce către succesiunea Sfântului Părinte, n-am precupețit nici un efort. Dar...

Cardinalul decan se întoarse în sfârșit cu fața spre el. De obicei, avea o figură gravă, dar blândă, însă de data aceasta zâmbetul binevoitor pe care ridurile adânci păreau a-l fi desenat pentru veșnicie pe buzele sale se preschimbase într-o grimasă. Pe trăsăturile sale săpate de ani de privațiune și de zadarnice eforturi menite să-l ducă în vârful ierarhiei ecleziastice se citea acum un amestec de decepție și mânie, dar și o nesfârșită oboseală. Dacă vârsta îi interzicea de-acum să spere la succesiunea suveranului pontif, își pusese toate speranțele în protejatul său. Speranțe pe care refuza să le vadă atât de stupid dezamăgite.

– Zvonul acesta este mult exagerat, riscă Donatelli. Un pahar cu vin câteodată, da, se poate, admit. Dar mă îndoiesc că așa ceva poate afecta în mod durabil acuitatea mea...

– Durabil sau nu, așa ceva nu are nici o importanță. O știi la fel de bine ca și mine. Biserica trebuie să fie deasupra oricărei bănuieli. Și, mai mult decât orice, Sanctitatea Sa are datoria de a fi la adăpost de orice reproș.

– Atunci, nu fi ipocrit, Severino. Nu a existat vreun papă cinstit și ireproșabil la Sfântul Scaun de secole întregi. Iar prietenul nostru Giambattista Pamphili, oricât ar vrea el să se numească Inocențiu X, nu este.

Severino lăsă să-i scape un zâmbet. Donatelli îi era simpatic. Dacă nu ar avea această prostească înclinație către vin...

– Alta-i situația acum, se strădui el să răspundă. Sunt convins că te gândești că cea mai mică slăbiciune le-ar da inamicilor noștri reformiști un unghi de atac pe care nu vor ezita să-l exploateze. Nu ne putem permite așa ceva.

Donatelli mârâi o vagă aprobare. Era foarte agasat că acest zvon idiot ajunsese atât de repede la urechile interlocutorului său. Nu avusese nici măcar timpul să-și pregătească o apărare demnă de acest nume. De-l va întâlni pe Bolomini pe vreun culoar, își promise că-l va face să „priceapă" versiunea personală a dragostei față de aproape. Până atunci, își fixă atenția asupra cardinalului Massimo în speranța că va găsi în atitudinea sa o crăpătură unde să poată introduce o pană, însă acesta, cu mâinile la spate, păstra o atitudine severă de neclintit. Donatelli înțelese că degeaba ar insista. Era mai bine să-și păstreze argumentele pentru mai târziu. Se ridică.

– Trebuie să te las, Severino. Am rămas în urmă cu treburile... Dacă nu-mi mai acorzi sprijin, onorează-mă cel puțin cu simpatia ta.

Schimbară o privire rapidă. Se înțelegeau perfect. Povestea aceasta cu ebrietatea cronică era o lovitură urâtă. Fără asta, cu siguranță că ar fi putut constitui o pereche câștigătoare. Severino oftă și schiță, în fine, un zâmbet sincer.

– Așteaptă... Poate că am o soluție.

Donatelli se opri, intrigat.

– Am... Am primit o scrisoare de la Narbonne, începu cardinalul decan umblând printre lucruri în căutarea documentului cu pricina. S-ar părea că au descoperit în Languedoc niște relicve ciudate.

Donatelli luă loc. În câteva cuvinte, Severino reușise să-i trezească curiozitatea.

– Ce înțelegi prin „relicvă ciudată"? întrebă el.

– Din câte știm, adică nu mare lucru, ar fi vorba despre niște oase de o mărime neobișnuită.

– Neobișnuită?

– Judecând după ceea ce a fost exhumat – adică un picior și câteva vertebre –, defunctul trebuie să fi măsurat vreo douăzeci de picioare. E tot ce se spune în scrisoarea ce mi-a fost adresată.

– Interesant... Și, cui urmează să-i fie atribuite?

– Aparent... sfintei Marta. Poftim, uită-te.

Se aplecă pentru a-i întinde documentul pe care Donatelli îl parcurse repede.

– Sfânta Marta? Dar... moaștele ei nu sunt la Tarascon?

Cardinalul decan nu răspunse imediat. Se ridică și porni să-i pregătească musafirului său o ceașcă de ceai.

– Bineînțeles, aprobă acesta zâmbind. De mai multe secole. Iar din câte știu eu, nu-i lipsește un picior.

– Atunci?

– Preotul satului unde s-au găsit osemintele propune această ipoteză bazându-se pe nu știu ce legendă locală. Și pare foarte convins.

– Lasă-mă să ghicesc... Visează să aibă moaștele unei sfinte în capela sa!

– Mă tem că ironia nu prea își găsește locul în asemenea circumstanțe, obiectă Severino. Acest schelet este pentru noi un mare noroc. Cred că știți că Franța meridională este o regiune cu o puternică influență hughenotă. Dușmanii noștri reformatori s-au concentrat la Nîmes și de acolo încearcă să-și răspândească erezia prin împrejurimi. Grație măsurilor pe care le-am luat, propagarea flagelului pare stăvilită, dar, așa cum se spune pe acolo, e mai bine să previi decât să vindeci. Iar acest schelet, Doamne, este un dar al Cerului.

Donatelli îi înapoie scrisoarea, apucă ceașca pe care i-o întindea Severino și mirosi conținutul. „O băutură pentru babe", gândi el străduindu-se să-i mulțumească lui Severino cu un zâmbet politicos.

– Ce anume dorești de la mine? întrebă el.

– De la tine? Păi... să mergi la fața locului, firește!

– Nu înțeleg. Dacă știm că nu este sfânta Marta, de ce să mă trimiți acolo?

– Din două motive, dragul meu Donatelli. Pe de o parte, acest schelet, chiar dacă nu este al sfintei Marta, trebuie în mod clar să aparțină cuiva. Or, dacă s-ar dovedi că poate fi

atribuit vreunui sfânt, ar fi un bun argument pentru a le închide gura adversarilor noștri. Dar mai ales: îndepărtându-te pentru un oarecare timp de Roma, asta ar neutraliza zvonul ce riscă să se răspândească privitor la tine. În lipsa unui vinovat, acesta s-ar stinge probabil de la sine fără a trebui să te apărăm. Știi ca și mine că, negând întruna, îndoiala ajunge să își facă loc, chiar și în mintea celor care te privesc cu simpatie... Așa că vei merge acolo și te vei strădui să identifici aceste relicve. Și nu te grăbi. Cu cât vei sta mai mult pe acolo, cu atât va fi mai bine.

Donatelli reflectă câteva clipe. Exista și adevăr în ceea ce spunea Severino, numai că însemna să subestimezi faptul că lui îi era groază de călătorii. Strâmtoarea unei diligențe, căldura, praful, hurducăielile necontenite ale vehiculului, plictiseala nesfârșită, opririle în hanuri cu igienă discutabilă, paturile inconfortabile și fojgăind de căpușe, fără a mai pune la socoteală limba și mirosul greoi al localnicilor cu care va trebui să coabiteze, toate astea îl oripilau în cel mai înalt grad.

– Suntem siguri că această revoltă, această frondă cum i se spune pe acolo s-ar liniști pe deplin? întrebă el în speranța să găsească un pretext bun ca să nu meargă. Nu mi-ar plăcea să mă trezesc în mijlocul unui conflict armat.

– Liniștește-te, totul a intrat pe făgașul normal. Mazarin a luat frâiele în mâini. La Languedoc este mai liniște decât la Sfântul Scaun!

Donatelli tuși mormăind ceva, își umezi buzele în insipida și călâia băutură, amintindu-și imediat că Franța mai era reputată și pentru calitatea vinurilor sale.

– Bine, admise el. Voi face ceea ce Eminența Voastră va crede de cuviință...

PARTEA A DOUA

DISPUTATIO

1

În săptămânile care se scurseră între descoperirea uriașului și sosirea legatului, Athanase Lavorel nu avu nici o clipă de răgaz. Anunțul despre existența restului din schelet îl aruncă într-o așa stare de surescitare încât își anulă toate cursurile și amână celelalte lucrări.

Profitând de ajutorul lui Zénon, începu prin a pune să fie scoase toate osemintele. Amedée, care se grăbea să înceapă construirea capelei, considera această operațiune drept o pierdere de vreme și încercă prin toate mijloacele să grăbească treaba. Ca un bun pedagog, Athanase trebui să-i explice de mai multe ori cât de fragile sunt oasele pietrificate, gata să se sfărâme la cea mai mică greșeală de mânuire. Insistă ca pământul să fie săpat fără folosirea hârletului și sfârși prin a scoate la lumina zilei chiar el însuși oasele bine prinse în stâncă folosind niște instrumente mici și periuțe, pentru ca mai apoi să le protejeze înfășurându-le în niște cârpe.

Aldegonde, care urmărea îndeaproape aceste operațiuni, venea zilnic să le repete lui Athanase și Amedée că această exhumare se rezuma în realitate la spintecarea și mutilarea acestui Pământ pe care Domnul se străduise atât de mult să-l creeze. Dacă ar fi fost să fie ascultată această bătrână,

încăpățânându-se să-l spintece și să-l disece pentru a-i examina măruntaiele, încăpățânându-se să vrea să-și arunce privirea în această rană unde zăcea un copil monstruos și înfricoșător, ei comiteau un păcat de neiertat. Acum, Terra, decizând să păstreze această creatură pentru veșnicie în pântecele său, se răsucea de durere sub rănile făcute de mâinile lor blestemate.

Athanase, desigur, ignoră aceste vorbe. Chiar dacă remarcase strania asemănare pe care o avea un asemenea act cu o autopsie; personal, el nu vedea nici un rău.

Când exhumarea fu terminată, puse ca osemintele să fie transportate la Colegiul Regal din Montpellier unde fură curățate de orice urmă de piatră rămasă. Ce era mai gros s-a spălat cu apă și săpun folosindu-se o perie, apoi Zénon și Bruno au fost nevoiți să folosească niște dălțițe pentru a debarasa oasele de bucățile cele mai rezistente. Un poanson mânuit cu delicatețe finaliză rezultatul, scoțând fragmentele care rezistaseră precedentelor tratamente.

După săptămâni de muncă migăloasă, Athanase consideră că oasele sunt curățate acceptabil. Mai rămânea să fie unse cu un fel de lac rășinos a cărui compoziție, ținută secret de bătrânul învățat, era rodul unor ani îndelungați de experimente.

Bruno, care mânuia pentru prima dată oase de o asemenea dimensiune, fu surprins de greutatea lor. Zénon trebui să-i aducă aminte că erau fosile, adică pietrificate. Mare isteț ar fi fost cel care ar fi putut spune prin ce miracol al naturii oasele se transformau în minerale. Dar așa era. Suprafața le era plină de zgârieturi fine și fisuri cauzate, după părerea lui Athanase, de eroziunea timpului. Nu toate însă erau intacte, nicidecum, dar în ansamblu, se putea spune că starea lor era deosebit de bună ținând cont că stătuseră atâta vreme sub pământ. Oricum, important era că scheletul era complet.

În fine, cu ajutorul lui Zénon și Bruno, Athanase inventarie toate oasele, le măsură și făcu niște crochiuri detaliate,

încât toți trei se pregăteau să abordeze faza următoare a studiului, adică reconstituirea.

Zénon se achita de aceste sarcini dacă nu cu entuziasm, cel puțin nu cu neplăcere. Considera această activitate drept un mod agreabil de a-și petrece zilele, gândindu-se și la altceva decât la viitorul său. Se pomeni că e chiar mulțumit de munca alături de Athanase, de parcă asta constituia pentru el o înviorătoare reîntoarcere la izvoare.

Totuși, în pofida insațiabilei sale curiozități intelectuale, scheletul acesta îl interesa puțin. Dacă venise la Montpellier, nu era pentru a se lansa în noi cercetări.

Problema fosilelor nu-l captivase niciodată. Întrucât le studiase în tinerețe, cunoștea teoriile legate de ele și îi era destul. Disputa creată în jurul lor cu siguranță nu-i era la fel de vitală precum lui Athanase.

Nu ignora faptul că aceste stranii minerale îi intrigaseră pe învățați încă din Antichitate. Pitagora, Xenofon, Herodot, cu toții încercaseră să dea o explicație în ceea ce privește cochiliile de piatră, osemintelor pietrificate și altor urme de pești sau de mamifere ce se descopereau din loc în loc, pretinzând că aceste minerale erau resturi de organisme ce populaseră pământul în epoci mai mult sau mai puțin îndepărtate. În secolele ce au urmat, se reținuse mai ales explicația dată de Aristotel care, admițând principiul generării spontane, vedea în aceste fenomene produsul *emanațiilor uscate* ce se ridicau din pământ.

Mai apoi, fiecare adusese explicațiile sale. Unii, precum Jean-Baptiste Robinet, estimau că aceste misterioase fosile erau vestigii ale insucceselor Creatorului, prototipuri cărora nu ar fi considerat necesar să le dea viață. Alții credeau că sunt fructul unor semănături ce au crescut și trăit în sânul pământului. Alții că nu erau nimic altceva decât niște *ludi naturae*, jocuri ale naturii ca rezultat al hazardului.

Dar cele mai serioase – în orice caz cele cărora Zénon le acorda cel mai mult credit – apărau ideea, reluată de unii

greci prin intermediul traducătorilor arabi, că aceste fosile erau în realitate ceea ce mai rămânea din organismele vii după un proces de pietrificare căruia deocamdată nu i se putea da nici o explicație. Lucrul acesta fusese afirmat în mod clar la sfârșitul mileniului de către filosoful persan Avicenna. Și mulți erau cei care apăraseră acest punct de vedere, precum Roger Bacon, Leonardo da Vinci, Bernard Palissy sau Konrad Gesner.

Toate aceste teorii îi erau cunoscute lui Zénon. Le cunoștea nu numai conținutul, ci și filiația, originile, sfera de influență și societățile științifice care le apărau. Ca urmare a faptului că fusese în contact cu membri din *Royal Society* sau *Accademia del Cimento,* nu ignora nimic din diversele ipoteze în vigoare. Însă le considera pe toate niște jocuri, puțin cam deșarte, ale minții. Atâta vreme cât o știință nu era decât cunoaștere pură, cât nu aducea nimic concret pentru ameliorarea vieții contemporanilor săi, Zénon socotea că nu prea avea valoare.

Seara, după zile de muncă grea, Zénon era așadar foarte fericit că poate simpatiza cu René Grouchot. Acesta se lăsa cu drag antrenat de tovarășul său în beții nesfârșite; angoascle din primele zile lăsaseră iute loc unei odihnitoare nepăsări.

René se dovedi a fi un tovarăș mai învățat decât bănuise el. După ce își termina glumele pe care le turuia la nesfârșit – unele de un gust nu întotdeauna foarte fin –, era în stare să susțină o conversație serioasă. Avea reale cunoștințe de farmacologie care, fără a rivaliza cu cele ale savantului, erau la fel de respectabile. Și, angrenați într-o discuție privind folosirea antimoniului sau oricărei alte substanțe, puteau să-și petreacă seara vorbind despre medicină. Extraordinarul și ciudățenia însoțeau argumentația cea mai amănunțită, iar ansamblul era întotdeauna punctat de hohote de râs pe care vinul le stârnea din plin.

Numai că șederea sa prelungită la Montpellier îi cam împuținase resursele financiare. Punga doldora cu care plecase de la Paris acum începea să se golească. Iar ideea că în

curând va fi obligat să plece spre Bologna pentru a găsi un mijloc de subzistență îi umbla prin minte fără a-l grăbi.

În Lansec, chiar și după ridicarea scheletului, construcția bisericii rămase în aer. În urma anunțului despre sosirea iminentă a unui legat, Amedée se gândi că este preferabil ca fundațiile să rămână la stadiul respectiv. Era însă neliniștit de această nouă întârziere, cu atât mai mult cu cât lupul făcuse alte două sau trei victime printre ovine, provocându-le enoriașilor o teamă din zi în zi mai mare, de aceea lăsase să se răspândească zvonul că scheletul descoperit era probabil cel al sfintei Marta, omițând firește să precizeze că nu era decât o ipoteză personală. Însă ideea se încetățenise, iar preotul își putu da seama cu satisfacție că perspectiva de a avea în viitoarea criptă relicvele sfintei patroane avea un oarecare efect de liniștire a enoriașilor. Încă nu era o încredere de nezdruncinat – departe de asta –, dar însemna totuși ceva mai bun decât acea teamă insinuantă care măcina treptat coeziunea comunității.

Constatând că tentativa de a neutraliza fiara cu capcane așezate în jurul satului se soldase cu un eșec, Gilbert începuse chiar să facă tot felul de planuri pentru o viitoare operațiune de capturare. Se lăuda pe la săteni că încetase să mai conteze pe vreun sprijin din partea sfintei Marta ca să-i vină de hac dușmanului. Auzindu-l, ai fi zis că lupul era ca și prins.

Această fanfaronadă nu păcălea totuși prea multă lume. Mai ales nu pe Agnès, care avea o plăcere răutăcioasă în a-l tachina pe țăran. Cum în această privință era foarte pricepută, reușea cu ușurință să-l întărâte groaznic pe Gilbert. Căci, nemulțumită de faptul că bărbatul nu avea destul curaj, se mai distra ridiculizându-i și pretențiile tactice. Când Gilbert îi răspundea că n-avea decât să ia totul în seama ei, Agnès îi și răspundea imediat că, în ziua în care se va hotărî ea să scape de lup, nu va mai fi nevoie să se înarmeze cu topoare sau cazmale așa cum zicea țăranul. Îi va fi de-ajuns inteligența.

Până atunci, încă de la căderea nopții, fiecare se închidea în casă. Uşile erau baricadate, iar animalele aduse în incinta satului, fără ca nimeni să mai iasă după apusul soarelui.

Dar fiarei care dădea târcoale încă îi mai era foame.

2

În acest context, sosirea lui Donatelli fu un mic eveniment. Autoritățile religioase și civile din Montpellier, flatate de atenția bruscă pe care Sfântul Scaun o acorda orașului lor, își întrerupseră certurile spre a-l primi pe legat cu demnitatea cuvenită. Nu aveau parte în fiecare zi de vizita unui personaj atât de important.

Mandatat de însăși Sfinția Sa, Donatelli întrupa o putere colosală. De aceea Van Melsen, îmbrăcat în cea mai frumoasă sutană, consideră că era de datoria lui să vină să-l întâmpine la sosirea diligenței.

– Este o mare onoare, Eminența Voastră, să vă avem în mijlocul nostru! zise episcopul sărutându-i deja mâna încă înainte ca el să fi pus piciorul afară.

Faptul că fusese trimis atât de repede un legat spre a cerceta această problemă cu sfântul îl surprinsese pe Van Melsen. Contrar presupunerilor lui un pic cam grăbite, Sfântul Scaun luase raportul său foarte în serios.

– Nu descoperi rămășițele unei sfinte în fiece zi, răspunse Donatelli. Însă nu vreau totuși să pretind că această călătorie mă bucură, credeți-mă. Pe căldura asta!

Lac de sudoare, suflând de parcă ar fi făcut tot drumul de la Roma pe jos, cu mantia sa de purpură boțită și plină de praf, alura îi era mai puțin mândră decât și-ar fi dorit. Conștient de starea jalnică în care se prezenta, încercă să-și dea puțină importanță întinzându-și oasele, și un pic de demnitate având grijă să nu-i dea o prea mare atenție interlocutorului, plimbându-și încet privirea în jurul piațetei și lăsând să s e înțeleagă că remarcase fațadele cam ruinate. În acel moment, ochii săi dădură peste un om înalt care stătea în spatele episcopului.

– Henri de Coursanges, prim-magistrat al Montpellier și consilier al intendentului regal pentru provincia Languedoc, se prezentă acesta. Fiți binevenit! Ne-am gândit la aceste neajunsuri și am organizat o mică masă în onoarea Domniei Voastre.

– O foarte bună inițiativă, aprobă legatul schițând un zâmbet pur formal. Suntem morți de foame.

Cei doi oameni rămaseră un pic surprinși auzindu-l pe legat folosind pluralul, înainte de a zări un individ mărunțel care cobora la rândul său din diligență.

– Giancarlo, ai bunătatea să te îngrijești de bagaje, porunci legatul întorcându-se spre acesta.

Capelanul se înclină și începu să dea ordine cu un glas pițigăiat.

Henri de Coursanges își conduse mai apoi musafirii spre un colț al pieței unde se înălța clădirea Intendenței. Donatelli îl observă cu coada ochiului. Lipsit, la prima vedere, de cel mai mic strop de inteligență, acesta era unul dintre acei notabili de provincie pe care îi detesta și care își petreceau timpul încercând să se convingă că rolul lor era esențial întru supraviețuirea regatului.

Cu toate acestea, la cei treizeci și cinci de ani ai săi, magistratul era considerat atât de anturaj, cât și de superiori

drept un om de viitor. Fără îndoială că îl ajutase înălțimea sa neobișnuită. Își domina astfel interlocutorii, ceea ce îi compensa în chip destul de fericit lipsa abilităților.

Când ajunseră la colțul pieței, îi invită pe călători să urce treptele ce duceau la impunătoarea clădire ce adăpostea Intendența unde se pregătise masa.

Ajuns în vârful scării monumentale, Donatelli începu să sufle zgomotos ștergându-și fruntea cu o batistă fină de mătase. Van Melsen se uita la el de parcă urma să leșine dintr-un moment în altul.

– Doamne, ce înalte sunt treptele în ținutul dumneavoastră, oftă legatul.

– Ca să ne ridicăm mai bine deasupra contemporanilor, încercă să glumească episcopul.

Dar cum Donatelli nu reacționă, Van Melsen simți apăsând asupră-i privirea batjocoritoare a lui Henri de Coursanges și făcu tot ce putu ca să nu-l ia în seamă. Donatelli nu pierdu nici o fărâmă din aceste finețuri. Acești doi indivizi, reprezentând cele două ramuri ale puterii locale, se simpatizau destul de puțin între ei. Ghici că trebuie să fi fost mereu în conflict cu privire la vreo chestiune. Când nu era vorba de păreri diferite asupra unei probleme de administrare a orașului, era o divergență privind interpretarea ce trebuia dată uneia sau alteia dintre directivele regale. Pe scurt, nu se stimau deloc, iar lucrul acesta se vedea din prima clipă. Dar, dacă exista rivalitate între episcop și magistrat, fapt ce sărea în ochi, pentru moment el nu avea intenția să se amestece. Se mulțumi doar să ia notă.

– Apropo de înălțime, ce știți despre acel faimos schelet? întrebă el în sfârșit pentru a reveni la subiectul care îl interesa.

– Nu prea multe, răspunse magistratul care se considera mai avizat. A fost descoperit pe când se săpa fundația unei mici capele la câteva leghe de aici. Preotul satului este cel care pretinde să ar putea fi vorba despre o sfântă.

– Părintele Amedée este un om destoinic; cel mult îi lipsesc acele noțiuni simple de cunoaștere și rigoarea ce ne obligă să ne asumăm toate aceste responsabilități, preciză Van Melsen ca să spună și el ceva și ca să amintească faptul că o formă aparte de complicitate îi unea pe membrii Bisericii din care cu siguranță nu făcea parte respectivul magistrat.

– Dar dumneavoastră credeți că scheletul ar fi al unei sfinte?

– Modesta mea părere nu are nici o importanță, răspunse episcopul. Motiv pentru care știința și înțelepciunea dumneavoastră ne sunt absolut necesare.

„Răspuns tipic de subaltern", gândi Donatelli întorcându-se spre magistrat.

– Dar dumneavoastră?

– Avizul meu se va baza pe concluziile celui mai eminent specialist al nostru, doctorul Lavorel, al cărui renume a ajuns neîndoielnic până la dumneavoastră, se eschivă la rândul său Henri de Coursanges. Aștept rezultatul acestor observații – și pe al dumneavoastră, evident – pentru a lua o hotărâre... Cât privește dacă este o sfântă, vă mărturisesc că pentru mine chestiunea este de ordin pur teologic. Vă las cu mare drag responsabilitatea. Datoria mea constă în menținerea ordinii în această regiune. Pentru restul... Ar fi însă de dorit ca această identificare să fie făcută cât mai repede, fiindcă deja încep să circule tot felul de zvonuri. Unele merg până acolo încât vorbesc de o creatură demonică!

Legatul le adresă un zâmbet politicos regretând în sinea lui că venise. Cu astfel de consilieri, nu va reuși prea curând să rezolve problema.

– Voi face tot ce pot, se mulțumi el să răspundă.

– Mărturisesc că sunt surprins de promptitudinea cu care a reacționat Sfântul Scaun, adăugă Van Melsen.

O ușoară uimire îl străbătu pe Donatelli. Nu cumva episcopul acesta nutrea vreo bănuială cu privire la motivele care îi grăbiseră venirea? Ideea că era mână în mână cu Bolomini

îi străfulgeră prin minte. Ceea ce însă nu era adevărat. Între Vatican și preocupările celorlalți slujitori ai Bisericii era o prăpastie de netrecut. Prin urmare, se hotărî să ia întrebarea drept ceea probabil că era, adică una nevinovată, și răspunse:

– Dacă astfel de revendicări sunt lucru curent, trebuie să admitem că este pentru prima dată când ele se sprijină pe probe materiale atât de stranii. Sunt nenumărate sate – cred că știți – care se pot lăuda că au în cripta bisericii lor un femur sau un omoplat de talie mare atribuit unuia sau altuia dintre sfinții locului, dar niciodată nu am descoperit un picior întreg și de o asemenea dimensiune. De aceea am considerat că lucrul merită o atenție aparte. Iar eu țin, tot atât cât și dumneavoastră, dacă nu chiar mai mult, ca această problemă să fie reglată cât mai repede cu putință. Dar – o, iată și masa – asta mai poate aștepta până sfârșim de mâncat!

Abia după ce se instală împreună cu Giancarlo în camerele episcopiei și-și făcu siesta merse Donatelli la Colegiul Regal ca să arunce o privire asupra faimosului schelet. Fu întâmpinat de un Athanase servil. De îndată ce fusese prevenit de sosirea acestuia, învățatul se grăbise să-i iasă în întâmpinare, așteptându-l la intrarea clădirii.

– Doctor Athanase Lavorel, se prezentă el schițând o reverență stângace. Eminența Voastră îmi face o mare onoare.

– Sentimentul este reciproc, vă asigur. Vă admir de mult munca, răspunse politicos legatul care nu auzise niciodată vorbindu-se de el.

– Mă simt stânjenit. Eu nu sunt decât un modest om învățat care lucrează la descifrarea tainelor pe care Domnul Nostru ni le-a lăsat.

– Dar, trudind cu discernământ și dreaptă măsură, mi se zice. Nu am să vă necăjesc mult timp. Mi-am zis: cu cât voi vedea mai repede relicvele, cu atât mai grabnic îmi voi face o idee. Așadar, unde este arătarea?

Athanase îl conduse până la locul său. Străbătând culoarele întunecoase ale Colegiului Regal, Donatelli nu se putu abține să nu-l întrebe:

– Mi s-a spus că François Rabelais a frecventat această facultate. E adevărat?

– Absolut. A fost numit doctor în 1537. După cum vedeți, tradiția uriașilor este trainică la Montpellier!

– Uriașilor?

– Pantagruel, Gargantua... Îmi închipui că numele acestea vă sunt cunoscute.

– A, desigur! Doar că nu sunt nimic altceva decât fructul imaginației autorului. Îndrăznesc să sper că al nostru este cât se poate de real!

– În orice caz, vă așteaptă încremenit!

Donatelli pufni ușor în râs. Savantul nu îi era antipatic. Profitând de această dispoziție, Athanase îl întrebă:

– Sunteți familiarizat cu principiile gigantologiei, Eminență?

– Știu partea esențială. Cât și faptul că această teorie a dat naștere unei controverse.

– Câțiva ignoranți care voiau să-și dea importanță, nimic altceva, vă asigur. A fost atestată existența uriașilor cu mult timp în urmă de numeroase surse. Începând cu Biblia care ne spune că sunt urmașii lui Set...

– În „Numerii", sunt prezentați drept fiii lui Enac, precizează el. Dar găsim menționarea lor și în „Geneză", „Deuteronom", „Iosua", „Cartea regilor", „Cronici", „Cartea lui Iov" și chiar în „Apocalipsă", încât ai crede că în vechime erau puzderie de oameni înalți iar Părinții nu vorbeau decât de ei! Rețineți totuși că majoritatea acestor uriași, ce se numesc și nefilimi, erau locuitori ai Pământului Făgăduinței înainte de venirea lui Moise.

– Esențial, sublinie Athanase, este să recunoaștem că existența lor nu are nimic fantezist!

– Sunt de acord.

Ajunși în fața încăperii lui Athanase, acesta îl invită pe legat să poftească făcând o nouă reverență.

– Ce loc minunat, îl felicită legatul descoperind camera. Demn de cele mai frumoase cabinete de curiozități pe care am avut ocazia să le vizitez!

Donatelli observă atunci niște oseminte mari așezate pe masă.

– Acesta-i tipul nostru? întrebă el.

– Absolut. Deși, din lipsă de spațiu, am aici doar o parte din oseminte. Restul este depus într-o altă încăpere.

Cardinalul se apropie de relicve și apucă un os cu o grijă care arăta că era obișnuit să mânuiască asemenea fosile.

– Frumoasă vertebră, spuse. Dimensiunile sunt într-adevăr uimitoare!

– Individul pare într-adevăr de talie excepțională. Vi s-a spus că am exhumat tot scheletul?

Uimit, Donatelli ridică din sprâncene.

– Întreg, spuneți?

– Absolut, ceea ce, trebuie să vă mărturisesc, este un fapt excepțional.

Cardinalul era stupefiat. Rămășițele ce i se aduceau la Vatican se limitau în general la unul sau două oase. Rareori se întâmpla ca martirii să fie găsiți în întregime. Poate, gândea el, se datora tocmai faptului că erau martiri. Dacă ar fi să te iei după poveștile suferințelor de care au avut parte, majoritatea avuseseră parte de grave mutilări.

– Ați putut determina dacă era vorba de un bărbat sau de o femeie? întrebă el.

Athanase tăcu un moment. La drept vorbind, întrebarea îl luase pe nepregătite. Nu-și pusese întrebări în această privință.

– Ei bine... Noi am presupus că era vorba de un bărbat, însă...

Totuşi, este un detaliu care are importanţa lui, din câte mi se pare. După cum bănuiesc că ştiţi, lumea crede că este vorba de sfânta Marta.

– Da... Dar, pentru a fi pe deplin onest, nu văd cum v-aş putea ajuta în acest sens. Chiar dacă ar fi o femeie, nimic nu ar dovedi că este sfânta respectivă ori altcineva. Dacă nu cumva e o regină...

Donatelli îl privi contrariat.

– Nu există aşadar nici cel mai mic indiciu care să ne poată spune despre cine este vorba? Scheletul nu are vreo caracteristică anumită care să ne îndrume?

– Pentru asta, Eminenţă, ar trebui să pot trece la reconstituirea lui.

– Păi atunci, faceţi-o. Până atunci, voi încerca să organizez o prezentare a relicvelor autorităţilor locale. Dacă îmbinăm diferite opinii legate de subiect, va apărea probabil un element care să ne fi scăpat până în clipa de faţă.

Athanase se strâmbă. Speranţele sale în privinţa păstrării secretului acestei descoperiri tocmai se spulberaseră.

– Oare nu-i un pic prea devreme? riscă el.

– Am nevoie de elemente concrete, răspunse legatul îndreptându-se spre uşă. Fără de care ancheta mea nu va avea sens.

La han, în jurul unui urcior cu vin, Zénon se lua de René Grouchot acuzându-l că exagerează virtuţile tutunului. Fără să fi prescris multe medicaţii de-a lungul vieţii sale, avea totuşi câteva noţiuni în această privinţă.

– Eu însumi am constatat mai multe cazuri de deces petrecute în urma spălăturilor ce foloseau o asemenea mixtură, afirmă acesta curăţându-şi pipa. Te asigur că e mai puţin periculos să fumezi tutunul!

Şarlatanul îşi ridică ochii tulburi spre interlocutorul său. Nu era la prima ulcică de vin.

– Admit că unii spițeri habar n-au cum să facă dozajele, răspunse el. Dar nu veni să-mi spui că tutunul este rău. Iată, sunt ani de când vând și nu mi s-a plâns nimeni niciodată.

– N-am spus că e rău, ci doar că folosirea lui poate avea uneori efecte nefaste. Iar dacă pacienții tăi nu au venit să se plângă, e pentru că probabil au murit!

René Grouchot schiță un fel de zâmbet.

– Dar, dacă îmi omor toți clienții, atunci e vai de negustoria mea, aprobă el. Însă eu continui să cred că tutunul nu are decât virtuți!

– În acest caz, de ce crezi tu că papa Urban al VIII-lea a publicat o bulă condamnându-i la excomunicare pe consumatori?

– A făcut el asta?

– Sunt vreo douăzeci de ani de-atunci!

– Ei bine... Asta-i din cauză că nu știa nimic despre el! Sincer, sunt convins că a condamnat folosirea ca urmare a plăcerii pe care acesta le-o aduce fumătorilor. Biserica și plăcerea nu prea au fost prieteni...

– N-am să contest asta. Dar te sfătuiesc totuși să vinzi altceva. Mai devreme sau mai târziu, autoritățile vor ajunge să interzică folosirea lui.

– Mă îndoiesc. Nu degeaba a introdus Richelieu un impozit pe tutun; așa ceva aduce bani buni la vistieria regală. Cât privește schimbarea activității, mă pregătesc, stai liniștit...

Și, zicând acestea, șarlatanul schiță un zâmbet enigmatic și își turnă o nouă cupă de vin.

– Ei, hai, nu-mi spune că îmi ascunzi ceva, spuse Zénon.

– Nu insista. N-am să-ți spun nimic.

– Nici pentru încă un urcior de vin?

Șarlatanul își miji ochii bănuitor. E clar, învățatul ăsta știa să se folosească de niște argumente bune.

– Află că, înainte de a sosi la Montpellier, mă aflam la Marsilia, îi explică acesta. Or, tocmai se deschisese un stabiliment – cred

că-i primul de felul ăsta în tot regatul – unde se servește o băutură făcută dintr-o boabă adusă din Orient.

– O boabă?

– Exact. Crește într-un copac levantin, nu mai știu unde. Pietro Della Valle a adus-o acum vreo zece ani, iar botanistul Jean de la Roque o vorbește numai de bine. Negustorii din oraș o aduc acum din Alexandria. Înainte de a le zdrobi, boabele sunt prăjite și, printr-un procedeu pe care eu nu-l cunosc, i se adaugă o cantitate de apă clocotită. Rezultatul este o băutură aproape neagră care ar avea virtuți tonice uimitoare.

– Și cum se numește băutura asta?

– Marinarii, care o consumă de multă vreme, îi spun *qahoua*.

Zénon clătină din cap.

– Va trebui să-i găsești un alt nume, fiindcă mă gândesc că vrei să faci negoț cu ea...

– Am un sac plin!

Fața șarlatanului afișa acum un zâmbet pe cât de larg pe atât de optimist. Zénon se feri să-și arate scepticismul, dar se îndoia că negoțul cu o astfel de marfă are o cât de mică șansă de reușită.

– Dacă tot veni vorba, zise el pentru a evita să-și dezvăluie uimirea, n-ai cumva și niște tutun ca să-mi umplu pipa?

– Ar trebui să ne aruncăm un ochi în rulotă.

– Te însoțesc.

Când ieșiră din han ca să traverseze piața, se clătinau. René, mormăind un cântec deocheat, se opri câteva clipe lângă un zid ca să se ușureze. Lui Zénon îi era greață. Vântul ușor ce bătea dinspre dealuri, aducând miresmele din garigă, îi făcu un pic bine. Totuși, capul încă i se învârtea când ridică ochii spre cer. Noaptea era mai degrabă răcoroasă pentru anotimpul în care se aflau, iar cerul era plin de stele. Încercă să găsească Ursa Mare, își dădu seama că nu avea nici cea mai mică idee cum arăta și renunță.

– Hai, Parmenide, grăbește-te! făcu el către René ca să-l grăbească.

Șarlatanul se încheia la pantaloni când se întoarse.

– Am vărsat, explică el. Nu-i așa de ușor s-o faci când urinezi.

După ce liniști catârul care se întreba cine putea veni să-l deranjeze la ora aia, Zénon îl urmă pe René în rulota de la care trăsese prelata.

În penumbră, șarlatanul bâjbâi o clipă până găsi o lumânare. După ce o aprinse, o lumină caldă se răspândi în jur.

– Ai zice că e bârlogul unui alchimist! se extazie Zénon văzând nenumăratele flacoane înghesuite în adăpostul strâmt.

– Să nu cumva să atingi ceva. Poțiunile acestea sunt prețioase.

Și, în timp ce René răscolea rulota în căutarea unei păpuși de tutun, savantul exploră din priviri acea adunătură ciudată. În afara fiolelor aranjate, mai erau și substanțe pentru prepararea unor remedii, fără a fi clar dacă ustensilele folosite erau sau nu aceleași cu care stăpânul locului își lua masa. Într-un colț, zări, spre marea sa stupefacție, câteva oase.

– Rămășițele soției tale sau resturi de la vreo mâncare? îl întrebă Zénon pe șarlatan apucând un femur.

– Ți-am zis să nu te atingi de nimic, îl mustră acesta. Faptul că sunt spițer nu mă împiedică să am și eu câteva noțiuni de anatomie. De aici și eșantionul acesta...

Zénon zâmbi pentru sine. Imaginea șarlatanului jucându-se de-a chirurgul îi făcea pielea de găină.

– Apropo, ce mai e cu uriașul tău? îl întrebă René continuând să caute.

– Tocmai a sosit un cardinal de la Roma ca să arunce o privire.

– Ei drăcie! Nu știam că Biserica se interesează de schelete.

– S-ar părea că e o sfântă.

– Și care-i părerea ta?

Zénon ridică din umeri.

– Cred că nu are nici o importanță!

Era gata să lase femurul când brusc se răzgândi. Atenția îi fu atrasă de un detaliu. Nu înțelese imediat ce anume îl sâcâia.

– Iată ceva care te-ar putea duce ușor la excomunicare!

Zénon însă nu-l asculta. Uimit, își dădu seama ce anume îl intriga: nu semăna deloc cu cel al uriașului lui Athanase!

– Glumeam, preciză René văzând expresia de stupoare de pe chipul prietenului său. Din partea mea, poți fuma cât vrei!

3

Înarmat cu o vertebră a uriașului pe care reușise să o subtilizeze fără ca Athanase să observe, Zénon merse încă de a doua zi la bibliotecă, aruncă un ochi pe inventar și luă de pe rafturi câteva lucrări de anatomie.

În cei douăzeci de ani petrecuți departe de mentorul său, Zénon învățase multe. Noi discipline se grefaseră pe cele ce-i fuseseră predate de Athanase Lavorel și, drept urmare, viziunea pe care o avea asupra lumii i se modificase considerabil. În contact cu învățații pe care îi întâlnise în periplul său european, descoperise valoarea fundamentală a experimentului. În plus, din asocierile făcute în minte cu aceste științe diverse extrăsese un principiu nou și roditor: comparația. Și tocmai în lumina acestei metode înțelesese imediat că scheletul pe care Athanase îl considera a fi primul uriaș susceptibil de a fi reconstituit sigur nu era al unei ființe umane, ci al unui animal.

Comparând vertebra pe care o avea în mână cu crochiurile vertebrelor animalelor de talie comparabilă va ajunge în mod fatal la specia căreia îi aparținea.

Zénon cercetă metodic cărțile pe care le alesese. Din păcate, deși impozantă, biblioteca universității din Montpellier era departe de a fi la fel de bogată ca aceea de care dispunea la

Paris. Iar dacă lucrările vizând anatomia ființelor vii nu lipseau, puține erau cele care conțineau crochiuri bune ale scheletelor lor.

Ca și în monumentala lucrare a lui Konrad Gesner, găseai aici puse laolaltă descrieri preluate de la autorii vechi, pagini întregi de comentarii și de citate diverse, enumerări nesfârșite de rețete de bucătărie privind cel mai bun mod de a pregăti animalul în chestiune, însă puține observații riguroase și încă și mai puține ilustrații care să nu fie deloc fanteziste. Zénon era obosit de toate neroziile astea. De câte ori făcuseră ele obiectul ironiilor sale la dineurile organizate cu câțiva prieteni parizieni? Într-o zi, cineva va trebui să se pună pe treabă și să realizeze în fine o lucrare de anatomie demnă de acest nume, repertoriind toate speciile cunoscute. Dar, până atunci, trebuia să se descurce cu ceea ce îi era la îndemână și compară vertebra pe care o avea în față cu toate planșele cu desene pe care le putuse găsi.

Această muncă plictisitoare îi luă o mulțime de timp. Cufundat cum era în studiul său, uitase chiar să mănânce. Când sfârși de cercetat și ultima lucrare, o închise cu zgomot, se ridică de pe scaun și își aprinse pipa. Ochii îi obosiseră parcurgând atâtea pagini și își frecă pleoapele gândindu-se la tot acest timp prețios pe care îl puteai pierde prin biblioteci. Într-o zi de muncă, rareori aveai parte de câteva secunde de mulțumire, de parcă adevărul era într-atât de acoperit de inepții încât trebuia să-l scoți cu mâna. În fond, cam la fel cu scheletul lui Athanase.

Vertebra nu corespundea nici unui animal deja catalogat. Se uită fix la ea, gânditor. Vaga curiozitate în privința osemintelor se preschimbase dintr-odată într-un interes pe cât de intens pe atât de neprevăzut. Dacă încă nu măsura miza pe care o ascundea această chestiune, faptul că nu putuse identifica scheletul îl făcea să se simtă frustrat, așa cum îl frustra, copil fiind, faptul că nu știa cum funcționa digestia. Căci, pentru un

savant ca el, o întrebare fără răspuns era ca acel gol pe care Descartes îl considera a fi imposibil: un gol ce trebuia neapărat umplut. Fără de care acest vid va da naștere în el unui hău. Trebuia neapărat să știe ce este acest schelet. Un animal? Era convins de asta.

Dar ce fel de animal?

În seara aceea, soarele aflat în apus arunca peste garigă jerbe de foc ce se prelungeau până la orizont. Dâre amenințătoare de nori joși începeau să se adune în depărtare, mistralul încetase să mai bată, toate miresmele pământului se ridicau în aerul cald, iar cântecul greierilor se stingea treptat, anunțând furtuna ce se apropia.

Ascuns în spatele unei stânci, Gilbert contempla spectacolul fără vreo emoție aparte. Se gândea la Agnès. Faptul că nu pierdea nici o ocazie să râdă de el îl irita în cel mai înalt grad. Se resemnase de mult că nu-l iubește, însă nu suporta să fie disprețuit. Cine se credea ea? La urma urmei, nu era decât o sărmană fată care trăia cu rădăcini și fructe sălbatice. Nu avea de ce să-și dea asemenea aere. Habar nu avea de nimic. Doar povești de adormit copiii pe care le debita din când în când ca să-i sperie pe sărmanii oameni.

Dar lui nu îi era frică. Absolut deloc. Nici de ea, nici de lup. Așa se hotărâse să ia taurul de coarne și să-i arate de ce era în stare. Așadar, strânsese câțiva țărani, îi înarmase cu furci, cazmale, pari, topoare și orice alt obiect contondent ce-i puteau produce câteva răni serioase animalului și îi condusese până la dealuri.

Lupul nu avea decât să se țină bine.

Pentru țăran, construirea bisericii nu era o idee proastă, ci doar insuficientă. A le reda curajul sătenilor, da, era bine, însă combaterea concretă a originii fricii era ceva și mai bun. Diavolească sau nu, fiara era înainte de toate un animal, și ca atare trebuia alungată.

Încă de la sfârșitul după-amiezii, grupul se postase în apropiere de locul unde lupul își sfârtecase ultima victimă. Gilbert considera că, știind de acum unde putea veni să se hrănească, animalul nu avea nici un motiv să meargă să-și caute tainul în altă parte. Faptul că lupul devorase oi, ca peste tot printre dealuri, nu era, aparent, un argument suficient pentru a-i zdruncina convingerea, iar ceilalți se raliaseră acestei teorii.

Printre altele, părea evident că animalul vâna după apusul soarelui. Prin urmare, la căderea nopții, cei șase oameni se ascunseseră deja cum putuseră în spatele stâncilor sau tufișurilor. Despărțiți unii de alții de vreo douăzeci de pași, în așa fel încât să-și poată vedea vecinul, formau în jurul unui spațiu gol un fel de potcoavă cu deschiderea spre nord de unde, după estimările absolut gratuite ale lui Gilbert, putea veni atacul.

În centrul acestui semicerc, înfipseseră un țăruș de care legaseră o oaie. Alegerea animalului nu fusese o treabă ușoară, nici unul dintre țărani nu se oferise voluntar să-și sacrifice vreun animal. În final, Gilbert trebuise să se hotărască să o dea pe una de-a lui, convins oricum că îl vor dovedi pe lup înainte de a putea ataca momeala.

Odată pusă capcana, nu le mai rămânea decât să aștepte venirea sălbăticiunii.

Traversând satul, părintele Amedée era îngrijorat. Agnès venise să-i spună ce avea Gilbert de gând să facă. O asemenea operațiune nu era neapărat sortită eșecului, dar, ca și ea, avea oarece îndoieli în privința capacităților tactice ale țăranului. Și apoi, mai stăruia în mintea lui și o bănuială în privința identității scheletului. Lupul acesta de neprins putea fi acea creatură de care se temea bătrâna Aldegonde?

– Din păcate, nu putem face altceva decât să așteptăm, zise preotul după ce reflectase îndelung asupra problemei. Și să ne rugăm că Gilbert știe ce face.

Agnès aprobă în tăcere.

– Dar aş fi mai liniştit dacă ai rămâne să dormi în prezbiteriu, adăugă Amedée.

Tânăra zâmbi. Atenţia pe care i-o acorda preotul era înduioşătoare.

– Cum vrei, răspunse ea.

Trecând prin faţa şantierului unde abia se înălţa o bucăţică din zidul viitoarei biserici, zăriră un individ în groapa fundaţiei. Intrigaţi, se apropiară de necunoscut.

– Domnul? zise Amedée.

Omul se ridică.

– Zénon de Mongaillac, se prezentă acesta. Cred că sunteţi părintele Amedée. Ne-am mai întâlnit deja. Lucrez pentru doctorul Lavorel.

Tocmai terminase fraza când privirea i se opri la Agnès. Tânăra nu avea nimic din frumuseţile sofisticate pe care le întâlnea din când în când la Paris. Frumuseţea ei era naturală, simplă. Trăsăturile erau fine, iar silueta zveltă nu era lipsită de farmec. Dacă pometii un pic ieşiţi, părul abundent şi gura cărnoasă îi dădeau un aer cam sălbatic, blândeţea ochilor îl corecta din plin. Îmbrăcată altfel, ar fi avut mult succes în saloanele din capitală.

Cât despre preot, acesta încerca zadarnic a-i alipi chipul de amintirea pe care o păstra de la Bruno. Dându-şi brusc seama că învăţatul îşi oprise ochii asupra lui Agnès, îi ceru acesteia să-l aştepte la prezbiteriu. Ea se supuse fără nici o vorbă şi se îndepărtă cu o ultimă privire aruncată în direcţia necunoscutului...

Agasat mai întâi că un intrus venise să-şi bage nasul în fundaţia viitoarei sale biserici, şi pe deasupra îi mai făcea şi ochi dulci lui Agnès, Amedée se potoli un pic. Prezenţa învăţatului însemna cel puţin că investigaţiile lui Athanase înaintau.

– A, da, *Zénon*... Îmi amintesc, minţi el. Şi cum e cu studierea uriaşului?

Întrebarea îl smulse pe Zénon din vrajă și, în loc să-i răspundă, îi făcu semn să se apropie.

– Exact aici a fost descoperit scheletul? întrebă el arătându-i un colț de la fundații unde erau puține zone rămase în starea inițială de după săpături.

– Exact acolo, făcu Amedée arătându-i locul. Dar pot să știu cu ce ocazie pe la noi?

– Doream să văd cu ochii mei unde au fost găsite osemintele.

Amedée ezită. Figura întrebătoare a savantului nu-l liniștea câtuși de puțin.

– În ce scop mai exact?

– Identificarea relicvelor pune probleme.

– Vreți să spuneți că nu ar putea fi sfânta Marta?

– Sfânta Marta...

– Este ipoteza pe care i-am propus-o Eminenței Sale Donatelli.

– Știu...

Zénon ieși din groapă ca să se apropie de prelat. Ca majoritatea oamenilor, îl găsea simpatic. Cum să-i explici acum fără să-l rănești că scheletul era probabil al unui animal?

– Părinte Amedée... N-aș vrea... mă rog... se prea poate să nu fie al sfintei Marta.

Preotul se îngălbeni.

– A, ați descoperit că nu e vorba de o femeie, ci de un bărbat?

– Ca să vă spun adevărat, nici măcar nu sunt sigur că e vorba de o ființă umană.

– Un... un animal?

– În mintea mea, nu e nici o îndoială.

– În mintea dumitale...

Amedée tresări. Dacă învățatul acesta avea dreptate, se putea ca și Aldegonde să aibă. Preț de câteva clipe, preotul își cântări din priviri interlocutorul.

– Veniți cu mine, făcu el luându-l de braț.

Amedée îl conduse pe Zénon prin sat.

– Aveți idee cum trăiesc oamenii de aici? Sunt oameni simpli. În majoritate cinstiți, dar ignoranți. Dumneavoastră ați avut norocul să faceți studii. Ei nu. Viața pe dealurile noastre e grea. Sărăcia-i mare, iar asta ne face să fim îngrijorați...

Se opriră în fața unei case. Un bărbat își punea scânduri la ferestre.

– Uitați-vă la ei, continuă Amedée. Sunt înspăimântați. De la o vreme, o sălbăticiune dă târcoale prin împrejurimi. A sfâșiat mai multe oi... Știți ce înseamnă asta: frica se întinde precum ciuma.

– Un lup?

– Probabil... Dar, desigur, vă întrebați ce legătură au toate astea cu scheletul nostru.

– Tocmai voiam să vă întreb.

– Fiara care bântuie pe aici li se pare a fi un diavol, o creatură a Satanei. Prezența protectoare a moaștelor unei sfinte în parohie ar fi pentru toate aceste ființe un sprijin moral inestimabil.

– Înțeleg... Dar nu ne învață Scriptura că adevărul este preferabil minciunii?

– În universitățile dumneavoastră și la Sfântul Scaun neîndoielnic. Dar aici?

Vântul bătea peste garigă. Urmă o tăcere adâncă.

– Trebuie să vă las... Gândiți-vă la ce v-am spus.

– Eu sunt un învățat. Asemenea considerații nu trebuie să mă împiedice în căutarea adevărului.

– Știința nu este totul, fiule. Învață să gândești și cu inima.

Zénon îl privi cum se îndepărtează. După câțiva pași, Amedée se întoarse spre el.

– Și pleacă grabnic spre Montpellier, domnule savant. Ai grijă de Domnia Ta. În curând, se lasă noaptea, iar fiara dă târcoale...

*

Pe dealuri, întunericul se întindea cu repeziciune. Doar câteva raze singuratice de lună mai străpungeau din când în când înserarea, iar așteptarea începea să-și facă simțită efectele asupra vânătorilor aflați la pândă. Gilbert auzea clar în partea stângă un sforăit regulat și își zise că nu ar fi trebuit să le dea voie oamenilor să aducă vin pentru masa de seară. Oaia priponită de țăruș terminase de păscut cele câteva fire de iarbă la care ajungea și începuse să behăie.

Gilbert însuși simțea cum i se îngreuiază pleoapele. Octave, care stăruise să-l însoțească, nu scosese nici cel mai mic sunet de când ieșiseră din sat.

– Uite colo, iepuri! făcu totuși adolescentul arătându-i brusc niște mici puncte care săreau în lumina lunii.

Gilbert era prea obosit ca să fie sensibil la minunățiile naturii și ridică din umeri.

– Sunt mulți, zise el doar ca să spună ceva.

– Se duc spre vale.

– Ei!

Gilbert mirosi aerul. Va ploua în curând și era mai bine să se gândească să strângă lucrurile până nu vor fi udați.

– De ce se duc? mai întrebă Octave.

– Habar n-am. Dar o să vină ploaia.

– Crezi că le e frică de lup?

Gilbert se uită la copil. Era prima dată când vorbea atât de mult.

– Lupul nu ar ataca niște iepuri. Preferă victime mai zdravene. De ce crezi că am pus o oaie?

Abia termină vorba că un mârâit înfundat venind din depărtare îl făcu să tresară. Sunetul venea dinspre miazănoapte, așa cum prevăzuse, și se simți mulțumit. Cu toate simțurile treze, le făcu oamenilor semn să țină aproape. Nu se mai auzea nici sforăitul din partea stângă. Cu toții erau încordați,

privind fix la sărmana oaie care probabil simțea pericolul apropiindu-se, fiindcă zbiera de ți se rupea inima.

Gilbert privi atent peste garigă. Jivina, a cărei prezență o simțea, înainta spre ei ezitând. Nu o vedea, dar scurtele mârâieli stranii pe care le scotea din când în când îi permiteau să o localizeze în mijlocul mărăcinișului. O picătură mare de sudoare se prelinse de pe tâmpla țăranului, iar mâinile i se strânseră pe coada furcii.

Un stol de păsărele se ridică brusc dintr-un grup de tufișuri la mai puțin de o sută de pași de locul lor, iar Gilbert își dădu seama că nu se mai auzea cântecul greierilor. Schimbă o privire scurtă cu tovarășii de lângă el. Fiecare privea cu teamă locul gol din jurul oii, gata să sară asupra lupului de îndată ce va fi la îndemâna lor.

Când un urlet răgușit și sinistru se ridică în aerul încordat, Gilbert înțelese că nici unul dintre oamenii săi nu va avea curajul să atace animalul. Abia ce își termină gândul că-i și văzu pe doi dintre ei aruncând armele și luând-o la goană spre vale.

Gilbert îi privi cum o șterg fără a se gândi vreo clipă să-i oprească. Un nou mârâit îl făcu să lase furca și, odată cu ea, orice veleitate eroică. Dă-l încolo de orgoliu. Și ce dacă Agnès va râde în continuare de el. Avea doar un singur gând: să fugă. Și nu putu face nimic altceva decât să o ia la sănătoasa alături de ceilalți.

Alergând cât îl țineau picioarele ca să-i prindă din urmă, își dădu seama că Octave nu era cu el, iar oaia încetase să mai behăie.

Gilbert alergă cum nu o mai făcuse niciodată până atunci. Din câteva salturi, urcă dealul care îl despărțea de sat și, fără să se mai uite pe unde pune piciorul, coborî din piatră în piatră pe versantul celălalt. Repede, își dădu seama că se pierduse de ceilalți, dar prea puțin îi păsa. Nu era treaba lui ce se

întâmplase cu ei. Îl interesa doar să scape cu viață. Însă, scrutând întunericul care cădea rapid peste garigă, înțelese și că nu mergea în direcția bună.

Se opri ca să-și tragă sufletul. Unde naiba era satul? Groaza îl făcuse să piardă orice simț de orientare și îl zăpăcise. Un zgomot ce venea dinspre un tufiș din spatele său îl scoase din amorțeală și îl făcu să o ia din nou la fugă.

Abandonând speranța de a mai regăsi drumul spre sat, căută un adăpost. Însă mintea îi era prea tulburată ca să-și mai amintească pe unde mai erau așezate cele câteva case izolate de prin partea locului.

Fără a se opri din fugă, aruncă o privire în spate și crezu că vede pentru o clipă o umbră uriașă pe culmea dealului, o siluetă mult mai mare decât și-o imaginase vreodată. Practic, îi stătu inima în loc.

Un copac. Trebuia să găsească un copac.

Athanase Lavorel și credinciosul său asistent Bruno transportaseră rămășițele uriașului în subsolurile universității. Ungherul savantului nu putea pretinde să primească scheletul odată ce acesta ar fi reconstituit și, pe motive de securitate, dar și de confort și liniște, ei considerară că era preferabil să îndeplinească această sarcină delicată într-un loc mai adecvat.

Locul totuși nu avea nimic plăcut. Rece și umed, era o încăpere boltită ai cărei pereți erau acoperiți de silitră. Un miros foarte puternic de mucegai umplea aerul luminat de niște torțe ce pâlpâiau. Însă acel spațiu disponibil îi convenea perfect lui Athanase. Fiindcă dacă, în conformitate cu estimările sale, uriașul trebuia să măsoare aproape douăzeci de picioare, în nici un alt loc cunoscut nu putea să încapă.

Operațiunea propriu-zisă consta în a pune oasele cap la cap după forma ce se voia a fi dată ansamblului, fixându-le cu ajutorul unui complex sistem de schele și de frânghii. Fiindcă, în lipsa cărnii, mușchilor, nervilor și tendoanelor care să

menținã întreg ansamblul, trebuia neapărat găsit un mijloc de a evita să se prăbușească totul. Treaba era cu atât mai dificilă cu cât oasele respective aveau o greutate deloc neglijabilă. Numai femurul pietrificat cântărea vreo cincizeci de livre[1]. Ca să nu mai vorbim de craniul colosal ce trebuia ridicat în vârful ansamblului de îndată ce va fi terminată reconstituirea, asemenea unei coroane ce încununează opera săvârșită.

Athanase privi grămada aceea dezordonată care aștepta să i se dea o formă definitivă. Cel mai logic era să pornească de la picioare. De altfel, falangele aveau avantajul de a fi niște oase destul de mici și ușor de mânuit. Își suflecă mânecile și se ghemui lângă grămadă.

– La treabă! îi zise el lui Bruno, regăsindu-și vioiciunea. Cu cât terminăm mai repede, cu atât le vom închide mai degrabă gura incredulilor.

Epuizat de alergarea dezlănțuită ca să scape de lup, Gilbert nu găsise un copac în care să se refugieze. În schimb, după ce rătăcise ceva timp prin garigă, tremurând la ideea că sălbăticiunea îl putea prinde oricând, dăduse absolut din întâmplare peste o peșteră mare.

Descoperirea acestui adăpost nesperat fu pe măsura groazei sale. Ani de zile, Gilbert căutase să descopere locul ascunzătorii lui Agnès. Și mare îi fu surpriza când, ferindu-se cum putea de ploaia deasă ce începea să cadă, pătrunse în grotă și văzu ciudata încăpere în care trăia tânăra femeie. Gilbert nu era prost și înțelese imediat unde se afla, dar nu își imaginase niciodată că Agnès putea locui într-un loc atât de nemaipomenit.

Grota era pe cât de largă pe atât de înaltă. Imediat ce treceai de un culoar lung doar de câteva picioare, cavitatea se lărgea, atingând proporții impresionante. Din afară, nimic nu te lăsa să bănuiești că aici se ascundea o cavernă atât de mare.

---

[1] 1 livră = aprox. jumătate de kilogram (n.trad.)

Interiorul era luminat de niște jar așezat într-un locaș din perete, așadar exista mereu un foc aprins. O lucire roșiatică se răspândea așadar din vatră, aruncând în jur pete portocalii ce scoteau din întuneric forme ciudate. Pe jos, pământul era perfect plat, de parcă secole de-a rândul suprafața fusese șlefuită de alte picioare, din plafon atârnau o mulțime de stalactite cu forme fantomatice ale căror umbre în mișcare le schițau pe neașteptate contururile. Ai fi zis că bolta era sprijinită de nenumărați stâlpi de piatră.

Gilbert înaintă ușor spre această catedrală feerică și ciuli urechea, însă, exceptând pocniturile din jar, suflul lugubru al unui invizibil curent de aer și foșnetul ploii de afară, nu puteai auzi nici un alt zgomot. Tuși ca să scoată un sunet familiar prin care putea să-și facă simțită prezența cât se poate de clar.

Nici un răspuns.

Doar o liniște mormântală și bubuitul îndepărtat al tunetului. De nu cumva o fi fost mârâitul vreunui lup...

– Agnès? încercă el să strige cu un glas nesigur.

Nu auzi decât ecoul. Mânat de curiozitate, se apropie așadar de colțul în care se vedea clar că locuiește Agnès. Aici, săpat în stâncă, asemenea unui cavou, era locul unde cu siguranță se culca fata. Pe Gilbert îl străbătu un frison imaginându-și că cineva poate dormi acolo. În apropiere de vatră, o stâncă plată constituia un soi de masă.

În rest, nu se aflau decât saci din pânză, ierburi uscate așezate ici și colo, ustensile de bucătărie rudimentare și două sau trei obiecte ciudate, pe care țăranul nu le putu identifica.

Cu siguranță era bârlogul unei vrăjitoare. Iar el trebuia să-și petreacă noaptea aici.

4

A doua zi, în sat, domnea o mare tulburare. Dacă Gilbert, după ce petrecuse noaptea în grota lui Agnès, se întorsese în Lansec încă din zori și povestise cu lux de amănunte cum fugise prin garigă, nu se știa nimic de Octave, iar cele mai rele temeri începeau să pună stăpânire pe săteni. Gilbert bineînțeles că înfrumusețase oarecum povestea pe care o spunea cu mândrie celor câțiva săteni adunați, subliniind cu modestie cum, fără să-i pese de vreun pericol, încercase să-l apere pe băiat.

– De îndată ce Octave a luat-o la goană, l-am pierdut din vedere, sublinia el dezamăgit. Am încercat să atrag lupul spre mine, dar nu știu dacă am reușit.

La câțiva pași mai încolo, Agnès îl asculta cum se lăuda.

– Dar lupul? întrebă unul dintre admiratorii viteazului țăran. L-ai văzut?

– Mă întrebi dacă l-am văzut! Era chiar în fața mea. Uite, cam la așa distanță, preciză el arătând vreo cinci pași până la un copac.

– Cum arată?

– Uriaș. N-am văzut în viața mea o sălbăticiune de talia asta. Stătea ridicat pe labele din spate. Mult mai mare decât un om. Ochii îi erau roșii ca sângele. Iar dinții…

– Și-ai văzut toate astea noaptea? îl ironiză Agnès apropiindu-se de grup.

– Lu... răsărise luna, răspunse Gilbert cu o privire răutăcioasă ridicând din umeri ca pentru a alunga disprețuitor obiecția.

– Scuză-mă. Eu credeam că era vreme de furtună. Cred că am înțeles greșit.

– Fără îndoială.

Acum că știa unde locuiește, avea sentimentul unui avantaj asupra ei. Niciodată nu o va mai lăsa pe această Agnès să-l ia peste picior așa cum o făcuse până atunci.

– Dar, ia spune-mi, dacă ai văzut lupul, atunci trebuie să fi văzut și încotro o luase Octave, continuă ea.

– Cred că l-am văzut strecurându-se printr-o crăpătură dintre două stânci...

Agnès îl cunoștea destul de bine ca să-și dea seama că mințea.

– Zi mai bine că l-ai lăsat singur, insistă ea cu dispreț.

Gilbert se întoarse de-a binelea spre ea.

– Am făcut tot ce-am putut ca să-l ajut. Dar tu, care ești așa de dată dracului, de ce nu-l găsești tu pe Octave? Ei?

Era tocmai ceea ce voia ea să facă. Și, fără a-și mai da osteneala să-i răspundă, îi întoarse spatele îndreptându-se către coline. Dacă Octave mai era încă în viață, ea era singura care știa să descifreze eventualele urme lăsate în natură ca să-l poată găsi.

Nu mult după plecarea ei, în fața bisericii din Lansec se opri o caleașcă, iar Donatelli coborî cu greu din ea, ținând în mână un evantai. Vara se apropia, iar căldurile se făceau tot mai simțite.

Sătenii, recunoscând roba de cardinal, se grăbiră spre el și în curând fu înconjurat de o grămadă de femei în genunchi, întinzând spre el copilașii pentru binecuvântare. Surprins de

atâta credință, Donatelli consimți să asculte ruga sătenilor și petrecu vreo cinci minute bune suportând țipetele copiilor.

Auzind vacarmul, Amedée ieși din prezbiteriu unde tocmai termina de mâncat, convins că lupul venise prin sat. Pentru cazul în care va trebui pornită vreo acțiune serioasă împotriva sălbăticiunii, se înarmase cu o furcă, dar fu surprins să constate că sătenii stăteau adunați ciotcă lângă o caleașcă. Sprijinind furca de un zid, se apropie să vadă ce naiba putea da naștere la atâta tărăboi.

Când zări roba purpurie, înțelese în sfârșit despre ce era vorba. Fusese prevenit de sosirea legatului, dar crezuse că nu va avea loc mai devreme de câteva zile. Se grăbi așadar și el să-l întâmpine ca să se încline încât mai-mai că-i sărută picioarele.

– Ei, hai, hai... Ridică-te, părinte, făcu Donatelli, stânjenit.

– Eu... Este un mare privilegiu...

– Și spune-le și acestor oameni să se ridice și ei.

– Trebuie înțeleși, Eminența Voastră, explică Amedée cu glas scăzut. Ei cred că vă aflați aici ca să-i apărați de fiară.

– Fiară? Ce fiară?

– Cea care bântuie de câteva săptămâni prin zonă. Nu vi s-a spus?

– Dumnezeule, nu, i-o întoarse contrariat legatul făcând un pas spre caleașcă. Mi s-a spus că e vorba de un schelet!

– Este și un schelet. E vorba de două lucruri distincte.

– A, înțeleg...

Donatelli își șterse fruntea. Dacă se considera drept un om de acțiune, trebuia înțeles că era vorba de acțiune de ordin politic, la adăpostul unui birou confortabil. Nu s-ar putea spune că era un fricos, însă prefera să-și explice lipsa de interes pentru pericolul fizic prin dificultatea de a se deplasa, ca urmare a corpolenței sale.

– Doamne, ce cald e! Și eu care credeam că Italia este mai la sud... Cred că sunteți părintele Amedée.

Preotul se înclină modest și arătă spre grămada de săteni.

– Păstorul tuturor acestor suflete...

– Faci treabă bună, după cum mi se spune.

– Cât pot şi eu. Numai că situaţia nu-i deloc uşoară. Mintea se tulbură repede.

– Da, ştiu cum este. Ni se întâmplă la fel şi la Sfântul Scaun atunci când un papă este pe cale să moară... Dar să vorbim mai degrabă despre acest schelet, da? Nu prea am timp.

Amedée îl conduse spre biserica în construcţie, urmat la distanţă de câţiva săteni curioşi.

– L-am găsit pe când săpam fundaţia noii biserici pe care ne-am hotărât să o înălţăm... Virtuţile liniştitoare ale acestei construcţii asupra moralului enoriaşilor mei sunt admirabile. Veţi fi surprins.

– Desigur, desigur, făcu Donatelli aplecându-se deasupra gropii unde, la drept vorbind, nu era mare lucru de văzut. Dar cu scheletul acesta ce anume te face să crezi că este vorba de o sfântă?

Amedée se întoarse spre el. Prevăzuse un interogatoriu de acest gen, dar îşi imaginase că se va petrece în jurul unei mese după ce legatul va fi studiat toate elementele situaţiei şi nu aici, în faţa fundaţiilor, încă de la prima întâlnire. De aceea toată argumentaţia preotului nu era încă pe deplin pusă la punct, aşa că se găsea oarecum prins pe nepregătite.

– Păi... mai întâi mărimea, dădu el totuşi o explicaţie. Un individ de o asemenea talie nu poate fi decât un mare om. O femeie, în cazul de faţă... Cel puţin aceasta este părerea doctorului Lavorel – un eminent specialist – care studiază acum osemintele la Montpellier.

– Mda... Teamă mi-e că nu va fi destul. Îmi vor trebui date istorice...

– Se zice că sfânta Marta ar fi trăit aici spre sfârşitul vieţii. Mărturisesc însă că nimic nu o atestă cu certitudine.

– Dar nimic nu dovedeşte contrariul, continuă Donatelli spre a-i arăta cât se poate de clar că nu era prost. În fond,

nu-mi aduc aminte ca sfânta Marta să fi avut o înălțime neobișnuită...

Legatul începu să se joace iar cu evantaiul. Amedée îl trase deoparte ca să nu-i audă sătenii.

– Monseniore... Trebuie să fiu cinstit cu Domnia Voastră. Ne lipsesc elemente concrete care să poată proba identitatea acestui schelet. Însă prezența aici a unor relicve ale unei sfinte ar fi, în aceste momente grele, de un mare ajutor...

– Înțeleg... Chestiunea însă nu va fi atât de simplă. Ar trebui, spre exemplu, să fim siguri că rămășițele sfintei Marta nu se află deja în alte părți.

– Neîndoielnic.

Donatelli se uită la preot. Dacă evitase să-l dezamăgească în legătură cu sfânta Marta, era pentru că avea multă afecțiune pentru asemenea ființe. Fără oameni ca el, devotați trup și suflet îndeplinirii misiunii, Biserica nu ar avea puterea pe care o are. Însă modul în care îi prezenta elementele ce l-ar fi putut ajuta să autentifice relicvele era lipsit de seriozitate. Spera să dețină elemente mai concrete. În mintea lui încolțea bănuiala că această chestiune nu era chiar atât de simplu de rezolvat pe cât își imaginase.

– Am să văd ce pot face.

– Dacă-mi dați voie, ar trebui făcut cât mai repede, monseniore. Avem aici la noi o femeie care pretinde că scheletul ar fi al unei fiare cu care s-a luptat odinioară sfânta Marta. Mințile superstițioase ale unor enoriași de-ai mei au dedus din toată treaba asta că pe aici bântuie o creatură diavolească. Fără a mai pomeni de Zénon de Mongaillac, celălalt învățat, care crede, și el, că ar fi vorba de un animal...

Fără îndoială, gândi legatul, că toată lumea își imaginează că o atare autentificare se poate face în două zile. Iar dacă ar mai trebui ținut cont de ipoteze contradictorii și de zvonuri prostești... Înainte de a se întoarce la caleașcă, mai privi o dată fundațiile și adăugă:

– Un animal de talia asta? Fereasc㠖ne Dumnezeu!

Spre sfârșitul zilei, Donatelli mergea în compania episcopului de Montpellier pe culoarele episcopiei. Soarele în asfințit își arunca ultimele raze prin romburile colorate ale vitraliilor, făcând să li se amestece pe podea umbrele într-un mozaic multicolor. Observându-l pe Van Melsen cu coada ochiului, cardinalul își reținu un oftat. Înveșmântat după obiceiul său într-o sutană neagră, părea tot atât de atrăgător și de vesel ca un tribunal al Inchiziției.

– L-am chemat pe doctorul Lavorel spre a ne spune părerea sa în legătură cu scheletul, explică el ținându-și mâinile la spate.

– Este, din câte mi se pare, cel mai bun mod de a proceda, răspunse Van Melsen.

Donatelli îi aruncă o privire piezișă. Pentru el, flatarea era un procedeu de o vulgaritate respingătoare. Însă, dacă voia să intre într-un asemenea joc, acest mărunt episcop va avea de-a face cu cineva mai tare ca el.

– Vă mărturisesc că îmi lipsesc dovezile pentru a-l identifica și orice părere îmi e de mare folos, adăugă el maliții os. De aceea m-am gândit că veți putea să vă alăturați nouă.

– E foarte amabil din partea dumneavoastră, i-o întoarse episcopul care socotea că prezența lui nu conta cine știe ce. Sunt într-adevăr curios să-i aud explicațiile.

– Mi-am permis să-l chem și pe un alt savant, un fost elev de-al lui Athanase, care se pare că s-a hotărât să nu fie de acord cu el... Ar pretinde că scheletul ar fi al unui animal!

Ulrich Van Melsen se opri spre a se întoarce brusc spre cardinal.

– Ei asta-i! Atunci de ce să vă mai încurcați cu el?

– Pentru început, fiindcă știți la fel de bine ca și mine că acest schelet nu este al sfintei Marta.

– Nu... nu înțeleg.

– Dimpotrivă, sunt convins că mă înțelegeți perfect. Știți ca și mine că relicvele acestei venerabile femei se află la Tarascon de foarte multă vreme.

Episcopul schiță un zâmbet strâmb și își reluă mersul.

– Osemintele ar putea foarte bine fi ale unui alt sfânt, evident, continuă Donatelli, însă sfânta Marta i-ar fi aranjat foarte bine treburile bunului părinte Amedée. O sfântă care a învins un diavol: un simbol ideal pentru a lupta împotriva unui lup uriaș.

Van Melsen icni, dând să râdă.

– În această zonă, Eminență, sfinți care s-au luptat cu diavoli și balauri sunt mai mulți ca greierii! Sfântul Victor la Marsilia, sfântul Andrei la Arles, sfântul Veran la Cavaillon, sfântul Honorat la Lerins, sfântul Armentaire la Draguignan, sfântul Donnat la Sisteron, sfântul Agricol la Avignon, lista e nesfârșită... Credeți-mă, unul în plus sau în minus...

– Desigur. Numai că sfânta Marta este patroana satului.

Van Melsen așteptă un timp, apoi se urni din loc.

– Păi, dacă nu este ea, atunci cine-i? întrebă el.

– Socoteam că îmi veți spune dumneavoastră. Cunoașteți mai bine legendele locului. Sunt sigur că și alți sfinți au murit pe-aici. Este suficient ca sfântul nostru să fi fost de talie mare și să nu i se fi găsit rămășițele. Căutați bine. Cui putea aparține un schelet de dimensiunea aceasta?

Episcopul stătu pe gânduri câteva clipe, apoi zise:

– Va trebui să fac niște cercetări.

– Exact. Iar pentru asta aveți nevoie de un pic de timp. Așadar, pun față în față doi savanți cu păreri diferite. Rezultatul: o controversă ridicolă ce ne permite să câștigăm vreo săptămână întreagă.

Îi adresă lui Van Melsen un zâmbet satisfăcut.

– O manevră elementară. Și cel mai mărunt cardinal începător ar avea un asemenea reflex la Vatican.

Și cum episcopul îl privea cu un aer pe cât de mirat pe atât de neliniștit, Donatelli adăugă:

– Cât privește părerea celor doi savanți, vă asigur că va fi foarte distractiv.

– Chiar cu riscul de a-i vedea complicând chestiunea?

– Oare măreția adevărului nu rezidă tocmai în complexitatea lui? Altfel, ce nevoie ar fi avut Domnul să ne facă lumea atât de greu de pătruns?

Donatelli zâmbi. Îi făcea plăcere să-l bage puțin la înghesuială pe acest episcop. Știa bine că această mică provocare era gratuită. Dar orice interes politic ținea tocmai de acest gen de detalii mărunte.

– Punct de vedere riscant, dacă îmi permiteți, i-o întoarse episcopul. Cu atât mai mult cu cât savanții au supărătoarea deprindere de a se împotrivi tot mai mult dogmelor noastre.

– Motiv în plus ca să-i ascultăm. E mai bine să le controlăm opiniile până nu și le fac publice. După aceea, e prea târziu.

Van Melsen lăsă capul în jos. Îi venea greu să-l claseze pe acest Donatelli. Întrucât avea de-a face cu arhiepiscopi și cardinali, știa în ce măsură gustul pentru intrigi de palat îi făcea să aibă uneori comportamente dubioase, însă acesta îi întrecea. Ce interes avea să complice și mai mult o chestiune deja complexă? În rest, ideea că scheletul poate fi al unei sfinte sfârșise prin a i se părea susceptibilă de a-și nutri propriile ambiții. Căci a-l avea în dioceza sa însemna un mod de a îndigui înaintarea ciumei reformiste și prin urmare de a-și întări propria importanță. Undeva, sus, eforturile sale pentru a împiedica acest flagel vor fi apreciate.

– Cred că sunt de școală veche, zise el ca o concluzie.

5

Stând ca un judecător pe jilțul din spatele unui birou, Donatelli îi invită pe Zénon de Mongaillac și Athanase Lavorel să ia loc în fața sa. La stânga, stătea episcopul Van Melsen, neclintit.

Încăperea era la fel de mare ca o biserică. În afara unei mese mari și a unei tapiserii imense reprezentând o scenă din Evanghelii atârnând pe zidul din spate, sala era goală. Glasul lor avea o rezonanță oarecum ciudată și fiecare se simțea constrâns să vorbească mai încet. În depărtare, se auzea bubuitul tunetului, făcând să vibreze geamul ferestrelor.

– Domnilor, începu legatul după ce toți se instalaseră cum trebuie, v-am chemat pentru a pune un punct final zvonurilor proaste care circulă în legătură cu acest schelet. Știți, desigur, că părintele Amedée, preot în Lansec, pretinde că respectivul schelet ar fi cel al unei sfinte. Sfânta Marta, ca să fiu precis. Îmi revine sarcina să confirm sau să infirm această afirmație, nimic mai mult. De aceea sunt dispus să ascult toate explicațiile ce m-ar putea ajuta să-mi fac o părere, numai să nu fie nici prea complicate pentru modestele mele cunoștințe, nici prea îndepărtate de problema asupra căreia sunt chemat să mă pronunț. Aștept așadar să-mi limpezească judecata pentru

ca decizia mea – care va fi irevocabilă, țin să subliniez – să fie înțeleaptă și întru slava Creatorului nostru.

Athanase îi mulțumi legatului cu o înclinare a capului, se ridică și își drese vocea. Tocmai urma să-și înceapă expunerea când Donatelli adăugă:

– Voi asculta explicațiile amândurora cu aceeași atenție.

Athanase, dezorientat, avu o clipă de ezitare.

– Iertați-mă, Eminență, mi-e teamă că nu vă înțeleg...

– Expunerile dumneavoastră. Înțeleg să le analizez pe ambele fără părtinire.

– Ambele expuneri?

Bătrânul învățat căuta zadarnic să înțeleagă sensul cuvintelor cardinalului.

– Păi, a dumneavoastră și cea a colegului dumneavoastră aici de față! clarifică Donatelli.

Athanase se întoarse spre Zénon, uluit.

– Despre ce vorbește?

Stânjenit, Zénon nu știu ce să răspundă. Dar, văzându-i jena, bătrânul savant ghici brusc despre ce era vorba.

– Să nu-mi spui că brusc ai devenit un opozant al gigantologiei!

Zénon își feri privirea. Devenea conștient că tocmai ajunsese rivalul bătrânului său mentor.

– Poate ar fi mai bine să zicem că am învățat unele metode noi de lucru, încercă el să se eschiveze.

Athanase era dărâmat. Elevul său favorit, cel pe care îl învățase totul, trecuse în tabăra dușmanului. Înțelegând situația, Donatelli se simți obligat să intervină.

– S-ar părea că domnul de Mongaillac a emis ipoteza că scheletul nu ar fi al unei ființe umane. Și aș dori să-i aud punctul de vedere în această privință.

– Eminență, reuși să articuleze Athanase, stăpânindu-și cu greu mânia, deși sensibil la promisiunile de echitate de care

păreți a da dovadă, aș fi preferat ca această dezbatere să se facă între specialiști recunoscuți. Am multă simpatie și stimă pentru fostul meu elev Zénon de Mongaillac, dar tare mi-e teamă că îi lipsește experiența în gigantologie, iar tinerețea sa să nu-l incite mai mult în a-și contrazice din principiu profesorii decât să caute nepătimaș adevărul.

– Din informațiile mele reiese că preopinentul dumneavoastră este totuși doctor în anatomie și botanică la Colegiul Regal...

– O, dar Parisul nu deține monopolul științei, ripostă Athanase ridicând disprețuitor din umeri.

– ...și că reputația sa este importantă, termină Donatelli care se informase un pic spre a ști în ce se băga. Dar oricum îmi voi da seama de competențele dumneavoastră când vă veți expune punctele de vedere. Propun să atacăm subiectul fără a mai zăbovi.

Athanase înțelese că este inutil să mai protesteze. Îl fulgeră din priviri pe Zénon, stătu câteva clipe ca să-și revină și se întoarse spre cele două fețe bisericești.

– Ei bine, dacă-mi permiteți să încep, vă voi împărtăși ceva ce nu este doar un punct de vedere, ci o certitudine, o constatare științifică în curând acceptată – nu mă îndoiesc deloc – de toți confrații mei.

– Vreți să spuneți, de elevii dumneavoastră, îl corectă imediat Zénon.

– Că eu sunt cel căruia ei îi datorează cunoștințele ce le au este un lucru care într-adevăr mă onorează, răspunse Athanase fără a se întoarce spre el. Sunt tot confrații mei.

– Nu pun în discuție calificările lor, ci doar libertatea de a judeca.

– Fidelitate și respect față de maestrul lor. Două virtuți pe care șederea la Paris ți le-a alungat dumitale din minte!

Donatelli se simți obligat să intervină agitând o mână. Faptul că cei doi savanți erau atât de vehemenți îl amuza. Asta va da vivacitate dezbaterii. Iar el știa foarte bine să recunoască

un conflict personal când vedea unul, chiar dacă se ascundea sub aparența unei dispute de idei. Această aptitudine era esențială pentru a naviga cu bine printre rivalitățile dintre cardinali. Dacă, de altfel, știa foarte bine să le exploateze, cel mai adesea se ferea să ia partea cuiva. A ațâța inamiciții în mod subtil presupune să rămâi neutru.

– Continuați, zise el când lucrurile se liniștiră.

– Mulțumesc, răspunse Athanase. Este nevoie să-i amintesc Excelenței Voastre realizările științei gigantologice?

Întrebarea era adresată cu precădere episcopului. După ce aruncase o privire scurtă către vecinul său, Donatelli îi arătă lui Athanase că un scurt rezumat ar fi suficient pentru a le împrospăta memoria.

– Sfânta Scriptură, chiar Eminența Voastră mi-a atras atenția, este plină de mărturii în această privință. Dacă îmi aduc bine aminte, „Geneza" amintește existența uriașilor pe vremea când lumea se afla la începuturi...

– „În vremea aceea s-au ivit pe pământ uriași, mai cu seamă de când fiii lui Dumnezeu începuseră a intra la fiicele oamenilor și acestea începuseră a le naște fii: aceștia sunt vestiții viteji din vechime."

Van Melsen zâmbi.

– Cunoaștem Scriptura, adăugă el de parcă acest lucru nu era evident.

– Atunci, înseamnă că știți și că nu este vorba doar despre generalități. Sunt menționate nume precise. Goliat, pentru a-l cita doar pe el, nu este trecut drept un om cu o înălțime cu mult peste cea normală?

– Cu tot respectul, eu nu sunt cu câțiva centimetri mai înalt ca dumneavoastră? întrerupse Zénon care nu voia să-l lase pe Athanase să obțină aprobarea celor doi ecleziaști cu astfel de argumente rudimentare.

Dacă Donatelli schiță un zâmbet, vecinul său Van Melsen părea să nu găsească obiecția pe gustul său. Athanase, mai atent la genul acesta de detalii decât confratele său, prinse ocazia.

– Vreți să spuneți că vă îndoiți de Sfânta Scriptură? întrebă el foarte indignat.

– Că Goliat a fost mare nu înseamnă că a fost uriaș.

Henri de Coursanges, din păcate absent la dezbatere, ar fi aprobat fără îndoială, se gândi legatul căruia începea să-i placă această înfruntare. Athanase își dădu seama că rivalul său marcase un punct, dar nu slăbi atacul.

– Dar ce faceți cu Polifem, a cărui talie însuși Boccacio o estima la peste două sute patruzeci de picioare?

– Polifem a existat probabil doar în mintea lui Homer. Iar *marele* Giovanni Boccacio a fost un prozator, un poet, un fabulator... Nu-mi imaginez că nu faceți distincție între el și un om de știință.

Bătrânul învățat avu un rictus agasat. Îi servise răspunsul pe tavă. Neîndoielnic, Zénon făcuse progrese. Fusese o vreme când era incapabil să susțină o discuție fără să se încurce. Era limpede că, în decursul ultimilor ani, căpătase siguranță.

– Atunci, desigur veți pretinde că toți ceilalți uriași evocați aici sunt doar ficțiune, continuă el. Vorbesc de Og, regele Vasanului, despre care Biblia ne spune că patul său măsura nouă coți lungime și patru lățime. Sippai. Lahmi. Toți descriși în Scriptură ca uriași! Herodot însuși vorbește despre un uriaș numit Hercule care a fost regele Egiptului. Fără a mai vorbi de Oreste, Aiax, Orion, Skeleton...

– Care au trăit în vremuri foarte îndepărtate, notă Zénon cu perfidie.

Athanase își miji ochii. Se aștepta la acest atac și prevăzuse răspunsul.

– Avem și mărturii mai recente, se mulțumi el să-i răspundă calm.

Zicând acestea și cu un zâmbet disimulat, cu greu puse pe masă un dosar voluminos pe care începu să-l frunzărească.

– Ia să vedem... Misionarul iezuit Pedro Lozano spune că a întâlnit în apropiere de Cuzco, în Peru, „uriași cu față de câine cu dinți lungi și ascuțiți". Antonio Pigafetta, cronicarul călătoriei lui Magellan în jurul lumii, ne-a lăsat o descriere a unui popor uriaș pe care declară că l-a văzut cu ochii săi în Patagonia:

„Într-o zi, pe când ne așteptam mai puțin, un om de o statură uriașă s-a prezentat în fața noastră... Era atât de mare încât capetele noastre abia îi ajungeau la brâu".

Îl avem de asemenea pe dominicanul Reginaldo de Lizarraga. A trăit în Peru între 1555 și 1559 și a scris *Descripción y población de las Indias*. Relatează un mit în care este vorba despre ființe cu o statură incredibilă. Iar Cieza de Leon spune povestea unei invazii de uriași, auzită la indienii din Santa Elena.

„Dinspre mare sosiră pe nave din balsa și paie la fel de mari ca niște corăbii oameni atât de înalți încât un om de o statură obișnuită abia le ajungea la genunchi..."

Închise dosarul cu zgomot, ridicând un norișor de praf.

– E nevoie să continui? Dar probabil că domnul de Mongaillac îi consideră pe toți acești autori nu prea demni de încredere?

– Remarc doar că, atunci când nu e vorba de simple legende, toate aceste mărturii se raportează la fapte îndepărtate în timp sau spațiu... Cât privește regatul Franței, nimic!

– Las Excelenței Sale grija de a aprecia reaua-voință a adversarului meu... Totuși, admise Athanase, simțind că îl apucă din nou durerile articulare, important, într-adevăr, nu este atât ce ne învață cărțile – oricât de respectabile ar fi – cât ceea ce ne dovedesc faptele... Am aici studiile făcute asupra rămășițelor

lui *Helvetus Gigas* și ale lui *Gigas Mauritania.* Scheletele descoperite demonstrează că era vorba despre oameni având o talie cu mult superioară nouă.

Athanase își redeschise dosarul și înșiră niște desene pe birou. Donatelli le privi distrat și le trecu episcopului.

– Cunosc aceste exemple, interveni Zénon. În ambele cazuri, era vorba despre rămășițe absolut incomplete. Un dinte, două sau trei oase. Desigur, acestea sunt de altfel niște fragmente de schelet de urs. Insuficiente în orice caz pentru a ne permite, ținând cont de nivelul actual al cunoștințelor noastre, să emitem un aviz definitiv.

Athanase începea să se satureze de aceste neîncetate întreruperi. Se întoarse brusc spre fostul său elev.

– Că nivelul cunoștințelor dumitale nu-ți permite să emiți o părere oarecare este un lucru evident. Lasă asta în seama specialiștilor!

– Domnilor, domnilor, puțin calm și demnitate, vă rog! se interpuse legatul. Să revenim, vă rog, la dezbaterea ce ne preocupă. Dacă vă înțeleg bine spusele, domnule Lavorel...

– *Doctor* Lavorel, dacă nu vă deranjează, Eminență.

– Mii de scuze. Dacă, ziceam, vă înțeleg bine, doriți să ne demonstrați că uriașii există.

– Nu numai că există, ci că au existat dintotdeauna. Oare nu precizează un comentariu canonic că „după Potop, talia bărbaților și femeilor era de mărime uimitoare"?

La care episcopul aprobă dând din cap.

– Convingerea mea este aceea că talia oamenilor nu a făcut decât să descrească după Creație, termină Athanase. Păcatul ne-a îngreunat nu numai sufletul, ci și trupurile.

De data aceasta, Van Melsen ridică o sprânceană. Acest ultim argument nu prea i se părea a fi conform dogmelor. Dar cum Donatelli nu părea să facă mare caz din asta, preferă să-și ascundă obiecția și se mulțumi să-și exprime o îndoială asupra derulării demonstrației savantului.

– Foarte bine. Dar aceasta nu dovedește că rămășițele despre care este vorba astăzi sunt cele ale unui asemenea uriaș.

– Totul mă face să cred așa ceva. Am studiat osemintele îndeaproape, iar caracteristicile lor sunt aproape de ceea ce știm despre uriași. Dar, pentru a fi absolut siguri, mi-ar trebui autorizare pentru reconstituirea scheletului.

– Ei bine, o aveți, tranșă legatul, nerăbdător să audă versiunea savantului parizian. Domnule de Mongaillac, dacă nu cumva trebuie să vă spun și dumneavoastră doctor?

– Cum îi va plăcea Eminenței Voastre. Acord mai puțină importanță titlurilor decât colegul meu, răspunse Zénon cu falsă modestie. Dar mi-ar plăcea pentru început să clarific un lucru: nu am intenția să neg existența uriașilor. Sunt absolut gata să admit că au trăit ici și colo acum foarte mult timp. Numai că aceasta nu dovedește că scheletul nostru este unul dintre acelea! Din punctul meu de vedere, ipoteza apărată de doctorul Lavorel, cu tot respectul și gratitudinea pe care le am față de el, decurge dintr-o analiză grăbită. În plus, ea se sprijină pe o metodă care constă în a decide *mai întâi* că este vorba despre un uriaș pentru ca *mai apoi* să aducă faptele ca să coincidă cu această concluzie. Experiența mea mă împinge să cred că, în materie de știință, trebuie procedat invers.

– Sugerați să lăsăm ușa deschisă tuturor ipotezelor? inclusiv cele mai extravagante? Pentru a o alege pe care vă convine mai mult? întrerupse la rândul său Athanase pentru a adopta strategia rivalului său.

– Nu cea care îmi convine cel mai mult – cum spuneți –, ci aceea care va decurge logic din observații.

– Numai de-ar fi ca această concluzie să fie conformă cu adevărul Scripturii, interveni perfid episcopul Van Melsen.

– O... Bineînțeles... Însă mă îndoiesc că Sfânta Scriptură a stabilit identitatea scheletului nostru.

Donatelli îl privi pe episcop. Ce nevoie avea el ca să-l pună în dificultate pe savant? Bătrânelul acesta îi era, hotărât, antipatic.

– Voiam să spun... în general, preciză Van Melsen.

– Lumea pe care Dumnezeu a creat-o nu poate fi ilogică. Dacă nici raționamentul nostru nu e, atunci concluzia va fi în armonie.

– Abil răspuns, zise cardinalul apreciind la justa sa valoare folosirea unui principiu împrumutat din scolastica medievală. Dacă am urmărit bine explicațiile părintelui Amedée, continuă el, pentru dumneavoastră ar fi vorba despre scheletul unui animal?

– Absolut. Este suficient să privești maxilarul descoperit pentru a înțelege că nu poate aparține unei ființe umane.

– Ce știi dumneata, întrebă atunci Athanase, iritat de felul în care Zénon trezise simpatia legatului. Ai studiat până acum maxilarul unei ființe umane înaltă de douăzeci de picioare?

– Nu poate fi decât la fel cu cel al unei ființe umane normale, doar că de trei sau patru ori mai mare.

– Pură ipoteză. Maxilarul unui nou-născut este foarte diferit de cel al unui adult. Nici măcar nu are dinți!

De data aceasta, Donatelli fu obligat să-i acorde punctul lui Athanase, însă explicația lui Zénon de Mongaillac îl interesa din ce în ce mai mult. Nu pentru că i se părea mai verosimilă decât cealaltă, ci pentru că avea meritul de a fi mai originală. Iar aceasta era o calitate pe care el o stima.

– Dacă ar fi vorba, așa cum pretindeți, de un animal, care ar fi acesta?

– Ei bine... Hmmm...

Athanase jubila. Știa că rivalul său nu va putea să dea un răspuns corect la întrebare.

– Ținând cont de dimensiuni, mai întâi m-am gândit la un urs de talie mare sau un elefant.

Un elefant? La latitudinea unde ne aflăm? se miră Van Melsen uimit.

– Unul dintre cei ai lui Hannibal, nu? spuse ironic Athanase.

– Într-adevăr, e greu de explicat. Însă oase de elefant s-au mai găsit prin regiunea aceasta. Ca și, spre exemplu, schelete ale unor soiuri de balene.

– Absurd, sări Athanase. Eminența Sa va aprecia seriozitatea acestor afirmații.

– Într-adevăr, nu prea văd cum ar fi putut o balenă să ajungă până pe dealurile acesta, fu constrâns să admită Donatelli.

– Poate călare pe elefant?

Athanase smulse în fine un zâmbet de pe fața impasibilă a episcopului Van Melsen.

Siguranța savantului parizian începea să se clatine. Deși cuvintele lui nu i se păreau foarte convingătoare, Donatelli îl simpatiza. Consideră că este nevoie să intervină ca să-l liniștească puțin.

– Domnule... doctore Lavorel, lăsați-l, vă rog, pe confratele dumneavoastră să-și susțină ideea.

– Mulțumesc, Eminență. Dar sunt într-adevăr în impas. Din observațiile mele și compararea scheletului cu cel al tuturor speciilor repertoriate în biblioteca universității acestui oraș, sunt constrâns să admit că specimenul găsit nu aparține nici uneia dintre ele... Mi-am permis, așadar, să trimit la Paris câteva desene pentru ca să se poată face niște comparații mai metodice. Rezultatele acestor cercetări ar trebui să-mi parvină în zilele ce urmează.

Donatelli dădu din cap. Răgazul acesta îi acorda cel puțin timpul necesar pentru a judeca problema cu mintea mai odihnită.

– Foarte bine, conchise el privind spre Van Melsen ca să vadă dacă acesta nu avea ceva de adăugat. Voi aștepta ca atât unul, cât și celălalt să fi obținut răspunsurile pe care le căutați

spre a mă pronunța. Consider că această chestiune nu este tranșată. Până vă voi putea auzi din nou, îmi voi continua ancheta pe căile obișnuite. Vă mulțumesc.

6

În apartamentele sale, Donatelli termina de mâncat. Capelanul său i se tot învârtea în jur, aducând și luând feluri de mâncare, adunând firimiturile răspândite pe masă și servindu-l cu vin la cel mai mic semn al superiorului ierarhic.

– O, Giancarlo! exclamă acesta. A fost o mare și frumoasă *disputatio,* te asigur! Din cele care îți biciuiesc mintea și îți dau certitudinea că, dintre toate creaturile, omul este cea mai incitantă…

Capelanul, după ce ascultase fără o vorbă rezumatul dezbaterii făcut de cardinal, avea certitudinea că în toată treaba aceasta se găsea ceva profund malefic.

– Ce păcat nu se poate vedea ceva atât de viu la Vatican! adăugă Donatelli. Abia începe dezbaterea că și apare acuzația de erezie – ceea ce este cea mai mică dintre politeți între persoane cultivate – și imediat lumea nu mai scoate o vorbă!

Giancarlo încremeni și holbă ochii.

– Înțelesesem că acest gen de acuzații nu i-a lăsat indiferenți nici pe cei doi savanți, își permise el.

– Desigur. Dar fără seriozitate. Vezi tu, dacă e ceva ce iau ei în serios este sentimentul că nevoia de a-și expune ideile în fața unor reprezentanți ai Bisericii este un lucru retrograd.

Din punctul lor de vedere, ştiinţele au de acum misiunea să smulgă cunoaşterea din sfera transcendenţei. Mai exact, este vorba de a aduce la întrebările ridicate de natură răspunsuri ce nu datorează nimic divinului. Savanţii, dacă nu trebuie să se împotrivească din principiu religiei, nu trebuie totuşi să se plieze la viziunea acesteia despre lume. Datoria lor este, dimpotrivă, să aducă lumina, progresul. Nu să confirme punctul de vedere al Bisericii care, timp de atâtea secole, sunt primul ce admite acest lucru, a pus piedică descoperirilor.

Giancarlo rămase perplex. Puţinul cât îl înţelesese din aceste explicaţii nu i se părea prea în regulă.

– Am să vă pregătesc patul, zise el.

Donatelli împinse mâncarea şi se întinse. Rememorându-şi *disputatio,* părea să regrete ceva. Probabil că era doar libertatea de a vorbi de care se bucurau cei doi învăţaţi.

– În orice caz, acest Zénon de Mongaillac mi-a făcut o foarte bună impresie, continuă el. Şi nu s-a înjosit a folosi chestiuni teologice ca să-şi contreze adversarul, chiar dacă nu pare neîndemânatic în a întoarce acest gen de argument în avantajul său.

– Cu toate acestea, după cum văd eu lucrurile, dacă va continua pe această cale, acest Zénon se îndreaptă direct spre rug!

Donatelli îi zâmbi capelanului. Felul acesta voit al său de a dramatiza întotdeauna...

Zénon preferase să nu meargă la culcare cu sentimentul eşecului. Şi bine făcuse, fiindcă tocmai atunci amicul său René Grouchot se hotărâse să-şi serbeze ziua de naştere. Nu că târgoveţul ar fi ştiut exact ce vârstă avea sau în ce zi se născuse, nici pe departe, ci pur şi simplu pentru că socotise că era bine să o facă atunci şi cheltuise o bună parte din câştigul zilei ca să cumpere un butoiaş cu vin care acum era pe trei sferturi gol.

– De-ar veni mai repede scrisoarea! bombăni Zénon târziu în noapte către René care se ţinea atârnat de el.

– Când va veni ceasul, victoria ta va fi cu atât mai dulce, filosofă șarlatanul servindu-i o cupă cu vin.

– Teamă mi-e ca nu cumva cardinalul să fi trecut de partea lui Athanase.

– Dacă e cardinal, nu poate fi chiar atât de puțin luminat.

– O, mi-e teamă că îți faci o idee prea optimistă despre mai-marii Bisericii. Grija pentru adevăr este prea adesea subordonată unor imperative politice sau necesității de a fi conformi cu dogma. Judecata lor nu se bazează pe aceleași principii ca ale noastre. Și apoi, Athanase s-a arătat deosebit de abil.

– Ai prea multă admirație față de el. Iar scrupulele absurde de care dai dovadă sunt tot atâtea obstacole în calea reușitei tale.

Zénon îl privi curios. Aparent, alcoolul avea ca efect stimularea creierului amicului său, precum și ameliorarea atât a vocabularului, cât și a exprimării. Și apoi, să audă reproșându-i-se un exces de moralitate era cel puțin paradoxal.

– Am onoarea, da, de a mă purta după un anumit număr de reguli, afirmă el dându-și seama că nu mințea. În opinia mea, o adevărată dezbatere nu se poate desfășura fără a-ți respecta adversarul. Altfel, bați pasul pe loc. Nu-i doar o chestiune de morală, ci și una de eficacitate. Adevărul nu se cucerește prin forță, ci prin persuasiune.

– Ei aș! Dacă ne-am lăsa îmbrobodiți, am crede și acum că pământul este plat. Persuasiunea nu ne scutește de demonstrație. Dimpotrivă. Spun doar că nu toate argumentele sunt valabile pentru a ajunge la adevăr.

– Până atunci, n-ai nici un argument valabil pentru a apăra ideea că această grămadă de oase este a unei sălbăticiuni. N-ai reușit nici măcar să demonstrezi că nu este tipul acela mare cât turla bisericii, așa cum pretinde Athanase.

– Am s-o fac de-ndată ce voi fi primit corespondența de la Paris.

René clătină din cap. Chestiunea acesta referitoare la schelet i se părea tot atât de absurdă pe cât de lipsită de interes. Dacă se prefăcea că îl interesează, era mai mult ca să-i fie prietenului său pe plac. Dar faptul că acesta nu era mai hotărât îl necăjea. Fiindcă era convins că, la fel ca în orice altă problemă, adevărul se impunea prin voință. Iar, la nevoie, prin viclęșug și folosind procedee ce nu pot fi apărate din punct de vedere moral. Etica nu fusese niciodată cea dintâi preocupare a sa.

– Toate astea îmi fac al dracului de sete, zise René apucând ulcica.

– Ai dreptate. Hai să uităm grijile astea mărunte. La mulți ani! îi răspunse savantul ciocnind cu el.

– Și trăiască regele!

– Regele?

– N-ai aflat vestea? Mazarin l-a uns rege pe celălalt mormoloc.

Nu, Zénon nu era la curent cu nimic. De când sosise la Montpellier, nu fusese interesat de nimic ce nu avea legătură cu scheletul.

– Atunci, viață lungă lui Ludovic al XIV-lea!

Și amândoi își goliră cupa ca să fie și mai sătui de toate cele. Petrecerea asta nu avea nici un sens.

Lui Athanase nu-i căzuse bine afrontul adus de fostul său elev prin trădarea lui. Auzul contestării avizului său fusese dovada cea mai dureroasă din carieră.

Din discuția care avusese loc, păstrase totuși sentimentul că cele două fețe bisericești erau mai favorabile propriei teze decât celei a lui Zénon.

Ca să nu piardă timp, chiar în acea noapte, în încăperile de la subsolul Colegiului Regal din Montpellier, la lumina celor câteva torțe din care se ridica un fum gros și urât mirositor, Athanase Lavorel și fidelul său asistent Bruno continuară, așadar, reconstituirea uriașului lor.

După ce construiră soclul, fixară pe el cele câteva oase pe care bătrânul savant le identificase ca fiind falange. Oasele erau prinse și îmbinate cu ajutorul unor cuie și suporturi din lemn, încât ajungeau să cam semene cu un picior.

Bruno își exprimase câteva îndoieli în privința formei lor, considerând că pe astfel de picioare uriașul trebuie să fi avut dificultăți la mers și că probabil era handicapat de vreo dizgrațioasă șchiopătare. Athanase Lavorel îi spuse, ridicând din umeri, că asta nu avea nici o importanță. Înainte de toate era vorba să facă baza cât mai solidă posibil dacă trebuia să suporte masa enormă a scheletului.

– Trebuie să acceptăm faptul că acest uriaș avea probabil o morfologie foarte diferită de a noastră. Să măsori douăzeci de picioare poate avea unele consecințe asupra aspectului general al individului. Uite-l pe Henri de Coursanges, spre exemplu. Fiindcă e înalt, are tendința să stea aplecat. Iar cardinalul Donatelli? Sunt sigur că greutatea lui peste măsură va avea ceva consecințe asupra oaselor sale.

– Dar asta nu explică de ce uriașul nostru are atâtea vertebre, mai zise Bruno privind lista oaselor pe care le repertoriase cu atâta răbdare.

Athanase se abținu să răspundă. Numărul de vertebre era într-adevăr cu mult mai mare decât pentru un om normal. Chiar dând deoparte fragmentele incomplete, se puteau număra ușor aproape vreo cincizeci, ceea ce era cu mult peste douăzeci și patru de vertebre pe care le conține scheletul uman. Dacă mai adăugai coccisul și cele cinci vertebre sudate de la sacrum, tot nu o scoteai la capăt. Nu putea nega faptul, și asta îl intriga. Îl intriga cu atât mai mult cu cât prin minte îi trecea bănuiala că uriașul părea că măsoară cu mult peste douăzeci de picioare. Pentru prima estimare, se bazase pe mărimea membrelor inferioare, dar începea să se vadă clar că individul avea picioare scurte. Ținând cont de dimensiunile și de numărul

vertebrelor, se gândea acum că ajungea la aproape douăzeci și cinci de picioare înălțime.

Asta făcea ca scheletul să fie absolut colosal, iar Athanase estima cu satisfacție că așa ceva nu putea decât confirma ideea că aveau într-adevăr de-a face cu un uriaș. Căci, dacă nici un animal nu măsura douăzeci de picioare înălțime, atunci ce putea măsura douăzeci și cinci? Singurul lucru care îl deranja era că nu mai putea fi foarte sigur pe ceea ce anume avea în încăperea aceea.

Oricum, problema numărului de vertebre nu trebuia deocamdată să-i acapareze în mod inutil atenția. Era convins că o explicație logică va apărea atunci când vor ajunge la reconstituirea șirei spinării. Până atunci, trebuia să-i fie de-ajuns să consemneze această realitate fără a pune în discuție întreg raționamentul, iar lucrările trebuiau să continue fără a ține cont de asta.

Dacă labele picioarelor puseseră câteva probleme, tibiile fuseseră și mai greu de identificat. Într-adevăr, mai multe oase puteau aspira la această calificare, dar nici unul nu semăna perfect cu cel al unei ființe umane de talie normală. După câteva ezitări și vorbe schimbate cu asistentul, Athanase optă în final pentru două oase enorme care erau identice, caracteristică indispensabilă dacă voia să ajungă la un minimum de simetrie. Ținând cont de dimensiunea și greutatea lor, fusese nevoie de niște proptele din lemn pentru a le menține la locul lor, doi pari de stejar masiv, așa cum se proceda la plantarea unui arbore fructifer tânăr. Cum, în plus, soclul fusese plasat sub o arcadă a bolții unde se afla fixat un scripete, se folosiră de el ca să ridice oasele pe verticală gândindu-se că le va fi de folos și când vor trebui ridicate oasele mai voluminoase.

Odată terminată operațiunea, cei doi oameni se dădură câțiva pași înapoi ca să contemple rezultatul. Dacă Bruno arăta o oarecare perplexitate, Athanase păru satisfăcut și dădu

afirmativ din cap zâmbind. Pentru el, reconstituirea începuse. În curând, absolut nimeni nu se va mai îndoi că scheletul era al unui uriaș.

7

Agnès îl găsi pe Octave. Tânărul zăcea întins nu departe de locul unde îl lăsase Gilbert, cu trupul sfâșiat, iar gâtul ca o grămadă informă. Agnès fusese surprinsă de expresia liniștită a băiatului. Probabil că nici măcar nu-și dăduse seama ce i se întâmplă.

Găsi la fel de repede și urmele fiarei. Cu ploaia din ajun, pământul se înmuiase tare și păstrase prin unele locuri urma animalului. Într-adevăr uriaș, fu ea obligată să recunoască.

Identificarea urmelor lui Gilbert fu și mai simplă. Era clar că acesta o luase la goană fără să-i pese de soarta sărmanului Octave. În timp ce băiatul rămăsese, ca să zicem așa, încremenit, urmele țăranului arătau că acesta o luase spre vârful dealului fără a încerca să-l apere în vreun fel. Iar Agnès avu un moment de îndurerare imaginându-și scena.

Urmărise chiar pașii lui Gilbert și își dăduse seama că aceștia duceau drept la peștera ei. Așadar, țăranul îi descoperise secretul. Nu avea mare importanță, însă ideea că Gilbert a putut să pătrundă în ascunzătoare o deranja tare. Îi violase într-u câtva intimitatea.

Tragedia aruncase satul în dezolare. Unii plângeau moartea copilului, iar alții se temeau să nu se mai întâmple așa ceva, întrucât nimic nu le dădea de înțeles că fiara s-ar fi săturat.

Clopotul de la vechea biserică din Lansec bătu. Străbătând în liniște piața centrală, o procesiune lungă formată din toți sătenii însoți sicriul lui Octave dincolo de sat până la cimitir.

La jeluirile familiei se uniseră cele ale întregii comunități. Dat fiind că era cam prostuț, Octave reprezenta în ochii sătenilor un simbol al inocenței, iar atacul sălbăticiunii asupra lui era considerat ca un act de o incredibilă nedreptate.

În fruntea procesiunii, separat de părinții defunctului, Gilbert discuta cu părintele Amedée.

– Veșnicia ne privește pe fiecare dintre noi cu bunăvoință, zise preotul. Trebuie să știm să îndurăm fatalitatea cu resemnare.

– Nu sunt sigur că părinții lui Octave vă înțeleg, părinte, răspunse țăranul, fără să-și dea seama că preotul folosise aceleași cuvinte când îi murise oaia.

– Dar ce să facem dacă nu să ne rugăm, Gilbert? Nenorocirea se abate asupra noastră orbește...

– Cu rugăciunile n-o să fie de-ajuns. Trebuie făcut ceva. Treaba asta poate dura.

– Dar nu ai încercat chiar tu însuți să o capturezi?

În cuvintele lui Amedée nu era sarcasm, însă Gilbert le simți ca pe un pumnal. Acea situație nefericită era o amintire pe care dorea să o uite, la fel ca și frica de care dăduse dovadă.

În timp ce Amedée se îndepărta un pic ca să-i consoleze pe părinți, câțiva săteni se apropiară de țăran.

– După oi, iată că ni se iau și copiii, zise unul.

– Iar de data aceasta și mai aproape de sat, preciză altul.

Gilbert auzi plânsetele părinților și adăugă:

– Totul e din cauza vrăjitoarei ăsteia de Agnès! Ce folos să ridicăm o biserică pentru sfânta Marta dacă pe din dos ea-i mână-n-mână cu Necuratul?

– Are dreptate!

– Să terminăm cu ea!

– Ei, ei prieteni. V-ați pierdut mințile, îi întrerupse Amedée revenind în mijlocul lor. Agnès nu este vrăjitoare. Știți la fel de bine ca și mine. Și nu are nici o legătură cu problema noastră.

Tăcu pentru ca țăranii să aibă timp să reflecteze la adevărul spuselor sale, apoi zise:

– Dacă e vorba de un lup, odată și odată îl vor prinde capcanele pe care le-am pus.

– De-ar fi fost un lup, l-am fi prins până acum.

– E un diavol, vă spun...

– N-o să se lase niciodată prins. E Diavolul în persoană fiara asta!

Amedée știa în ce măsură drama de azi afecta imaginația enoriașilor săi. Dar mai știa și că trebuie să-și păstreze neapărat calmul și să nu se lase dus de reacții impulsive.

– Am alertat autoritățile, le explică preotul. Au promis că...

– Nu vor face nimic. Le cunosc.

– Atunci, trebuie să ne continuăm rugăciunile.

Gilbert se opri. Vorbele frumoase ale preotului îl supărau.

– Rugăciuni și iar rugăciuni! Numai asta vă iese din gură! Dar părinții lui Octave nu s-au rugat ei destul?

– Iată-te foarte arțăgos, Gilbert.

Privirea țăranului se întunecă.

– Ar fi trebuit să-l vedeți, zise el. Ridicat pe labele din spate... E un diavol, vă spun. De când Agnès a aruncat acel blestem, nimeni nu mai e liniștit pe-aici.

– Știi bine că Agnès nu are nici o legătură cu asta.

– Mereu o apărați pe această vrăjitoare!

– Nu este vrăjitoare. Tu ești oțărât fiindcă te-a rănit cândva neacceptându-ți dragostea. Însă timpul trebuie să-ți vindece rănile. Nu te lăsa cuprins de această ură absurdă. Este fructul durerii tale și te orbește.

Și cum ceilalți săteni făceau cerc în jurul lor, le zise:

– Fiii mei, teama este o otravă care macină conștiința încetul cu încetul, dar neiertător. Nu vă lăsați prinși de ea, vă conjur. Cel Viclean doar atât așteaptă!

– Cel Viclean nu mai așteaptă nimic, părinte, făcu Gilbert. El deja lucrează!

Imediat ce țăranii se îndepărtară, Amedée oftă. Întorsătura pe care o luau evenimentele nu-i plăcea deloc.

– N-ați vrut să-mi dați ascultare, îl întrerupse Aldegonde apropiindu-se de el.

– Dumneata mai lipseai! sări preotul fără să vrea.

– Încăpățânarea dumneavoastră de a refuza să admiteți că scheletul ăsta este al unei sălbăticiuni ucise de sfânta Marta o să ne ducă satul la pieire!

– Ascultă, Aldegonde, cu tot respectul ce ți-l port, te rog să nu mai împrăștii un asemenea zvon. Efectele lui...

– De ce negați întotdeauna evidența?

Sătul până peste cap, părintele Amedée se opri.

– Care evidență? se porni el. E vorba de sfânta Marta! Și episcopul de Montpellier, și legatul de la Roma sunt convinși de asta!

– Întrebați-o pe Agnès...

– Ia închipuie-ți că i-am vorbit. Știi ce mi-a spus? Că ai mintea mai sucită decât un măslin!

Spunând astea, se îndepărtă de ea cu pași mari, obligând procesiunea să grăbească în mod curios pasul.

Când Zénon pătrunse în încăperea lui Athanase, îl găsi pe acesta clasând desenele oaselor cu ajutorul lui Bruno.

Fiindcă își petrecuse întreaga noapte reflectând, Zénon avea ochii încercănați. Cum obrajii săi aveau, printre altele, mare nevoie să-i facă o vizită bărbicrului, înfățișarea nu-i era dintre cele mai agreabile. Totuși, Athanase nici măcar nu băgă de seamă.

– A, prietenul nostru Zénon! exclamă el pe un ton sec ridicând ochii spre el.

– Maestre... Eu...

Zénon bănuia că se îndrepta spre o discuție dificilă și nu știa cum să abordeze chestiunea.

– Dragul meu Bruno, ai făcut destule crochiuri pentru azi, zise Athanase fără măcar a se întoarce spre asistent.

Bruno își privi mentorul, mai întâi nevenindu-i să creadă că poate fi serios, apoi dispăru înainte ca acesta să-și schimbe părerea.

Rămași singuri, cei doi învățați evitară mult să se privească. Bătrânul porni să măsoare în lung și-n lat încăperea strâmtă. Zénon rămase nemișcat ca atunci când era elev, așteptând ca învățătorul să-l mustruluiască.

Athanase rupse tăcerea. Poate pentru că era cel mai presat să pună cărțile pe masă.

– Zénon, Zénon, Zénon... începu el încrucișându-și brațele la spate fără a se opri. Sunt lucruri ce trebuie limpezite aici și acum. Problema nu este că îmi contești deschis autoritatea... Nu, nu protesta. Erai întru totul îndreptățit să-ți expui punctul de vedere în fața acestui cardinal. Nu am nimic împotriva dezbaterilor de idei, știi bine. Și stă în firea lucrurilor să mi te împotrivești. Aceasta ar trebui să fie un izvor în plus de satisfacție. De altfel, am încurajat mereu discuția. Dar mai trebuie ca preopinentul să fie cineva... Prin aceasta nu vreau să-ți pun la îndoială competența. Știu că este mare, și mă bucur... Însă, în materie de gigantologie, dă-mi voie încă să cred că știu mai bine despre ce vorbesc!

Constatând cât de mult ține Athanase la uriașul său, Zénon se simți o clipă stânjenit. Vrând să sustragă cu orice preț discuția din sfera pătimașă, adoptă un ton pe care îl spera umil și serios. El voia să poarte dezbaterea pe terenul rațiunii.

– Maestre... Chiar nu cred că este vorba de un uriaș.

– Am crezut că înțeleg asta, într-adevăr, răspunse Athanase stăpânindu-și furia cât putea de bine. Fără îndoială că ai învățat destule lucruri la Paris și știu că acum ești o somitate al cărei punct de vedere îl respect foarte mult. Dar asta – și arătă spre crochiuri –, asta este un *Homo Gigas!*

Dacă Zénon încă mai ezita în ceea ce privește cea mai bună modalitate de a-și contrazice bătrânul maestru, tonul vehement al acestuia îl făcu să se hotărască. Nu mai era posibil să ajungă la un compromis.

– Eu... Mie îmi pare sincer rău că trebuie să vă contest părerea, dar dacă observați, spre exemplu, femurul, veți constata că...

– Nu veni să-mi explici cu ce seamănă un femur! Știu mai multe în osteologie decât tine!

– Totuși...

– Totuși ce? Dacă nu este vorba despre un femur de talie mare, atunci ce este? Un animal înalt de douăzeci de picioare? Aștept cu nerăbdare să-mi spui care este acela! Și Donatelli ăsta la fel!

– V-ați gândit vreodată că ar putea fi în realitate lung de douăzeci de picioare... Și că ar fi pur și simplu un soi de balenă?

– La douăzeci de leghe de mare? Mă iei cumva de prost? Fără a mai pune la socoteală că acest schelet ar fi putut foarte bine să vină pe propriile-i picioare! Și, până la proba contrarie, balenele nu au nici urmă de așa ceva!

De îndată ce zise astea, o durere articulară îl făcu să schițeze o grimasă. Zénon își întoarse privirea prefăcându-se că se uită la desenele întinse pe masă.

– Atunci poate că nu este *un* animal, ci *mai multe.*

Athanase își privi elevul.

– Există un craniu, două tibii, două femururi și așa mai departe! Este scheletul unei singure și unice creaturi, iar aceasta este un uriaș!

– Sunt multe animale de talie mare. Urșii, spre exemplu, sau elefanții, rinocerii... Știți la fel de bine ca mine că schelete ale acestor animale s-au găsit prin regiune. Fără ca adeseori, aici sunt de acord, să li se poată explica prezența la latitudinea noastră.

– Dar nici unul nu măsoară douăzeci de picioare înălțime!

– Mai multe dintre ele măsoară zece sau cincisprezece. Dacă ar fi un soi de elefant mare, spre exemplu?

– Ridicol.

– Înseamnă că estimarea dumneavoastră a fost poate... exagerată?

Athanase îl fulgeră cu privirea. De patruzeci de ani, efectua astfel de estimări și niciodată nu se înșelase. Nici nu catadicsi să răspundă la sugestia fostului său elev.

Zénon își dădea seama că discuția bătea pasul pe loc. Trebuia să se sfârșească. Deveni conciliant în speranța că profesorul va admite că era posibilă o ieșire onorabilă pentru amândoi.

– Maestre, în materie de oase îngropate, știința mai are încă multe de învățat. Trebuie să știm să rămânem umili... Comparați scheletul acesta cu cel al unei ființe umane și veți vedea. Nu are nimic de-a face unul cu altul.

– Ascultă-mă bine, Zénon. Voi reconstitui scheletul și îți voi dovedi că te înșeli, declară Athanase ca un fel de concluzie. Și vă voi dovedi tuturor că greșiți!

8

Trecu aproape o săptămână fără ca alte evenimente notabile să tulbure ineluctabila desfășurare a lucrurilor. Însă, între reconstituirea lui Athanase, așteptarea lui Zénon și cercetările lui Donatelli, atmosfera deja înveninată de povestea cu lupul era tensionată.

Apoi, într-o zi, cu puțin înainte de prânz, Donatelli primi vizita unui țăran din Lansec. Individul, mai degrabă intimidat, așteptase toată dimineața în curtea episcopiei. Aducea cu sine un pachet ciudat.

– L-am găsit în groapa de la fundația noii capele, explică el punând grăbit obiectul pe masă, de parcă voia să se debaraseze cât mai repede.

Judecând după efortul făcut de țăran și de bufnitura înfundată pe care o făcu lucrul înfășurat într-o pânză, trebuie să fi fost ceva greu. O clipă, Donatelli crezu că individul îi aducea o fosilă. Dar, după ce pânza fu desfăcută, constată că era mai degrabă vorba de o stelă.

– În fundație? întrebă cardinalul pentru a fi sigur că înțelesese bine.

– Chiar în locul unde era scheletul.

Donatelli se aplecă asupra pietrei. Semăna cu toate celelalte pietre care se foloseau la construirea caselor, doar că era plată. Iar pe una din fețe se vedea o inscripție.

Cardinalul își trecu palma peste suprafața gravată și pipăi ușor literele cu vârful degetelor. Textul, cu o scriitură stângace și plină de greșeli, era redactat într-o latină aproximativă. După minute îndelungate de efort, Donatelli reuși totuși să-l descifreze. Când termină, ridică încet capul, stupefiat.

Hic jacet bestia victa Sanctae Martae. Nullus profanet sepulchrum.

Ceea ce, după toate corectările făcute, se putea traduce prin:

Aici zace fiara doborâtă de sfânta Marta. Nimeni să nu-i profaneze mormântul.

Legatul rămase tăcut câteva momente. *Fiara doborâtă de sfânta Marta...* Aceste câteva cuvinte erau limpezi și totuși nu reușea să le accepte sensul. Fără îndoială că Donatelli cunoștea legenda, dar o lua drept ceea ce era: o legendă. Niciodată nu își imaginase că această poveste trecută din generație în generație ar putea avea vreo bază oarecare. El vedea în asta o alegorie, o ilustrare a eternei lupte dintre bine și rău, nu povestea unei lupte reale dintre o femeie și un diavol. Oare era posibil ca această istorie să fie adevărată? Fiindcă, dacă era cazul...

Își reprimă un frison și ridică, în fine, ochii spre țăran.

– Cum te cheamă?

– Gilbert, Eminență.

– Ei bine, Gilbert, bine ai făcut că mi-ai adus-o.

Țăranul zâmbea cu toată gura. Donatelli merse chiar până într-acolo încât îi puse mâna pe braț. Descoperirea acestei stele insolite ținea de miracol. Totuși, experiența pe care o avea cu identificarea relicvelor îi spunea, de asemenea, că

genul acesta de elemente trebuie privit cu atenție. Niciodată nu ești ferit de o falsificare.

– Cine mai știe de ea?

– Nimeni.

– Ești sigur?

– Am găsit-o ieri-seară. N-am închis un ochi toată noaptea. Nu știam dacă trebuie să-i spun părintelui Amedée, dar m-am gândit că trebuie să v-o aduc...

Donatelli încuviință și porni să străbată încăperea în lung și-n lat, reflectând. Textul acesta arunca o lumină neprevăzută asupra scheletului. Dovedind că acesta nu era al unui uriaș, confirma versiunea tânărului savant. Presupunând, desigur, că stela este autentică, lucru de care trebuia mai întâi să se asigure. La prima vedere, părea suficient de veche pentru a fi, dar, dacă se ținea cont de faptul că trebuise să stea sub pământ mai multe secole, starea de conservare a inscripțiilor era uimitor de bună. Și pentru o inscripție ce data de pe vremea sfintei Marta, latina folosită era curios de mediocră. Versiunea corectă ar fi fost mai degrabă:

Hic jacet bestia victa ab Sancta Marta. Noli profanare sepulchrum.

Donatelli scoase un mormăit. Îi trebuia timp pentru a studia totul mai îndeaproape.

– Știi să citești? îl întrebă pe țăran înainte de a-i da drumul.

– Deloc, Eminență.

„Cu atât mai bine", se gândi cardinalul. Era mult mai bine să se păstreze secret acest nou element atâta timp cât nu se făcuse lumină pe deplin în privința sa. Nici episcopul, nici magistratul nu trebuiau informați...

În aceleași momente, Zénon de Mongaillac primea scrisoarea atât de așteptată. Se grăbise ca în fiecare dimineață să aștepte diligența de la Paris și de data aceasta avu plăcuta

surpriză să constate că un era un răvaș pe numele său. Recunoscu scrisul lui Nicolas Stenon și rezistă tentației de a-l deschide pe loc, așa că preferă să se întoarcă la han.

Când, în sfârșit, ajunse în cameră, agitația sa era la culme, fiindcă nu se îndoia nici o clipă că acest răvaș îi aducea răspunsuri la toate întrebările. Va afla, în fine, ce era acest faimos schelet și va putea aduce dovada nu numai lui Donatelli, dar mai ales maestrului său Athanase Lavorel. După afrontul de care avusese parte în ajun, ar fi o revanșă frumoasă.

Zénon nu se mai osteni să-și lepede capa, se așeză la măsuța care, cu excepția patului, constituia tot mobilierul din cameră și desfăcu hârtia.

Scumpe și onorabile maestre,

Conform cererii dumneavoastră, m-am îngrijit să studiez crochiurile pe care mi le-ați trimis, comparându-le cu toate ilustrațiile disponibile în bibliotecă. Munca aceasta, după cum bănuiți, mi-a luat destul de mult timp. Acesta este motivul pentru care prezenta scrisoare vă va sosi cu un pic de întârziere.

După ce am comparat cu atenție desenele dumneavoastră cu toate cele ale mamiferelor de talie echivalentă – elefant, urs, rinocer, girafă, bizon sau altele –, din păcate nu sunt în măsură să identific animalul dumneavoastră. Vă rog să mă credeți că sunt la fel de contrariat ca și dumneavoastră, dar aceasta este realitatea faptelor. Și totuși vă rog să credeți că am trecut în revistă toate animalele de această dimensiune repertoriate până azi. Dar nici unul nu seamănă măcar pe departe cu ceea ce mi-ați trimis.

Nu cunosc exact de unde provin aceste eșantioane ce au fost desenate, dar vă mărturisesc că lucrul mă intrigă. Fiindcă aceste oase nu pot pur și simplu să existe. Sunteți absolut sigur că cel care a făcut desenele nu a comis vreo eroare? Ați verificat să vedeți că proporțiile nu au fost deformate? Fiindcă în caz contrar, suntem nevoiți să credem că ne aflăm în fața unui mister.

Vă conjur să mă țineți la curent cu mersul acestei probleme.

Cu salutări respectuoase,

Nicolas Stenon

Zénon lăsă scrisoarea din mână și închise ochii. Era uluit. Și abătut. Contrar tuturor previziunilor sale, scheletul nu semăna cu nici un animal cunoscut. Ce anume era cu el rămânea de aflat. Cum? Habar nu avea. Însă un lucru era sigur: nu putea rămâne în această incertitudine.

– O specie necunoscută?

Athanase Lavorel își stăpânea râsul. Ideea aceasta era cea mai grotescă pe care o auzise de când începuse toată tărășenia. Se uită la fostul său elev, căutând zadarnic un semn care să-i poată arăta că glumea, și își zise că, la urma urmei, studiile pe care le făcuse prin Europa nu-i serviseră decât la dezechilibrarea simțului judecății.

Fără îndoială că din onestitate – un sentiment absolut respectabil, dar nou pentru el – Zénon crezuse necesar să dezvăluie concluziile cercetărilor întreprinse de Nicolas Stenon. După ce îi prevenise pe Henri de Coursanges, pe cardinalul Donatelli și pe episcopul Van Melsen, mersese așadar la episcopie și expusese în fața acestor fețe alese constatarea pe care era obligat să o facă.

Acum însă, când se afla dinaintea lor și își putea da seama cât de mult îl distra faptul pe Athanase Lavorel, Zénon nu mai era foarte sigur că luase o hotărâre judicioasă. Nu făcuse nimic altceva decât să se discrediteze și mai mult în ochii lor. Printre altele, îi aducea pe un platou nou adversarului său argumente și înțelese imediat că acesta nu va ezita să le folosească.

– Într-adevăr, este singura concluzie posibilă, fu constrâns Zénon să admită.

Van Melsen privea cu ochii holbați. Ideea i se părea cel puțin insolită. Dar, evident, uimirea lui Donatelli era de o cu totul altă natură. După descoperirea stelei, cuvintele învățatului încetaseră să i se mai pară absurde. Se străduia așadar să-și ascundă tulburarea, prefăcându-se pe jumătate adormit.

Henri de Coursanges, care se alăturase acestei discuții pentru a constata progresul anchetei, nu fu nici el la fel de amuzat pe cât era Athanase. Avea alte considerații de limpezit și se grăbi să tragă din afirmația savantului parizian toate consecințele susceptibile să afecteze ordinea publică, principala sa preocupare. Se îndreptă, așadar, în scaunul său și îl cântări pe învățat încruntându-și sprâncenele stufoase.

– Dacă am descoperit un schelet, înseamnă că trebuie să existe și alte animale încă în viață, își permise el să facă o deducție. Aveți idee de pericolul pe care îl reprezintă așa ceva pentru populație?

– Dar...

– Cred că știți că un lup uriaș dă târcoale de ceva timp prin zonă, înspăimântându-i pe localnici. Noi facem tot ce putem pentru a rezolva această problemă, dar imaginați-vă panica pe care ar crea-o afirmația că o creatură de o asemenea mărime ar putea exista undeva pe dealuri. Nici nu ne puteam imagina, vă asigur.

Speriat de aceste schimburi de cuvinte, Donatelli se afunda tot mai mult în fotoliu.

– Am spus doar că animalul aparține unei specii pe care nu o cunoaștem, se apără Zénon. Nu că alte creaturi de același gen trăiesc prin împrejurimi.

– Dar totuși aceasta este concluzia logică.

Pe moment, Zénon nu reacționă. Curios, raționamentul magistratului făcuse să i se înfiripe în minte o idee. Într-adevăr, era concluzia logică. Propriul său răspuns fusese motivat de un reflex de apărare, însă acum își dădea seama că acesta continea și o pistă ce putea fi urmată. O pistă la care nu se gândise până atunci și care merita o reflectare mai amplă. Se ridică brusc ca să se gândească și le întoarse spatele interlocutorilor.

Henri de Coursanges și episcopul Van Melsen schimbară o privire ofuscată. Cât despre Donatelli, acesta înțelesese imediat că savantului îi trecea o idee prin minte și ciuli urechea.

– Nu neapărat, gândi Zénon cu glas tare începând să meargă în lung și-n lat așa cum i se întâmpla adesea când reflecta. Știm, spre exemplu, că s-au găsit niște resturi de elefant prin regiune. Or, din câte cunosc eu, nu s-a văzut niciodată vreun un elefant viu pe-aici...

„Să admitem, gândi Donatelli perplex. Și ce-i cu asta?"

– Ca atare, trebuie să acceptăm ideea că aceste rămășițe sunt vechi și că datează de pe vremea când dealurile acestea erau populate de elefanți. De atunci, trebuie pur și simplu să fi migrat spre alte latitudini...

Athanase dori să obiecteze că aceste rămășițe de elefant nu însemnau același lucru însă, anticipându-i reacția, legatul îl opri cu un gest al mâinii.

Zénon se opri din mers. Acum știa în ce direcție avea să-și îndrepte cercetările.

– Oare nu ar fi plauzibil să ne imaginăm, continuă el, stârnit de-a binelea, întorcându-se în fine cu fața spre ceilalți, că animalul nostru este tot la fel dintr-o specie care va fi trăit pe-aici cu mult timp în urmă și care pur și simplu a dispărut de pe meleagurile noastre ca să trăiască în cine știe ce ținut îndepărtat unde încă nu avem cunoștință de existența lui?

Zénon jubila. Ochii îi străluceau de o bucurie aproape mistică. Găsise, în sfârșit, explicația misterului care îl bântuia de când primise scrisoarea. Dar în ochii interlocutorilor săi, ipoteza lui devenea tot mai confuză și incredibilă. Donatelli însuși, deși îi era favorabil, nu putea să-l urmeze în concluziile sale. Iar de lucrul acesta Zénon, captivat cum era de raționamentul său, nu își dădu seama. Athanase nici măcar nu avu nevoie să deschidă gura ca să câștige avantaj din conflictul care îi punea față în față.

– Domnule de Mongaillac, făcu episcopul Van Melsen după un lung moment de tăcere dând din cap și simulând cea mai sinceră înțelegere. Suntem cât se poate de conștienți de interesul, ca să nu spunem patima, arătat față de această

problemă. Și fiți sigur că vă suntem recunoscători pentru eforturile de care dați dovadă spre a identifica aceste oseminte. Dar nu credeți că, în timp ce lumea civilizată a cucerit atâtea noi continente, a explorat atâtea ținuturi care nu de mult erau puțin cunoscute, să fie foarte improbabil ca niște creaturi concepute de Domnul Nostru să ne fie încă necunoscute?

– Dar... Se putea foarte bine...

– Ce anume? Trebuie să vă dați seama că o creatură de douăzeci de picioare cu greu trece nevăzută. Iar, dacă vreau să admit că niște animale au putut migra în grup spre alte zări, mi-e greu să cred că toți reprezentanții unei specii s-au dus să se ascundă în celălalt capăt al lumii. Or, dacă noi nu știm de existența lor, este pentru că au plecat dincolo de Occident unde, după câte știu, zonele neexplorate sunt rare. Printre altele, și permiteți-mi să subliniez acest punct important, numai în caz că aș pune în discuție Scriptura, nu văd prea bine cum o asemenea creatură ar putea exista. Dacă ați da o oarecare atenție acestui fapt, ați ști că în arca lui Noe a fost îmbarcată câte o pereche din fiecare animal creat. Or, dacă ar fi existat o creatură de o asemenea dimensiune, am ști-o. Vă dați seama că Noe nu ar fi uitat-o la Potop.

– Savanții descoperă adesea în ținuturi îndepărtate specii ce nu sunt descrise aici, obiectă Zénon.

– Curată ignoranță din partea lor. Scriptura nu este un tratat de zoologie. Trebuie pur și simplu să știi să o citești.

Zénon păstră câteva clipe de tăcere. Se lăsase dus de raționament. Odată calmat, ghicea cât de absurde puteau părea cuvintele sale. Și totuși ce altă soluție? Dacă mai voia să convingă, trebuia să găsească argumente susceptibile a fi înțelese.

– A fost o vreme când se admitea că în mări exista un asemenea monstru căruia Scriptura i-a zis Leviathan, făcu el întorcându-se spre Donatelli. Iar, dacă îmi aduc bine aminte, după cum spune sfântul Augustin, dacă trebuie să admitem că

există o divină simetrie, trebuie, de asemenea, să acceptăm ideea existenței unui echivalent terestru.

– Behemoth, admise Van Melsen dând din cap.

– Nu, nu, nu, interveni legatul care voia cu orice preț să oprească discuția... Vă asigur că am o profundă simpatie pentru dumneavoastră, dar toată această afacere mi se pare a se baza pe o mare doză de rea-credință. Domnule de Mongaillac, știți ca și mine că Behemoth nu este decât acel animal ce trăiește în fluviile din Africa și se numește hipopotam. Vă rog mult, nu-mi faceți misiunea mai grea decât este. Este suficient de delicat pentru mine să decid dacă este sau nu vorba despre relicve ale unui sfânt ca să mai adăugați și această idee bizară cu un animal care nu ar exista decât în imaginația dumneavoastră... La fel ca și domnul de Coursanges, nu pot să vă las să riscați răspândirea acestui zvon inept. Am foarte clar sentimentul că această afacere se bazează pe o animozitate care vă desparte unul de celălalt, dumneavoastră și doctorul Lavorel, și la care eu refuz să particip, și nu pe o adevărată divergență de vederi legate de scheletul acesta. Așa că faceți-mi plăcerea să vă dați mâna și acceptați să mă însoțiți în misiunea mea. Acum, că știința și Biserica pot lucra împreună...

– Se înțelege că sunt întru totul la dispoziția dumneavoastră, se grăbi să răspundă Athanase. De altfel, trec imediat la treabă ca să vă prezint în cel mai scurt timp o reconstituire a scheletului.

– Sunt nerăbdător s-o văd.

– Dar, în fine, încercă să protesteze Zénon. Nu puteți nega că ipoteza mea...

– Îmi pare rău, i-o tăie Donatelli autoritar.

Era inutil să mai insiste. Athanase câștigase și de data aceasta.

– Eu... Voi face tot ce pot pentru a servi adevărul, adăugă Zénon înțelegând că nu va obține nimic în plus.

– Vă mulțumesc.

Când cei doi savanți ieșiră, Henri de Coursanges și episcopul Van Melsen arborau un zâmbet radios. Cât despre cardinal, acesta nu mai știa ce să creadă.

9

Întors în apartamentele sale, Donatelli se adânci într-o profundă meditație. Oricât de absurdă i se păruse, ideea unui animal necunoscut concorda îngrozitor cu legenda Tarascului. Or, după ce studiase stela, ajunsese la concluzia că nu avea cum să spună dacă era vorba despre un fals sau nu. Singurul lucru de care putea fi sigur era că îndoiala care i se insinuase în minte era de nesuportat.

Trebuia să decidă ce anume se cuvenea să facă însă cu acest element. A tergiversa lucrurile la nesfârșit însemna să-și slăbească poziția. Van Melsen, ghicea el, aștepta din partea lui mai multă fermitate. Episcopul nu dorea decât un singur lucru: să-l vadă atribuind relicvele unui sfânt sau altuia. Iar statutul său îl autoriza să o facă în orice moment. Însă curiozitatea era mai puternică. Trebuia să știe ce erau păcătoasele acelea de oase.

– *Porca miseria,* cine naiba ești, schelet infernal! zise mânios cardinalul.

Frustrarea sa era atât de mare încât se pomeni regretându-și munca liniștită de la Vatican. Era mult mai simplu să se aplece asupra vreunei fosile de pește!

Convins că efectua una din siestele sale obișnuite, Giancarlo veni să-l trezească spre sfârșit de amiază. Cardinalul ieși din apatie afișând un chip sumbru.

– V-am avertizat asupra vinului de aici, zise capelanul aranjând câteva lucruri.

– Behemoth... murmură Donatelli rămas cu gândurile lui.

– Pardon?

Văzând figura indignată a secretarului său, legatul schiță un zâmbet.

– Nu de tine vorbeam. Savantul acesta de la Paris crede că scheletul ar fi al lui Behemoth!

– Sfântă Fecioară! răspunse Giancarlo făcându-și cruce.

Această eventualitate îl făcu să-l treacă fiori de spaimă, chiar dacă urmărea cu destulă detașare controversa. Donatelli se întinse de-i pârâiră oasele și se frecă la ochi.

– Stai liniștit, ideea aceasta este chiar ridicolă.

– Pot îndrăzni să o întreb pe Eminența Voastră ce anume îi permite să fie atât de sigură?

Donatelli ezită. Era convins că acesta nu putea fi Behemoth, însă estima că putea fi la fel de bine o creatură tot atât de terifiantă. Dar așa ceva nu era totuși dispus să destăinuiască.

– Mai multe motive, dragul meu Giancarlo, răspunse el pe un ton blând. Mai întâi, pentru că găsim în literatura apocaliptică evreiască mai multe referințe la Leviathan și la Behemoth. Iar după Baruch siriacul, aceste două creaturi, concepute de Dumnezeu în a cincea zi a facerii, vor fi învinse la sfârșitul veacurilor spre a servi drept mâncare la ospățul mesianic. Nu mă întreba cum este prevăzut a fi gătite, căci nu se precizează...

Giancarlo îi zâmbi. A glumi cu astfel de lucruri și a evoca în acest loc autori atât de puțin potriviți nu aveau în ochii săi totuși nimic dintr-o glumă.

– Înțelegi, așadar, că, dacă i s-a descoperit scheletul, continuă Donatelli, masa atât de așteptată riscă să fie compromisă...

*

Ieșind de la episcop, Zénon se simțea umilit. Nu avea numai sentimentul că acest nou și usturător eșec îi mai tăiase din avânt, ci și certitudinea că s-a făcut de râs. Ideea că un animal înalt de douăzeci de picioare poate exista pe suprafața pământului fără a fi cunoscut era greu de apărat.

Dar admiterea unei astfel de stări nu însemna resemnare. Fiindcă pentru Zénon, aceasta era singura posibilitate. Animalul în chestiune putea să fi dispărut de pe aceste meleaguri de foarte mult timp. Unde anume se refugiaseră supraviețuitorii speciei rămânea un mister asupra căruia nu era necesar să se aplece pentru moment. Important era să reușească a dovedi că această creatură viețuise pe aici în vremuri destul de îndepărtate pentru ca nimeni să nu o fi putut repertoria.

Dar cum să faci o asemenea evaluare? Doar osemintele nu purtau pe ele data fabricației. Iar dacă nu era vorba despre o ființă umană, era inutil să caute prin jurul locului unde fuseseră găsite oasele ori alte indicii precum veșminte, arme, unelte sau inscripții care ar fi putut permite să se dateze epoca în care trăise individul. Dacă era cu adevărat un animal, era nevoie de găsirea unui alt mijloc pentru a-i estima vârsta.

Chestiunea rămăsese fără răspuns în mintea sa ore îndelungate. Zénon nu vedea cum așa ceva ar fi fost posibil. Convins că se află într-un impas, resimți nevoia să uite totul, să se risipească într-un neant confortabil pe care excesul de vin i-l procura pe bani puțini. Așa că, decât să se întoarcă la han, dădu buzna în cea mai apropiată tavernă.

Sprijinit în coate de scândurile prost îmbinate care făceau oficiul de tejghea, Zénon vărsa acum în pahar restul din cea de-a doua ulcică de vin. Puțin mai departe, hangiul – un zdrahon cu înfățișare neprietenoasă – îl observa cu un ochi neîncrezător, fără a-și putea ascunde dorința de a-l vedea pe acest consumator părăsind locul cât mai repede.

– Încă una! strigă savantul agitând-o pe cea goală.

– Gata, ați băut destul.

– Nu ești mama mea, iar eu fac ce vreau... Și am cu ce plăti, ce dumnezeul mă-sii!

Zénon se ridică în picioare clătinându-se și răsturnă pe tejghea banii din pungă.

Câteva monede se rostogoliră sub masă.

– Ei, ei, fără asemenea vorbe urâte pe-aici, îi zise înfundat patronul care se execută fără chef, trăgând cu un ochi la doi jandarmi ce stăteau la masă puțin mai încolo așteptând nerăbdători mâncarea.

– Ei, crezi că-i pasă lu' Ăl de sus? continuă Zénon ridicând spre tavan niște ochi tulburi. Crezi n-are altceva de făcut? Ar fi creat universul, viața și toate astea, iar acum stă acolo să ne supravegheze în caz că unul dintre noi nu îi dă respectul cuvenit?

Cum tocmai ridicase glasul, unul dintre ofițeri ridică din sprâncene și își ascuți urechea. Cârciumarul îi făcu semn că Zénon se cam cherchelise și nu prea știa ce spune.

– Am să-ți spun un secret, șopti Zénon, prea mulțumit că a găsit un ascultător atent, aplecându-se spre patron. Însă acesta preferă să se țină la distanță de răsuflarea încărcată de alcool a clientului și, tot mai neliniștit, se prefăcea că șterge niște vase.

– Cred că și-a pierdut memoria și a uitat că El ne-a creat...

Cârciumarul scăpă din mână o farfurie care se sparse cu zgomot. Omul își făcu repede semnul crucii. Zénon își sorbi vinul dintr-o înghițitură ca să înceapă o nouă ulcică înainte de a adăuga:

– În fond, la vârsta Lui, n-ar fi ceva care să ne uimească. Rezultatul este însă că ne rămâne să ne descurcăm singuri-singurei.

– Desigur, păi nu... Dar gata, încă un pahar, ultimul, și hai, acasă, pentru că vezi...

– Personal, mie mi se pare că m-am descurcat destul de bine, ține minte. Sunt un savant respectat!

Zénon se ridică din nou ca pentru a lua o atitudine mai conformă cu ceea ce afirmase.

– Foarte bine, foarte bine...

– O, nu am un prea mare merit. Știi, un savant nu se improvizează. Ești sau nu ești. Chestie de natură. Când eram copil, ceea ce-mi plăcea deja era să observ lumea...

– E-un lucru bun...

– Tainele vieții. Puteam să stau ore în șir așa. Nu astrele sau destinul și toate lucrurile alea legate de religie, ei... Doar magia vieții. Dumnezeu, ca să fiu cinstit...

Ridică din umeri.

– O, în schimb, păcat că asta...

Cârciumarul le zâmbi reprezentanților ordinii și începu să adune firimiturile de pe tejghea.

– Ceea ce mă pasiona nu era spre exemplu la ce anume servea viața, dacă avea vreun sens, ci cum funcționează... Pe tine nu?

– Ba da, ba da...

Zénon încetă să mai vorbească și își umezi gâtlejul. Pauză de care profită patronul pentru a-i servi pe cei doi ofițeri. Dar savantul, fără a ține cont de dispariția interlocutorului, își continuă monologul.

– Uite, să luăm spre exemplu digestia. Nu ți-a trecut niciodată prin minte să știi cum se face, că, deși animal, omul înghite și vegetale? Pe mine mă intrigă mult mai mult să știu cum niște plante pot intra în procesul de creare a mușchilor și scheletului nostru decât dacă există viață după moarte... Iar pe scheletul prietenului meu uriaș, îmi poți spune cum l-aș putea data?

Cârciumarul se întoarse la el și îl luă de braț.

– Bine, acum gata, destul. Hai, nu-mi fă necazuri, zise încercând să-l ducă spre ușă. Sunt sigur că o să te simți mai bine acasă. Un somn bun și-o să fii iar în formă!

– Dă-mi drumul, drăcia dracului de fosilă! mugi Zénon zbătându-se.

– Hai, fii om de înțeles. Sau preferi ca domnii aceștia să se ocupe de tine?

Savantul își îndreptă privirea spre cei doi ofițeri de jandarmerie și le făcu o reverență. Apoi, ridicându-se ca să iasă din local cu capul sus, îi spuse cârciumarului:

– Și-am să te rog să-mi vorbești cu mai mult respect. Nu știi cine sunt eu! Numele meu este Zénon de Mongaillac! Iar într-o zi, pe când numele tău va fi uitat de toți, de mine lumea își va aminti ca de Leonardo da Vinci!

După care, trecu pragul tavernei și se prăbuși cât era de lung în strada noroioasă, cu nasul în rigola din mijloc unde pluteau niște chestii scârnave de natură nesigură.

10

– Nu voi admite ca acest savant să împrăștie asemenea zvonuri! vociferă Henri de Coursanges de la „înălțimea" celor șapte picioare ale sale.

Își petrecuse dimineața meditând la vorbele lui Zénon de Mongaillac și, revenind la Intendență, trimise după episcopul Van Melsen pentru a-l informa asupra hotărârii pe care o luase. Acest savant, deși condamnat aspru la ultima întâlnire cu fețele bisericești, cu vorbele sale, risca să provoace o panică în rândurile populației, reacție care ar putea să-l slăbească din punct de vedere politic. Ca om prudent și socotindu-se un fin strateg, perspectiva aceasta nu îl încânta deloc. Era timpul să bată serios cu pumnul în masă spre a se ști cine este răspunzător de ordinea publică în Montpellier. Și dacă, în treacăt, ciupea un pic din puterea episcopului, nu va fi un lucru rău.

Acesta ezitase o clipă să răspundă convocării magistratului. Ideea de a părea că se supune cererilor sale nu-i plăcea. Dacă acest magistrat dorea să-i vorbească, i se părea normal ca el să facă efortul de a se deplasa până la episcopie, și nu invers. Dar, pe de altă parte, nu era imposibil să găsească în el un aliat neașteptat. Cum Donatelli era în mod vizibil prea puțin înclinat să se arate mai aspru față de Zénon, Van Melsen

se gândea că sprijinul lui Henri de Coursanges îl putea ajuta să pună capăt divagațiilor savantului parizian. Era limpede că această eventuală alianță părea împotriva firii, conștientiza asta, dar era convins că va putea, oricum ar fi, să-și impună vederile în dauna celor ale magistratului, ceea ce va dovedi încă un pic ascendentul asupra lui.

– Prin urmare, suntem de acord, zise episcopul. Dar ce intenționați să faceți mai mult decât am făcut deja?

– Să-i interzicem să-și mai continue cercetările, răspunse autoritar magistratul.

– A!

Interjecția îl irită pe reprezentantul regelui. Deslușea aici un dram de ironie. Îl privi pe episcopul așezat în fața lui și se ridică pentru a ocoli biroul și a străbate încăperea în lung și-n lat.

– Dacă îmi pot permite, zise episcopul continuând să privească spre jilțul gol, pentru ce motiv? Atingere adusă demnității regelui? Erezie?

– Vom găsi noi ceva! Poate tulburarea liniștii publice.

Van Melsen se strâmbă puțin.

– Mă îndoiesc că ați avea un cât de mic motiv legal să-l împiedicați să continue studierea scheletului.

Magistratul se oprise în fața ferestrei ca pentru a-și ilustra preocupările față de populația pe care o contempla de la această înălțime cu un aer îngrijorat.

– Un copil a fost omorât de un lup pe dealuri, iar eu nu vreau să stau cu brațele încrucișate așteptând ca oamenii pe care îi administrez să fie cuprinși de panică! Dacă zvonul despre această... creatură de douăzeci de picioare ar căpăta o oarecare consistență, am avea de-a face cu o problemă mult mai dificil de rezolvat decât identificarea acestui blestemat de schelet, vă asigur!

Van Melsen își privi, în fine, interlocutorul. Dacă te agiți astfel, tunând și fulgerând, nu faci să avanseze lucrurile.

– Atunci, capturați lupul, sugeră el simplu.

Magistratul se întoarse.

– Vorbiți de parcă nu m-aș fi gândit la așa ceva.

Episcopul nu catadicsi să-i răspundă.

– Lucrul nu-i chiar atât de simplu, continuă magistratul. Ar trebui să trimit trupe. Să organizez o vânătoare de anvergură... Și nimic nu-mi permite să cred că operațiunea va fi un succes. După cum știți, dealurile acestea sunt întinse.

– Oamenii pe care îi administrați vor avea cel puțin sentimentul că cineva se ocupă de problema lor...

Henri de Coursanges se reașeză în spatele biroului. Soluția cea mai sigură și mai puțin costisitoare era ca Zénon de Mongaillac să fie redus la tăcere. Politic, era un act mai puțin riscant decât încercarea de a face o incursiune cu cine știe ce sorți de izbândă pe dealuri. Fiindcă, în caz de eșec – și asta era posibil –, putea fi acuzat de incompetență.

– Cu siguranță că este mai ușor să-l faci să tacă pe acest savant decât să capturezi un lup, zise reluându-și atitudinea superioară.

Van Melsen îi zâmbi pentru prima dată. Îl adusese pe magistrat exact acolo unde dorea.

– În acest caz, nu aveți decât o soluție: trebuie să găsiți un motiv valabil ca să-l arestați.

– Dar tocmai dumneavoastră ați subliniat: nu avem un astfel de motiv.

– Poate că nu ați căutat îndeajuns.

– Nu înțeleg...

– Sunt sigur că, cercetând adânc, veți ajunge să-i găsiți savantului vreo comportare ilegală care ar justifica arestarea lui...

– Vreți să spuneți...

Henri de Coursanges era sufocat. Episcopul acesta insinua, fără îndoială, că ar trebui inventat un delict sau falsificate niște dovezi.

– Vă gândiți serios?

Van Melsen se mulțumi să-l privească drept în ochi. După el, era singura soluție, singurul mod de a-i pune botniță lui Zénon de Mongaillac. Dar înțelese și că magistratul nu va face nimic ce i-ar compromite cariera. Nu va risca nimic.

Cât îl privește pe Zénon, acesta, după ce se mai răcorise băgându-și capul într-o fântână, se întorsese clătinându-se la han unde se prăbuși pe pat. La căderea nopții, se trezi cu greu ca să meargă să mănânce ceva.

René Grouchot îl aștepta ca de obicei vesel.

– O, aceasta-i fața cuiva nu prea limpede la minte, exclamă el văzându-l. Îmi aduci aminte de nevastă-mea. Ți-am mai vorbit de nevastă-mea?

Cum Zénon, mai preocupat să-și maseze fruntea în speranța că va scăpa de durerea de cap decât să-și asculte amicul, nu răspundea, șarlatanul continuă:

– O chema Petronille și imaginează-ți că era ceea ce se numește îndeobște o femeie cu barbă. Știu ce-ai să zici. Dar te opresc imediat. Nutream multă afecțiune față de ea... la început, în orice caz.

Zénon continua să tacă. René consideră că e o încurajare, așa că închise ochii ca să și-o amintească mai bine.

– Evident, faptul că îmi poate aduce bani nu mi-a scăpat. Și sunt de acord că lucrul acesta a atârnat în balanță în ziua când am cerut-o în căsătorie. Nu avea o figură dezagreabilă, ține minte. Dacă bărbia nu i-ar fi fost înconjurată de o brumă de păr, ar fi putut fi considerată perfect frumoasă. Dar cum din păcate tocmai acesta era cazul, trebuie să convenim că respectivul ornament nu era unul cu un efect prea grozav și, prin urmare, nimeni nu mai stătea să se uite și la restul.

– Păi nu se zice că dragostea e oarbă? interveni în sfârșit Zénon.

Șarlatanul se bucură să constate că amicul său îl asculta. Îi oferi vin și-i făcu semn hangiului că putea veni să-l servească pe client.

– Oarbă, poate, dar mai ales imbecilă. Fiindcă, în virtutea faptului că mariajul fusese încheiat în toată regula, Petronille se încăpățâna în a vrea să fie onorată în consecință, lucru pe care am acceptat să-l fac în jumătatea primului an al căsătoriei noastre. Dar sufletul omenesc fiind ceea ce este, vederea bărbii soției mele sfârși, mărturisesc, prin a-mi diminua apetitul carnal pe care îl aveam față de ea. Încât tăvălelile noastre ajunseseră să fie mai rare decât scheletul uriașului tău.

Zénon se uita la amicul său cu atenție. Dacă povestea asta avea vreun sens, nu era în stare să-l priceapă.

– Unde bați? îl întrebă el.

– Stai să vezi: încet-încet, Petronille deveni tristă și arțăgoasă. Pe atunci, vedem în asta mai multe motive, dar nici unul nu avea vreo legătură cu faptul că viața ei se rezuma la a fi pe rând animal de iarmaroc și sclavă a unui soț egoist. Pentru mine, salturile sale umorale se datorau mai ales unei constituții fizice maladive adăugate la o copilărie nefericită. Și știi de ce nu eram în stare să văd adevărul? Fiindcă Petronille își confecționase o carapace solidă, făcută din umilințe și lacrimi tăcute. Nu-mi vorbea.

– Și ce s-a întâmplat?

– M-a părăsit.

Zénon căscă ochii. Tocmai se pregătea să spună ceva când hangiul veni cu una din mâncărurile sale enigmatice.

– Petronille a plecat cu un altul! preciză René când stăpânul localului se retrăsese în spatele tejghelei. Îți dai seama? Nu-mi vorbea, pentru că eu nu eram dispus să o ascult!

Zénon aprobă politicos și începu să mănânce.

– Dar care-i morala poveștii tale? dori el să știe.

René se uită la el și-i zâmbi prietenește.

– Habar n-am. Am zis doar că-mi aduci aminte de Petronille. Totuși, dacă stau și mă gândesc, morala este că poate și tu ai rămas închis în carapacea ta. Îți păstrezi grijile pentru tine în loc să le împărtășești și altora.

– Vrei să spui: cu tine?

– Spre exemplu.

Zénon înghiți îmbucătura, se șterse la gură și împinse farfuria.

– Fie. Uite care-i grija mea: am un nenorocit de schelet de douăzeci de picioare, care nu vrea să-mi spună cine e! Iar ca să-l descopăr, trebuie să ajung să aflu când a fost îngropat. Satisfăcut?

– O, n-o lua pe tonul ăsta, prietene. Vreau doar să te ajut.

– Și poți să-mi spui cum m-ai putea ajuta în treaba asta?

Șarlatanul se încruntă, rănit. Când deschise gura, tonul pe care îl folosi fu mai grav.

– Nu mă subestima, Zénon. Poate că nu am făcut studii în capitală, dar nu sunt un ignorant.

Zénon își dădu seama că se lăsase dus de val și își rectifică atitudinea.

– Scuză-mă... Dar toată tărășenia aceasta e pe cale să mă...

– Știu, spre exemplu, că pentru a estima vârsta unui copac este destul că-i numeri cercurile din trunchi.

Zénon tăcu un timp. Ghicea că remarca lui René ascundea o informație importantă, care nu după mult timp ieși la suprafață, iar când se ivi, fu ca o revelație.

– Straturile lui Nicolas! izbucni savantul.

Zénon asculta întotdeauna cu interes elucubrațiile savante ale celui mai bun elev de-al său. Acum regreta că nu îi dăduse suficientă atenție în ziua când i-a împărtășit gândurile sale despre stratigrafie.

Își amintea totuși că tânărul găsise ideea în Leonardo da Vinci.

– Trebuie să merg la bibliotecă! zise, ridicându-se în grabă.

– La ora asta?

Zénon își dădu seama că se făcuse deja noapte.

– Atunci mă duc la culcare...

– Dar tocmai te-ai trezit!

A doua zi dimineață, Zénon merse la biblioteca Colegiului Regal ca să arunce o privire peste opera marelui Leonardo. Două ore mai târziu, găsise ceea ce căuta.

Imediat, plecă spre Lansec. Profitând de faptul că șantierul era pustiu, Zénon începu să studieze groapa fundației.

Teoria savantului italian, dacă era corectă, îl putea ajuta în cercetările sale. Acesta presupunea totuși încă multe necunoscute, ridica prea multe întrebări ca să poată fi apărată în fața lui Athanase sau a celor doi reprezentanți ai Bisericii. De ce straturile erau de grosimi diferite? De ce materia din care erau făcute nu era aceeași peste tot? Cu ce frecvență se succedau aceste straturi? Cui anume i se datorau? De ce uneori erau înclinate? La ce adâncime trebuia situat nivelul zero, crearea Pământului? Erau tot atâtea întrebări fără răspuns care făceau ca această metodă să nu fie prea eficientă.

Și totuși ideea generală nu părea absurdă. Oare ar trebui să nu se mai întrebe deocamdată de ce și cum și să studieze aplicațiile practice ale acestui principiu?

Primul lucru pe care îl constată fu acela că scheletul fusese găsit acoperit cu cel puțin douăsprezece picioare de pământ. Era mult sau puțin? Zénon nu avea nici cea mai mică idee. Se mulțumi să consemneze observația. Acum, trebuia să numere straturile care se găseau deasupra scheletului și să măsoare grosimea fiecăruia. Avea să vadă mai târziu cum va interpreta aceste date.

Se ghemui așadar în fundul gropii și începu să măsoare straturile care se suprapuneau în mod neregulat. Atât compoziția lor, cât și grosimea erau, după cum presupusese, variabile. Stratului de nisip îi succedau unul de pământ brun, apoi un

strat mai fin de praf alb, și din nou nisip conținând pietre mai mari. De unde proveneau toate astea? Era un mister ce sfida înțelegerea. Că niște ploi mari au depus unul sau două straturi era posibil. Vântul putea și el să fi adus praf. Dar restul? Vulcanii din Auvergne erau mult prea departe ca să fie la originea tuturor acestor lucruri.

Resemnat că nu poate avea răspuns la aceste întrebări atât de sensibile, privirea îi fu atrasă de un mic detaliu inserat într-unul din straturi. Un mic detaliu aparent neînsemnat, dar care i se păru insolit.

În stratul de pământ situat imediat deasupra celui unde fusese găsit scheletul, se găsea o micuță cochilie.

Zénon privea cochilia pe care o ținea în palmă, fără să înțeleagă. Știa că astfel de lucruri erau curente. Adeseori, se găsea ici și colo câte o cochilie prin pământ, dar că era sau nu în stadiu de fosilă problema rămânea aceeași. Konrad Gesner însuși evocase cazul acelor stranii *pietre-figuri*, dar niciodată Zénon nu văzuse cu ochii lui așa ceva. Iar acum, că îl ținea în mână, lucrul i se păru total de neconceput.

Socotea că se află cam la douăzeci de leghe de mare. Așadar, cochilia nu putea proveni de acolo, deci trebuie că provenea de la un râu. Or, nici un curs de apă, cât de mic, nu se vedea prin jur.

Zénon se ridică și ieși din groapă. Trebuia să-și înlăture orice dubiu. Strigă la un țăran care trecea pe-acolo și îl întrebă dacă știa de existența vreunui pârâu prin împrejurimi.

– Nu pe-aici, făcu omul uitându-se la savant cu o privire bănuitoare.

– Dar de unde luați apă?

– Au alde Grignard un puț, răspunse țăranul scărpinându-se în barbă.

Asta-i tot? Nu-i nici un fir de apă pe-aici? continuă Zénon străduindu-se să se exprime în cuvinte pe care considera că le poate înțelege țăranul.

– E un râuleț mai încolo, printre dealuri... Dar la vremea asta, n-are mai multă apă ca un ciubăr.

Zénon zâmbi. Avea răspunsul pe care îl căuta și stătu să i se explice în ce direcție trebuia să meargă ca să ajungă la locul indicat. După ce ieși din sat, ținu o bună bucată drumul bătătorit ce șerpuia pe deal printre câțiva măslini izolați, alese calea la una sau două răscruci, înainte de a-și da seama că se pierduse.

Ezită să-și mai continue drumul. Fără îndoială că era mai prudent să se întoarcă în sat cât încă își mai amintea drumul, însă curiozitatea, ca întotdeauna, îl împinse mai departe. Era important să știe exact unde se afla râul.

La o nouă cotitură, zări o femeie tânără cu un coș. La câțiva pași de drum, mergând printre tufișuri, culegea plante. Intrigat pe cât de dornic să o întrebe cam unde este albia râului, Zénon se apropie de ea. O recunoscu imediat.

– *Rosmarinus officinalis,* spuse el, așa, ca să înceapă o discuție aruncând o privire la planta pe care tânăra tocmai o culesese.

Femeia tresări. Se întoarse spre el și avu o ciudată mișcare de retragere.

– Rozmarinul. Excelent pentru îngrijirea reumatismelor și a durerilor articulare, preciză Zénon ca să o liniștească, zâmbind.

– Cunoașteți ierburile de leac? răspunse tânăra surprinsă.

Zénon își amintea de frumusețea ei, dar era prima dată când îi auzea glasul. Și rămase imediat fermecat.

– Eu... eu sunt botanist, se bâlbâi el, tulburat. Și doctor în anatomie.

– Știu. Ați venit pentru schelet.

Misterioasa tânără spusese asta cu o urmă de dispreț întorcându-și fața de la el. Zénon se simți pe cât de rănit pe atât de interesat.

– Ce-i rău în asta?

– Ar fi fost mai bine să fie lăsat acolo unde era.

Răspunsul îl surprinse. Dacă exista un lucru la care nu se gândise niciodată, era tocmai faptul că această descoperire putea să fi deranjat pe cineva. Dori să știe ceva mai mult.

– Te pot ajuta? făcu el amabil luându-i coșul înainte ca ea să fi putut reacționa.

Crispată, tânăra începu din nou să culeagă plante. Totuși, fu mirată să constate că în preajma savantului se simțea destinsă.

– Nu ți-e teamă să te plimbi așa singurică pe dealuri după cele petrecute? o întrebă el.

– Eu trăiesc pe dealuri. Nimic din ce-i aici nu mă face să mă tem.

– Nici chiar lupul?

– Lupul ăsta s-a pierdut de haită. Trebuie doar ajutat să-și găsească drumul.

Zénon făcu ochii mari. Tânăra vorbea de parcă era în stare să înțeleagă comportamentul animalelor. Faptul că trăise printre coline explica, desigur, cunoștințele precise deși rudimentare asupra naturii care o înconjura. Era cel puțin o ipoteză pe care Zénon dori să o verifice.

– *Thymus serpyllum,* zise arătând o plantă. A nu se confunda cu *thymus vulgaris,* cimbrișorul obișnuit.

– Numai bun pentru intestine, preciză tânăra.

– Și pentru tulburări menstruale.

Ea roși un pic, apoi zâmbi.

– Mă numesc Zénon. Tu?

– Agnès.

Savantul îi adresă un zâmbet la care ea răspunse îngustându-și un pic ochii superbi ca să-i trimită o privire stranie.

– Îngrijești bolnavii? insistă Zénon.

– Aș putea... dacă aș vrea, preciză ea continuând să culeagă.

– Dar... plantele astea?

– Pentru bucătărie.

Zénon se uită lung la ea și izbucni în râs. Hohotul fu aparent contagios, fiindcă Agnès se porni și ea.

– Știi dacă există vreun râu prin preajmă? întrebă Zénon după ce se liniștiră.

– *Râu* ar fi un termen destul de pompos pentru a-l descrie. Nu-i decât un pârâiaș, și doar iarna. La vremea asta din an, e, ca să zic așa, secat.

– E departe?

– Exact în spatele dealului de colo, răspunse Agnès arătându-i o grămadă de stânci aflată mai la nord.

Zénon se uită în direcția arătată de fată. Acest curs de apă era la două leghe bune de Lansec. Iar așezarea terenului făcea imposibil ca pârâiașul să fi traversat vreodată satul. Era limpede că acea cochilie nu provenea de acolo.

– Ce-i aia? întrebă Agnès arătând cochilia cu care Zénon se juca distrat.

– A, asta... O cochilie... Am găsit-o în sat. Dar ia zi-mi, de ce ai spus că ar fi fost mai bine ca scheletul să fi rămas îngropat?

– Fiindcă ei nu știu ce e.

– Dar tu, tu știi, făcu Zénon ușor ironic.

Agnès se întoarse spre el și îl privi drept în ochi.

– Lucrul de care sunt singură este că, atunci când vom afla, va fi prea târziu.

Zicând acestea, își luă panerul și, mai iute ca fulgerul, dispăru printre tufișuri ca prin farmec.

– Prea târziu pentru ce? strigă Zénon.

– Ca să vă căiți, răspunse o voce pe care nu o mai putu localiza... Temeți-vă de suflarea balaurului!

Zénon privi în jur. Misterioasa tânără pur și simplu se evaporase. Ca prin magie. Rămase acolo câteva clipe, gânditor, apoi se îndreptă spre vale, cu inima ciudat de ușoară.

„Suflarea balaurului?“ își repetă el regăsind drumul spre Lansec.

Ce voise să spună cu asta?

11

Episcopul Van Melsen ceruse o audiență la cardinalul Donatelli. Întrevederea sa cu Henri de Coursanges îi dăduse posibilitatea să înțeleagă că acesta nu va face nimic pentru ca să împiedice căutările lui Zénon de Mongaillac. În disperare de cauză, se hotărâse atunci să se adreseze legatului. Fiindcă, fără acordul acestuia, el avea mâinile legate. Așa că voia să testeze cât era de hotărât și, pentru a-l îmbuna cât de cât, adusese cu el niște brânză de oaie din zonă, ale cărei merite le lăuda.

Însă Donatelli îl găsea pe acest episcop foarte puțin simpatic. De aceea, așezat la o masă pusă grabnic de capelan, nu putea pierde o asemenea ocazie să-l mustruluiască un pic așa cum știa el prea bine să o facă.

– Nu-i rea, zise el gustând.

Brânza nu era lipsită de savoare, dar, după părerea lui, nu se compara cu *parmeggiano,* ca să citățm la întâmplare un soi de la el de-acasă. Donatelli se distră așadar pretinzând că absorbția ei este mult ameliorată dacă se consumă împreună cu vinul din regiune pe care i-l servise episcopul, deși nici acesta nu era la înălțimea celui napoletan. Van Melsen se abținea să răspundă la aceste mici provocări, dar îi venea tot mai greu

să-și păstreze calmul, așa că îi zâmbea superiorului ierarhic gândindu-se că nu i-ar părea rău să-l vadă întorcându-se cât mai repede la Roma. Dar când Donatelli îl întrebă dacă – așa după cum pretinseseră odinioară unii eretici, plecând de la principiul că vinul simboliza sângele lui Hristos, iar pâinea trupul său – nu era posibil să se găsească acestei interesante brânze vreo semnificație euharistică ce va fi scăpat până atunci sagacității teologilor, Van Melsen mai că se sufocă.

Totuși, aceste schimburi deosebit de teologice fură întrerupte de intrarea grăbită a lui Giancarlo care venea să le anunțe vizita lui Zénon de Mongaillac. Donatelli primi informația ca pe o binecuvântare și se grăbi să răspundă că omul trebuie să intre imediat.

– Ei, ați identificat uriașul? zise el, cu bună dispoziție.

Zénon făcu o reverență aproximativă și se apropie de cei doi oameni.

– Ei bine... nu, Eminență. Dar am făcut câteva observații pe terenul unde a fost descoperit scheletul și aș fi dorit să-mi faceți onoarea de a lua cunoștință de concluziile pe care le-am tras.

– Sper, cel puțin, că nu privesc absurda dumneavoastră teorie, insinuă Van Melsen.

– Ei bine... tocmai. S-ar putea să nu fie deloc absurdă...

Donatelli încetă de a mai mânca din brânză și ridică ochii spre el.

– Credeam problema încheiată, zise Van Melsen.

– Și eu... Domnule de Mongaillac, mi-ați încălcat cumva instrucțiunile?

– Să mă ierte Eminența Voastră, dar într-adevăr mi-am luat libertatea să fac o ultimă verificare înainte de a-mi abandona ipoteza și...

– Și, bineînțeles, ați făcut o descoperire capitală care vă autorizează să veniți aici să-mi stricați masa.

Zénon aprobă umil. Van Melsen clătina din cap în semn de dezaprobare. Donatelli reflectă. Împărțit cum era între curiozitatea față de ce ar fi putut descoperi acest savant și teama că lucrul acela poate confirma și mai mult ipoteza unei creaturi înspăimântătoare precum cea evocată de stelă, nu știa ce atitudine să adopte.

– Fie. Aveți două minute, zise în final, doar pentru a-l contraria pe episcop.

– Mulțumesc. M-am dus la fața locului ca să studiez natura terenului. În virtutea unei metode pe care însuși Leonardo da Vinci a elaborat-o și care constă în studierea și măsurarea straturilor de pământ și de nisip ce s-au acumulat deasupra oaselor descoperite, eu bănuiesc că scheletul este mult mai vechi decât și-a imaginat cineva vreodată...

– Adică?

– E greu de precizat... Mai multe mii de ani, fără îndoială.

Van Melsen se uită îngrozit la cardinal.

– Domnule de Mongaillac, începu Donatelli lăsând deoparte conținutul din farfurie. Nu vă contest autoritatea în materie de anatomie, însă permiteți-mi să vă reamintesc că cele mai generale datări admise privind crearea lumii nu dau universului nostru mai mult de câteva mii de ani.

– Departe de mine ideea de a pretinde că a precedat Facerea! se apără Zénon. Totuși, și știu că ceea ce voi spune va surprinde, sunt convins că este de dinaintea nașterii Domnului Nostru Iisus Hristos. Scheletul era acoperit de un strat de pământ gros de câteva picioare care...

– E normal ca, fiind vorba de rămășițele unui om sfânt, acesta să fi fost înmormântat. Mormântul va fi fost puțin mai adânc, asta e tot.

Van Melsen era iritat la ideea că această descoperire poate încă să complice o problemă deja oarecum absconsă. Era la fel de agasat de complezența pe care o dovedea legatul față de savant. Dar, mai presus de toate, era exasperat de faptul că

această nouă ipoteză a lui Zénon de Mongaillac putea întârzia şi mai mult plecarea lui Donatelli.

– Să admitem că aveţi dreptate în privinţa acestui punct, spuse acesta din urmă după o lungă tăcere. Însă nu văd cum faptul acesta v-ar susţine teza animalului necunoscut.

– Metoda schiţată de Leonardo da Vinci constă în a ne imagina că solul este constituit din straturi de pământ acumulate puţin câte puţin de-a lungul timpului. Pornind de la această constatare, este uşor de înţeles că straturile cele mai profunde sunt cele mai vechi şi invers, cele care sunt la suprafaţă sunt cele mai recente.

Îi privi pe cei doi prelaţi, spre a se asigura că îi urmăreau cu atenţie raţionamentul, şi continuă.

– Or, eu am găsit în stratul aflat imediat deasupra celui unde a fost descoperit scheletul această cochilie.

Şi le arătă obiectul în chestiune pe care Donatelli îl examină atent învârtindu-l între degete.

– Deasupra, spuneţi?

– Absolut.

– Şi cum naiba o fi ajuns pe aceste dealuri? Nu îmi aduc aminte să fi constatat că terenul ales de preotul acela se află pe albia unui râu.

– Este exact ce mi-am zis şi eu. Dacă această cochilie nu provine nici din mare, nici din cursul unui râu, înseamnă că neapărat a ajuns în alt mod...

Zénon tăcu vreo câteva secunde cu speranţa că cei doi reprezentanţi ai Bisericii ghicesc unde vrea să ajungă. Dar, cum aceştia îl priveau cu aceeaşi perplexitate, adăugă:

– Pe timpul Potopului.

– Pe timpul Potopului? sări Van Melsen uimit.

– Nu văd altă soluţie.

– Cu alte cuvinte, dumneavoastră credeţi că fiinţa căreia îi aparţine scheletul a pierit în vremea Potopului, gândi legatul pentru a se asigura că înţelesese bine cuvintele savantului.

– Mi se pare într-adevăr evident.

Probabil că era evident în ochii lui Zénon de Mongaillac, dar cu siguranță nu în cei ai lui Donatelli care nu prea vedea cum aceasta putea concorda cu ideea fiarei cu care s-a luptat sfânta Marta. În ceea ce îl privește pe episcopul Van Melsen acesta înțelesese că savantul se angajase pe un teren extrem de alunecos. Un teren pe care el însuși era mult mai în largul său decât acest neofit.

– Ceea ce tot nu pricep, făcu el, este cum explică această chestie faptul că respectiva creatură nu ne este cunoscută.

– Tocmai. S-ar putea ca acest animal să ne fie necunoscut, fiindcă aparține unei specii care pur și simplu ...mmm... cum să zic... va fi încetat să mai existe. Potopul le-a distrus pe toate.

Van Melsen și Donatelli se uitară unul la altul perplecși.

– Vreți să spuneți: o specie... dispărută?

– Oarecum... Genul lor, să zicem, s-ar fi... stins.

Donatelli rămase gânditor, încercând să înțeleagă conceptul. Ideea unei specii dispărute era atât de surprinzătoare încât cu greu o putea percepe. Dar nu la fel a fost cu episcopul care sesiză imediat implicațiile acestei ipoteze. Nu ne aflam departe de erezie.

– Asta presupune că Noe a uitat o specie atunci când a urcat pe corabie câte o pereche din fiecare animal, raționă el cu perfidie. Doar dacă, desigur, nu era ceva intenționat.

Se întoarse spre Zénon, așteptând un răspuns, dar cum acesta nu venea, continuă:

– Dar, în acest caz... pe ce motiv, după opinia dumneavoastră, Creatorul va fi făcut să dispară această specie?

– Nu știu, dar...

Episcopul însă își ținea victima de boașe și nu voia să-i dea drumul. Era momentul să-i dea lovitura de grație.

– Admiteți însă că o asemenea ipoteză ne obligă să conchidem că... Creatorul nu era perfect.

La aceste vorbe, Donatelli reacționă, în sfârșit.

– De neconceput! Eretic!

Sufocat, nu mai reușea să articuleze vreun cuvânt. Zénon simțea că situația îi scăpa de sub control. Din nou trebuia să dea înapoi.

– Departe de mine, Eminență, ideea de a contrazice dogmele Bisericii. Sunt doar un umil învățat care caută adevărul. Însă drumul acestui adevăr nu mă duce de multe ori pe căile pe care mai apoi trebuie să le resping. Sunt sigur că din haos va țâșni lumina.

Legatul își regăsi un pic de calm și ridică un deget amenințător.

– Sper... Altfel voi fi nevoit să iau împotriva dumitale măsuri cel puțin neplăcute. Până azi, aveam tendința să vă consider vorbele dacă nu pertinente, cel puțin respectabile; nu mă obligați să-mi schimb părerea.

– Sunt limite ce nu trebuie depășite, adăugă Van Melsen.

Zénon preferă să nu zică nimic și se mulțumi să plece capul în semn de supunere. Ar fi făcut mai bine să-și muște limba înainte de a avansa asemenea argumente. Donatelli se uită la el câteva clipe, judecându-i gradul de obediență și încercând să ghicească atitudinea pe care trebuia să o adopte ținând cont de prezența acestui episcop intransigent.

– Pentru moment, vă interzic să vă atingeți de acest schelet, porunci el după momentul de gândire.

În peșteră, Agnès era și ea într-o stare neobișnuită. După întâlnirea cu Zénon se întorsese la ascunzătoare să pregătească o băutură al cărei secret îl știa. Dar, pe măsură ce alegea ingredientele și le așeza lângă marmită, își dădea seama că mintea îi era mai ocupată cu gândul la acel savant încântător decât la rețeta elixirului ei.

Zénon de Mongaillac o surprinsese. Era cât se putea de limpede că nu semăna cu nici unul dintre țăranii pe care îi întâlnea atunci când mergea în sat. Nu era doar o chestiune

de educație, de politețe ori de curtoazie, ci mai cu seamă o problemă de sinceritate. Ea avea întotdeauna sentimentul că oamenii, în afară de Amedée, aveau un gând ascuns când i se adresau. O idee legată de desfrâu, desigur, dar nu numai. De parcă viața în comunitate îi obliga să fie mereu cu ochii în patru, implicați într-un conflict în care se înfrunta o familie sau alta, și că nu erau în stare să se adreseze cuiva fără să aibă în minte riscul pe care și-l asumau. A vorbi cu altcineva era un mod de a-l alătura unui clan, de a-l face să aleagă între două părți.

Savantul era altfel. Îi vorbise cu o amabilitate spontană, neobișnuită pentru ea. Și, mai ales, i se adresase ca unui egal. Nici o atitudine condescendentă sau complexată. Nici o teamă absurdă față de așa-zisa ei vrăjitorie. O franchețe care arăta o trăsătură de caracter pe care ea o observa pentru prima dată la un bărbat: respectul.

Iar Agnès își dădu seama că lucrul acesta avusese asupra ei un efect pe care îl crezuse întotdeauna rezervat celorlalte femei: fusese sedusă.

În acest timp, la episcopie, Van Melsen era enervat peste măsură.

– Un animal dispărut! Dis-pă-rut!!!

Nemișcat, cu mâinile încrucișate la piept, Donatelli se uita la el cum mergea nervos în lung și-n lat prin fața șemineului. Cu prețul unui mare efort asupra sinelui, el reușise să se calmeze. Ceea ce nu era și cazul episcopului.

– Și doar vă prevenisem! continuă acesta. Acum, toți savanții vor să se pună de-a curmezișul Bisericii. Nouă ne revine misiunea de a veghea ca discursurile lor să nu ajungă să smintcască mințile celor cinstiți.

Legatul ar fi preferat să fie singur ca să poată reflecta la toate acestea. Ezită o clipă dacă să-i spună clericului de existența stelei. Asta cel puțin i-ar fi permis să-i închidă gura, însă

preferă în final să păstreze acest atu în mână pentru a-l folosi la momentul potrivit. Ridică din umeri.

– Până acum, acest Zénon de Mongaillac îmi părea totuși un individ rezonabil. Ipoteza lui cu animalul nu era total lipsită de sens.

Van Melsen nu înțelegea să-l lase pe savant să scape așa ușor. Voia să bată fierul cât era cald.

– Vă dați seama, Eminență, ce ar însemna ipoteza unui animal dintr-o specie pierdută? Însăși perfecțiunea Creației ar fi de repus în discuție!

– Demonstrația sa conform căreia creatura ar fi trăit înainte de Potop era totuși convingătoare, încercă să raționeze cardinalul. Altfel cum s-ar putea explica prezența cochiliei în locul acela?

– De acord în privința aceasta. Dar faptul că a trăit înainte de Potop nu înseamnă că a aparținut unei specii dispărute.

– Dacă nu a dispărut, ar trebui să o putem identifica.

– Întru totul de acord. Așadar, nu se poate vorbi de un animal.

Donatelli se străduí să aprobe dând din cap. A te preface că acea blestemată de stelă nu exista era un exercițiu dificil.

– Să nu ne grăbim, zise el. Să gândim pe etape. Să presupunem că acest Zénon are dreptate în privința acestui punct. Dacă Domnul Nostru judecase că e mai bine să suprime o specie, este pentru că a considerat că aceasta o merita. În definitiv, Potopul nu a fost dat spre a distruge lumea unde creaturile păcătuiseră?

– Dar stă scris că Domnul a avut grijă să salveze o pereche din *fiecare* dintre creaturile Sale. De ce nu și aceasta? Cum să ne explicăm că nu s-a urcat în Corabie?

Donatelli ridică din umeri ca pentru a spune că nu avea răspuns.

– Am să vă spun eu, continuă episcopul. Dacă acest schelet ar fi al unui animal – ipoteză absurdă, dar să ne imaginăm –,

singura posibilitate care ne rămâne este că Domnul nu a salvat această specie pentru că nu a creat-o el însuși!

Legatul înălță capul spre a-l privi fără să înțeleagă.

– Or, această creatură nu ar putea fi altceva decât un demon căruia i-a dat naștere Satana!

Uluire. E tot ce îi inspiră pe moment concluzia lui Van Melsen. Dar, încetul cu încetul, sensul acestor cuvinte puse stăpânire pe mintea lui. Un sens ale cărui implicații îl înfricoșau chiar înainte de a le exprima în cuvinte.

– În orice caz, chestiunea este mult mai gravă decât vi se pare, continuă Van Melsen. Ghiciți ca și mine consecințele teologice ale unui astfel de lucru...

Donatelli oftă adânc și se sprijini ca să se așeze. Era sătul de toate aceste complicații. Van Melsen păstră câteva clipe de tăcere înainte de a adăuga:

– Ce vă gândiți să faceți?

– Nu știu.

– Zénon de Mongaillac trebuie redus definitiv la tăcere.

– Tocmai i-am interzis să se atingă de schelet.

– Mi-e teamă că nu-i de-ajuns.

Legatul ridică ochii spre el. Acest diavol de Van Melsen ghicise mai iute pericolul afirmațiilor făcute de savant. Își reproșă că nu fusese mai rapid. Acum se afla în neplăcuta poziție de a-i suporta reproșurile. Și așa ceva nu-i plăcea.

– Trebuie să declarați cât mai repede că este vorba de un sfânt, conchise Van Melsen dornic să încheie dezbaterea.

– Dar... Dacă acest Zénon de Mongaillac are dreptate?

Episcopul îi aruncă o privire încruntată.

– Să ne înțelegem bine, Eminență. Acest savant *nu poate* avea dreptate.

Donatelli primi lovitura fără a răspunde. Fiindcă problema care îi fulgeră prin minte în timp ce asculta elucubrațiile acestui nesuferit de episcop era că un demon nu putea exista. Că Satana poate lua chip din când în când într-o creatură de

carne și oase era de ordinul posibilului, atâta timp cât era vorba de broaște sau șerpi. Nu era un lucru absurd să se gândească la faptul că poate locui provizoriu în corpul unor animale create de Dumnezeu. Dar animalele fabuloase despre care vorbeau legendele? Ca și fiara cu care s-a luptat sfânta Marta, Donatelli preferase întotdeauna să creadă că erau niște simboluri, niște alegorii, reprezentări ale Răului menite să nutrească imaginația credincioșilor. Nu niște creaturi adevărate. Căci altfel, asta ar însemna că Satan avea puterea de a da viață.

Iar așa ceva făcea din el egalul lui Dumnezeu...

12

Agnes coborî în sat ca să-i facă o vizită părintelui Amedée. Imediat ce trecu pragul prezbiteriului, îl găsi pe preot străduindu-se să-și tragă anteriul pe el care îi ținea loc de sutană ca să meargă în vizită la Aldegonde. Sănătatea bătrânei se înrăutățise brusc în cursul zilei, iar Amedée era convins că sosise vremea să-i dea ultima împărtășanie.

Ideea că veterana din Lansec poate fi pe punctul de a părăsi lumea aceasta fu un șoc pentru el. Chiar dacă nu avea o mare afecțiune pentru ea, încerca totuși, ca pentru majoritatea sătenilor, un profund respect. Un respect distant, desigur, și pe deasupra amestecat cu frică, dar totuși un respect. Apoi, posibila ei dispariție va fi, neîndoielnic, un eveniment considerabil. Aldegonde reprezenta într-un fel sufletul satului Lansec. Ea văzuse născându-se toți locuitorii săi. Era în același timp martorul de aproape un secol de istorie a satului și depozitarul memoriei străbunilor. Cu ea dispăreau multe amintiri, multe lucruri mărunte care transformaseră Lansecul în ceea ce era acum. Iar Amedée știa că viața enoriașilor săi va intra atunci într-o nouă etapă. Așa cum niște copii a căror mamă tocmai dispare brusc și se trezesc rămași singuri.

Cunoscând viața pe care o dusese Aldegonde, părintele Amedée bănuia că ea urma să dea peste câteva probleme pe lumea cealaltă și se temea de spovedania bătrânei. Ce orori urma să fie nevoit să audă, nu știa. Nu voia nici măcar să-și imagineze.

Agnès nu împărtășea acest mod de a privi decesul iminent al bătrânei. Pentru ea, Aldegonde nu era nimic altceva decât o bătrână care își sfârșea firul vieții. Pentru tânără, moartea nu era o trecere în lumea de dincolo, ci începutul unui nou ciclu. Își construise concepția vieții și a morții pe vreo legendă unde o formă rudimentară de metempsihoză ținea loc de religie.

De unde anume luase ea așa ceva, Amedée prefera să nu știe. Și îi venea adeseori să o mustruluiască pe fată în legătură cu ereticele sale credințe păgâne, care de altfel nu se bazau pe cine știe ce lucruri solide. Agnès se limita a-și concepe propria viziune asupra lumii pe baza unui raționament minimal care se sprijinea pe impresiile și sentimentele sale. Dar aceasta era situația: Agnès credea în migrația sufletelor.

– Bătrâna asta se va transforma într-un gândac negru de bucătărie, zise Agnès ca să-l provoace pe preot, în timp ce îl însoțea la muribundă.

– Iar tu vei ajunge în Iad, alături de ea, dacă mai continui să spui asemenea răutăți.

Amedée cunoștea tendința fetei de a se distra agasându-l astfel și avea obiceiul, atunci când se putea, să-i răspundă în același mod.

– Am să te rog să respecți cel puțin suferința celei care a ajutat-o pe mama ta să te aducă pe lume, continuă preotul. Iar dacă te aud zicând așa ceva în fața ei...

– Parcă tu crezi că ea se va lipsi de plăcerea de a spune grozăvii.

– Indiferent ce a spus, a venit timpul să-i ceară iertare Domnului. Și nu ne revine nouă, simpli muritori, să o judecăm. De-acum, este rolul Creatorului ei dinaintea căruia va

trebui să apară. Și doresc din tot sufletul să fie clement cu ea.

– Creatorul tău îmi pare a fi o bună scuză pentru ca să nu răspundem în fața celorlalți.

Bubuitul tunetului păru să-i răspundă. Amedée fu aproape amuzat când îl auzi și desfăcu brațele ca pentru a sublinia evidența răspunsului său.

– Furtuna nu mă sperie mai mult ca El, i-o întoarse ea zâmbind.

Amedée îi aruncă o privire indignată oprindu-se în fața căsuței lui Aldegonde. Primii stropi de ploaie începeau să cadă, iar el se puse la adăpost sub streașină.

– Că ai vorbe de ocară la adresa Bisericii, asta nu te scutește de un pic de respect și de milostenie, făcu el ridicând un deget mustrător. Dacă nu ești în cea mai bună dispoziție, va trebui să te rog să rămâi afară.

– Stai liniștit, am să fiu cuminte, răspunse Agnès făcând-o pe fetița virtuoasă. Vreau pur și simplu să mă asigur că nu mai este nimic de făcut pentru vindecarea acestei bătrâne cucuvele.

Amedée se gândi un pic la situație și își zise că, la urma urmei, dacă Agnès avea puterea să vindece bolnavii, nu era nici un motiv să-i interzică accesul la căpătâiul lui Aldegonde.

Aplecat asupra unei mese, Athanase clasa crochiurile scheletului cu ajutorul lui Bruno. Își petrecuseră cea mai mare parte a zilei punând la locul său bazinul gigantului – ceea ce nu fusese o treabă ușoară – și atacau delicata problemă a vertebrelor. Până atunci, lucrările înaintau încet, dar singur. Nu erau deloc nemulțumiți de treaba făcută și estimau că uriașul începea, în fine, să semene a ceva.

A ce? Bruno încă nu putea spune. Continua să rămână la fel de gânditor în privința rezultatului final. Însă era obligat să admită că scheletul căpăta formă și că la stadiul în care erau avea o oarecare similitudine cu un om de talie mare. Mai

rămânea de știut dacă reconstituirea trunchiului urma să confirme această impresie.

Athanase, desigur, era departe de a împărtăși scepticismul asistentului. Pentru el, nu era nici o îndoială că scheletul era al unui uriaș. Principala sa grijă era acum să termine această reconstituire cât mai repede. Îl cunoștea suficient pe Zénon de Mongaillac ca să știe că nu se va resemna atât de ușor. Așadar, era imperios necesar ca Athanase să-i poată prezenta legatului un uriaș acceptabil înainte ca elevul său să mai scoată vreo nouă teorie susceptibilă și să introducă vreo îndoială în mintea lui.

Se auzi o bătaie în ușă. Înainte ca Bruno să aibă timp să se ridice ca să deschidă, Zénon intră în cameră.

– Ei, ia te uită, eminenta noastră somitate din capitală! zise ironic Athanase întorcându-se spre nou-venit.

– Bună ziua, maestre. Bună ziua, Bruno...

– Dacă ai venit să-mi admiri reconstituirea scheletului, mi-e teamă că ai venit prea devreme.

Zénon era stânjenit. Simțea nevoia să vorbească serios despre problema aceasta. Tonul sarcastic al lui Athanase nu era ceea ce aștepta de la bătrân. Discuția pe care o avusese cu cele două fețe bisericești îl cam răvășise. Nu era atât de naiv încât să ignore că adeseori afirmațiile savanților intrau în conflict cu dogmele Bisericii, dar fusese întotdeauna convins că, dacă ești mai moderat în vorbe, este posibil să conciliezi cele două puncte de vedere și să ajungi la o armonizare a spiritelor. Evitând orice polemică, o argumentație riguroasă, considera el, îi putea convinge pe cei mai obtuzi dintre adversari.

Or, era limpede că se înșela.

Mergând la bătrânul său mentor, sperase, așadar, să găsească o oarecare stare de bine.

– Nu, nu pentru asta... Aveți o clipă liberă? Mi-ar fi plăcut să discutăm de toate acestea cu calm.

– Dar eu sunt cât se poate de calm...

Athanase nu știa pentru ce venise Zénon și bănuia o manevră ascunsă. Nu avea intenția să lase garda jos.

– Am să vă las, propuse Bruno, care nu avea nici un chef să se afle implicat în această discuție.

– Nu, nu, obiectă Athanase ca să nu intre în jocul lui Zénon. Poți rămâne, Bruno. Sunt sigur că poate fi instructiv.

– Athanase, este absurd ca ... diferendul nostru... să ia o asemenea amploare. Suntem oameni învățați. Trebuie să putem trece peste partea pătimașă a acestei probleme.

– Unde vrei să ajungi?

– Spun pur și simplu...

Cum să înceapă? Zénon se așeză. Moralmente, era prea obosit pentru a susține o bătălie verbală în care voia să-l atragă Athanase.

– Nu mai știu... În mintea mea domnește o mare confuzie, Athanase... Tocmai am avut o discuție destul de încordată cu Donatelli și Van Melsen și mărturisesc că sunt răvășit de ceea ce a ieșit.

– Văd, zise Athanase neîncrezător. O întâlnire secretă cu cele două fețe bisericești... Abilă manevră.

– Nu era o manevră. Credeam că am descoperit ceva ce-mi poate confirma ipoteza și voiam doar să le spun și lor.

– Să le spui fără mine.

– Nu era nici un fel de răutate în asta, te asigur...

Athanase nu mai știa ce să creadă despre fostul său elev. Se exprima cu o sinceritate ce sărea în ochi, iar asta îi amintea complicitatea care îi unea odinioară. Simți cum hotărârea lui începea să se clatine. Zénon era clar abătut, ceea ce era un lucru nou la care trebuia să fie atent. Luă, așadar, un scaun și se apropie de el.

– La ce descoperire faci aluzie?

Zénon de Mongaillac îi povesti atunci în detaliu conversația pe care o avusese cu episcopul. Fostul său profesor îl ascultă cu atenție, mângâindu-și barba cu mâna sa îmbătrânită și

încreștită, așa cum făcea întotdeauna când dădea atenție cuvintelor interlocutorilor.

– Vorbele legatului – o spun cu mâna pe inimă – mi-au zdruncinat convingerea, mărturisi Zénon după ce termină de povestit. Mă cunoașteți de prea mult timp ca să nu știți că intenția mea nu este să mă împotrivesc Bisericii, dar și mai puțin să-i atac dogmele... Chiar dacă am fost mereu convins că pot aduce lumina, adevărul, m-am gândit întotdeauna că, dacă așa ceva nu aduce nimic Bisericii, nu îi va fi deloc potrivnică...

Athanase se uită la fostul său elev. Avusese întotdeauna o minte strălucită, însă nu era în stare să judece când trebuia sau nu să expună o idee. Diplomația nu fusese niciodată punctul său forte. Raporturile umane erau un domeniu în care era stângaci și care nu se predau în nici o școală. Era o chestiune de sensibilitate și de caracter. Dacă el reușise să ajungă în vârful disciplinei pe care o preda, dacă se vedea atât de respectat de confrații săi, era înainte de toate ca urmare a faptului că se ferise să-și facă dușmani. Iar pentru asta trebuia să știi să taci în momentul în care oamenii nu erau dispuși să te asculte.

– Atunci de ce să te încăpățânezi? întrebă el.

– Poate omul să renunțe la căutarea adevărului? Ne putem preface să credem că nu avem dreptate când suntem convinși de contrariul?

– În știință, adevărul nu este o chestiune de credință, Zénon, ci de bun-simț.

– Sunt sigur că acest schelet nu este al unei ființe umane.

– Și totuși nu poate fi altceva. Peste două zile, voi fi gata să-i arăt acestui cardinal rezultatul reconstituirii mele. Și, crede-mă, concluzia acestei afaceri nu va mai produce nici o îndoială. Nici măcar pentru tine... Tu ești orb din orgoliu. Privește lucrurile în față. Că vrei să-ți întreci fostul maestru este de înțeles, dar asta să nu cumva să te facă să aperi cu orice preț niște ipoteze fără rost.

Ascultându-l, Zénon se gândea la discuțiile sale cu Nicolas Stenon. Acesta își bătea joc în mod regulat de ideea lui René Descartes conform căreia adevărul era identificat după sentimentul de evidență pe care acesta îl provoca celui care se străduia să raționeze cu metodă. Însă evidența – era evident, glumea Nicolas – nu putea servi adevărului drept fundament. Nimeni nu afirmă cu seriozitate ceva fără a fi convins că are dreptate.

– Poate că aveți dreptate, admise Zénon după o lungă tăcere.

13

La căpătâiul lui Aldegonde, Amedée se simțea descumpănit. Bătrâna abia își mai putea ține ochii deschiși. Între două gemete, mormăia câteva frânturi de fraze nedeslușite pe care preotul încerca zadarnic să le interpreteze ca fiind o spovedanie. Însă, în ciuda eforturilor sale, trebui să accepte evidența: nu înțelegea nici o boabă din ceea ce spunea ea.

Cât despre Agnès, ea stătea puțin mai deoparte. Aldegonde îi era mai puțin antipatică decât îl lăsase pe Amedée să înțeleagă. Vorbele ei fuseseră doar un mod de a-l sâcâi un pic. Adevărul era că această bătrână avea multe puncte comune cu ea. Trăia în aceeași indiferență ostilă a sătenilor.

În plus, Agnès știa că Aldegonde se lăuda câteodată că poate interpreta limbajul naturii. Această facultate era mai mult o postură fondată pe niște neverosimile credințe mistice, însă atenția pe care o arăta față de secretele lumii dovedea un interes adevărat. Dar, în afară de asta, Agnès nu-i împărtășea viziunea asupra lucrurilor. Cunoștințele ei erau în realitate mult mai modeste, dar și mai serioase. Dacă unii îi atribuiau daruri supranaturale, era din pură ignoranță. Prin limbaj al naturii, ea înțelegea doar concluziile ce se puteau desprinde logic din vreun semn concret. Nu era nici o taină acolo. Era

suficient să știi să deschizi ochii și să observi natura așa cum trebuie. Nimic mai mult.

Așadar, în ochii ei, Aldegonde nu era decât o sărmană bătrână respinsă de comunitate din cauza prostiei câtorva săteni. Nu era nimic periculos la ea. Cum nu era nici cazul ei. Trăia doar într-o lume guvernată de legi pe care doar ea era în stare să le priceapă.

Când Amedée ieși să aducă niște vreascuri ca să mai pună pe foc, Agnès rămase singură cu bătrâna. Impresia de pace care venea dinspre ea era atât de tulburătoare încât tânăra simți că îi dau lacrimile.

Când se întoarse cu gătejele, Amedée o găsi pe Agnès lângă muribundă.

– Ce mai face? o întrebă preotul.

Agnès se ridică și se îndreptă spre el.

– Nu mai e foarte tânără, șopti ea luând mănunchiul de crengi și așezându-l în vatră. Însă nimic nu arată că ar fi pe moarte.

– Dar important nu este să fie cu conștiința împăcată?

Agnès îl privi. Nu-i împărtășea resemnarea cu privire la starea de sănătate a lui Aldegonde.

– Dacă n-ai nimic împotrivă, am să mai stau cu ea un pic. Dacă nu se poate face nimic ca s-o salvăm, poate că măcar există un remediu ca să-i ușurăm durerea.

– Dragostea pentru aproapele este un bun remediu.

– Dar poate că nu destul. Mâine, am să aduc ceva cu care să-i prepar un întăritor.

– Mâine poate va fi prea târziu.

– Atunci, stau să-i țin mâna.

Amedée îi zâmbi. Prefera să o vadă generoasă și altruistă decât provocatoare și singuratică. Cine știe? Oare se schimba?

Agnès petrecu noaptea la căpătâiul lui Aldegonde. Nu era mare lucru de făcut ca să o îngrijească. Starea ei era cauzată

de vârstă, iar toată atenția pe care i-o acorda Agnès nu schimba nimic. Remediile sale nu-i puteau reda tinerețea.

Întorcându-se în seara aceea la han, Zénon era complet abătut. Athanase reușise să-i strecoare o îndoială în minte. De altfel, era ceva mai mult decât îndoială. Începea că creadă că pornise pe o cale greșită încă de la început. Și își dădea seama în ce măsură voința lui de a dovedi că scheletul aparținea unui animal se baza efectiv pe dorința de a se măsura cu fostul său maestru. Intuiția sa de la început fusese foarte sinceră, însă încăpățânarea de a continua pe această cale, în ciuda absenței dovezilor, era absurdă.

Această căutare a animalului necunoscut fusese un mod de a-i umple un gol. Deși devenise un eminent anatomist, se mulțumise întotdeauna să urmeze curentele cărora alții le dădeau naștere prin descoperirile lor. Mult timp, sperase să facă vreo observație importantă care să modifice într-un mod consecvent situația cunoștințelor din vremea sa, dar, treptat, acceptase ideea că un asemenea lucru nu se va întâmpla. Sfârșise prin a accepta că va fi pentru totdeauna un modest om ce va merge pe urmele altora. Descoperirile și invențiile erau pentru alții. Rolul său se limita doar la a le transmite altora.

Și cu ipoteza aceasta, a unui animal necunoscut, crezuse că, în sfârșit, reușise ceea ce visase în secret întreaga viață: posibilitatea de a aduce pe lume o contribuție esențială și de a-și lăsa numele în istoria științelor.

Însă acum avea conștiința că acest vis nu fusese decât o iluzie.

Trecând prin fața rulotei lui René, staționată în apropierea hanului, Zénon fu smuls din meditația sa de un țipăt:

– Blestemăție! Porcăria dracului de vas!

Savantul își aruncă un ochi sub copertină și îl zări pe amicul său scuturându-și mâna rănită.

– Hei, ce faci atâta scandal? Ai să trezești tot orașul cu urletele tale!

– M-am fript, explică șarlatanul încercând să-și lege batista în jurul mâinii.

Zénon se urcă în rulotă.

– Lasă-l pe medic, zise el distrându-se. Pansamentul acesta n-o să-ți folosească la nimic. Ia, arată-mi.

René întinse mâna.

– Teamă mi-e să nu fie cazul unei amputări, făcu Zénon.

Și cum șarlatanul părea să ia în serios gluma sa, adăugă:

– Doar dacă n-ai vrea să-ți bagi mâna într-unul din remediile tale pe bază de tutun.

René înțelese că își bătea joc de el și își trase iute mâna, arătând cu bărbia lichidul pe care îl pregătea.

– Încercam să fac băutura de care ți-a vorbit.

– Cel pe bază de boabe levantine prăjite?

– Exact. *Qahoua.*

– Și ce-a ieșit?

Șarlatanul își mișcă degetele. Păreau că funcționează bine.

– Ei bine, o să aflăm imediat. Fă-mi onoarea și gustă tu întâi, îi propuse întinzându-i recipientul încă fierbinte.

Zénon aruncă o privire la băutura de culoare închisă.

– Vrei să beau asta?

– Hai, hai, sunt sigur că ai făcut altele și mai rele.

Savantul clătină din cap. .

– Dacă nu supraviețuiesc, n-ai să capeți nici o lețcaie din moștenirea mea, să știi!

Închise ochii și, sub privirea nerăbdătoare a șarlatanului, duse lichidul la buze.

– Ei?

Zénon nu-și putu reține o strâmbătură.

– Amară, abia reuși el să articuleze.

– Amară? Sigur? Ia să văd!

René bău la rândul său o gură. Fața i se înroși.

– Infect! admise el. Cum naiba fac marinarii ăia marsiliezi ca să înghită așa ceva?

– Habar nu am, dar ceea ce este sigur e că n-ai să faci avere vânzând-o.

Schimbară o privire amuzată. Apoi, târgoveţul ridică prelata, aruncă fiertura în stradă şi preferă să schimbe subiectul.

– Dar tu? Cum ţi-a mers azi?

– Îngrozitor, oftă Zénon. Mă întreb dacă n-am luat-o pe o cale greşită încă de la început...

– Vorbeşti de schelet?

– Bineînţeles. Episcopul şi cardinalul au mers până într-acolo încât să mă acuze de erezie!

– Nu glumi cu chestii dintr-astea, făcu René devenit brusc serios. Biserica nu ştie de glumă. Îmi aduc aminte că treceam într-o zi prin oraşul Basel. Mi s-a povestit o cheştie ce se petrecuse cam cu două sute de ani mai înainte. Într-o dimineaţă, s-a descoperit un cocoş care ouase un ou. Nu mă întreba cum de e posibil. Poate că nu era un cocoş, ci o găină care semăna cu un cocoş. În fine, chestia e că sărmana orătanie a fost imediat judecată de un tribunal şi condamnată la moarte. Motivul: încălcase legile naturii, cele ce fuseseră stabilite de Domnul Nostru!

Îşi privi amicul cu gravitate înainte de a adăuga:

– Să nu-ţi treacă prin minte să faci vreun ou, Zénon...

Savantul nu răspunse. Înţelegea foarte bine ce anume voia să spună prietenul său. Dar era prea târziu ca să renunţe.

– Uită toată problema asta, insistă René. Găseşte-ţi o femeie şi schimbă-ţi viaţa. E un sfat prietenesc.

Brusc visător, Zénon se căută maşinal prin buzunare căutându-şi pipa. Mâna dădu peste cochilia descoperită în Lansec. Imediat, în minte îi apăru chipul lui Agnès.

– Am întâlnit una, mărturisi el.

– Una ce?

– O fată...

Surprins, René ridică o sprânceană.

– Şi nu-mi spuneai nimic?

– Doar am întâlnit-o câteva clipe...

– Ei hai, povestește-i totul amicului tău René.

Zénon își umplu pipa cu restul de tutun pe care îl mai avea ca să câștige timp să-și găsească vorbele potrivite.

– O femeie extraordinară...

– Femeile sunt întotdeauna extraordinare când e cazul să ne seducă.

– Frumoasă...

– Fără barbă.

– Tandră...

– Atâta timp cât au ceea ce vor.

Zénon își dădu atunci seama că glumele șarlatanului îl deranjau. Mărturisirea lui privea un sentiment sincer și cât se poate de real. Întâlnirea sa cu Agnès îl marcase într-o măsură pe care nu o bănuise.

– Tu te-ai acrit. E altfel, protestă el constatând că René îi strica plăcerea.

– Iar tu ești îndrăgostit. Bagă de seamă... Ține minte, prefer să te aud cum mă freci la cap cu scheletul...

În zori, Aldegonde păru să se simtă mai bine. Durerile se mai potoliseră și fu în stare să vorbească.

– Ești la fel de frumoasă cum era mama ta, șopti ea în timp ce Agnès încerca să o facă să înghită un pic de lapte.

Agnès fu emoționată de această confidență afectuoasă. Îndepărtă o șuviță de păr care căzuse pe fața bătrânei.

– Nu vorbiți. Încercați să vă odihniți.

– Mama ta era o femeie minunată. Cu siguranță v-ați fi înțeles foarte bine... Am ajutat-o să te aducă pe lume, știi?

Agnès zâmbi. Auzise deja de la părintele Amedée. Ca și faptul că semăna cu mama. Dar își imaginase întotdeauna că acesta era pentru preot un mod de a se arăta amabil față de ea.

Aldegonde se întoarse spre tânără.

– Dar vorbește-mi mai bine despre tine, continuă ea scrutându-i chipul. La vârsta ta, ar cam fi timpul să te gândești la un soț. Nu-ți place nimeni din Lansec?

Agnès roși puțin.

– Din Lansec, nu, admise ea după un timp.

Bătrâna schiță un zâmbet.

– Un străin, poate?

Agnès se amuză că discuția se transforma în confesiune. Amedée ar fi apreciat această răsturnare de situație!

– O să mă credeți o proastă, dar am întâlnit un bărbat...

– Frumos?

– Așa s-ar zice.

– Nu-i neapărată nevoie, dar oricum e mai bine decât dacă ar fi fost urât.

Cele două femei râseră cu poftă. Aldegonde recăpăta un strop de vitalitate împărtășind emoția fetei.

– De unde-i?

– De la Paris. E un savant.

– Să nu-mi spui că e bătrânul ăla nebun care a venit să studieze scheletul, se neliniști Aldegonde.

– Da' de unde. Deși cel de care vorbesc eu e de două ori mai în vârstă ca mine.

– Atunci nu-i nici tânărul care îl însoțea, zise Aldegonde amintindu-și de asistentul lui Athanase.

– Nici. Îl cheamă Zénon de Mongaillac și e... e amabil.

– Amabil?

– Da.

– Atâta tot?

– E deja mult.

Aldegonde se crispă brusc înainte de a cădea pe pat gemând. Agnès se repezi și o luă de mână. Respirația bătrânei căpătă un ritm mai calm.

– Teamă mi-e că Domnul este nerăbdător să mă pedepsească, zise ea între două oftaturi.

– Nu spuneți prostii. O să vă simțiți mai bine de îndată ce poțiunea mea își va face efectul. Și apoi nu aveți a vă teme de Domnul; dacă ați greșit cumva în trecut, sunt sigură că va ști să se arate indulgent.

– Singura greșeală de care mă simt vinovată este că i-am disprețuit prea mult timp pe semenii mei. Iar tu, draga mea Agnès, mi-e teamă că tu…

Aldegonde se întrerupse. Duse mâna la inimă și începu să respire și mai greu. Femeile se priviră îndelung. Chiar dacă Aldegonde nu își putuse sfârși fraza, Agnès înțelesese foarte bine ce anume se pregătea să spună.

– E mai bine să stați liniștită, făcu ea. O să beți încet asta și o să vă simțiți mai bine… Poate că mai apoi va trebui să dormiți un pic.

14

La puțin timp după aceea, în ciuda unei dureri groaznice de cap – aparent tutunul și *qahoua* nu făceau casă bună –, Zénon merse pe dealurile de lângă Lansec. Ce anume venise să facă nu-i era prea limpede. Voia să se convingă că se afla acolo ca să verifice încă o dată cursul râului, dar știa de fapt adevărul, nu se putea înșela pe sine. Impulsul răspundea în realitate nevoii de a o revedea pe Agnès.

A admite că se îndrăgostise ar fi fost un prag pe care încă nu era gata să-l treacă. Acest sentiment era de altfel pentru el ceva la fel de necunoscut ca și animalul înalt de douăzeci de picioare. Totuși, în adâncul său se găsea o ciudată zvârcolire a sufletului, o ușoară fremătare a întregii ființe pe care un altul mai puțin orb la emoțiile sale ar fi identificat-o de îndată. Problema era că el considerase întotdeauna dragostea ca pe o slăbiciune care o face pe victimă sclavul celuilalt. În cel mai bun caz era un afect asupra căruia mintea și mai ales voința trebuiau să aibă o priză. Ideea unei pasiuni puternice imposibil de stăpânit era absolut străină concepției sale despre lucruri.

Rătăci un oarecare timp în apropierea drumului, dar, din păcate, Agnès nu era pe acolo. Dezamăgit, se așeză pe o piatră și privi în jur. Soarele era sus pe cer stropind tufărișul cu

lumină. În curând, avea să fie foarte cald. Zénon trase aer adânc în piept. Mireasma ierburilor sălbatice îi pătrunsese până în suflet. Se aplecă să culeagă cimbrișor și îl duse la nas. Pentru prima dată planta încetă să mai fie acel obiect de studiu pe care el îl numea *Thymus Serpyllum* ca să devină doar un fir de iarbă cu parfum aparte.

După ce petrecu clipe îndelungate în această stare de beatitudine, se hotărî să tragă folos din prezența sa pe aceste coline mergând să verifice dacă nu cumva râul care curgea în apropiere își avea izvorul într-un loc care ar fi putut explica prezența acelei cochilii în sat. Îi venise ideea că, în fond, de-a lungul timpului cursul de apă ar fi putut avea o altă albie. Nu era imposibil ca, în urma unor căderi de pietre, să fi fost deviat pe un alt versant al colinei și că, poate, cândva să fi trecut prin apropierea satului.

Se ridică așadar în picioare și își reluă drumul urmând direcția pe care i-o arătase Agnès în ajun. După ce ocoli niște stânci, ajunse în sfârșit la albia pârâului. Așa cum i se spusese, era sec. Însă niște semne clare arătau că pe acolo cursese apă. Ca să dea de izvor, era suficient să urce panta ținându-se de aceste urme.

Nu era greu; terenul nu era prea accidentat, iar panta urca domol. De-o parte și de alta a albiei pârâului, arbuștii tot mai numeroși arătau că solul, pe măsură ce urca, devenea mai umed. Zénon înțelese că nu era departe de izvor.

Brusc, în timp ce escalada o stâncă mai înaltă decât celelalte, Zénon auzi un zgomot în amonte. Brusc, își aduse aminte de lupul care bântuia prin împrejurimi. Neliniștit, se urcă până în vârf și aruncă o privire de cealaltă parte.

Mai jos, Agnès tocmai făcea baie în izvor.

Cu gura căscată, Zénon contemplă scena. I se părea că nu văzuse niciodată ceva asemănător și atât de frumos. Numeroasele sale aventuri și disecții îi permiseseră să cunoască în detaliu secretele anatomiei feminine. Și totuși trupul pe care îl

avea în fața ochilor era mai tulburător decât toate cele pe care avusese ocazia să le vadă mai înainte. Formele ușor rotunjite ale pieptului și coapselor, pulpele lungi cu proporții perfecte, curbele taliei, totul i se părea de o perfecțiune divină. Bănui că atracția nu se datora doar acestei mișcări sufletești sau trupești – lucrul nu era prea limpede – pe care prietenii săi filosofi ar fi numit-o dorință. Știa foarte bine ce este dorința. Aici însă altfel stătea treaba. Dacă vederea acestui trup gol îi excita simțurile, o făcea cu o intensitate neobișnuită. Dorința fizică nu era totul; mai era ceva ce ținea de emoție.

Conștient că nu-i frumos ce face, închise ochii. O bruscă tresărire de moralitate. Lăudabilă, dar sortită eșecului. Zgomotul pe care îl făcea Agnès în apă trezea în el viziuni minunate. Puțin obișnuit să reziste dorinței, cedă, așa că se aplecă să dea deoparte frunzișul care îi împiedica vederea.

Un pic cam mult.

În cădere, se lovi cu capul de stâncă. Își pierdu cunoștința.

Athanase era foarte satisfăcut de reconstituirea sa. La lumina ambrată a torțelor, uriașul său se înălța maiestuos în subsolul universității. O muncă admirabilă. Dificilă, desigur, mai ales spre sfârșit, când a trebuit să pună oasele la peste douăzeci de picioare de la podea, dar în sfârșit recompensat.

După discuția cu Zénon de Mongaillac, înțelesese că fostul său elev și adversar sfârșise prin a șterge totul cu buretele. Se simțise atât de liber și de ușurat încât hotărâse să grăbească și mai mult reconstituirea. Își petrecu ziua ca să termine fixarea bazinului uriașului și o parte din coloana vertebrală. Când veni seara, era încă departe de ceea ce își propusese. Ca atare, se hotărâse să-și petreacă aici și noaptea. Bruno îl ajutase cât putuse, dar plecase acasă când ajunseseră la torace, lăsându-l pe maestru să termine singur treaba. Așa că Athanase munci din greu ca să termine reconstituirea înainte de răsăritul

soarelui. Voia să fie sigur că putea să-l arate încă de a doua zi dimineața.

Bătrânul învățat știa că nu prea făcuse treabă bună la sfârșit și că brațele erau fixate provizoriu, însă important era ca uriașul să aibă o formă definitivă convingătoare. Nu soliditatea ansamblului era primordială. Va fi timp pentru consolidare mai târziu, adăugând pe ici, pe colo câteva bucăți de lemn.

Așa după cum începuse să bănuiască, scheletul era mai înalt decât estimase la început. Avea fix douăzeci și două de picioare. Începea exact sub bolta încăperii. Craniul enorm era fixat direct de scripetul aflat în vârful arcadei. Această talie impresionantă făcea din uriașul lui unul din cei mai mari descoperiți vreodată. Și, mai ales, era întreg. Asta îl satisfăcea pe Athanase în cel mai înalt grad, desigur, și totuși îi venea greu să creadă că nu era o halucinație.

Cine era? Când a trăit? Cum se hrănea? Ce religie avea? Tot atâtea întrebări la care era prea devreme să răspundă. Dar nu se îndoia că va putea da în curând un răspuns. Poate că era chiar acea sfântă Marta pe care o cerea în gura mare părintele Amedée.

Oricum, sosise timpul să-l anunțe pe legat că poate veni să admire cât mai degrabă uriașul.

Cât timp stătu amețit, Zénon avu parte de un coșmar îngrozitor. Viziuni ale unor balauri înspăimântători și ale unor monștri îngrozitori se suprapuneau în mintea lui rătăcită, dând naștere unor stranii arabescuri verzulii. Volutele cu forme inumane se ridicau în înalturi obscure încărcate de nori negri întunecoși pe care creaturile încercau să-i străpungă mușcând și împrăștiindu-i cu ghearele. Se văzu atunci pe sine scăpând de o astfel de mușcătură, înotând contra curentului în cerul acela tulbure, îngreunat de niște veșminte udate de o ploaie invizibilă, și ajungând la unul dintre luminișurile deschise în tenebre de unul dintre monștri.

Când își reveni, transpirase tot, încă nerefăcut. Nu înțelegea unde se află, iar ochii nu reușeau să se adapteze la penumbra în care se afla. Când, în sfârșit, începuse a se obișnui cu lipsa luminii, să iasă din acest coșmar ca un animal înnămolit, își dădu seama că se afla într-o peșteră largă, luminată de niște torțe.

Când o mână necunoscută îi trecu ușor peste tâmplă, întoarse puțin capul și o văzu pe Agnès aplecată deasupra lui.

– Nu spuneți nimic, îi șopti ea la ureche continuând să-i îngrijească rana.

Zénon încercă să se ridice, fără folos.

– Doamne, ce coșmar îngrozitor...

– V-ați rănit la cap.

Închise din nou ochii lăsând degetele tinerei femei să-i potolească durerea. Îl cuprinse o stranie stare de bine. Se lăsă în voia sorții, abandonându-se delicatelor atingeri care ușor-ușor, după cum își dădu el seama, deveneau niște mângâieri.

– Nu vă îngrijorați, mai murmură ea, sunteți la mine...

Zénon deschise un ochi ca să privească din nou grota.

– Locuiești aici?

– Departe de oameni și de răutatea lor.

Zénon o privi. În lumina blândă a torțelor, chipul ei era și mai frumos. O umbră îi mângâia obrazul, trecând ușor peste marginea buzelor ca să alunece sub bărbie și să dispară estompându-se de-a lungul gâtului. Vedea clar reflexul flăcărilor pe marginea cărnoasă a buzei superioare.

Cu o mișcare lină, imperceptibil, ea se aplecă. Zénon simți cum se pierde. Parfumul pielii îl ameți. Așa cum un val ce se retrage lasă uneori să apară pe nisip o minunată cochilie, întunericul făcu loc luminii pentru a-i descoperi ochii. Ea îl privea cu o blândețe nemărginită.

– În afară de părintele Amedée, sunteți primul bărbat care pătrunde aici, zise ea uitând voit intruziunea lui Gilbert.

– De ce nu trăiești în sat? întrebă Zénon ca să zică ceva.

– V-am spus. Răutatea lor mă sperie.

– Cu... sălbăticiunea care bântuie, ai avea şi mai multe motive să-ţi fie frică aici.

– Sălbăticiunea asta, aşa cum ziceţi, nu-i altceva decât un lup.

– Dar oamenii din sat cred ceea ce vor să creadă. Ei văd lumea cu ochii fricii şi ai urii.

Zénon reuşi să se ridice într-un cot.

– Oricum, ei vă cred o vrăjitoare.

– Ştiu. Dar dumneavoastră?

– Eu nu.

Timp de câteva secunde ce părură o veşnicie, nu schimbară nici un cuvânt. Zénon îşi dădu seama că ea îi mângâia capul cu tandreţe. Situaţia îl stânjenea. Se ridică.

– Cred că am o umflătură zdravănă!

– Aţi căzut serios.

Îşi aminti, în fine, motivul căderii şi brusc se simţi cumplit de jenat.

– Tre... Trebuie să plec.

– Nu sunteţi în stare.

– Am... Am nişte treburi de rezolvat...

– Scheletul acesta nu vă lasă în pace.

– Dimpotrivă. A devenit raţiunea mea de a fi. De ce ai vorbit atunci când ne-am despărţit ultima dată de... suflarea balaurului?

Agnès se ridică şi ea.

– Atunci când se manifestă printre oameni, Diavolul ia diferite forme... grifon, ţap, broască sau... balaur. Toţi copiii ştiu...

– Dar balaurii nu există.

– Şi totuşi răsuflarea lor ca de pucioasă e cât se poate de reală.

Schimbară un zâmbet. Agnès îl însoţi până la ieşirea din grotă. Afară, după cum arăta soarele, era dimineaţă.

– Dar... cât timp am dormit? se nelinişti Zénon punând mâna la ochi ca să se ferească de soare.

– Aproape o zi întreagă.

Athanase trebuia să-și prezinte reconstituirea uriașului. Zénon își amintea. Trebuia neapărat să o vadă, dar, dacă nu voia să întârzie, era nevoie să se grăbească.

– Trebuie să plec numaidecât.

– Tu treci pe lângă viață.

Tutuirea avu pentru el efectul unui pumnal pătrunzându-i delicat în inimă. După ce îi aruncă o ultimă privire, Zénon îi atinse tandru obrazul și o luă de mână.

– Am să revin.

Și, înainte de a se depărta, îi puse ceva în palmă.

Agnès rămase acolo, tulburată de gestul savantului. În pumn, simțea forma răsucită a unei cochilii mici.

Când Zénon de Mongaillac își făcu în sfârșit apariția în subsolul Colegiului Regal, cardinalul Donatelli, episcopul Van Melsen, magistrul Henri de Coursanges, Bruno și Athanase Lavorel stăteau în picioare în fața unei perdele imense ce masca jumătate din încăpere.

– Doar pe dumneavoastră vă mai așteptam, zise legatul văzându-l sosind cu sufletul la gură.

După ce ajunsese la concluzia că nu putea exista nici o creatură satanică, Donatelli aștepta cu nerăbdare să vadă uriașul. Fiindcă îndoiala, de acum infimă, dar încă reală care îi mai stăruia în minte din cauza stelei, urma, în sfârșit, să fie risipită.

– Și credeți-mă că am fi preferat ca această așteptare să fi fost mai scurtă, sublinie magistratul pe un ton de reproș. Suntem cu toții nerăbdători să vedem acest faimos uriaș.

Zénon se scuză înclinându-se respectuos și veni alături de ei, în fața cortinei. Constatând că toată lumea era prezentă și atentă la ceea ce avea să urmeze, Athanase merse să apuce un colț al pânzei.

– Domnilor, începu el cu mândrie, trebuie să vă avertizez: ceea ce veți vedea este surprinzător.

Cu o mișcare, cortina se desfăcu, descoperind enormul schelet.

Observatorii fură mai întâi uluiți. În fața lor se înălța silueta unui monstru înspăimântător. Două picioare masive susțineau un bazin diform din care pornea o șiră a spinării cel puțin răsucită. Dacă toracele părea oarecum în conformitate cu ideea pe care putuseră să și-o facă, brațele erau disproporționate. Dar mai ales craniul colosal ce trona în vârf avea un profil absolut hidos. Maxilarele sale proeminente prezentau o dentiție care îți dădea fiori, amplasarea nasului era, ca să zicem așa, total absentă, iar orificiile oculare, două orbite goale, îi dădeau creaturii o privire de o înspăimântătoare neomenie.

Înfățișarea lui generală te făcea să te gândești la o ființă umană de talie foarte mare, însă acest uriaș avea o morfologie îngrozitoare.

– Ei? întrebă Athanase pe cât de agitat pe atât de nerăbdător să audă părerea martorilor. Ce ziceți? Impresionant, nu?

– D... da, bolborosi Donatelli.

– Cel mai mare *Homo Gigas* ce s-a reconstituit vreodată! Douăzeci și două de picioare înălțime!

Zénon schimbă o scurtă privire cu magistratul. Van Melsen tăcea, așteptând verdictul cardinalului, iar acesta degeaba se străduise; nu putea împărtăși euforia bătrânului savant. Se apropie precaut de schelet.

– E... e imposibil.

– Ce anume? se neliniști Athanase întorcându-se spre uriaș fără să înțeleagă.

– Nu, nu. Sunt dezolat... Acest... această creatură monstruoasă nu poate fi un sfânt.

Savantul se albi.

– Dar... Cum? Dar e un uriaș, nu?

– Nu știu...

Athanase se întoarse spre Zénon în căutarea unui sprijin.

– Zénon! Spune-i!

Rămas însă puțin mai deoparte, Zénon tocmai descoperise sub o prelată vreo cincisprezece vertebre uitate cu bună știință.

– Și astea? Nu cumva ar fi coada uriașului dumneavoastră?

Athanase se uita pe rând ba la Zénon, ba la ceilalți, pierdut.

– Sunt dezolat, făcu Donatelli.

– Dar...

Bătrânul se întoarse spre asistentul său într-o manevră disperată.

– Bruno! De ce nu mi-ai spus că au mai rămas vertebre?

– Eu? sări înțepat tânărul.

– Bineînțeles! Uriașul meu nu-i întreg!

Bruno era sufocat de josnicia acuzației. De altfel, nimeni nu se înșela. Erau doar jenați.

Donatelli, Van Melsen și Henri de Coursanges preferară să iasă în tăcere, în timp ce Athanase continua să-l certe pe asistent.

După plecarea lor, Zénon continua să stea cu ochii plecați. Nu-i plăcea să-l vadă pe fostul său maestru într-o astfel de situație. Și totuși nu putuse evita să arate vertebrele puse deoparte. Furios, Athanase se apropie de el privindu-l țintă drept în ochi.

– Tu... tu m-ai trădat. Niciodată nu am fost atât de umilit!

– Îmi pare rău. Dar ce altceva puteam face?

– Să susții părerea celui care te-a învățat!

– Dumneavoastră m-ați învățat să nu mă supun decât unui singur stăpân: adevărul.

– Nu striga „victorie" atât de repede, Zénon. Nu am nevoie de Biserică pentru ca să am dreptate. Confrații mei vor ști să recunoască un uriaș când li-l voi arăta! Cât despre imbecilul ăsta de cardinal... Vrea un sfânt? Va avea un sfânt! Fac trei modificări la blestematul ăsta de schelet și va fi leit Iisus Hristos în persoană! Dar tu, tu să stai deoparte!

Ce putea răspunde Zénon? Îi aruncă o privire de simpatie lui Bruno și ieși.

15

În aceeași după-amiază, Amedée se străduia să bage un fir de ață în urechea unui ac ca să-și mai dreagă dulama cam prăpădită, când cineva îi bătu la ușă. Știa că cererea sa de autentificare a scheletului urma să treacă o etapă decisivă și aștepta cu nerăbdare ca un trimis al episcopiei să vină să-l informeze despre felul cum decurg lucrurile. Își trase așadar haina și merse să deschidă.

Cardinalul Donatelli stătea în pragul ușii.

– Eminență? Nu mă așteptam la... E o mare onoare...

– Voiam să-ți vorbesc, spuse simplu legatul strecurându-se în prezbiteriu.

Bunul preot îl primi cu excesul său de devoțiune obișnuit, încât Donatelli avu un pic sentimentul că îl lua drept Sanctitatea Sa în persoană. Îi propuse chiar să ia masa împreună – ofertă pe care legatul o acceptă imediat – și îl servi cu acel delicios vin din regiune pe care începea să-l aprecieze.

Dacă Donatelli venea să-l vadă pe părintele Amedée, o făcea pentru a vorbi, în fine, cu o persoană integră. Cardinalul avea intenția să-i povestească totul, însă, ascultându-l cum îi explică motivele pentru care ținea atât de mult să aibă acele relicve, înțelese în fine ce încercase să-i spună acel Van Melsen,

oricât de antipatic era: nu e bine să spui toate adevărurile. Dictonul era poate oarecum simplist, dar nu absurd. Își dădea seama că a evoca în fața lui Amedée povestea creaturii dispărute însemna o greșeală. Și totuși nici nu se putea să se rezume la a-i înșira baliverne.

– Reconstituirea lui Athanase Lavorel nu a fost prea convingătoare, îi explică el, după ce terminară gustarea.

Amedée se mulțumi să dea din cap. Ghicise, după atitudinea interlocutorului său, că nu trebuia să se aștepte la vești bune.

– Singurul lucru de care suntem siguri în privința scheletului este că nu-i vorba de sfânta Marta. Relicvele ei sunt la Tarascon.

Preotul îl privi o clipă, apoi lăsă capul în jos.

– Așa mi se părea și mie...

„Parșivul", gândi legatul uitându-se la el. Bănuia de la început!

– Am preferat să nu spun nimic, mărturisi Amedée. Enoriașii mei aveau prea mare nevoie să creadă așa ceva.

– Problema este că Van Melsen a făcut cercetări ca să-i găsească un înlocuitor, însă...

– ...însă nici un alt personaj important nu a trăit pe-aici. Știu și asta...

Tăcu un moment înainte să adauge:

– Lansecul este un sătuc pierdut printre dealuri. Ce sfânt s-ar fi putut interesa de el?

Donatelli nu răspunse. Se gândea la reconstituirea lui Athanase. Oare va putea să-l modifice în așa fel încât să semene mai mult cu un uriaș? Altfel, va fi nevoit să privească stela cu alți ochi... Nu, e clar, nu putea fi. Trebuia neapărat găsit un sfânt care să se potrivească...

După plecarea cardinalului, Amedée trecu din nou să-și repare veșmântul, gândindu-se că toate speranțele sale de a-și vedea în curând relicvele identificate erau de-acum tot mai

reduse. Alte bătăi în ușă îl întrerupseră din nou. Lăsă acul cu ața și se ridică nemulțumit ca să deschidă.

– Agnès! Ce faci în sat la ora asta?

Tânăra avea obiceiul să vină în Lansec dimineața devreme ori seara târziu ca să evite întâlnirea cu sătenii. Dar, de când lupul bântuia prin împrejurimi, rareori îl vizita după apusul soarelui. Amedée o pofti să intre.

– Stai jos... Dar ești nebună să stai pe-afară în plină noapte cu lupul ăsta care ne dă târcoale!

– Lupul n-o să-mi facă nimic. E destul să-i cunoști obiceiurile.

– Totuși, l-a omorât pe bietul Octave.

– Știu... Am să te ajut să-l prinzi. Am pus deja o capcană. Va fi prins în câteva zile.

Amedée o privi surprins.

– Interesul pentru viața aproapelui nu prea îți stă în fire...

Cum Agnès continua să stea cu fruntea plecată, preotul ghici că era preocupată de ceva. Se așeză lângă ea încercând să-și dea seama unde își rătăcise acul.

– Ce-i cu tine? întrebă el.

Agnès rămase un timp tăcută, apoi zise:

– În seara asta, pentru prima dată în viața mea, m-am simțit singură... Nu mă întreba de ce, nu știu nici eu...

– Apoi, dacă-i vorba de un miracol, acesta chiar este, făcu Amedée luând loc.

– L-am întâlnit pe acel savant... Știi, Zénon?

– Auuu! sări preotul scoțând acul care i se înfipsese în fund. Zénon de Mongaillac? A, iată de unde vine miracolul!

– Nimeni nu mi-a vorbit înainte ca el... În afară de tine, desigur... Nu-i ca ăilalți. Când eram cu el în peșteră, s-a uitat la mine într-un fel...

– În peșteră? se indignă glumeț Amedée ridicând o sprânceană.

– Liniștește-te. A căzut rău de tot și eu doar l-am îngrijit un pic... Dar poți să mă crezi, în ochi avea doar amabilitate. Nici o urmă de răutate.

Amedée, deși făcând-o pe uimitul, era emoționat de această bruscă transformare. Agnès a lui era, în fine, pe cale să devină tânăra pe care o visa.

– Odată și odată, Domnul vine lângă fiecare dintre noi. Azi, ți-a făcut un dar prețios.

– Pot să rămân aici peste noapte?

Părintele Amedée îi răspunse cu un zâmbet.

Bruno era tulburat. Felul în care Athanase Lavorel îl acuzase că a ascuns vertebrele îl scârbea. Se simțea trădat de cel căruia îi dedicase tot timpul său.

Dar un lucru era și mai grav: acum simțea o adevărată îndoială privind natura scheletului. Nu i se zdruncinase numai încrederea în mentorul său, ci și încrederea în ideile acestuia. Fiindcă reacția tuturor martorilor confirmase bănuiala ce i se strecurase în minte. Scheletul acesta nu era al unui uriaș.

– Prelații aceștia sunt niște proști! bombănea mânios Athanase pentru sine contemplându-și extraordinara creatură. De parcă un individ de talia aceasta nu putea fi decât conform canoanelor estetice! Bineînțeles că este urzită în mod ciudat făptura aceasta. Dar cine nu ar fi, având o asemenea înălțime?

– Dar... vertebrele alea? riscă Bruno, cu ochii mereu plecați.

– Ce diferență ar face cinci vertebre în plus sau în minus? Le-am lăsat deoparte pentru ca uriașul meu să poată încăpea sub boltă! Dacă ar fi măsurat câteva picioare în plus, ar fi trebuit să stea curbat. Iar acești eminenți specialiști nu ar fi ratat ocazia să spună că era infirm sau cocoșat!

– Nu sunt doar cinci vertebre în plus, ci mai mult de o duzină.

Athanase se întoarse în fine spre asistentul său. Era limpede că explicațiile sale nu reușeau să-l convingă.

– Cinci, zece, cincisprezece, ce anume vrei să spui?

Bruno era jenat de faptul că trebuia să i se împotrivească maestrului. Dar afrontul pe care i-l făcuse Athanase îi înlătura și ultimele rețineri.

– Eu cred că le-ați lăsat deoparte fiindcă nu sunt compatibile cu scheletul unui uriaș.

– A! Domnul nici măcar nu și-a terminat studiile, dar domnul se crede în stare să-și contrazică maestrul.

– Nu... nu asta am vrut să zic...

– Nu, bineînțeles... Dar te gândești că, la urma urmei, acest Zénon de Mongaillac, atât de dotat, are probabil dreptate. Că bătrânul doctor Lavorel e probabil senil și că nu-și mai dă seama ce face sau ce spune... Ascultă-mă bine. De vreo jumătate de secol, pretinse genii ca Zénon încearcă zadarnic să nu-mi dea dreptate. Iar dacă eu îți spun că acest schelet este al unui uriaș, atunci este al unui uriaș!

Bruno lăsă din nou ochii în jos. Nu era în măsură să înfrunte mânia maestrului. Și, cu toate astea, încă nu era convins. Athanase se calmă. Înțelese că asistentul său fusese rănit de acuzația pe care i-o adusese și ghici că de aici îi proveneau îndoielile. Schimbă tonul.

– Cât despre cele ce-am spus adineauri în prezența celorlalți... îmi cer scuze. M-am enervat. Înțelegi, să-i auzi spunându-mi că nu este un uriaș, ei care nu ar putea face diferența între un femur și o tibie... Nu mai puteam de ciudă. Crede-mă, cele câteva vertebre nu schimbă cu nimic situația. Dacă am dat vina pe tine, este ca să evit să le dau vreo explicație... Și îți dai seama cât se poate de bine că nu ar fi înțeles nimic.

Athanase îl bătu ușor, cu afecțiune, pe spate. Era convins că lucrul de care avea nevoie era pur și simplu o explicație. Și

că aceasta îi va împăca, va face să se reînnoade legătura de complicitate și de încredere reciprocă.

– Bine. Acum că ne-am lămurit, trebuie să pornim la treabă. Cardinalul acesta vrea un sfânt care să semene cu o statuie a lui Michelangelo! Două sau trei modificări, și va fi mai frumos decât David!

Și se întoarse spre Bruno ca să adauge cu un zâmbet complice:

– Chiar dacă va avea probabil un gât prea lung.

Așezați la masa lor obișnuită, Zénon de Mongaillac și René Grouchot dădeau gata ulcica de vin. Degeaba se străduise târgovețul să pară vesel, disperarea lui era cât se poate de clară. Își petrecuse întreaga zi făcând dozări diferite de *qahoua* fără a ajunge la un rezultat satisfăcător.

– Nu mai înțeleg nimic, se lamenta el. Oricum fac, obțin tot un amestec de nebăut!

– Poate că ți s-au vândut boabe de proastă calitate? Poate că sunt prea tare ori prea puțin prăjite? Sunt prea multe variabile în experiențele tale. E ca și la schelet. Un os în plus sau în minus, un altul așezat unde nu trebuie, și Athanase dă peste o creatură diformă!

– Încerci cumva să-mi spui că băutura mea este oribilă?

– În orice caz, nu e prea bună. Chiar tu ai spus-o.

– E doar o chestiune de timp. Tot încercând, cu siguranță am să dau peste ceva. Află că sunt un pic mai încăpățânat decât măgarul meu!

– Asta-i ce avem noi în comun.

Zénon își revenise din încercarea prin care trecuse. Prezentarea uriașului fusese un asemenea fiasco încât se considera din nou intrat în cursă. Reconstituirea nu permisese nici pe departe identificarea definitivă a scheletului. Dar, dacă era sigur că Donatelli este acum mai puțin convins de ipoteza

uriașului, nimic nu dovedea că e mai deschis față de aceea a animalului necunoscut.

Important pentru Zénon era că, în fine, se convinsese că avea dreptate. Când văzuse reconstituirea lui Athanase, înțelesese imediat că propria ipoteză se dovedea a fi bună. Îndoielile i se mai risipiseră. Acum, nu-i mai rămânea decât să-și reia cercetările și să găsească dovada.

Meditase mult la treaba aceasta. De un lucru era sigur: scheletul era al unui animal ce trăise înainte de Potop. Lucrul acesta îl putea demonstra. În schimb, se punea problema să renunțe la ipoteza apartenenței la o specie dispărută. Era prea potrivnică dogmelor Bisericii și nu se simțea în măsură să o atace. Dar, dacă nu se punea o asemenea problemă, era totuși obligat să admită că specia în chestiune era totuși necunoscută. Ceea ce nu ușura cu nimic identificarea.

Dacă Athanase nu i-ar fi fost atât de ostil, poate că ar fi putut găsi vreun indiciu studiind de aproape osemintele. Însă fostul său îndrumător îi interzisese categoric să se apropie de ele și nu vedea cum ar putea să-l facă să-și schimbe părerea.

– Sunt tot în același impas, se jelui el. Fără acces la schelet, nu pot face absolut nimic.

– Poate că asta are să vă ajute, se auzi atunci o voce familiară.

Pe masă aterizează un dosar enorm. Zénon și René tresăriră și ridicară capul. Lângă ei se afla Bruno.

– M-am gândit că, în lipsa scheletului, desenele v-ar putea fi de folos.

Zénon se uită la dosar. Era doldora de foi pline cu desene.

– Crochiurile? Bruno, Dumnezeu te-a trimis!

– Dumnezeu n-are nici un amestec.

Asistentul lui Athanase se așeză lângă ei și deschise dosarul.

– Athanase este la curent? întrebă neliniștit Zénon.

– Mai bine nu!

– Atunci?

Vă rog să nu-mi puneți întrebări. Nu știu care dintre dumneavoastră are dreptate. Dar, dacă dumneavoastră nu vă puteți apăra ipoteza, eu n-am să știu niciodată.

– Iată vorbe de om învățat! conchise Zénon bătându-l prietenește pe spate.

– Am avut un bun maestru...

Schimbară un zâmbet, apoi Zénon se repezi asupra desenelor pe care începu să le întindă pe masă sub privirea intrigată a lui René.

– Nu-i chiar mare, fiara, remarcă târgovețul. Credeam că are vreo douăzeci de picioare.

– Douăzeci și două, dacă ne luăm după reconstituirea lui Athanase, îl corectă Zénon.

– Aceste crochiuri au fost, evident, făcute la o scară redusă, se crezu Bruno obligat să precizeze.

Zénon nu mai era atent la ei. Era concentrat asupra desenelor pe care le tria și clasa cu minuțiozitate. Ceilalți doi îl observau în liniște.

– Măcar dacă animalul ăsta ar semăna cu un altul ce ne-ar putea servi ca model... Însă asistentul meu de la Paris l-a comparat cu toate animalele de talie mare ca balena, elefantul, rinocerul, ursul... Nu-i nici o asemănare... Totuși, unele părți ale scheletului îmi aduc aminte de ceva, sunt sigur... Uite, bazinul, spre exemplu.

Îi arătă lui Bruno desenul respectiv.

– Pelvisul acesta... L-am mai văzut undeva... Dar unde?

– Dacă îmi pot permite, zise tânărul, mă duce cu gândul la al unei păsări.

Zénon privi din nou desenul.

– Păi da, ai dreptate...

– Numai că mi-e greu să văd o pasăre de mărimea aceasta și nici una, din câte știu, nu are dinți.

– Un pui de douăzeci și două de picioare cu dinți? râse René. Și cum ziceai că este *qahoua* mea?

Cei doi savanți zâmbiră. Ipoteza era, într-adevăr, ridicolă.

– Mai e și maxilarul ăsta, adăugă Zénon. Sunt sigur că am mai văzut ceva asemănător...

Dădu din cap, resemnat. Îi era clar că, de fiecare dată când avea sentimentul că dă de capăt, soluția dispărea.

Mai târziu în noapte, reîntors în penumbra camerei sale, Zénon încercă să studieze crochiurile la lumina unui opaiț. Dar degeaba întoarse desenele în toate felurile, revenea mereu la maxilar. Era sigur că mai văzuse la un animal o dentiție asemănătoare. Dar unde? Obosit, se întinse pe pat.

Scheletul acesta era o enigmă care sfida înțelegerea. Un bazin și un pelvis de pasăre, dinți care ar fi sfârtecat și un bou, totul măsurând nu mai puțin de douăzeci de picioare. Un astfel de monstru nu putea exista. Și totuși oasele acestea nu erau câtuși de puțin o iluzie a simțurilor. Desigur, mai rămânea posibilitatea să fie rămășițele mai multor animale. Dar aceasta presupunea atâtea coincidențe încât era destul de improbabil. Dacă ar fi fost spre exemplu trei femururi sau două bazine, chestiunea ar fi fost repede rezolvată. Or, așa după cum remarcase Athanase, erau doar elemente pentru reconstituirea unui singur schelet.

Dar care?

Întins pe spate, nu reușea să adoarmă și lăsă privirea să-i rătăcească pe plafonul cămăruței sale. O clipă, chipul lui Agnès veni să se imprime ca prin farmec pe ipsosul crăpat. Iar Zénon își aminti pulpele frumos rotunjite pe care le văzuse la izvor, revăzu sânii lucind în soarele amiezii, coapsele care chemau o atingere a mâinii cu aceeași insistență cu care misteriosul schelet cerea o explicație. Agnès era frumoasă și atrăgătoare. Trebuia neapărat să o vadă. Agnès... Prenumele suna ca o promisiune de voluptăți și de tandrețe împărtășită. A doua zi, se va întoarce pe dealuri.

Privind o umbră ce tremura pe plafon, Zénon recunoscu forma delicioasă a gurii lui Agnès. Îl cuprinse o poftă irezistibilă de a o săruta. O gură cu buze moi și cărnoase, proaspete ca roua zorilor, o gură care se deplasa... Se deplasa? Zénon căscă ochii. Gura sau mai degrabă umbra se deplasa efectiv pe tavan. Forma, nu mai groasă de un deget, avea mișcări bruște. Zénon o urmări mașinal cu privirea.

Era o șopârlă. O șopârlă obișnuită cum sunt atâtea în regiunea Languedoc. O șopârlă micuță verde și inofensivă, cu coada lungă acoperită cu solzi, cu labe scurte și iuți, cu capul ascuțit al cărei maxilar...

Zénon încremeni.

Maxilarul.

După câteva clipe de stupoare, se ridică în grabă ca să înhațe foaia pe care era desenat craniul scheletului. Cu mâna ezitând, deschise mai apoi unul dintre voluminoasele lucrări de anatomie ale lui Konrad Gesner, apropie lumânarea și dădu nervos paginile. Pe una din ele se vedea desenul unei șopârle. Pe cea opusă, maxilarul.

Zénon compară cele două ilustrații. Tremura.

– Nu... nu e cu putință, bâlbâi el înmărmurit.

PARTEA A TREIA

EXPIATIO

1

Vatican, 1655

În Capela Sixtină, primele luciri ale zorilor îndulceau culorile frescelor cu un văl albăstrui. Silvio Rampallo, cu ochii mari deschiși, încerca să articuleze ceva fără a putea scoate vreun sunet.

– Da, o șopârlă, sublinie cardinalul Donatelli ca să bată și mai adânc cuiul. M-ai înțeles bine.

Silvio Rampallo ieși din amorțeală. Clătină capul ca să se asigure că este cu adevărat treaz și că ceea ce tocmai auzise nu fusese rodul imaginației sale.

– Dar... e... e imposibil, reuși el să bâiguie. O șopârlă, este... este ceva *piccolo!* Ceva mic! Chiar minuscul!

– *Piccolo,* da. Dar nu aceea, Silvio. Oasele erau mult mai mari decât tot ce ți-ai putea tu imagina. Numai maxilarul era tot atât de mare cât scaunul pe care stai tu. Iar dinții, lungi ca degetele de la mână.

Silvio rămase nemișcat câteva secunde. Acum, că putea vizualiza creatura, talia ei i se părea încă și mai ieșită din comun. De parcă acest schelet nu fusese până atunci decât o abstracție. Ridică mâna stângă ca să o examineze și plecă

privirea ca să evaluezc dimensiunile scaunului. Așa ceva sfida înțelegerea.

– *Santa Madona*... murmură el.

Donatelli contempla fața uimită a confesorului său. Faptul că reușise să-l intereseze într-o asemenea măsură îi producea o reală satisfacție.

– Da, Silvio, descoperirea pe care tocmai o făcuse Zénon de Mongaillac îl uluia la fel ca pe tine...

Camerlingul clătină din cap. Umberto se înșelase asupra carierei sale, gândi el. Poet, iată care îi era adevărata vocație. Povestitor, fabulator. Suveran pontif nu era pe măsura talentelor sale.

– Tot ce mi-ai spus este extraordinar, zise el ridicându-se, dar, dacă vrei să aud și restul poveștii tale, va trebui să merg să mă ușurez. Am impresia că o să-mi plesnească bășica.

Zicând acestea, se îndreptă spre fundul sălii pe unde aveau acces la latrine.

Întins pe cuvertura sa, cardinalul decan Severino Massimo îl privi trecând prin fața lui. În cursul nopții, observase de la distanță ciudatul cuplu format de cei doi prelați, Donatelli și Rampallo, cu sentimentul confuz și neplăcut că este ținut deoparte de ceva important. Trebuie spus că, din cauza luminii tremurătoare a sfeșnicului, prezența zdrobitoare a frescei și pătrunderea fugară a razelor de lună, atmosfera generală contribuise la atribuirea unei aparențe de siniștri conspiratori.

De mai multe ori, fusese ispitit să tragă cu urechea, dar își înfrânase imediat intenția, amintindu-și că, deși curiozitatea nu era unul dintre cele șapte păcate capitale, rămânea totuși un defect josnic. Și cum nici întreruperea unei confesiuni nu i se părea un lucru demn, preferase să stea deoparte.

De aceea, când îl văzu pe Silvio Rampallo îndepărtându-se, bătrânul profită. Se apropie de Donatelli cu pași ușori, ca să nu-i trezească pe cei care încă mai dormeau, și se opri la o

oarecare distanță de el pentru a-și face simțită prezența tușind ostentativ în batista-i de mătase.

Donatelli se întoarse spre el zâmbind.

– Severino! Iată-te foarte matinal!

– Eu... hmmm... binevoiți a mă ierta că...

– Nu-ți cere iertare. Eu sunt cel necăjit că am tulburat desfășurarea scrutinului.

– Desfă...? A, da... da...

Cardinalul decan se prefăcu a-și studia claritatea mucozităților din batistă și, aparent satisfăcut, o scutură ca pentru a alunga o amintire dureroasă.

– Să uităm toate astea. Că ați dorit să vă ușurați conștiința este un lucru mai degrabă onorabil. Deși, cum să zic, într-adevăr, momentul... nu era prea bine ales. Eu... hmmm... presupun că în dimineața aceasta totul va reintra în normal...

Era mai mult o întrebare decât o afirmație, însă Donatelli se comportă ca și cum nu ar fi perceput nuanța.

– Dorm cu toții? întrebă el.

Cardinalul decan se întoarse spre extremitatea galeriei care servea drept dormitor și lăsă să-i scape un zâmbet.

– Nu vă încredeți în aparențe. Adversarii dumneavoastră profită mai ales ca să numere și să renumere discret forțele pentru a mobiliza trupele. Mi-e teamă că șansele dumneavoastră slăbesc cu fiecare zi.

– Faptul că vreo câțiva indivizi vor trece în tabăra cealaltă în ziua scrutinului stă în natura lucrurilor, Severino. În rest, faptul că alegerea suveranului pontif, purtător al cuvântului lui Hristos, depinde și de slăbiciunile omenești este ceva care vine de la sine. Altfel, în ce i-ar sta legitimitatea?

Severino Massimo aprobă cu un rictus.

– Slăbiciunile omenești, da...

Neștiind ce să adauge, făcu un gest în direcția ușii aflate la una dintre extremitățile capelei.

– Vă las. Trebuie să mă asigur că gustarea de dimineață este gata... Ia gândiți-vă ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi uitat să ne-o pregătească!

– În acest caz, în loc de alegerea unui papă, vei obține o schismă, glumi Donatelli.

Severino îi zâmbi.

– Bine... Constat cu ușurare că ați revenit la starea normală...

Și zicând acestea îi mai aruncă o privire prietenească și se îndepărtă încet, lăsându-se înghițit de lumina crepusculară și de liniște. Când ajunse la ceilalți cardinali, Donatelli ridică din sprânceană.

– Starea mea normală? se amuză el. Mă întreb ce anume l-a făcut să creadă că mi-o pierdusem?

Când Silvio Rampallo, întorcându-se de la latrine, trecu prin fața celorlalți cardinali, observă că majoritatea încă mai dormeau, dar că unii dădeau deja semne ce anunțau o trezire dificilă. Ridică ochii spre ferestrele înalte de deasupra sălii. Peste câteva ore, se va relua alegerea succesorului lui Inocențiu al X-lea. Donatelli avea puțin timp ca să-și termine povestea...

2

Cu ochii ațintiți pe desene, Zénon era prea uimit ca să poată pune cap la cap două gânduri coerente. Când ieși din starea de buimăceală, ridică ochii spre micuța șopârlă lipită de tavan și fu cuprins de un profund sentiment de groază.

Acest schelet, această grămadă de oase pe care căuta de atâtea zile să le identifice, aceste resturi anonime asupra cărora Athanase și cu el avuseseră păreri diferite, în privința cărora legatul trebuia să se pronunțe și pe care Amedée pretindea a fi relicvele unui sfânt, acest schelet putea fi, într-adevăr, al unei șopârle uriașe?

– Așa ceva nu poate fi... mormăi el.

În ora următoare, compară și iar compară cele două desene. Cel făcut de Gesner era bine realizat, nu i se putea reproșa că nu dăduse atenție acestui aspect al muncii sale, dar era oare mai puțin ciudat decât altele aflate în lucrare? Corespundea cu adevărat unui maxilar de șopârlă? Oare Konrad Gesner nu se mulțumise să copieze dintr-un alt autor fără să se străduiască să verifice?

Dar Bruno? Oare nu putea să fi comis vreo eroare desenând maxilarul? O confuzie, un moment de neatenție puteau duce la o eroare în aprecierea proporțiilor. Însă Zénon

știa că nu este așa. Era sigur că Bruno făcuse o treabă bună și că desenul era conform realității. El însuși ținuse în mâini maxilarul respectiv. Chiar el făcuse un crochiu pe care îl trimisese împreună cu altele la Paris. Amintirea pe care o păstra era încă precisă în memoria sa. Nu, desenele erau corecte.

Totuși, acest maxilar era o dovadă suficientă? Și un alt animal putea probabil să aibă o dentiție similară... Deși puțin probabil, lucrul nu era întru nimic imposibil. Dar cum să fii sigur? Cum să verifici dacă restul oaselor corespundea? Lucrarea lui Konrad Gesner nu-i putea fi de nici un folos în această privință. El se mulțumise să reproducă maxilarul, și nu ansamblul scheletului.

– O șopârlă, murmură Zénon ridicându-se. Îmi trebuie o șopârlă...

Ideea era absolut simplă. Pentru a confirma ceea părea să demonstreze maxilarul, îi trebuia scheletul unei șopârle normale pentru a-l putea compara cu desenele făcute de Bruno. Dar unde se putea găsi scheletul unei șopârle în plină noapte, într-un han?

– Tu, drăguță, încă nu știi, dar ești gata să participi la cea mai mare descoperire a secolului!

Vietatea însă nu era totuși dispusă să se lase prinsă fără să opună rezistență. Imediat ce Zénon se apropie de ea, aceasta o zbughi de-a lungul zidului pentru a se refugia în cel mai inaccesibil colț al tavanului.

– Stai acolo unde ești, lighioană amărâtă, o certă Zénon urcându-se pe pat.

Dar șopârla, refuzând cu încăpățânare să-și descopere o vocație de model, fugi din nou. Zénon petrecu vreo câteva minute bune urmărind-o astfel în jurul camerei până ce se hotărî să schimbe strategia, fiindcă exista pericolul ca șopârla să se strecoare în vreo crăpătură și să dispară. Așa că așteptă până ce animalul își găsi un loc și studie chestiunea dintr-un punct de vedere rațional. Dacă voia să se apropie suficient de

mult ca să o poată prinde, fără discuție că cea mai bună tactică nu era să se arunce asupra ei cum făcuse până atunci. Trebuia să se apropie încetișor, ca un prădător agil, să se deplaseze cu mișcări lente de-a lungul pereților, profitând de zonele umbrite. Odată ce-i va fi la îndemână, va sări pe ea fără să-i mai lase nici cea mai mică șansă.

Numai că, pentru a aplica acest plan, mai trebuia ca șopârla să nu stea cu obstinație lipită de tavan. Întâi, Zénon încercă să o scoată de acolo agitând mâna. Dar animalul, de acum, nu manifesta nici cea mai mică intenție să se miște, rămânând în colțul său, urmărindu-l cu ochii săi mici și vii pe stângaciul prădător. Zénon se resemnă așadar să încerce să se ridice la înălțimea aceea cu ajutorul unui scaun pus pe pat.

Îndeplinirea acestei delicate manevre cu mișcări feline conform strategiei elaborate punea totuși mari dificultăți. Sprijinindu-se de perete, Zénon se cățără pe scaunul care se clătina periculos.

– Uite ce mă obligi să fac! protestă savantul adresându-i micuței reptile o privire dojenitoare.

Dispozitivul era instabil, iar edificiul se prăbuși brusc cu mare zgomot, încât Zénon se trezi prins între pat și perete.

René Grouchot, care stătea în rulota sa, fu trezit de zgomotul care îi ajunsese la ureche prin fereastra deschisă de la camera savantului. Convins că prietenul său se confrunta cu un agresor nocturn, se repezi în ajutorul lui, găsindu-l în această postură delicată.

– De-a ce te joci? făcu el ajutându-l să se ridice.

– Încercam să prind blestemata asta de șopârlă, răspunse Zénon arătându-i reptila care nu se mișcase.

– N-ai altceva mai bun de făcut în miez de noapte?

Zénon preferă să nu răspundă.

– O șopârlă nu-i ceva rău, știi. Dar dacă vrei pot s-o zdrobesc, îi sugeră René apucând un pantof.

– Nu, nu! îl opri Zénon. Îmi trebuie intactă.

René se uită la amicul lui cu un aer neliniștit.

– Ca să faci ce?

– Trebuie... trebuie să o fierb.

– Știu că mâncarea de pe-aici nu e dintre cele mai bune, dar totuși!

– Nu ca s-o mănânc, ci ca să o studiez.

– Și pentru asta ai nevoie să o fierbi? îl întrebă René din ce în ce mai bănuitor.

– Ceea ce vreau să-i studiez este scheletul... Pentru asta trebuie să o fierb mai întâi. În felul ăsta carnea se desprinde mai ușor de pe oase.

René se strâmbă de dezgust și se uită la șopârla ghemuită în colțul ei. Sărmana ființă. Dacă Zénon nu avea intenția să o omoare mai înainte, asta însemna că o va fierbe de vie. Operațiunea promitea să nu fie prea plăcută.

Îl ajută totuși să prindă monstrul. În timp ce Zénon, urcat pe scaunul său, speria animalul bătând tare din palme, René, înarmat cu un borcan, se ținea gata să sară pe el. După vreun sfert de oră de zbatere grotescă, șopârla fu în sfârșit scoasă din colțul ei. Speriată un pic, se repezi spre colțul opus al încăperii, unde încercarea de a fugi îi fu întreruptă de peretele transparent al borcanului. Zénon scoase un țipăt victorios: șopârla era prinsă.

Cei doi tovarăși ieșiră din cameră ca să meargă la rulotă.

Când René se apucă de aprins focul, Zénon luă o oală și o umplu cu apă. În câteva minute, apa începu să clocotească și totul era pregătit pentru a o pune la fiert. Zénon deschise borcanul, apucă șopârla și îi dădu drumul în oală. Șopârla abia tresări. Două zbateri, și gata. Mai rămânea de așteptat să fie fiartă.

În acest timp, culcată în prezbiteriul lui Amedée, Agnès dormea adânc. Înainte de a se culca, se dusese să-i facă o vizită lui Aldegonde ca să fie sigură că nu avea nevoie de nimic.

Bătrâna îi spusese că se simțea bine și că putea să meargă liniștită la culcare. Agnès îi dăduse să bea o infuzie și, după ce îi urase noapte bună, se întorsese la prezbiteriu.

Adormise așadar cu sufletul împăcat: pentru prima dată în viața ei, era o femeie fericită.

Totuși, dragostea era un sentiment față de care se crezuse întotdeauna la adăpost. Dar, în seara aceea, certitudinea dragostei sale pentru Zénon i se înfățișă în toată limpezimea ei. Își aminti fața lui blândă când stătea întins, inconștient, în grotă. Atunci îl găsise frumos. Își amintea că îi contemplase mâinile, fine și delicate ca ale unei fete. Se surprinsese încercând să și le imagineze mângâind. Nu îndrăznise să-i mărturisească, desigur, dar mersese până într-acolo încât profitase de coma lui ca să-l sărute ușor pe buze. Doar ca să vadă ce efect avea. Acum, că se gândea la toate acestea, strângea între degete cochilia pe care i-o lăsase. Și se lăsă purtată de vis cu o plăcere care îi topea sufletul.

Așadar, îl visă. Visă că venise să o caute la grotă, că o lua în brațe, o acoperea cu săruturi înflăcărate, cu mângâieri de nespus, îi șoptea la ureche cuvinte tandre și pătimașe și o ducea pe armăsarul lui alb spre ținuturi îndepărtate și misterioase unde nori de culoarea varului plouau cu mii de cochilii...

Zénon terminase în sfârșit disecția șopârlei. Operațiunea fusese lungă și delicată: trebuia să aibă grijă să nu strice fragilul schelet. Îndepărtase cu atenție pielea și carnea, lăsând la oase doar ceea ce le ținea legate, acolo unde era posibil. Însă, în majoritatea cazurilor, fusese obligat să secționeze o articulație pentru a curăța restul de mușchi din jur. Puse mai apoi cu meticulozitate toate oasele pe o scândură, având grijă să nu le modifice dispunerea ca să nu aibă mai apoi bătaie de cap.

René Grouchot asistase la această autopsie un timp, până când își dăduse seama că toată afacerea nu-l pasiona. Golise,

așadar, o sticlă de vin ca să treacă timpul și se culcase boscorodind împotriva capriciilor savanților, unii mai nebuni ca alții.

Odată treaba terminată, Zénon merse în camera sa și compară scheletul curățat cu crochiurile pe care i le adusese Bruno. Acum era un pic mai calm și efectuă studiul conștiincios. Se punea problema de a fi precis. Nu se putea mulțumi cu o simplă observare. Așa după cum le repetase elevilor toată viața, verificarea unei ipoteze era faza cea mai importantă a muncii unui savant. Aici se afla izvorul tuturor erorilor.

Munca aceasta îi luă tot restul nopții. Când termină, mijeau zorile. Închise ochii o clipă. Era epuizat. Însă acum avea o certitudine.

Cu excepția maxilarelor, majoritatea celorlalte oase corespundea. Crochiurile prezentau câteva diferențe față de micul schelet. Dar existau atâtea specii de șopârle încât așa ceva nu era un lucru uimitor. Esențial era că similitudinile erau mai importante ca diferențele. Forma generală a membrelor și craniului era *grosso modo* aceeași cu a scheletului descoperit în Lansec. Vertebrele îndepărtate de Athanase erau într-adevăr o coadă. Dar nu coada unui uriaș, ci a unei șopârle. O șopârlă lungă de douăzeci de picioare!

Și înțelese imediat de ce Nicolas Stenon nu găsise nimic atunci când comparase desenele trimise cu cele din bibliotecă. Cine și-ar fi putut imagina că trebuiau comparate cu cele ale unei creaturi atât de mici?

Cum de putuse exista un asemenea animal? Zénon nu putea să-și imagineze. Era un caz izolat, un specimen unic? Imposibil de spus. Dar trăise înainte de Potop. De acest lucru cel puțin era sigur. Și, dacă te gândești bine, faptul că dispăruse din aceste regiuni era un lucru bun. Fiindcă o șopârlă de talia aceea trebuie să fi fost un animal îngrozitor. Un monstru înspăimântător. Dacă șopârlele de mărime obișnuită se hrăneau cu insecte, atunci care fuseseră victimele unui asemenea prădător? Numai gândindu-se la așa ceva și se înfiora de groază.

Alături de o astfel de creatură, lupul care bântuia prin împrejurimi era doar o glumă.

Abia după ce fixă oscioarele pe o scândură cu un amestec de apă și făină Zénon de Mongaillac mai avu încă o revelație. Fiindcă acest animal înspăimântător, acest monstru terestru smuls din somnul lui milenar de mâinile neștiutoare ale câtorva țărani, această șopârlă lungă de douăzeci de picioare îi aminti de o altă creatură. O creatură afundată în memoria oamenilor din noaptea timpurilor, o creatură ce aparținea celor mai rele coșmaruri ale umanității, o creatură pe care frica seculară și-o imaginase spre a da un chip diavolului...

3

Ziua ce se ridica peste Lansec se anunța ploioasă. Un giulgiu de nori joși se răspândise, iar temperatura scăzuse brusc. Nimeni nu avea să se plângă, seceta făcuse deja prea multe pagube.

Amedée se trezi ca de obicei înainte de revărsatul zorilor. Traversând prezbiteriul ca să meargă în biserică, se opri câteva clipe în camera lui Agnès pentru a o contempla pe tânăra adormită.

„Cât despre un miracol, chiar așa!“ gândi el. Cine ar fi crezut că poate fi atât de radical schimbată de întâlnirea cu un bărbat? Ea care era atât de agresivă și de disprețuitoare față de ceilalți, ea care se ferea de compania lor de parcă aveau râie, iat-o că venea să o ajute pe bătrâna Aldegonde și să-și arate interesul pentru siguranța sătenilor. Nu-ți venea a crede.

Și ce frumoasă era! Adormită, ghemuită sub cuvertură, chipul ei angelic era bucățică ruptă din maică-sa. Fără îndoială că și visele îi crau la fel de curate și de neprihănite.

Amedée oftă. Venise timpul să tragă o fugă până la Montpellier ca să știe cum mai merge treaba cu autentificarea relicvelor. Trecuseră câteva zile de când nu mai avea nici o veste de la Donatelli sau Van Melsen și începea să fie serios

neliniștit. Dar, pe de altă parte, se gândi el, dacă putea omorî lupul, oare era atât de urgent ca aceste faimoase relicve să stea în cripta lui? Brusc, își dădu seama că putea face două lucruri dintr-un foc. Reconvertirea lui Agnès putea fi considerată un miracol. Iar dacă acest miracol ar sta la originea capturării lupului, calmul va reveni în parohie, iar credința oițelor sale nu ar fi decât și mai întărită. „Oricum, își zise el pregătindu-se de plecare, măcar pot spera să-i smulg afurisitului de episcop autorizația de a relua construcția bisericii mele."

Agnès se mișcă ușor în somn, iar Amedée se temu că a trezit-o. Ieși din cameră fără zgomot și închise încet ușa în urma lui.

Încă din zori, cu ochii încercănați și mers nesigur, Zénon se duse la Colegiul Regal. Trebuia neapărat să-i vorbească lui Athanase despre descoperirea sa. Prea speriat ca să-și închipuie felul în care fostul său maestru va privi toate acestea, înainta fără să se gândească la altceva decât la acea șopârlă uriașă.

O ploaie măruntă cădea neîntrerupt. Drumul devenise un pârâiaș pe unde Zénon călca fără să-i dea vreo atenție. Pantofii, ciorapii de mătase și toată partea inferioară se murdăriră imediat de noroi. Era ud tot și nu își dădea seama. În mâna dreaptă, ferind-o cât putea mai bine, ținea planșeta pe care fixase scheletul micuței șopârle, iar sub braț, desenele făcute de Bruno, pe care se iveau mici pete de culoare închisă.

Penumbra culoarelor Colegiului Regal era rece și jilavă. Zénon își trase capa udă pe umeri și îl zări brusc pe Athanase Lavorel care se îndrepta spre laboratorul său. Bătrânul mai petrecuse o noapte albă ca să modifice scheletul și se întorcea în fine în cămăruța lui, epuizat, dar satisfăcut de noua versiune. Zénon grăbi pasul și încercă să-l ajungă. Athanase îl zări la rândul său. Tot la fel de furios pe fostul său elev, încercă să-l evite și intră repede pe scara în spirală.

— Athanase! Trebuie să mă asculți!

– Piei din ochii mei! strigă bătrânul urcând treptele ca un tânăr.

În spatele lui, Zénon agita desenele scheletului și îi arăta micuța șopârlă.

– E foarte important! Știu ce este!

Ajunși în fața ușii mâncate de cari a biroului, se opriră. Bătrânul savant se întoarse brutal spre Zénon.

– Ai auzit ce-am spus? Ieși din incinta acestei universități! Nu ești demn să pui piciorul în ea! Și dă-mi înapoi astea! adăugă el smulgând violent desenele.

Fără a aștepta reacția lui Zénon, Athanase intră în birou, trântind ușa în nasul fostului său elev.

– E extraordinar! Athanase...! O șopârlă! Verifică! strigă Zénon din spatele ușii. Îți las aici scheletul!

Lăsă jos scândura. Nu se putea ca Athanase să nu arunce o privire.

De cealaltă parte a ușii, Athanase o făcea pe surdul. Nu putu totuși să nu audă cuvintele fostului elev care, dezamăgit, cobora scările. Stătu gânditor câteva clipe și, frunzărind cu mână ezitantă desenele, se duse la fereastră. Afară, ploaia se înteți se. Ziua se anunța mohorâtă și morocănoasă. Athanase aștepta ca Zénon să iasă din clădire și îl privi traversând strada încercând să se apere de ploaie. O asemenea îndârjire era stupefiantă. Oare el, la vârsta lui, avusese tot atâta voință? Fusese vreodată atât de convins de cele ce spunea? Curajul acesta de a-și înfrunta atât maestrul, cât și Biserica merita respect și toată admirația.

Durerile înțepătoare de la șold se treziseră odată cu venirea umezelii. Se schimonosi de durere. Porcăria naibii de bătrânețe! De ce timpul nu putea să-i lase pe oameni în pace? Din fereastră îl privea imaginea cețoasă a unui om ajuns la capătul călătoriei. Un bătrân. Iar amintirea vremurilor când, ca și Zénon de Mongaillac, era tânăr și plin de vitalitate veni să-l sâcâie. Se revăzu săpând pământul într-o dimineață neguroasă

și descoperind prima lui fosilă. O bucurie indescriptibilă. Nu avea nici douăzeci de ani.

Pe stradă, copiii se hârjoneau sărind prin băltoace. Athanase se simți dintr-odată foarte bătrân. „Și dacă, la urma urmei, Zénon are dreptate?" își zise el.

Dar dacă Athanase putea să-și pună întrebarea, lui Van Melsen nici nu-i trecea prin minte.

– E absolut o nebunie! O șopârlă lungă de douăzeci de picioare?! Vă dați seama ce spuneți? Nici cu gândul nu poți gândi!

Zénon stătea în mijlocul salonului lui Donatelli, cu hainele ude ce se scurgeau pe parchet, având cel mai umil aer posibil. Furios, episcopul se învârtea în jurul lui tunând și fulgerând. Nu era obișnuit să fie luat de prost.

Donatelli se afla și el acolo, sprijinit de masă, cu privirea pierdută în contemplarea unui imens tablou din spatele lui Zénon unde se vedea sfântul Mihail în luptă cu diavolul. Asculta invectivele episcopului cu un amestec de iritare și teamă. *Aici zace fiara doborâtă de sfânta Marta,* spunea stela... Cum de era posibil?

– Și totuși, insistă Zénon, e suficient să comparăm...

– Comparați ce vreți, dar nu încercați să mă faceți să cred că o șopârlă poate fi lungă de douăzeci de picioare!

Zénon nu știa cum să facă. Nu-i venise lesne să le explice că sfântul era în realitate o șopârlă uriașă. Știa foarte bine cum aveau să reacționeze cei doi. Numai că de data aceasta avea dovada celor ce afirma. Nu era vorba de a convinge sau de a încerca să-i facă să înțeleagă, ci de a demonstra.

Însă Van Melsen se arăta mai opac la vorbele sale ca niciodată. Ca să poată dovedi cele ce spunea, Zénon mai trebuia să poată spune vreun cuvânt. Aștepta deci ca episcopul să se mai calmeze ca să explice punctul său de vedere.

– Dar uitați-vă la scheletul unei șopârle! Este...

– Refuz să vă mai ascult vreo clipă neroziile!

Zénon se întoarse spre cardinal. Oare era cumva mai deschis să audă ceea ce avea el de spus? Donatelli însă, cu brațele încrucișate pe piept, nu arătă nici un semn de susținere și rămase absolut mut. Absorbit de contemplarea tabloului, părea indiferent la discuția ce se desfășura în fața lui.

– Dacă aș putea încerca să vă arăt...

– Nici vorbă!

Episcopul își ieșise din fire. Niciodată nu auzise o asemenea absurditate. Faptul că savantul acesta avea tupeul să-i spună un astfel de lucru dovedea că îl considera un imbecil. Se opri în fața lui.

– Am să vă spun totuși un lucru, îl amenință el. V-am avertizat mai de mult. Dumnezeu mi-e martor că noi am încercat să vă facem să pricepeți încă de la început. Nu ați vrut să ne ascultați sfaturile? Ei bine, treaba dumneavoastră. Nu eu voi suporta consecințele! Acum, ieșiți imediat!

Zénon îi privi. Nu aveai ce să aștepți de la acești doi ignoranți. Dădu din cap și se îndreptă spre ușă.

– O clipă, îl opri Donatelli ieșind din contemplare.

Zénon se întoarse spre el cu speranță. Van Melsen se uită și el la cardinal. Ce-i trecea prin minte?

– Nu păreți a avea aerul că înțelegeți gravitatea cuvintelor dumneavoastră, prietene, făcu Donatelli și se îndepărtă de masă pentru a înainta lent spre el.

– Ce vreți să spuneți?

– Vreau să spun că nu păreți a conștientiza implicațiile celor ce spuneți. Veniți azi, liniștit, să ne spuneți că scheletul care s-a descoperit în apropiere nu este altceva decât o șopârlă lungă de douăzeci de picioare, imaginându-vă că noi vom accepta asta așa, pur și simplu? Ei hai, nu sunteți chiar atât de prost. Știți foarte bine că o șopârlă de douăzeci de picioare nu poate fi altceva decât o creatură a Satanei...

Van Melsen încerca să ghicească încotro bătea.

– Un demon? întrebă el.

Donatelli îl măsură cu gravitate.

– Un balaur.

Zénon evitase până atunci să pronunțe acest cuvânt. Știa că este prea încărcat de semnificații, că putea induce în eroare pe cineva care nu se aplecase destul asupra faptelor. Cineva ca acest cardinal, spre exemplu, care înaintase atât de mult încât aproape că stăteau nas în nas. Și zise:

– O creatură în privința căreia Iov precizează că „întrupează rezistența puterii celui Rău în fața lui Dumnezeu". Nimic mai mult. Puterea celui Rău... Iar dumneavoastră ați vrea ca noi să acceptăm ideea că avem un astfel de specimen în chiar inima acestui oraș?

Zénon se dădu înapoi fără să vrea. Și, ca pentru a arăta mai bine în ce măsură îl privea această problemă, Van Melsen făcu și el câțiva pași în direcția lui aruncând un ochi spre Donatelli ca să se asigure înainte de a interveni că îl înțelesese bine. Adăugă atunci pe un ton grav:

– Amintiți-vă cuvintele lui Iov: „Cine este atât de nechibzuit încât să-l întărâte? Este o deșertăciune să mai nădăjduiești în izbândă; numai înfățișarea lui și te dă la pământ; nimeni nu-i poate sta dinainte..."

Când Zénon de Mongaillac părăsi episcopia, ploua și mai îndesat. Totuși, el nici măcar nu observă. Mergea, fără grabă, pe străzile ude, cu veșmintele atârnând grele, apa șiroindu-i pe față, iar părul fiindu-i lipit de capul descoperit.

În mintea lui, balaurul se lega de poveștile pentru copii, de legendele și miturile create pe de-a-ntregul de imaginația oamenilor. Nu întrevăzuse implicațiile teologice ale afirmațiilor sale. Ignorase ori uitase semnificația pe care o avea această creatură pentru niște indivizi ca Donatelli sau Van Melsen. Socotea chiar că nici un om cu mintea întreagă nu putea crede în astfel de născociri. Poveștile astea cu balauri, creaturi ale lui Satan, țineau de lumea fabulelor nu de realitate.

Și totuși un astfel de balaur existase cândva pe pământ. Avea dovada.

Lui Zénon îi plăcea să creadă că rolul lui de savant consta în a aduce umanității progresul și lumina. Toată viața, fusese convins că duce această luptă inegală împotriva ignoranței și superstițiilor. Toată viața, luptase pentru a smulge știința din întunericul de nepătruns în care, după părerea lui, religia cufundase Occidentul timp de cincisprezece secole. Or, iată că acum trebuia să apere ideea că într-o zi, la începuturile timpului, un balaur umblase pe aceste pământuri. Iar acest balaur reprezenta simbolul însuși al acestui fapt, împotriva căruia lupta de ani de zile.

Destinul avea o slăbiciune pentru ironie.

Când se trezi, Agnès se simțea de parcă ar fi dormit trei veacuri. Când se ridică din pat, Amedée o privi cu un aer tandru.

– Ai dormit bine? făcu el arătând masa pe care pusese ceva de mâncare.

– Ca o regină.

– Ca o prințesă, o corectă Amedée. O prințesă care și-o fi visat prințul.

Agnès roși un pic și se ridică să meargă la masă. Avea o foame de lup.

– Trebuie să merg la Montpellier azi și m-am gândit că ai vrea poate să mă însoțești.

– Eu? La Montpellier? făcu Agnès care nu se îndepărtase niciodată de colinele ei.

– E un oraș interesant. Ai să fii surprinsă să vezi tot ce se poate găsi pe-acolo.

– Nu sunt sigură de...

– Eiii! O fată ca tine nu poate fi indiferentă la astfel de lucruri. Ai putea spre exemplu să găsești ceva ca să-ți mai îmbunătățești ținuta vestimentară.

– Dar ce au veşmintele mele? întrebă Agnès privindu-şi zdrenţele.

– Să zicem că ar putea fi mai elegante.

– Şi cu ce bani îţi închipui tu că mi-aş putea oferi nişte haine?

– Am nişte bani cărora nu le văd întrebuinţarea...

Amedée nu avea cu ce să-şi cumpere o dulamă, dar luase câţiva bănuţi de la cutia milei din biserică. Faptul nu-i pusese nici o problemă de conştiinţă. Era convins că acţionează spre binele comunităţii. Dacă reuşea să o câştige pe Agnès, să o integreze în viaţa parohiei, cunoştinţele ei în materie medicală le-ar putea fi de mare folos. Iar pentru a o smulge de tot vieţii ei de pustnică, socotea că cea mai bună soluţie este stimularea interesului pentru Zénon de Mongaillac. Numai dragostea o putea salva.

Cum Agnès părea că încă mai ezită, Amedée adăugă privind în altă parte:

– Acum, că mă gândesc, la Montpellier nu se găsesc numai ţesături. Mai sunt şi savanţi...

La episcopie, în faţa căminului unde se aprinsese focul, Van Melsen rămase tăcut vreme îndelungată. Zénon de Mongaillac fusese în sfârşit pus la locul lui, însă un sentiment de disconfort îi stăruia în minte.

– Problema e gravă, zise el.

Aşezat în spatele biroului, Donatelli se bătea pe burdihan cu degetele sale ca nişte caltaboşi. Evenimentele luau o turnură care nu-i plăcea nici lui.

– Credeţi că ar putea fi adevărat? întrebă el fără a-l privi pe episcop.

– Şopârla uriaşă? Bineînţeles că nu! Însă problema care se pune nu este dacă e adevărat sau nu, ci dacă îi putem permite cuiva să creadă că poate fi.

Donatelli se îndreptă în scaun. Episcopul acesta nu înceta să-i dicteze cum să se comporte. Era timpul să se decidă în sfârşit să ia o poziţie cât se poate de clară.

– Mi-am petrecut viața luptând împotriva superstițiilor, Van Melsen. De la William Ockham la Roger Bacon, viziunea noastră asupra lumii s-a schimbat. Biserica aspiră la o reconciliere cu știința. Astăzi ca și ieri, rațiunea trebuie să spună adevărul și să explice credința. Însă nu o va putea face decât recunoscând adevărul lumii. Știți că m-am împotrivit condamnării lui Galilei. Desigur, nu aprobați acest punct de vedere, dar rămân convins că vorbele sale nu contraziceau cuvântul creștin... Adevărul nu trebuie să ne sperie.

Van Melsen lăsă din mână cleștele cu care încercase să învioreze un pic flăcările și se întoarse spre interlocutorul său.

– Să ne sperie?! Vă dați seama ce s-ar întâmpla dacă i-am da dreptate acestui savant?

– Îmi imaginez. Dar știți la fel de bine ca mine că acest schelet poate efectiv să fie...

– Un sfânt. Nimic altceva.

– Sunteți tare sigur pe dumneavoastră. Avem parte de nașterea unei ere noi. Ocazie unică pentru a face ca rațiunea să meargă mână în mână cu Biserica. Nu trebuie să lăsăm să treacă o asemenea șansă...

Episcopul îl privi măsurându-l cu neîncredere și începu să meargă în lung și-n lat prin fața vetrei.

– Dacă această rațiune de care îmi vorbiți vrea neapărat să spună adevărul, răspunse el, nu vă puteți preface că ignorați valoarea cuvintelor acestui savant. Căci, dacă, așa după cum pretinde el, arătarea aceasta ar fi trăit înainte de Potop... asta le-ar da dreptate gnosticilor... Niște creaturi diavolești ce populau pământul în zorii apariției sale... Și apoi Satana ar avea puterea de a da viață! Așa ceva nu poate fi... Așa ceva nu trebuie să fie!

Donatelli înțelesese – dar deja bănuia de câteva clipe – că Van Melsen pricepuse și el pericolul. Asta îl deranja, desigur. Întrucât chestiunea era dintre cele mai delicate și se temea că acest episcop, cu grosolănia lui, să nu facă situația și mai

fragilă. Însă Van Melsen avea dreptate într-un punct: afirmațiile lui Zénon de Mongaillac nu lăsau loc nici unui compromis.

Totuși, din punctul său de vedere, trebuia acceptat adevărul, oricare ar fi fost el. Adevărul avea un caracter divin. Era ceva sacru. Dacă nimic de pe lumea aceasta nu îi scapă Creatorului nostru, atunci trebuie să avem încredere în El. Și, pentru aceasta, să nu ezităm să ducem logica până la capăt.

– Van Melsen, începu el folosind un ton cât de cald și de conciliant posibil, știți ca și mine că în Scriptură sunt lucruri confuze. Știți de asemenea că se găsesc contradicții și pasaje inexplicabile. Chiar admițând că nu suntem apți să le înțelegem. Iar Satan face parte din aceste mistere.

– Satan nu poate da viață!

– Pesemne că Domnul i-a lăsat puterea aceasta fără ca noi să-i putem înțelege motivele. Dacă există balauri și demoni, înseamnă că cineva trebuie să-i fi făcut. Dacă nu există, atunci de ce se face referire la ei în Scrierile sfinte?

– Dacă în Biblie sunt zone de umbră, nu noi avem menirea să le limpezim. Rolul nostru se mărginește la a-i propaga sfântul Cuvânt. Și a-l apăra de cei care l-ar ataca prin vorbe degradante. Ori acest Zénon este unul dintre ei!

– Dar poate că afirmațiile sale nu sunt atât de eretice pe cât credem noi. Să punem problema altfel. Dacă acest schelet este al unui balaur, atunci ori a fost creat de Domnul nostru însuși – caz în care noi va trebui să descoperim mai devreme sau mai târziu un specimen viu –, ori admitem că Dumnezeu i-a dat în mod provizoriu putere lui Satan să poată da viață, putere pe care i-a retras-o mai apoi.

– Două opțiuni periculoase, Eminență. În primul caz, riscăm să nu găsim niciodată vreun balaur viu și să stăm cu sabia lui Damocles deasupra capului, iar în al doilea, jonglăm cu dogmele. Mi se pare cu mult mai prudent să suprimăm problema eliminându-i cauza: Zénon.

– Mai prudent, poate. Dar ar fi mai drept? Și apoi, a îngropa problema în loc să o înfruntăm este o soluție nedemnă de Biserică.

– Nu este o chestiune de demnitate, Eminență, ci de supraviețuire. Nu putem risca.

– Vă este cumva teamă de adevăr?

Van Melsen încremeni și se întoarse încet spre el.

– Nu există decât un singur adevăr. Cel din Sfânta Scriptură. Restul sunt doar minciuni. Iar a te îndoi înseamnă a te plia la șiretlicurile Satanei. Nu vă lăsați înșelat de manevrele sale viclene. Priviți lucrurile în față: încăpățânându-se în afirmația sa, Zénon de Mongaillac a devenit instrument al Diavolului!

Donatelli așteptă să treacă un timp și se aplecă asupra biroului său. Deschise unul dintre sertare și scoase stela.

– Asta s-a găsit în fundația din Lansec, se mulțumi el să explice punând obiectul pe masă.

Intrigat, Van Melsen se apropie de el. După ce parcurse textul, ridică ochii spre cardinal.

– E o glumă, cred.

Privirea pe care i-o adresa Donatelli îi înlătură orice îndoială pe care ar fi putut-o avea.

– Pe toți sfinții... Credeți că lucrul acesta este autentic?

Legatul ocoli biroul ca să se apropie de el.

– Totul mă face să cred. Dar e greu să fiu sigur... După mine, această îndoială este totuși suficientă pentru a ne înlătura certitudinile.

Van Melsen se uită din nou la stelă. După câteva clipe, întrebă:

– Când aveați de gând să-mi vorbiți de ea?

– Nu aveam încredere în dumneavoastră.

– Dar acum?

– La fel. Dar avem de făcut față unei probleme serioase și am nevoie de concursul dumneavoastră.

*

Zénon se întoarse la han unde se târî până la o masă. Nu avea nici o poftă să ingurgiteze mâncărurile enigmatice pe care i le servea patronul și se mulțumi să bea vin. Se simțea singur. Tare singur.

– Ceva nu merge?

Zénon ridică privirea și îl zări pe René Grouchot mai jovial ca niciodată.

– Tot povestea asta cu scheletul? întrebă acesta luând loc la masă, cu o farfurie în mână.

Zénon aprobă dând din cap.

– Am fost la un pas de a face un ou.

Reflecția trezi un zâmbet ușor pe fața târgovețului. Nu avea nici cea mai mică idee despre ce era vorba, dar se simți obligat să-i împărtășească necazul.

– Scheletul. Acum știu ce este, reluă Zénon... Iar ceea ce am descoperit este exact contrariul a ceea ce speram să găsesc... Eu, care visam să aduc lumina, iată că dau peste întuneric...

– Nu sunt sigur că te înțeleg, făcu René între două îmbucături, dar știu un lucru: niciodată nu trebuie să renunți la ceea ce crezi!

– Tocmai asta-i problema! Ce cred eu? Imaginează-ți spre exemplu că toată viața ești îndrăgostit de o femeie și descoperi într-o zi că e bărbat. Ce-ai face?

– Aș da-o afară în șuturi! Scurt!

– Dar dacă o iubești?

– Pe cine?

– Ei bine, pe bărbatul pe care îl credeai femeie.

René se strâmbă.

– Îți bați joc de mine?

– Deloc. E o analogie.

– Nu-mi prea place analogia ta, indiferent ce înseamnă acest cuvânt. Oricum, de-ar fi fost bărbat, aș fi văzut imediat!

– Nu neapărat. Cu barba ei, Petronille ar fi putut trece drept bărbat. Și invers trebuie să fie posibil.

– Mă zăpăceşti cu întrebările tale...

– Mă aflu în punctul de unde am plecat.

René lăsă lingura. Povestea cu femeia-bărbat îi tăiase pofta.

– Dar la tine cum merg treburile? îl întrebă Zénon ca să schimbe tema.

– Continui experienţele.

– Şi?

– Rezultatul este tot o băutură scârboasă, dar i-am descoperit virtuţi uimitoare.

– Adică?

– În ciuda nopţii petrecute cu tine, când n-am dormit prea mult, mă simt excelent! Bănuiala mea este că mi se trage de la toată *qahoua* aia pe care am băut-o. Niciodată n-am mai simţit atâta vitalitate!

Zénon zâmbi uşor. I se ridica un pic moralul văzându-l atât de entuziasmat pe amicul său.

– Păcat că e la fel de infectă, adăugă totuşi şarlatanul.

Donatelli şi Van Melsen nu terminaseră discuţia. Mergând alături prin capela episcopiei, se străduiau să reflecteze uitând animozitatea dintre ei.

– Ce credeţi că poate face Zénon? murmură cardinalul după o tăcere îndelungată.

– Nu mare lucru. I-aţi interzis să-şi continue cercetările. Am impresia că acum a înţeles... Dar ar trebui să ne asigurăm de asta.

– Nu putem totuşi să punem să fie arestat fără un motiv întemeiat.

– Este o opţiune pe care i-am sugerat-o lui Henri de Coursanges, dar mi-e teamă să nu ţină prea tare la principiile lui. Refuză să-şi murdărească mâinile.

– Ceea ce, aparent, nu este cazul pentru toată lumea, îl persiflă legatul.

Van Melsen nu-i dădu atenţie.

– Trebuie totuşi să găsim un mijloc de a-l reduce pe Zénon de Mongaillac la tăcere.

– Dezaprob orice metodă care nu respectă principiile enunţate de Biblie. Eu, ştiţi, condamn excesele comise de Inchiziţie.

– Totuşi, procedurile inchizitoriale erau indispensabile.

– Dar conştiinţa mea le respinge. Scopul nu poate justifica mijloacele. Şi apoi... din partea lui Zénon de Mongaillac, momentan nu este vorba decât de o părere.

– O părere periculoasă totuşi.

Donatelli se opri. Privi curtea capelei. Ploaia dăduse pietrei o culoare cenuşie care se armoniza cu tentele verzi ale muşchiului crescut pe alocuri. Din ea se degaja o impresie de eternitate imuabilă care trezi în el o profundă melancolie. Suspină. Trecuseră mai bine de douăzeci de ani de la procesul lui Galilei ale cărui cuvinte fuseseră socotite, şi ele, periculoase. Pe atunci, făcuse parte dintre cei care încercaseră zadarnic să-l apere pe savant. Era Biserica oare condamnată să comită la nesfârşit aceleaşi erori? se întrebă el.

– Eminenţă?

Legatul privea ploaia ce cădea în curtea capelei. Câte generaţii de prelaţi contemplaseră aceeaşi scenă? Şi câte veacuri va mai dura această înfruntare absurdă dintre credinţă şi adevărul lumii? Se întoarse, în fine, spre Van Melsen.

– Zénon este izolat. Nu l-a putut convinge nici măcar pe maestrul său...

– Dar oare nu există riscul să afle de existenţa acestei stele?

– Nu cred. Singurul care a avut-o în mână este un ţăran analfabet.

– Atunci trebuie să o distrugem!

Donatelli era gata să protesteze, dar se întrerupse, căzând brusc pe gânduri. Ştia că Van Melsen, în ciuda antipatiei ce i-o inspira, avea dreptate într-un punct. Trebuia evitat ca afirmaţia lui Zénon de Mongaillac să se răspândească. Riscurile erau prea mari. Dar mai ştia şi că interdicţia brutală risca să

aibă un efect potrivnic celui scontat. Or, Zénon avea nevoie să vadă cu propriii ochi șopârla uriașă. Încă mai era la stadiul de raționare și trebuia să aibă în fața lui confirmarea tangibilă a elucubrațiilor sale.

– La ce vă gândiți, Eminență? zise, perplex, episcopul.

– Zénon încă nu are o dovadă definitivă a ceea ce susține. Vreau să spun că ipoteza i se bazează doar pe supoziții. Dacă rămâne la acest stadiu, nu va fi nici un pericol. Nici un om cu mintea întreagă nu-i va accepta concluziile. Cât timp nu va găsi dovada de netăgăduit pe care o caută, nu ne paște nici un pericol. Când o va găsi, vom acționa. Nu înainte.

– Riscați inutil. Răul trebuie stârpit din față.

– Asta însă ne-ar obliga să facem o nedreptate. Stela îi acordă beneficiul îndoielii. Nu-i putem face nimic.

– *Dumneavoastră* nu puteți să-i faceți nimic. Eu însă mă aflu în slujba Bisericii cu trup și suflet. Aș face orice ca să-i fiu Domnului de folos...

Donatelli se uită impasibil la episcop. Ultima remarcă era de prisos. Legatul înțelesese asta de mult timp.

4

Ulrich van Melsen îl primi pe părintele Amedée în biroul său. De data aceasta, părintele nu trebuise să aștepte mult, trăgând din această grabă neobișnuită concluzia că urma să i se aducă la cunoștință ceva nou în privința scheletului.

– Părinte Amedée, sunt fericit să te revăd, zise episcopul făcând câțiva pași pentru a-l întâmpina pe preot. Superiorii spun lucruri cât nu se poate mai bune de dumneata.

– Adevărat? răspunse Amedée surprins de atâta curtoazie. Nu sunt sigur că merit…

– Ba da, ba da. Modul în care ai condus această chestiune sfântă este exemplară. Dar te rog, ia loc.

Amedée se supuse și se așeză în fotoliul destinat vizitatorilor. Ca de obicei, fără a ști de ce, se simți groaznic de rău așezat în el. Poate, se gândi el, din cauza dimensiunilor încăperii care îndepărta orice intimitate din întâlnirea lor între patru ochi. Sau apăsarea aceasta provenea din tapiseriile întunecate care ornau pereții? Se strădui să-și îndrepte atenția spre episcop. Amabilitatea aceasta ascunde ceva. Era o bănuială de-a lui. Flatarea este întotdeauna semn că autorul ei are un gând ascuns.

– Totuși, nu prea cred, mărturisi el. Nu am avut nici o veste de la Eminența Sa Donatelli de când m-a vizitat în sat.

– Ancheta înaintează, fii liniştit, făcu episcopul aşczându-se în faţa preotului. De altfel, am intervenit chiar eu la Eminenţa Sa în favoarea Domniei Tale chiar adineauri.

– Acest... Zénon de Mongaillac pretinde totuşi că este vorba de un animal.

Van Melsen măturǎ această idee cu un dos de mână.

– Nu ţine cont de nici o vorbă de-a lui... Mă ocup eu. Dar lupul? Tot se mai arată?

– Tocmai despre asta voiam să vă spun. Cred că de-acum am mari speranţe să-l capturez în curând.

– A?

– Una dintre enoriaşele mele ne poate ajuta.

Van Melsen ridică intrigat dintr-o sprânceană.

– Ştie cumva unde se ascunde sălbăticiunea?

– Ea... ea ştie limba naturii.

Episcopul nu era prea sigur că înţelege, dar nu insistă. Important era ca lupul să înceteze să mai apară.

– Dar... De ce nu te-a ajutat mai devreme?

– Să zicem că încă nu era pregătită. Gata de a-i ajuta pe ceilalţi, vreau să spun.

– Rodul vreunei mântuiri, oarecum.

Amedée nu-şi putu reţine un zâmbet. Cel puţin în această privinţă erau de acord. Acum, trebuia să-l facă a recunoaşte caracterul miraculos al acestei izbăviri.

– Fata aceasta trăia până acum izolată undeva pe dealuri, explică el. S-ar părea că, după ce a întâlnit dragostea, viziunea sa asupra vieţii s-a schimbat din temelii.

– O tânără salvată de un miracol! se entuziasmă episcopul. Doamne! Împreună cu descoperirea scheletului, sunt multe miracole pentru o atât de mică parohie! Cum o cheamă?

– Agnès.

– Totul este extraordinar. Dacă această Agnès vă ajută efectiv să capturaţi lupul, ar fi într-adevăr un lucru frumos.

Genul acesta de miracol este perfect pentru a întări credința oamenilor din diocezele mele.

– Mă bucur că gândiți la fel. Fără a mai pune la socoteală că a fost salvată de dragostea pe care i-o poartă savantului despre care vorbeam adineauri, acest Zénon de Mongaillac. Ca să nu mai adăugăm un miracol la o listă deja lungă, să-i zicem o coincidență!

Auzind acestea, episcopul Van Melsen încetase să mai zâmbească.

– Atunci, Zénon de Mongaillac a făcut o pasiune pentru o țărăncuță? rosti el închizând puțin ochii șiret... Hotărât lucru, curios individ este savantul acesta.

– Dragostea nu ține seamă de asemenea detalii.

– Desigur... Dar, totuși... Oricum, noua dumitale biserică va fi clădită sub bune auspicii!

Amedée se străduia să râdă pentru a însoți brusca jovialitate a episcopului. Aerul serios pe care îl avusese aflând știrea privind relațiile dintre Agnès și Zénon de Mongaillac nu-i spunea totuși nimic bun.

– Apropo de viitoarea mea biserică, reluă el. Aș fi dorit să am autorizația de a relua construcția.

– Normal. Va trebui să-i cer părerea cardinalului Donatelli, dar nu mă îndoiesc că își va da acordul. Nu mai este nevoie să lăsăm fundația în stadiul în care este.

– Mă bucur.

Și părintele Amedée se ridică pentru a pleca sub privirea prietenoasă a episcopului care mai adăugă când tocmai dădea să iasă:

– Îți promit să grăbesc hotărârea Eminenței Sale în legătură cu scheletul.

– Ținând cont de ce mi-ați spus, cred că identificarea sfântului nu mai este o urgență.

– Nu sunt întru totul de părerea dumitale. Dacă am putea face să coincidă toate aceste miracole cu autentificarea relicvelor,

am ajuta Biserica să facă un pas înainte în mintea enoriașilor dumitale.

Cu ochi uluiți, Agnès bătea străduțele din vechiul oraș. Încetase să mai plouă și o pătură groasă de nori îmbrăca orașul într-o lumină cenușie. Cetatea era chiar așa cum i-o descrisese Amedée. Mai întâi, fusese surprinsă de mărimea lui. Ea își imaginase un sat mare și descoperea un oraș. Multitudinea zgomotelor, mirosurilor, culorilor te amețea. Agitația necontenită a locuitorilor, îngrămădirea lor dezordonată o dezorientau. Nu se gândise niciodată că bărbați și femei pot trăi în astfel de condiții. Nu le venea greu cu o asemenea lipsă de spațiu? Când mai găseau timp pentru odihnă? Cum respirau în această lume fără copaci și flori?

Se zbătea între fascinație și neînțelegere. Atâtea bogății, atâta viață, atâtea plăceri pe lângă o lipsă stupefiantă de confort. Căci nu era atât de oarbă încât să nu își dea seama de mizeria din oraș. Opulența unora nu reușea să mascheze sărăcia majorității. O cuprinse jalea văzându-i pe toți acei copii jucându-se în noroiul și murdăria respingătoare a ulicioarelor. Se indignă văzând atâția cerșetori și șchilozi zăcând la intrarea unor locuințe mari cu uși la fel de mari ghintuite, cu ziduri lucrate frumos. Toate acestea îi aminteau de textele pe care i le citea odinioară Amedée și unde se vorbea despre cetăți unde coabitau păcatul și bogăția.

La colțul unei străzi, descoperi cu uimire un spectacol curios. Pe o estradă, doi indivizi purtând măști grotești, veșminte colorate și burți mari care se vedeau că sunt false, gesticulau, aruncându-și invective sub privirea veselă a spectatorilor.

Se uită la scenă câteva minute, intrigată atât de exhibiția în sine, cât și de reacția publicului. Nu își dădea seama care din ele era mai ciudată. Totuși, încet-încet, dând atenție la ceea ce spuneau cei doi oameni pe estradă, se surprinse că îi

găsește mai degrabă comici. Iar când un al treilea individ, îmbrăcat într-un costum de doctor la fel de bizar, apăru scărpinându-se la fund, nu se putu abține să nu izbucnească în râs ca și ceilalți spectatori.

– Îți place farsa?

Agnès sări ca arsă, întorcându-se. Zénon de Mongaillac stătea în spatele ei. Surprinsă și încântată, zâmbi înainte de a se întoarce spre estradă.

– O farsă? Da, cred că-mi place. Dar un savant botanist ce părere are?

Zénon zâmbi și el. Era fericit că o revede. Și se bucura că această intrare bruscă în materie era semn că voia să continue conversația.

– Prea multă lipsă de respect, răspunse el luând un aer de prefăcută severitate. După părerea mea, cred că ar trebui interzise!

– Chiar așa, domnule? se prefăcu indignată Agnès. Ia priviți cum se distrează lumea!

– Cu piesele sale, acest domn Molière mi se pare că tocmai pervertește mintea oamenilor cinstiți.

– Molière?

– Așa îl cheamă pe directorul acestei trupe. Uite, e cel machiat în doctor.

– Și piesa?

Zénon ezită o clipă. Simți cum se înroșește când răspunse bâlbâind:

– *Doc... Doctorul îndrăgostit...*

Agnès întoarse capul și se forță să-și ascundă zâmbetul îndreptându-și atenția către spectacol.

Se scurseră câteva clipe fără ca vreunul să ia hotărârea de a vorbi. În fine, Zénon făcu un pas ca să stea lângă ea.

– Mărturisesc că sunt surprins să te găsesc aici.

– De ce? Vă imaginați că îmi petrec viața în grotă?

Da, chiar așa își imaginase. Și era mulțumit că se înșelase.

– Ce vă mai face capul? îl întrebă ea.

– Capul? A, capul! făcu Zénon frecându-se în creştet. Îngrijirile dumitale au fost foarte eficiente. Nu cred că un medic ar fi făcut ceva mai bun.

– Eu chiar sunt sigură de contrariu, îl tachină ea.

Zénon o privi atent. Era şi mai frumoasă decât în amintirea lui. Observă că dăduse atenţie ţinutei şi îşi îngrijise părul bogat. Dar era logic să-şi fi îngrijit ţinuta ca să coboare în oraş.

– Ţii neapărat să vezi tot spectacolul? zise el aruncând un ochi spre estradă.

– Aveţi o altă idee?

Răspunsese fără să-şi dea seama că inima îi bătea mai repede.

– De mult nu am mai venit la Montpellier. Poate îmi puteţi arăta oraşul?

Agnès îşi reprimă o grimasă. Să-i arate un oraş pe care tocmai îl descoperise are să fie greu. Dar era prea mândră ca să i-o mărturisească.

– Cu plăcere, se auzi ea răspunzând.

Zénon şi Agnès străbătură în toate direcţiile străduţele înguste. La drept vorbind, nici unul nu era atent la cele din jur. Chiar de-ar fi intrat într-o clădire şi tot nu şi-ar fi dat seama. Întreaga atenţie era îndreptată spre ce spunea celălalt. La gesturile şi expresia chipului. Şi la privirile care, din când în când, se întâlneau pentru scurt timp spre a se feri în clipa următoare ca şi cum acest simplu contact vizual putea să le compromită complicitatea.

Fiindcă, să fie clar, de complicitate era vorba. Nici unul dintre ei nu ar fi putut spune pe ce anume se baza aceasta, dar aşa ceva nu avea nici o importanţă. Ceea ce conta era faptul că vorbele le ieşeau din gură, că această conversaţie se derula fără momente de tăcere şi că dezvăluirile se înlănţuiau de parcă se cunoşteau de-o viaţă întreagă.

Zénon gusta această conivență cu o plăcere infinită. Conflictul său cu Athanase Lavorel îl măcinase. Sentimentul de singurătate pe care îl încerca de când sosise la Montpellier, deși ușurat de amiciția pe care i-o purta René Grouchot, nu făcuse decât să se agraveze. Iar acest schimb de cuvinte cu Agnès avea asupra lui efectul înviorător care îl ducea direct spre înviere.

Pentru Agnès, situația era la fel. Doar că solitudinea ei rezulta mai puțin dintr-o absență momentană de persoane apropiate sau dintr-un efemer sentiment de dezrădăcinare, cum era cazul lui Zénon de Mongaillac, cât dintr-o realitate permanentă. Ea trăia singură undeva între dealuri. Și totuși această complicitate cu savantul avea asupra ei aceeași putere binefăcătoare. Îi plăcea să discute cu un bărbat, fără a avea sentimentul că acesta îi reproșează ceva. Îi plăcea acest simplu contact fără vreun gând ascuns. Îi plăcea francheța cu care Zénon îi povestea copilăria pe acele meleaguri, problemele pe care le avea cu scheletul și conflictul cu Athanase.

– Începe ploaia, spuse Zénon observând că era deja ud.

– A început mai de multișor...

Și își dădură seama că de vreo zece minute bune ploaia reîncepuse să cadă, iar ei continuaseră să meargă și să vorbească fără să observe. Izbucniră în același timp în râs.

– Am face mai bine să ne adăpostim. Cred că hanul meu nu-i departe de aici. Dar habar nu am unde ne aflăm...

– Mi-e tare teamă că nu te pot ajuta... E prima dată când vin la Montpellier, mărturisi Agnès.

– Formidabil! O vrăjitoare care fabulează și un savant eretic pierduți în marele oraș! Ce regal pentru un poet! Va trebui să-i vorbesc despre asta acestui domn Molière.

Agnès râse din toată inima și, luându-l pe Zénon de mână, alergară împreună să se refugieze în intrândul cam întunecos al unei locuințe burgheze.

Înfășurați de penumbra umedă, nu mai putură vorbi. Așa că ascultară zgomotul pe care îl făcea ploaia căzând pe acoperiș

și pe pământul noroios al străduței. Prezența atât de apropiată de celălalt îi tulbura așa cum îi tulbura și mirosul veșmintelor ude. Zénon nu îndrăznea să o privească pe Agnès, dar îi ghicea din colțul ochiului profilul slab luminat de cenușiul venind din afară. Părul îi era lipit de față, iar o picătură de apă i se prelingea de-a lungul obrazului.

Agnès simțea privirea, dar nu îndrăznea să-și ridice ochii spre el. Când fusese inconștient, întins în grotă, ea petrecuse mult timp privindu-i chipul. Și își dădu seama că acum visa să-i dea înapoi sărutul pe care i-l furase.

Când Agnès reveni în Lansec în compania părintelui Amedée, era total răvășită. Pe drumul de întoarcere, stând în șaretă alături de preot, abia scosese câteva cuvinte. Amedée o privea din când în când și constata că ținea mult timp ochii închiși, de parcă încerca să păstreze amintirea celor petrecute. Nu îndrăznise să o întrebe deschis dacă îl văzuse pe Zénon de Mongaillac, dar era inutil să o facă. Se vedea pe chipul radios al tinerei.

Ajuns la una sau două leghe de sat, o întrebă totuși cu un aer nevinovat:

– Ai petrecut o zi bună?

Agnès își reveni și se uită la preot. Zâmbetul cu subînțeles pe care acesta i-l adresa nu lăsa nici o îndoială în privința sensului întrebării.

– Foarte bună, răspunse ea pe același ton fals inocent. Montpellier este un oraș foarte interesant. Deși peste măsură de populat.

– Dar se găsesc aici oameni foarte simpatici...

– Unii...

Schimbară un zâmbet complice.

– Și... te gândești să te mai întorci? continuă Amedée.

– Nu știu sigur.

– Pe oamenii simpatici, trebuie să-i revezi...

– S-ar putea să vină în sat...

Amedée tăcu. Conștientiza că, dacă povestea dintre Agnès și Zénon de Mongaillac s-ar încheia cu o căsătorie, ipoteză desigur prematură, dar pe care nu era o prostie să o ai în vedere, asta ar implica, fără îndoială, plecarea lui Agnès din localitate. Era puțin probabil ca savantul să se hotărască să rămână în sat, iar această eventualitate îi cauza un amestec de necaz și de satisfacție. Visase întotdeauna că tânăra va rămâne în Lansec pentru a-i face pe enoriași să profite de cunoștințele ei în materie de plante medicinale. Dar, pe de altă parte, a o ști în sfârșit fericită și în compania unui om respectabil precum acest Zénon de Mongaillac însemna pentru ea un viitor pe care el nu l-ar fi sperat niciodată.

Își petrecu brațul în jurul umerilor tinerei și o trase spre el. Cea pe care o considera ca și copilul său urma, în fine, să cunoască fericirea. Se simți la fel de mândru ca un tată ce acordă mâna fiicei sale unui pretendent.

Zénon era într-o stare de agitație la fel de neobișnuită. Întâlnirea cu Agnès trezise ceea ce era bun în el: compasiune, atenție față de alții, iubirea aproapelui, calități îngropate de foarte mult timp în străfundul sufletului său și care, treptat, cu ajutorul tinerei femei, se ridicau din nou la suprafață.

Evocarea propriului trecut – amintirea copilăriei și a părinților decedați – în prezența ei îl emoționase. Iar refuzul său permanent de a suferi ca și alții de afecțiunile inimii pierdu brusc bătălia în fața izbucnirii celor ce era obligat să le numească sentimente, unde în primele rânduri se afla dragostea. Dacă nu era o izbăvire, totuși se asemăna mult cu așa ceva.

De aceea se hotărî să facă ceva ce tot amânase de la sosirea la Montpellier: merse la cimitir. După ce trecu de poartă, Zénon se îndreptă cu pas sigur spre locul unde își amintea că văzuse odinioară mormântul tatălui său, alături de care se aștepta să-l găsească și pe cel al mamei.

Pietrele funerare se aflau la locul respectiv. Cea a tatălui era într-o stare foarte proastă. Crescuseră buruieni peste tot și un mușchi verzui își găsise locaș pe piatră. Alături de acest vechi mormânt abandonat, se afla un altul de dată mai recentă.

Cu capul descoperit, rămase un timp destul de îndelungat în fața pietrei, căutând zadarnic o coincidență între ea și amintirea îndepărtată a unei femei cu figură tristă. Și, fără ca măcar să-și dea seama, îl podidiră lacrimile. Într-o clipă, se simți cuprins de o imensă mâhnire.

Ploaia încetase, iar vremea era din nou însorită și calmă. Ici, colo câte un cedru sau lămâi își întindea umbra binefăcătoare peste morminte. Zénon străbătu aleile respirând adânc, umplându-se de acea seninătate ce se ridica din pământ.

Și încet-încet se simți renăscând. Simți cum crește în el o forță neștiută, ca și cum neliniștile i se risipeau pe măsură ce înainta printre morminte. Și atunci avu sentimentul că, încet, eternitatea îi pătrundea în trup...

Nu după mult timp, se simți din nou gata să-i înfrunte pe Athanase, Van Melsen și Donatelli, cât și toate Bisericile din lume dacă era nevoie. Voia să dovedească tuturor învățaților și tuturor puterilor spirituale sau trecătoare ale regatului că descoperise un balaur. Fiindcă de-acum voia să fie la înălțimea omului pe care Agnès și-l imagina că este.

Dar soarta hotărâse să nu-l lase să profite mult timp de această fericire regăsită. Magistratul Henri de Coursanges îi convocase pe Donatelli și pe Van Melsen la sediul său spre a le da o veste importantă.

– Violare de mormânt!

E tot ce le spuse, abia intrați în birou, întinzându-le un document care îi fusese trimis de la Paris după cum înțeleseră cei doi prelați citindu-l. Procurorul afișa o mină atât de bucuroasă, încât zâmbetul îi schimonosea fața.

– Mica mea anchetă în privința acestui savant a dat roade, adăugă el zâmbind în continuare. Ireproșabilul nostru savant s-a compromis în afaceri mai degrabă dubioase. Să-ți treacă prin minte să mergi să furi rămășițele pământești ale unor femei tinere!

– Lucru agravat de delictul de fugă, sublinie Van Melsen care citise documentul cu atenție. Aveți motivul, nu vă mai rămâne decât să mergeți să-l arestați.

Donatelli era destul de stânjenit. Că trebuia evitat ca rezultatul cercetărilor lui Zénon să se răspândească era un lucru pe care ajunse să-l accepte, dar să o faci printr-un astfel de procedeu părea a fi un lucru nedemn. Nu că ar considera delictul respectiv ca fiind derizoriu, desigur. O violare de mormânt nu putea fi tolerată, chiar dacă știa că astfel de practici erau adeseori singurul mijloc de care dispuneau savanții pentru a-și lărgi cunoștințele. Însă oscila între dorința de a nu-l lăsa pe Zénon să-și difuzeze concluziile și cea de a o face respectând regulile jocului. Or, această violare de mormânt era un element străin disputei lor și, prin urmare, o formă de artificiu ipocrit.

– Jandarmeria va acționa chiar în seara aceasta, explică Henri de Coursanges, iar figura lui afișă – dacă era posibil – și mai multă satisfacție.

Donatelli închise ochii. Toată treaba aceasta îi producea greață.

Zénon se afla ca de obicei liniștit la masa din han, așteptând sosirea lui René Grouchot, fără a bănui că era pe punctul de a fi arestat pentru un delict pe care îl uitase de mult.

Când șarlatanul își făcu apariția, beat mort, era susținut de un om de vreo treizeci de ani, cu nas puternic și în ai cărui ochi mari se vedea o scânteie malițioasă.

Zénon, prietene, reuși să articuleze șarlatanul, dă-mi voie să ți-l prezint pe domnul Poquelin, Jean-Baptiste pe numele mic, aici de față...

Își întoarse privirea împăienjenită spre companionul său.

– Gata, deja?

– Directorul trupei Alteței Sale Regale prințul de Conti! declamă acesta, un pic mai puțin beat decât René.

Zénon se uită la individ. Îl recunoscu cu greu pe comediantul pe care tocmai îl văzuse în aceeași după-amiază pe străzile din Montpellier.

– Te deranjăm?

– Deloc. Sunteți bineveniți.

Cei doi bărbați se lăsară să cadă lângă el și comandară imediat o ulcică de vin.

– Prietenul meu Zénon, îi explică René lui Molière, este un mare savant. Cel puțin face niște descoperiri uriașe... Numai dacă nu cumva descoperirea lui este uriașă... Mă rog, n-are importanță. Dar mai ales este îndrăgostit!

– Eu? sări savantul.

Zénon ar fi vrut să izbucnească în râs, dar nu putu. Da, o iubea pe Agnès. Și brusc își conștientiză viitorul. Acea viață pe care și-o imaginase întotdeauna făcută din cercetări savante și solitare o vedea acum animată de prezența lui Agnès.

– Poate, admise el. Dar este o boală de care suferă mulți oameni. Nu cred că prietenul nostru este interesat de o atât de amărâtă poveste. Cum stai cu *qahoua?*

– Neîndemânatică diversiune. N-ai să scapi așa ușor.

– Dragostea este întotdeauna un subiect bun, confirmă Molière. Deși riscul de a cădea în dulcegărie e mare. Știu despre ce vorbesc: lucrez acum la o comedie pe care intenționez să o intitulez *Căsătorie cu năbădăi.*

„E clar, gândi Zénon, Molière ăsta are darul de a găsi titluri pertinente." Își aprinse pipa și preferă să revină la subiectul precedent.

– Mă întreb dacă această *qahoua* merge binc cu tutunul, zise el.

– Fără discuție, estimă René. În Orient, *qahoua* este o băutură rafinată. Așa cum aici este tutunul. Fiindcă, orice ar zice Aristotel și toată filosofia, tutunul este pasiunea oamenilor cinstiți, iar cine trăiește fără tutun nu este demn să trăiască.

– Părerea este glumeață, zise Molière. Va trebui să o țin minte. Dar ce-i această *qahoua* de care tocmai ați amintit?

– O băutură pe bază de sâmburi prăjiți cu care domnul ar vrea să facă negoț dacă reușește să o facă băubilă, se amuză Zénon.

– O! Dar am făcut-o! afirmă șarlatanul revenindu-și un pic. Pe când mâncam azi la prânz, am găsit soluția! Ideea mi-a venit pe când încercam să înghit o tocană. Vezi, tocana se face mai bună prelungind fierberea și chiar mai mult încălzind-o a doua zi. Savorile se topesc unele în altele, iar defectele se estompează... M-am gândit mult la asta și am ajuns la concluzia că ceea ce trebuie la *qahoua* este timpul. Să-l lași să-și facă treaba...

Se aplecă spre ei ca și cum le-ar fi făcut o confidență, adăugând:

– Trebuie să o fierbi mai mult!

Zénon rămase o clipă surprins.

– Ipoteză interesantă... Și merge?

René își îndreptă bustul.

– Presupun.

– *Presupun?* Vrei să spui că nu ai încercat? Ei, hai, René: o ipoteză se confirmă printr-o experiență!

René îl privi perplex.

– Nu-s eu savant, Zénon, totuși mi se pare că un raționament – dacă e just, iar al meu este – e *întotdeauna* confirmat de experiență.

– Știi tu că ceea ce spui este exact ceea ce René Descartes s-a străduit să-i demonstreze lui Blaise Pascal? Afirma că vidul

nu putea exista, sub pretextul că, dacă ar fi aşa, atunci ar fi umplut de întindere. Şi totuşi trebuie să crezi în experienţele lui Pascal la care un prieten de-al meu a avut ocazia să asiste, vidul există cum te văd şi cum mă vezi.

– Vrei să spui că un raţionament corect poate totuşi să ducă la nişte concluzii eronate? întrebă şarlatanul, motivat de faptul că fusese comparat cu Descartes.

– Numai armonia raţionamentului nu este suficientă întru stabilirea unui adevăr. Un raţionament, chiar când este bine condus, chiar când este conform preceptelor logicii pe care Aristotel a studiat-o şi scris-o atât de bine, acest raţionament, doar el singur, nu este gajul adevărului. Vezi tu, un raţionament trebuie să procedeze prin deducţie, nu prin inducţie. Trebuie pornit de la observarea realului pentru a extrage legi generale, nu invers. A pleca de la ipoteze construite pe simpla speculare a înţelegerii nu duce decât la absurdităţi. Atâta timp cât lumea reală nu va fi decât o confirmare a speculaţiilor spiritului, ştiinţa nu va progresa. Ea trebuie să-i fie chiar originea. Leonardo da Vinci nu spunea altceva afirmând: „Experienţa nu înşală niciodată, ci judecata ta este cea care se rătăceşte promiţându-şi rezultate care nu decurg direct din experienţa personală".

Degeaba fusese şarlatanul comparat o clipă cu Descartes, el abia dacă înţelesese măcar jumătate din ceea ce îi explicase amicul său. Se întoarse spre Molière şi fu liniştit să constate că părea la fel de pierdut ca şi el. Amândoi se mulţumiră aşadar să dea din cap pentru a spune că urmăreau perfect raţionamentul şi aşteptară continuarea.

Aceasta însă nu veni. Zénon se gândea la ceea ce tocmai spusese. Da, într-un secol lumea se schimbase. Dar şi modul de a o înţelege. „Argumentez ex suppositione", scrisese Galilei. Dar aceste supoziţii trebuiau de-acum să se fondeze ele însele pe observaţie şi să se supună mai apoi verificării prin experienţă. Faptele deveniseră noii stâlpi ai discursului veridic.

Iar soluția problemelor sale se prezentă atunci într-un fel de fulger orbitor. O soluție atât de evidentă încât fusese un imbecil că nu se gândise la ea mai devreme. O soluție care decurgea din chiar principiile pe care le predase atâția ani elevilor săi și pe care tocmai i le spusese șarlatanului: o ipoteză se confirmă prin experiență.

– Știu ce trebuie făcut, zise el brusc.

– Desigur: trebuie să fierbi bine *qahoua* și...

– Nu, vorbeam de schelet. Acum știu cum le pot dovedi că am dreptate.

René oftă. Iată că iar începea cu drăcia lui de schelet! Vru să ciocnească cu Molière, dar acesta începea să picotească.

– Dar n-ai spus tu că știi ce-i scheletul ăsta?

– Autoritățile nu sunt de părerea mea.

– Atunci, nu mă interesează. Dacă asta riscă să-ți facă probleme cu autoritățile... prefer să nu știu nimic.

– Nu te știam așa de fricos.

– Doar prudent.

– Chiar într-atât încât să renunți la a-mi da o mână de ajutor?

René își privi amicul. Nu-i plăcea felul în care îi ceruse asta. Ce-i mai trecea prin minte?

– De ce natură?

– O mică spargere...

Adormit pentru o clipă, Molière înălță capul.

– A! Doar nițică acțiune pentru ca intriga să progreseze!

Târgovețul îl privi, uluit, clătinând din cap. Comediantul era un nebun! Povestea asta mirosea a necazuri de la zece poște. Însemna ceva ce te arunca în temniță pentru douăzeci de ani. Nu semăna cu ideea pe care și-o făcea despre viitorul său.

– Am nevoie de schelet, explică Zénon văzându-i neîncrederea.

– Nu-ți sunt suficiente desenele?

– Le-am înapoiat proprietarului.

– O treabă nu prea isteață, dacă-mi pot permite să zic așa.

– René! Am nevoie de ajutorul tău ca să intru în Colegiul Regal și să iau oasele. Vreau să reconstitui scheletul în felul meu!

– Numai atât! Păi... ia amintește-mi cât de mari sunt oasele?

Zénon se strâmbă. Uitase acest detaliu. Chiar și cu ajutorul lui René, i-ar fi trebuit zile întregi ca să le scoată din Colegiul Regal.

– Care-i povestea cu oasele astea? întrebă Molière.

– Un schelet cât casa! răspunse târgovețul înainte ca Zénon să poată deschide gura. N-ar încăpea în rulota mea! Iar amicul meu pretinde că vrea să le ia discret.

– În cazul acesta, sunt omul vostru! se grăbi să declare comediantul ridicându-se pe picioarele-i nesigure. Ideea unei astfel de aventuri îmi place.

– Hei! Ușurel, dom' director de nu-ș-ce... Zénon uită să menționeze un mic detaliu: autoritățile n-ar fi întru totul de acord.

Molière avu un zâmbet șiret.

– Cu atât mai mult: îmi convine foarte tare să le jucăm un renghi. Vă pot pune la dispoziție o mână de oameni zdraveni și două rulote.

Zénon îl privi pe comediant. Părea să vorbească serios. Fără discuție că acest personaj îi era simpatic.

– Va trebui să o facem noaptea, preciză el.

– Vrei să fii mai precis? făcu René care începea să o lase mai moale.

Zénon schimbă o privire cu Molière.

– Ce-ar fi, să zicem... în seara asta?

Șarlatanul îi privea cu ochii cât cepele.

5

Așadar, Zénon scăpă de arestare cu totul întâmplător în seara aceea. Abia ce părăsise hanul în compania celor doi complici, că vreo douăzeci de oameni înarmați năvăliră înăuntru, semănând o dezordine de nedescris. Printr-o nouă ironie a destinului, Zénon scăpă așadar fiindcă plecase să comită un alt delict. Justiția omenească urma niște căi la fel de întortocheate ca și cea divină.

De altfel, aceasta din urmă avea alte treburi. Încă de la sosirea lor în sat, Agnès și părintele Amedée fuseseră preveniți de brusca agravare a sănătății bătrânei Aldegonde. Avusese o nouă criză la începutul după-amiezii și, după spusele martorilor, își manifestase dorința de a-l vedea pe preot cât mai repede, ceea ce, Amedée o știa, nu prevestea nimic bun.

– Vin cu tine, insistase Agnès ajutându-l pe acesta să se pregătească.

– Teamă mi-e că nu mai există nici o speranță.

– Aș vrea totuși să fiu lângă ea.

El îi luă mâna.

– Va trebui să fii curajoasă... Dar sunt mulțumit că în sfârșit îți faci griji pentru alții.

Pătrunzând în casa bătrânei, fură surprinși de liniștea apăsătoare ce domnea înăuntru. Două sătence stăteau la marginea patului în care era întinsă Aldegonde, cu ochii închiși, ca și cum conversa deja cu lumea cealaltă. Cele două femei își întrerupseră rugăciunile mute, zărindu-l pe preot, și se ridicară ca să-i cedeze locul.

Amedée se așeză și se aplecă spre fața lui Aldegonde. O răsuflare extrem de slabă ieșea de pe buzele sale ridate care aveau deja paloarea giulgiului.

– Aldegonde? Eu sunt, părintele Amedée. Mă auzi?

Bătrâna deschise pleoapele. Privirea i se agăță de cea a preotului ca un înecat de colacul de salvare.

– E și Agnès aici, adăugă Amedée întorcând ușor capul în direcția tinerei care stătea în picioare la căpătâi.

Aldegonde păru că vrea să spună ceva, dar nu reuși decât să scoată un geamăt slab. Agnès simți un nod în gât. Bătrâna nu va mai prinde zorile.

– Sunt aici ca să-ți ascult spovedania, continuă Amedée cu glasul lui călduros. Dacă vrei, desigur...

Bătrâna clipi din ochi în semn de aprobare și făcu efortul de a ridica un deget pentru a-l trage pe preot mai aproape. Agnès preferă să se retragă. Întâlnirea lui Aldegonde cu propria conștiință nu era treaba ei.

O noapte fără lună învăluia Montpellierul în întuneric. Fofilându-se prin străduțele întunecate, trei misterioase rulote se apropiau de Colegiul Regal. În ele: un târgoveț pirpiriu, un savant curajos și o trupă de teatru.

– Ai vreo idee pe unde vom intra? șopti René, cu capul între umeri de parcă ar fi vrut să treacă nevăzut.

– Îmi amintesc că există o ușă laterală, răspunse Zénon. Ne foloseam de ea uneori ca să ne strecurăm în afara clădirii când voiam să scăpăm de supravegherea paznicilor.

– A... Vă duceați după fuste? Nu mi-ai spus asta.

– Fă-mi plăcerea și încetează cu comentariile și mulțumește-te să faci în așa fel încât catârul tău să nu greșească drumul.

– Catârul meu are mai mult simț de orientare decât mine, glumi târgovețul.

– Nici o îndoială.

René vru să-i zică ceva, dar Zénon își puse în aceeași clipă mâna pe antebrațul lui.

– Aici.

Târgovețul se opri în fața unei ușițe care abia se vedea. Celelalte două rulote făcură la fel.

În timp ce René încerca să-și facă asinul să tacă, întrucât acesta considerase oportun să-și manifeste ușurarea că nu mai trebuia să tragă și începuse să scoată răgete de bucurie, Zénon și Molière studiară broasca ușii. Complet ruginită, cu greu îți puteai imagina că o cheie poate acționa mecanismul. Nici măcar nu încercară. O rangă adusă de un comediant o făcu să cedeze într-o clipă.

– Forțarea ușii unui Colegiu Regal este un delict? întrebă Molière.

– Teamă mi-e că da. Dar e prea târziu pentru a mai avea scrupule. Mai degrabă aprindem o lumânare, ca să nu ne scoatem ochii.

Pătrunseră în clădire urmați imediat de ceilalți. Erau zece cu toții. La lumina lumânării care făcea ca umbrele să tremure pe pereți neliniștitor, parcurseră lungile culoare întunecate, oprindu-se din când în când ca să verifice dacă înaintau în direcția cea bună. René mergea cu un pas în urma savantului, având doar pe jumătate încredere în memoria acestuia asupra locurilor.

– Ești sigur că știi încotro mergi?

– Ultima dată când am mai fost pe aici, aveam douăzeci de ani.

Dar, după câteva ocoliri neprevăzute, cei zece oameni ajunseră totuși la încăperea unde era păstrat scheletul. Folosiră din

nou drugul de fier, iar ușa se deschise scârțâind peste o pânză de întuneric. Zénon ezită o clipă înainte de a se angaja în această întunecime tăcută. Schimbă o scurtă privire cu Molièrc și René ca să prindă curaj și pătrunse în întuneric.

Lumânarea scoase din neant fragmente de ziduri și stâlpi. Încă vreo doi pași și, brusc, silueta noului uriaș al lui Athanase răsări din tenebre. Luminat astfel de jos în sus de lumina slabă a lumânării, părea și mai înfricoșător decât reconstituirea anterioară. Cu excepția lui Zénon, toți avură o mișcare de recul și de stupoare.

– Mama dracului... mormăi șarlatanul. Cum de-i posibil așa ceva?

– Impresionant... admise un comediant la fel de uluit.

– Aș zice că e chiar homeric, adăugă Molière.

– Și mai dihai ca precedentul! interveni Zénon ca să destindă atmosfera.

Își dădu seama că René rămăsese în urmă și se întoarse spre el. Amicul său era palid ca un cadavru pentru disecție.

– Ei! Ai o mutră!

– N-am văzut în viața mea așa ceva... Nu se poate ca bunul Dumnezeu să fi creat asta...

– Parcă l-aș auzi pe cardinal.

– Ei bine, poate că nu-i chiar așa de nebun cum îl credeam...

– Hai, dă-ne mai bine o mână de ajutor decât să te lansezi în teologie. N-avem toată noaptea la dispoziție.

Cei zece oameni se apropiară de schelet și începură să-l demonteze os cu os.

Aldegonde își dăduse sfârșitul. Chipul livid reflecta slaba licărire a lumânării puse lângă pat, însă nimic din expresia ei nu lăsa să se ghicească somnul ce o cuprinsese. Amedée o privea cu acea uimire ciudată pe care i-o provoca întotdeauna vederea unui defunct. Acest trup întins din fața lui nu mai era

decât un obiect inert. Nimic nu îl diferenția de o bucată de lemn sau de piatră. Totuși, cu câteva minute mai înainte, încă mai avea viață în el. Era locuit de un suflet și o minte capabile să gândească și să se emoționeze. Din spovedania ei, preotul nu prea știa ce să creadă. Secretul pe care i-l mărturisise era atât de ciudat încât ezita să considere conținutul drept o ușurare. Dar era sigur de un lucru: spovedanie sau nu, trebuia să-i spună lui Donatelli.

Închise pleoapele lui Aldegonde și se cufundă în rugăciunile sale. Se ruga pentru mântuirea bătrânei, desigur. Dar nu se putu abține să nu introducă și un cuvințel pentru Agnès.

Când transferul fu gata, peste Montpellier se iveau zorile. Toate oasele fuseseră transportate cu cea mai mare grijă până la rulotele în care au fost încărcate. Zénon și tovarășii săi putură, în sfârșit, să-și tragă un pic sufletul.

– Fericit că ai terminat, nu? zise Molière întinzându-i o ploscă cu vin. Chestia asta cântărește cât o duzină de elefanți! Par a fi făcute din piatră!

– Așa-i, făcu savantul. Sunt niște fosile.

Molière se uită o clipă la el, uimit.

– Cu siguranță că pe pământ și în ceruri sunt mai multe lucruri decât crede filosofia.

Operațiunea durase mai mult decât prevăzuseră și îi costase mult mai multe eforturi decât își imaginaseră. Fiindcă scheletul fusese fixat în eșafodaj cu atenție și trebuiseră să desfacă o mulțime de noduri și să scoată nenumărate cuie pentru a elibera oasele. Fără a mai socoti că trebuiseră să demonteze scheletul începând de sus și să coboare oasele acelea grele cu ajutorul scripetelui. În final, transportarea lor până la rulotă fusese mai ușoară, deși distanța de parcurs de fiecare dată cu brațele încărcate nu fusese nici ea de neglijat. Și cum trebuiseră transportate și scândurile, grinzile și toate celelalte bucăți de lemn care serviseră la înălțarea schelăriei, munca durase

dublu decât prevăzuseră. Pe scurt, dacă Zénon era obosit, dar fericit, René avea un vag sentiment că fusese tras pe sfoară.

Noaptea aceasta lungă îl epuizase literalmente, iar acum nu se gândea decât la un singur lucru: să doarmă. Printre altele, ideea că ar putea fi reperați după atâtea eforturi îl îngrozea. Și nu avea nici o poftă să se vadă lipsit de somnul pe deplin meritat prin apariția pe neașteptate a unui reprezentant al ordinii.

– Hai s-o ștergem de-aici, acuși se luminează! zise scurt târgovețul după ce se așezase pe partea din față a rulotei.

Zénon îi făcu semn lui Molière și trupei acestuia că era timpul să plece și se urcă la rândul său în vehicul după ce dădu o palmă amicală măgarului adormit. Se pregăteau de plecare când Zénon își aminti brusc că uitase ceva. Sări jos.

– Stați așa, mă întorc.

– Ești nebun! Unde pleci? se răsti René.

– La laboratorul lui Athanase, răspunse Zénon luând lumânarea. Îmi trebuie scheletul micuței șopârle. Nu durează decât o clipă.

Cu un aer mai puțin sigur ca niciodată, René se întoarse spre Molière care ridică din umeri. Oftă și aruncă un ochi neliniștit spre cer. În curând, vor cânta cocoșii.

Zénon se întoarse pe culoarul întunecat. Trebuia neapărat să recupereze micul schelet. Nu-l putea reconstitui pe cel mare fără a avea în față modelul redus. Și nu avea nici un chef să mai retrăiască episodul vânării unei șopârle și toată treaba dezgustătoare ce urmase.

Ajuns în vârful scării spiralate, Zénon se trezi în fața ușii putregăite a biroului maestrului său. Ca de obicei, era închisă bine cu cheia. Însă, de data aceasta, Zénon nu avea nevoie de rangă ca să o deschidă. Știa unde avea obiceiul Athanase să ascundă cheia și o găsi sub o scândură din podea.

Interiorul laboratorului era întunecat. Lumânarea își revărsă lumina de ambră, iar formele ciudate ale instrumentelor,

ale fosilelor, ale mineralelor și ale diverselor specimene răspândite pe mese și etajere începură brusc să danseze o farandolă fantomatică. Zénon puse lumânarea în mijlocul încăperii și începu grabnic să scotocească după micul schelet. Un obiect de mărimea aceea nu era ușor de ascuns. A-l găsi în dezordinea aceea nu trebuia, în principiu, să pună nici o problemă. Dar căută zadarnic; nu reușea să dea de el. Căută peste tot: pe mese, pe rafturile bibliotecilor, pe etajerele încărcate, pe sub mobilă. Peste tot. Degeaba. Oare Athanase se debarasase de el? Oare va porni din nou în capturarea și disecarea unei șopârle înainte de a putea să înceapă reconstituirea?

Gândul că aceasta poate întârzia din cauza unui atât de stupid incident îi era insuportabil. Mai căută o dată, tot mai neliniștit, prin spatele dosarelor și a lucrărilor clădite cam peste tot. Căută prin sertare, goli dulapurile, se uită chiar și în coșul de gunoi. Nimic.

Scheletul micuței șopârle nu era acolo.

– Asta cauți? se auzi deodată o voce în spatele său.

Zénon se întoarse. Athanase stătea în spatele lui și îi întindea planșeta pe care era fixat micuțul schelet.

– Athanase?

Cei doi oameni se măsurară în tăcere. Zénon era uimit să-l vadă acolo la o oră atât de neobișnuită. Dar, mai ales, se simți surprins în plină activitate vinovată. Fusese descoperit ca să zicem așa cu mâna în sac, intrat pe ascuns în această clădire și încercând să recupereze un obiect fără acceptul lui. Și se temea de privirea plină de reproșuri a maestrului său.

Însă privirea lui Athanase nu era deloc ostilă. Zénon citea în ea mai degrabă un soi de sfârșeală, de tristețe nemărginită. Ca și cum faptul de a-l fi surprins căutând prin tot laboratorul nu avea nici o importanță pentru el. Zénon putea vedea în ei afecțiune, dar și un fir de mândrie. Nu la asta se aștepta.

– Am făcut așa cum mi-ai spus, zise Athanase după ce trecuse parcă o veșnicie. Am comparat.

Zénon ghici imediat că fostul său maestru trecuse de partea sa în privința scheletului. Această schimbare de opinie era atât de bruscă și de neprevăzută încât o clipă se îndoi că era sinceră.

– Dar... eu credeam...

Athanase se îndreptă încet spre el. Cu umerii săi largi aplecați, părea mai bătrân ca niciodată.

– ...că nu mai sunt decât un bătrân savant senil obsedat de uriași? Da, aveai dreptate. Eram... până în noaptea asta.

– Atunci, știți?

Athanase își întoarse privirea spre etajerele unde se îngrămădeau tratatele de gigantologie și eșantioanele de schelete fosile.

– Imediat ce am văzut acest schelet micuț, am știut că ai dreptate... Am petrecut noaptea comparându-l cu desenele făcute de Bruno... Ce creatură extraordinară, nu?

– Asta rămâne de verificat...

Bătrânul savant se întoarse spre elevul său.

– Vei încerca o reconstituire? Tocmai vin de-acolo. Voiam să verific unul sau două lucruri. Dar mai pot aștepta...

Zénon schiță un gest, vru să spună ceva ca să se scuze că a luat oasele fără autorizarea lui. Dar Athanase îl opri cu o clătinare din cap.

– Te invidiez... Vezi tu, eu cred că ceea ce mă interesa era mai puțin faptul că nu am dreptate cât acela de a ști că îmi petrecusem viața studiind o himeră... Eșecul nu-i nimic...

Arătă cu un gest circular laboratorul.

– Dar golul acesta... neantul ăsta... toate aceste cunoștințe inutile...

Îi dădu micuțul schelet.

– Arată-li-l.

– Am... am să fac tot ce pot.

Athanase se îndreptă atunci spre fereastră, iar privirea i se pierdu în depărtare, dincolo de acoperișurile de țiglă peste care soarele își arunca primele reflexe sidefii.

– Acum, lasă-mă.

Zénon îi aruncă o ultimă privire și, luând cu el scheletul micuței șopârle, dispăru pe scări.

Se întâlni cu René la rulotă. Privind țintă spre capătul de stradă din fața lor, îi zise doar atât:

– Să mergem.

– Ce s-a întâmplat? Parcă ai fi văzut o fantomă.

– Cam așa ceva, da.

René nu mai insistă. E clar, savanții ăștia sunt niște indivizi curioși. Mai bine să nu încerci să-i înțelegi. Trase de două ori de hățuri ca să-i atragă atenția catârului că venise vremea să se pună în mișcare. Rulota se îndepărtă, în sfârșit, de Colegiul Regal.

6

Henri de Coursanges petrecuse o noapte execrabilă. Lamentabilul eşec al tentativei de arestare a lui Zénon îl făcuse negru de supărare şi, în plus, îl obligase să se culce foarte târziu. De aceea a doua zi, când Donatelli sosi la el în cursul dimineţii, magistratul încă nu era pe deplin treaz, iar venirea inopinată a legatului tulbură ceea ce el considera a fi drept un ritual tihnit.

Aşadar, nu-l întâmpină cu amabilitatea pe care o justifica totuşi importanţa persoanei sale.

Din partea sa, Donatelli nu avea nici el poftă să înceapă ziua cu o ceartă, dar trebuia să-l informeze despre spargerea care avusese loc. După ce află, magistratul bombăni ceva, îşi frecă ochii şi zise:

– Cum adică, a dispărut complet?

– Nu mai este nimic. Nici măcar un os. Am trecut în dimineaţa aceasta să văd din nou scheletul şi nu mai era acolo. Doctorul Lavorel spune că nu ştie nimic.

Henri de Coursanges îşi trecu o mână prin barbă. Întotdeauna îi era greu să se concentreze înainte de a se bărbieri.

– Există suspecţi? se mulţumi el să întrebe.

Donatelli se uită la magistrat. Poate ar fi trebuit să aştepte ca să-şi fi dat cu puţină apă pe faţă. Creierul nu părea în stare să funcţioneze cu iuţeala necesară cerută de conversaţie.

– Mi se pare că lucrurile sunt clare, zise el. Acest Zénon de Mongaillac e cel care a furat scheletul.

– Şi de ce naiba ar fi făcut aşa ceva?

– Mai bine nu mă gândesc... A, dar iată-l pe episcopul nostru!

Într-adevăr, Van Melsen, care trebuise să străbată tot oraşul, intră şi el în încăpere.

– Îmi pare rău că a trebuit să vă deranjez atât de devreme, îl întâmpină cardinalul.

– Nu are nici o importanţă. Dorm foarte puţin.

– Se pare că s-a furat scheletul în noaptea asta, se crezu obligat magistratul să-l informeze.

– Sunt la curent. Supărător.

– Bănuielile noastre se îndreaptă, normal, către Zénon de Mongaillac, adăugă Henri de Coursanges de parcă ar fi fost rodul gândurilor sale intense.

– Bineînţeles. Păcat că nu aţi reuşit să puneţi aseară mâna pe el.

– Am... N-am avut noroc. Dar arestarea lui nu este decât o chestiune de timp!

– Fără îndoială...

Van Melsen se instală într-un fotoliu şi începu să-şi tragă bărbia, semn că pregătise din timp ceea ce urma să spună.

– Evident, dacă ar fi fost vorba de un simplu furt, chestiunea nu v-ar privi decât pe dumneavoastră, zise el către magistrat.

– Nu este cazul?

– Teamă mi-e că nu. Dacă Zénon de Mongaillac îşi propune să facă ceea ce cred eu, problema va avea o dimensiune teologică importantă..., zise aruncându-i cardinalului o privire acuzatoare.

– ...pe care am fi putut-o evita dacă am fi luat măsuri mai radicale cât încă mai era posibil.

Donatelli nu răspunse. Amândoi ghiciseră care erau intenţiile savantului, însă nici unul nu prevăzuse acest furt.

– Mă însărcinez personal, interveni solemn magistratul, iritat că îl ţineau deoparte de secretele lor.

– Şi... aveţi vreo idee de felul în care veţi proceda? După ce a aflat că douăzeci de oameni au răscolit tot hanul, mă îndoiesc că mai pune piciorul pe-acolo.

Tonul folosit de episcop era, ca mai totdeauna, plin de sarcasm, iar magistratului nu-i plăcea deloc.

– Am să încep cu...

Henri de Coursanges nu mai continuă. Nu înţelegea prea bine ce-i cu tot misterul acesta în privinţa scheletului, şi asta îi dădea neplăcuta impresie că se află pe dinafară. Dar cel puţin ştia că în problema spargerii cel mai în măsură să facă ceva era el. Oare nu lui îi revenea rolul să menţină ordinea în oraş?

– Orice ar fi, am să-l găsesc! declară el autoritar.

Observă însă că nici Donatelli, absorbit de contemplarea străzilor din Montpellier, nici Van Melsen nu dădea nici o atenţie cuvintelor sale.

Cele trei rulote reuşiră să iasă din Montpellier fără probleme.

Protecţia de care se bucura Molière din partea prinţului de Conti le permise să iasă liniştiţi pe porţile oraşului. Primele două treimi din drumul ce ducea spre sat fură la fel de calme. Dar, odată ajunşi la poalele munţilor Cevennes, catârul de la rulota lui René îşi manifestă nemulţumirea pentru că la vârsta lui înaintată era folosit pentru această dificilă escaladă, oprindu-se şi scoţând nişte răgete care, ajutate de dealuri, probabil că se auzeau la douăzeci de leghe în jur. Cu toţii trebuiau să fie de acord că sărmanul animal avea de tras o greutate serioasă şi că drumul era într-o stare pe care ultimele ploi nu o menajaseră. O pauză urmată de îndemnuri diverse al căror secret

numai René îl știa reuși să convingă animalul să pornească din nou la drum, însă ritmul fusese rupt, iar traseul, întrerup la fiecare nou nivel, dură întreaga dimineață.

Ideea de a reconstitui scheletul șopârlei uriașe în bârlogul lui Agnès îi apăruse lui Zénon ca un lucru evident. Ce alt loc ar fi fost mai nimerit pentru operațiune? Grota era suficient de mare ca să încapă scheletul și se afla după o cotitură a colinei, făcând-o greu de găsit. Putea lucra aici în deplină liniște fără să se teamă că vine cineva care să-l împiedice.

În plus, iar acesta nu era cel mai mic dintre avantajele locului, va fi lângă Agnès. Dacă nu avusese precauția să-i spună dinainte, era din cauză că nu avusese ocazia.

De altfel era sigur că ea nu va avea nici o obiecție. Ce motiv ar fi avut să-l refuze să-i folosească grota? Totuși, când ajunseră în apropiere, o ușoară îndoială i se strecură în suflet. Fiindcă un eventual refuz din partea ei l-ar pune într-o situație extrem de stânjenitoare. Așadar, coborând din rulotă îi ceru lui Molière să stea în dosul tufișurilor aflate mai jos de grotă, îi făcu încrezător cu ochiul lui René și se apropie singur de intrare.

În fața cavernei se deschidea un spațiu gol pe care îl traversă întrebându-se cum va fi primit. Se opri la câțiva pași de intrarea din coasta muntelui.

– Agnès? strigă el. Sunt eu, Zénon.

După un timp, Agnès își făcu apariția. Surprinsă să-l vadă, ezită o clipă neștiind ce atitudine să ia. Însă temerile lui Zénon se risipiră când tânăra îi veni în întâmpinare zâmbindu-i larg.

– Ce faci aici? întrebă ea.

– Am venit să-ți fac o surpriză, zise el răspunzându-i tot cu un zâmbet.

– Drăguț din partea ta. E drept că pe-aici nu prea ai cum te distra.

Se priviră, emoționați și un pic tulburați. Zénon făcu un pas spre ea și îi luă ușor mâna. Visase la clipa aceasta de când se despărțiseră în Montpellier. Îl cuprinse o dorință irezistibilă de a-și pune buzele peste ale ei. Se aplecă ușor înainte. Fața lui Agnès se afla doar la câțiva centimetri de a lui. Parfumul părului ei îl îmbătă.

– Iertați-mă că intervin... Domnișoară, sunt încântat să vă cunosc! zise un individ din spatele lor care schiță o reverență elegantă. Agnès tresări. Nu-l văzuse venind pe necunoscut. Îl întrebă din priviri pe Zénon. Acesta, contrariat că nu avusese timp să-i vorbească de prezența însoțitorilor săi, se întoarse spre comediant.

– Agnès, ți-l prezint pe Molière. Poate îți aduci aminte că l-am văzut pe estradă la Montpellier. E un prieten.

– Atunci, fie binevenit! făcu Agnès zâmbind comediantului.

Când acesta se înclină să-i sărute mâna, tânăra mai-mai să pufnească în râs. Era prima dată când i se întâmpla așa ceva!

– Scuzați-mă că vă întrerup, se auzi un glas nou. Dar, dacă mi-ați da o mână de ajutor...

Toți trei se întoarseră spre șarlatanul care venea spre ei ținând în brațe o tibie enormă. Zénon anticipă reacția lui Agnès.

– Hmmm... Agnès, ți-l prezint pe René Grouchot, târgoveț, spițer, negustător de substanțe exotice și de tot ce vrei. Tot un prieten, și el.

Depășită puțin de evenimente, tânăra se mulțumi să dea din cap.

– Încântat! zise René. Scuzați-mă că nu vă pot săruta mâna, dar...

– Ce-i asta? întrebă Agnès, văzând osul uriaș.

Zénon nu avu timp să răspundă. Oamenii din trupa lui Molière se apropiau la rândul lor, fiecare ducând oase. Agnès făcu ochii mari și se întoarse spre Zénon sperând într-o explicație.

– E... scheletul, bâigui el. Am să încerc să-l reconstitui.

Agnès scoase un oftat resemnat. Pentru un loc fără distracții, acum era unul plin de viață!

Imediat după plecarea lui Zénon, Athanase avu un sentiment de gol, de pustiire atât de dureros încât stătu aproape o oră într-o stare de prostrație. După cum îi spusese fostului său elev, își dăduse seama că își dedicase întreaga viață unor lucrări care se dovedeau absurde, fiindcă acum avea certitudinea: scheletul descoperit în sat nu era al unui uriaș. Și probabil nici cele pe care le descoperise de-a lungul carierei. Gigantologia, se convinsese, era doar o pistă falsă, un subtil eșafodaj de teorii și argumente fabricate ce nu duceau la nimic. O farsă. Își risipise toată viața urmărind creaturi ce nu existau decât în imaginația oamenilor. Iar lucrul cel mai ironic dintre toate era că scheletul din Lansec aparținea, fără îndoială, unei creaturi pe care orice om sănătos la minte ar fi clasat-o alături de licorni și alte animale fabuloase care populaseră visurile savanților din Evul Mediu: un balaur. Ceea ce părea rezonabil era fals; ceea ce părea imposibil se dovedea a fi veridic.

Vederea tuturor tratatelor sale de gigantologie, a eșantioanelor de oase de uriași colecționate cu grijă de-a lungul anilor, a ilustrațiilor cu indivizi de talie mare, vederea tuturor acestora îi deveni brusc insuportabilă. Ele reprezentau o întreagă viață sacrificată unei erori, o viață pierdută pe vecie, fără conținut. Luă de pe etajere câteva crochiuri de uriași și, cu un gest hotărât, le rupse, ceea ce îi produse un straniu sentiment de ușurare. Își dăduse seama că, dacă voia să-și continue viața, trebuia să distrugă totul.

Bruno îl întrerupse în timp ce făcea bucățele un dosar întreg consacrat gigantosteologiei.

– Maestre... Nu faceți asta! sări tânărul asistent repezindu-se spre el.

Athanase îl împinse.

– Lasă-mă, Bruno...

– Dar... distrugeți o muncă de-o viață întreagă.

Chiar mai mult decât atât, Bruno... Mult mai mult...

Și bătrânul savant rupse furios un teanc de foi. Bruno îl privi trist, nevenindu-i să creadă. Oricare ar fi fost motivul, nu puteai să reduci la zero o viață întreagă de muncă. Nimic nu o putea justifica.

Se auziră niște bătăi în ușă. Bucuros că vreun intrus putea întrerupe acțiunea distrugătoare a maestrului său, Bruno merse și deschise ușa. Se trezi nas în nas cu episcopul Ulrich Van Melsen.

Aerul sinistru al acestuia îl făcu pe tânăr să-și schimbe părerea. Cu atât mai mult cu cât îl încerca o stare de stânjeneală ca să-l vadă cineva pe maestrul său în starea aceea.

– Domnilor, salută vizitatorul înclinându-se.

Bruno încercă să-l oprească.

– Maestrul Lavorel nu se simte bine...

Episcopul aruncă o privire peste umărul tânărului și îl văzu pe bătrânul savant cum își rupea hârtiile. Nu avu nevoie să insiste. Îl pofti chiar Athanase însuși să intre.

– Simțiți-vă ca acasă, Van Melsen... Dacă vederea unui bătrân inutil nu vă plictisește.

Episcopul se miră și îi adresă un zâmbet glacial asistentului care se dădu deoparte ca să-l lase să se apropie de Athanase.

– Dispariția scheletului trebuie să fi fost o grea lovitură pentru dumneavoastră, remarcă Van Melsen mieros.

Athanase nu avea nici o simpatie pentru acest om. Dar știa că mai devreme sau mai târziu urma să fie confruntat cu judecata celorlalți. De ce să nu înceapă cu acest episcop? Se simțea totuși cuprins de o asemenea sfârșeală de parcă s-ar fi adresat unei năluci. Toate astea nu mai aveau aceeași importanță în ochii lui.

– O... Nu erau decât o grămadă de oase, știți. Important este ce anume deduci din ele... Iar adevărul atârnă adeseori mult mai greu decât orice schelet.

– Mă puteți ajuta în vreun fel să-l regăsesc?

– Dacă se află în posesia lui Zénon de Mongaillac așa după cum cred că gândiți, cu siguranță va avea grijă de el. Fiți liniștit.

– Dar eu credeam...

Athanase se întoarse în sfârșit către interlocutorul său. Episcopul acesta nu putea nicidecum să-i înțeleagă starea de spirit. Cum să-l facă să priceapă că dispariția scheletului nu mai era o dramă? Și, în fond, de ce s-ar obosi să-i explice ceva acestui om mărginit?

– Nu mă privește ce credeți dumneavoastră. Adevărul. Nimic altceva nu mă interesează.

– Totul depinde dacă vorbim despre același adevăr, răspunse înțepat episcopul care începea să bănuiască faptul că bătrânul savant abandonase ipoteza uriașului.

Athanase se mulțumi să ridice din umeri.

– Să deduc că știți unde se ascunde Zénon de Mongaillac? insistă Van Melsen.

– Puteți deduce ce doriți, sărmane prieten...

– Atunci poate ar trebui să vă amintesc că acest schelet nu vă aparține. Protejându-l pe hoț, deveniți complicele lui.

Athanase îl privi fix.

– Van Melsen, nu îmi sunteți drag. Îmi displace persoana dumneavoastră nu pentru că sunteți un ignorant, ci pentru că sunteți cinic. Că nu sunteți capabil să înțelegeți adevărata miză a acestui schelet nu mă surprinde. Nu sunteți un savant. Dar că sunteți în stare de orice pentru a vă atinge scopul demonstrează o absență totală de scrupule care îmi produce greață.

– Asta vedeți? îi ripostă episcopul încercând să-și păstreze calmul. Athanase Lavorel, cel care a ascuns cu bună-știință câteva vertebre pentru a încerca să dovedească adevărul ideilor sale, începe să dea lecții de morală!

Și se întoarse spre Bruno.

– Dar dumneata? Ai vreo idee despre locul unde poate sta ascuns Zénon de Mongaillac?

Bruno neagă din cap.

– Foarte bine. Am să mă lipsesc de ajutorul dumneavoastră.

Episcopul îi aruncă o lungă privire severă lui Athanase care își reluase acțiunile distrugătoare, apoi se întoarse pe călcâie și ieși.

– Acum lasă-mă, îi zise bătrânul asistentului său fără să ridice ochii. Am o treabă de terminat...

Bruno ieși la rândul său, lăsându-l pe Athanase singur cu fantomele sale de uriași.

Zénon și prietenii săi terminaseră de descărcat osemintele.

Sub privirea zăpăcită a lui Agnès, transportaseră enormul schelet în interiorul grotei. La lumina torțelor care alungau întunericul din peșteră, oasele pietrificate semănau cu o grămadă de stalactite căzute din tavan.

Molière își șterse fruntea scăldată de sudoare, se întinse și se lăsă să cadă pe o stâncă de lângă peretele grotei.

– Dacă aș fi știut că este atât de obositor, m-aș fi abținut să-mi ofer serviciile! mormăi el încercând să-și recapete suflul.

Zénon veni să se așeze lângă el.

– Dar ai fi pierdut o memorabilă ocazie de a-ți bate joc de autorități, îi răspunse noului său prieten.

Molière aprobă în tăcere, apoi întrebă:

– De ce riști atât de mult pentru un schelet?

– Nu-i pentru schelet, ci întru apărarea adevărului.

– Apărarea adevărului nu cere atâtea sacrificii. Ce are adevărul atât de sacru în el?

Zénon îl privi pe comediant, surprins de întrebare.

– Eu fabulez, explică Molière. Îmi dedic viața inventării de minciuni. Lumea are nevoie de minciuni.

– Dar minciunile tale nu au ambiția de a dezvălui adevărul? îi replică Zénon zâmbind.

Comediantul nu găsi nimic să i-o întoarcă. Privirea lui mătură interiorul grotei.

– Interesant habitat, zise el în clipa în care Agnès se îndreptă spre ei. Sobru, dar funcțional. Și o ascunzătoare ideală ca să scapi de...

Zénon îi aruncă o privire care îl obligă să se întrerupă. A vorbi de așa ceva în fața ei nu era o idee bună. Știa că mai devreme sau mai târziu va trebui să-i dezvăluie detaliile problemei, dar momentul acela încă nu sosise.

– Mi-e o foame de lup! exclamă el ca să distragă atenția.

– Taman la țanc, v-am pregătit *qahoua!* anunță atunci René aducând o cratiță din care ieșeau aburi. Câteva înghițituri din acest delicios nectar și veți fi uitat cu toții această noapte albă.

Mai mult intrigat decât altceva, Molière se ridică pentru a se apropia de șarlatan. Imediat, i se alătură și restul trupei. Puțin mai departe, Zénon și Agnès zâmbeau.

– Despre ce-i vorba? întrebă fata.

– Despre un remediu deloc gustos pe bază de boabe prăjite, care ar avea virtuți stimulative.

Interesată de tot ce era legat de folosirea plantelor, Agnès hotărî să se alăture curajoșilor degustători.

Pe rând, aceștia băură câteva gâturi din lichidul de culoare închisă. Și, tot pe rând, îl înghițiră cu aceeași strâmbătură. Băutura continua să rămână la fel de infectă.

– Nu înțeleg, se lamentă René. Am fiert-o totuși o oră întreagă.

– Amăreala aceasta nu va dispărea nici dacă ați fierbe-o și trei zile, îi atrase atenția Agnès. După părerea mea, ați face mai bine să o îndulciți cu niște miere. Șarlatanul luă în considerare sfatul. Nu era chiar o prostie.

Spre sfârșitul după-amiezii, veni momentul despărțirii.

Zénon își mai salută o dată tovarășii, grupați pe lângă rulote. Pentru Molière și trupa sa era timpul să se întoarcă

la Montpellier, iar pentru René, să pornească pe drumurile regatului.

De teama consecințelor privind furtul scheletului, șarlatanul se hotărâse cu adevărat să plece din zona Languedoc. Se gândea să se îndrepte spre Lyon. Tradiția gastronomică a acestui oraș îi permitea, după părerea lui, să presupună că locuitorii săi ar fi îndemnați prin natura lucrurilor să-i aprecieze băutura, iar ideea că această *qahoua* a lui nu a avut succesul pe care începea să-l aibă la Marsilia îl cam tracasa un pic.

– Tu chiar crezi într-adevăr că poți face comerț cu chestia asta? îl întrebă Zénon de parcă ar fi citit gândurile amicului său.

– Bineînțeles, fii liniștit. Dacă nu, voi putea continua să vând tutun. Papii n-au decât să publice câte bule vor, asta nu-i va împiedica pe oameni să consume.

– Mai ales dacă îți pui tot talentul ca să-i convingi de binefacerile lui! zise Molière. Te-am văzut la treabă, René. Ai un dar indiscutabil: știi că sucești mințile publicului.

– Atunci, dacă nu se vinde *qahoua*, aș putea oricând face parte din trupa ta, glumi târgovețul.

– N-ar fi o idee rea, îl asigură comediantul înainte de a se întoarce spre Zénon. În ceea ce te privește, habar n-am ce vrei să faci cu acest schelet, dar fii cu grijă față de autorități.

– Am să fiu prudent, îi promise savantul. Și mulțumesc pentru tot.

– Nu-i nevoie să-mi mulțumești. Va fi întotdeauna o plăcere să le dau peste nas grăsanilor și celor puternici!

Își strânseră mâna.

– Adio, confrate! îi strigă René Grouchot punându-și în mișcare rulota.

Catârul scoase un răget ușor, ca un plânset. Mai multă odihnă nu i-ar fi stricat. Totuși, porni la drum, motivat probabil de faptul că drumul de întoarcere era la vale.

– Adio, șmechere! îi răspunse Zénon.

Și, în timp ce rulotele se îndepărtau pe drum, Agnès veni lângă Zénon și își trecu mâna pe după talia lui. René Grouchot nu se putu împiedica să nu se gândească: formau o pereche foarte frumoasă.

Când rulota dispăru după o colină, Zénon și Agnès se întoarseră în grotă. Dinaintea lor se afla o grămadă imensă de oase.

– Cu o simplă coastă, Dumnezeu a creat femeia, zise savantul suflecându-și mânecile... Ia să vedem ce sunt eu în stare să fac cu toate astea!

7

Înainte de lăsarea nopții, Zénon termină de instalat o serie de torțe menite să lumineze locul. Pentru a face reconstituirea, alesese acea parte a cavernei care era cea mai îndepărtată de culoarul prin care se pătrundea înăuntru, acolo unde bolta era mai înaltă. Era un fel de ranforsare, separată de cavitatea principală printr-o ieșitură stâncoasă, un soi de sală anexă, invizibilă de la intrare. În afară de asta, câteva stalactite care atârnau de plafon puteau ajuta la fixarea eșafodajului, fiindcă, pentru a asambla toate aceste oase, Zénon nu avea vreun scripete fixat pe boltă care i-ar fi putut fi de ajutor la ridicarea osemintelor. Nici nu putea să conteze pe sprijinul vreunui asistent cum fusese cazul la Athanase. Agnès, deși robustă, nu îi va fi de mare folos. Din fericire, cum era vorba de o șopârlă, scheletul nu trebuia să fie la fel de înalt ca pentru uriașul lui Athanase.

– Iată! zise el privind cum sunt instalate torțele. Acum se vede mai bine!

Așezată la câțiva pași de el, cu o vertebră enormă în mână, Agnès se uita pe rând când la grămada de oase, când la scheletul micuței șopârle, fără a ajunge să se convingă că pot avea puncte comune.

– Reconstituindu-şi uriaşul său, Athanase a comis numeroase greşeli, îi explică Zénon văzându-i privirea perplexă. Ceea ce el a luat spre exemplu drept vertebre cervicale sunt în realitate oasele cozii.

– În cazul ăsta, ar fi vorba de o coadă nesfârşită, aprecie Agnès remarcând numărul important de vertebre. Eşti sigur că e vorba de o şopârlă?

Degeaba îşi tot spusese fata că putea să aibă încredere în judecata lui, îi venea greu să admită că scheletul acela era ceea ce pretindea el.

– Nu poate fi altceva, îi răspunse Zénon. O şopârlă lungă de douăzeci de picioare! În schimb, ceea ce nu ştiu este dacă va încăpea în această grotă.

Agnès nu răspunse. Era ceva nesănătos în reconstituirea acestei creaturi. O simţea într-un fel nedesluşit.

– Problema este, continuă savantul, că trebuie să o iau de la capăt comparând sistematic fiecare os cu cele ale modelului în miniatură.

Lăsând jos vertebra pe care o ţinea în mână, Agnès se îndepărtă ca să-l lase să lucreze. Îl privi timp îndelungat cu un amestec de afecţiune şi nelinişte, fascinată atât de concentrarea savantului, cât şi de mărimea oaselor pe care le manipula. Din câte putuse înţelege, el le tria şi clasa în funcţie de noua înfăţişare pe care voia să o dea scheletului.

Îi plăcea să-l vadă alături de ea. Dar, pe măsură ce timpul trecea, înţelese că în privinţa interesului manifestat de Zénon cu greu ar fi putut ea să rivalizeze cu scheletul. Seara se scurse fără ca el să-i fi adresat mai mult de câteva cuvinte. Pentru a se consola, îşi zise că această concentrare extremă asupra muncii sale era consecinţa unei lungi aşteptări şi că pasiunea exclusivă pentru schelet va mai scădea în curând. Mai devreme sau mai târziu, se va întoarce la ea ca să-i mărturisească acea afecţiune de care îl ştia plin şi de care ea aştepta să profite.

Dar se înserase, iar Zénon continua să fie absorbit de scheletul său. Agnès hotărî să se culce. Înainte de a se întinde pe salteaua săracă, se mai uită o dată la el. La lumina torțelor, aplecat asupra osemintelor, semăna cu un misterios alchimist. Un alchimist pe care ea îl găsea totuși în continuare minunat de frumos. Convinsă că va veni lângă ea, Agnès adormi, cu inima ușoară, legănată de zgomotul pe care îl făcea savantul mânuind oasele.

În dimineața următoare, se trezi singură. Focul se stinsese în cursul nopții și acum domnea un frig umed care o făcu să tremure ușor. Înfășurându-se în cuvertură, se ridică, se îndreptă spre fundul grotei și descoperi cu stupoare că Zénon se ocupa în continuare cu scheletul. Nu dormise. Se străduia să încerce să înțeleagă această pasiune uluitoare pentru niște oase. Fără îndoială că scheletul era extraordinar, însă fervoarea cu care Zénon îl reconstituia o deruta. Totuși, văzându-i chipul epuizat, înțelese că și această patimă era ceea ce îi plăcea la el.

Preferând să nu-l întrerupă, se întoarse să aprindă focul și îi pregăti ceva de mâncare. Când i-o aduse, Zénon tocmai lăsa deoparte scheletul ca să pornească la ridicarea schelăriei eșafodajului ce urma să-l susțină.

– Ei, ia te uită, te-ai trezit! făcu el auzind-o apropiindu-se.

– Un pic mai înainte, sublinie Agnès, amuzată și uimită că nu își dăduse seama.

– Da? Cred că trebuie să fi fost prea absorbit de munca mea ca să-mi mai dau seama... Ai dormit bine?

– Foarte. Ar trebui să faci și tu la fel. Pari epuizat.

– Nu acum, răspunse Zénon înghițind mâncarea fără a da vreo atenție. Trebuie să înaintez... Nu-ți imaginezi câtă muncă cere această reconstituire. Agnès se apropie de scândurile ce constituiau baza structurii și serveau la menținerea eșafodajului ce urma să fie făcut. La picioarele sale, oasele fosilizate clasate pe membre formau o ciudată siluetă.

– De ce ții tu neapărat să-l reconstitui?

– Pentru că acum știu ce este și fiindcă vreau să văd cu ochii mei. Dar mai ales pentru că vreau să-l arăt celorlalți.

Zénon lăsă mâncarea deoparte și se apropie de ea. În acea penumbră, era și mai frumoasă. Îi luă fața în mâini.

– Pentru prima oară în viața mea, am sentimentul că dețin un adevăr pe care toată lumea se încăpățânează să-l respingă. Pentru prima dată, apăr adevărul împotriva ignoranței. Pentru întâia oară, lupta mea este justă. Și...

Zénon ezită.

– ...îi dă un sens vieții mele.

Agnès îl privi în ochi. Tocmai un asemenea lucru îi făcea să fie atât de asemănători. Și ea avea sentimentul că își petrecuse viața luptând împotriva ignoranței altora. O ignoranță care mersese până acolo încât o obligase să părăsească satul. Și, brusc, știu că nu va mai trăi niciodată departe de ceilalți. A fugi de ei era o greșeală. De acum, se va bate să le demonstreze locuitorilor din Lansec că era o femeie ca toate celelalte și că lucrurile știute de ea le puteau fi de ajutor.

Se întoarse spre scheletul micuței șopârle care, așezat în fața focului, proiecta pe pereții cavernei o uriașă umbră sinistră.

– Toate astea mă cam înfricoșează, zise ea. Scheletul acesta nu ar trebui să fie aici. Aparține trecutului...

– Tot ce voi face este să-i redau forma originară, răspunse Zénon ca să o liniștească. Sunt sigur că nici el nu ar avea nimic împotrivă.

– Nu-mi place să te aud glumind cu așa ceva...

– Ai încredere în mine. Sunt convins că poți înțelege că acum trebuie să merg până la capăt. Toată chestiunea aceasta se va termina peste câteva zile, îți promit!

În același timp, Lansecul primea vizita neobișnuită a episcopului Ulrich Van Melsen. Văzându-i silueta pirpirie călare pe un măgar ce șchiopăta, nimeni nu și-ar fi imaginat că omul

acesta nutrea planuri atât de sumbre. Căci, fiind convins că procurorul Henri de Coursanges era un incapabil, iar Donatelli, lipsit de fermitate, se hotărâse să preia frâiele. Aici era vorba de supraviețuirea Bisericii. Găsirea lui Zénon de Mongaillac nu putea fi dificilă. Savantul parizian cunoștea puțină lume la Montpellier și ca atare nu putea conta decât pe un număr limitat de complici. Or, pentru a transporta și ascunde un schelet de talia aceea, cu siguranță trebuia să fi primit ajutorul cuiva. Van Melsen îl scosese din start pe Athanase Lavorel de pe lista suspecților, convins că acesta, în pofida reticențelor sale în a-l ajuta să-l găsească pe hoț, continua să fie în relații proaste cu fostul său elev. Ancheta îl dusese atunci la hanul unde trăsese savantul și unde patronul, în ciuda supărării cauzate de stricăciunile suferite, se arătase foarte cooperant. Episcopul află repede că Zénon de Mongaillac se împrietenise cu un târgoveț de bâlci și că acesta avea o rulotă. Nu fusese greu să deducă cine îl ajutase să subtilizeze scheletul. Însă investigația lui Van Melsen ajunsese într-un impas aflând că acesta părăsise regiunea. Nu-i mai rămânea decât o singură pistă: misterioasa tânără de care îi vorbise Amedée și de care, după spusele prelatului, savantul se înamorase. Ipoteza că acesta era cu ea mai explica și de ce savantul nu putea fi găsit în oraș. În plus, ca să reconstituie scheletul, Zénon trebuia să aibă nevoie de spațiu, lucru rar la Montpellier. În timp ce undeva pe dealuri...

Episcopul se îndreptă direct spre prezbiteriul lui Amedée. Dacă preotul știa ceva, Van Melsen era sigur că poate găsi un mijloc ca să-l facă să spună. Lucrul de care nu mai era atât de sigur era în ce măsură putea avea încredere în informațiile pe care le va obține. Era convins că Amedée o va proteja pe tânăra cu care se petrecuse un miracol. De aceea, atunci când întâlni un țăran care trecea pe acolo, se gândi că acesta l-ar putea ajuta.

– Ei! Te rog! strigă episcopul făcându-i semn. Omul se apropie, ghicind identitatea vizitatorului după îmbrăcăminte.

– Monseniore?

– Ai putea să-mi spui unde găsesc pe o tânără cu numele de Agnès?

Țăranul își miji ochii de parcă încerca să înțeleagă motivul acestei nevinovate întrebări.

– Da' la ce vă trebuie să știți?

– Răspunde-mi la întrebare.

– Nu știu nimic.

Van Melsen își reprimă iritarea. Țăranii ăștia erau, fără discuție, niște oameni insuportabili.

– Poate că ascunde un criminal, zise el împăciuitor.

Omul păru surprins. Îl privi pe episcop cu un amestec de neîncredere și de curiozitate.

– Agnès? Să ascundă pe cineva?... M-ar mira!

– Un savant. Zénon de Mongaillac. Poate îl cunoști.

Expresia de pe fața țăranului împietri. Brusc, i se părea că îl străpunge lama unei săbii. Ar fi trebuit să fii prost să nu-ți dai seama că această informație îi cauza țăranului o tulburare deosebită pe care oricine ar fi recunoscut-o ca fiind gelozie. Van Melsen se hotărî așadar să ducă mai departe interogatoriul răsucind puțin cuțitul în rană.

– Se pare că s-ar fi îndrăgostit de el.

– În... îndrăgostit de el?

– Cel puțin așa afirmă părintele Amedée... Pari surprins...

– Păi...

– Dragostea este un dar al Domnului, insistă episcopul. Ar trebui să te bucuri.

Omul își căuta cuvintele. Începuse să tremure. Van Melsen își reținu un zâmbet.

– Sigur nu știi unde aș putea-o găsi?

Țăranul bâlbâi ceva. Conștiința sa oscila între dragostea pentru Agnès și dorința de a-i face rău.

– Trăiește... trăiește într-o grotă din câte se spune. Undeva printre dealuri...

– Într-o grotă? mormăi ecleziastul zâmbind la ideea că era pe calea cea bună. Și unde se găsește?

– Asta-i tot ce știu.

– Ei hai, spune-mi unde este grota.

– Nu știu! Nu știu nimic de fata asta!

– Ba da. E o zgâtie de fată frumoasă din câte mi s-a spus. Zénon ăsta are noroc... Unde-i grota?

Și, brusc, țăranul dădu frâu liber mâniei.

– Numai părintele Amedée știe! O vrăjitoare! Asta e! O scârnăvie de vrăjitoare!

Van Melsen se aștepta la orice, dar la așa ceva, nu. Avu o tresărire de uimire, dar își reveni imediat.

– O vrăjitoare? Ai grijă ce spui! E vorba de o acuzație foarte gravă.

Amedée apăru în pragul prezbiteriului. Auzise ultimele replici schimbate de cei doi oameni și înaintă spre ei mânios.

– Gilbert, ești mai prost decât credeam, făcu el fulgerându-l pe țăran cu privirea înainte de a se întoarce spre Van Melsen. Nu dați atenție la ce spune.

– Tocmai la dumneata veneam, preciză episcopul regăsindu-și zâmbetul.

– Atunci să mergem în prezbiteriu. Vom avea mai multă liniște.

Și porniră înspre biserică, lăsându-l pe țăran să-și rumege furia. Agnès cu un alt bărbat. Atâta lucru reținuse din conversația cu episcopul. Și asta îi întorcea sufletul pe dos. Trebuia să vadă cu ochii lui.

După ce închise ușa prezbiteriului în urma lor, Amedée îl invită pe Van Melsen să ia loc. Acesta preferă să rămână în picioare și începu să-l întrebe, făcându-se că se uită la pereții încăperii.

– Tot ce vreau să știu este unde se află ascunzătoarea acestei Agnès, făcu el pe un ton nevinovat.

– Nu vă pot spune, răspunse preotul.

– Ei, hai. Știu foarte bine că vrei să o protejezi. Și asta te onorează. Dar te asigur că nu are de ce să-i fie teamă de mine.

Amedée rămase mut. Interogatoriul acesta era cât se poate de neplăcut. Nu era clar ce căuta să obțină episcopul descoperind ascunzătoarea lui Agnès.

– Nu am venit ca să fac vreun proces de vrăjitorie. De altfel, știi foarte bine că aceste probleme țin acum de o jurisdicție laică. Chiar am să fac tot ce pot ca să nu ajungă la urechile magistratului Henri de Coursanges. Dar trebuie să mă ajuți. Trebuie să merg la grota aceea.

– De ce?

– Am toate motivele să cred că acolo s-ar afla Zénon de Mongaillac.

Așadar, asta căuta! Amedée își stăpâni un zâmbet. Faptul că Zénon se ascunde în grota lui Agnès însemna că relația lor continua. Dar asta nu explica de ce episcopul voia să-l găsească pe savant.

– Ce aveți cu el?

Episcopul încetă să se mai uite la pereți ca să-și fixeze atenția asupra preotului.

– Este principalul suspect într-un furt.

– Furt? tresări Amedée. Așa ceva nu corespunde cu părerea pe care o am despre el.

– Și totuși așa este. E bănuit că a luat scheletul sfintei tale Marta.

– Credeam că nu putea fi vorba de sfânta Marta.

– Nu are prea mare importanță. Orice ar fi, acest Zénon l-a ascuns probabil în grota protejatei dumitale.

– Ce-ar vrea să facă?

– Nu știu. Probabil să-l distrugă.

Amedée scrută chipul impasibil al lui Van Melsen. Toate astea i se păreau oarecum absurde.

– Fără să vă ofensez, am sentimentul că îmi ascundeți ceva. Ceva cu privire la acest schelet...

De data aceasta, episcopul fu acela care preferă să se sustragă privirii lui Amedée. Se îndreptă spre fereastră și începu să privească afară.

– Biserica dumitale este într-o stare foarte jalnică... Și apoi, construcția aceasta nouă... Un cost deloc neglijabil, presupun... Poate v-aș putea ajuta.

Amedée se uita la Van Melsen. Un acut sentiment de dezgust îl cuprinse. Oare omul acesta nu avea nici un dram de conștiință? Faptul că ajunsese atât de sus în ierarhia Bisericii era un afront.

– Nu insistați.

– Bine, făcu episcopul cu brutalitate îndreptându-se spre ușă. Dar să nu vii după aceea la mine să-mi ceri ajutorul dacă povestea cu vrăjitoarea ajunge până în Parlamentul de la Toulouse!

De îndată ce episcopul ieși, Amedée închise ochii. Ca să obțină ce-și dorea, acest episcop era capabil de orice, inclusiv să pună în joc viața unei tinere nevinovate. Amedée era scârbit. Refuzând să-i destăinuie locul unde se afla grota, știa că își asumă un risc. Însă delațiunea nu i se păruse niciodată a fi o virtute. Iuda Iscarioteanul era o mărturie.

Imediat ce Van Melsen dispăru în prezbiteriu însoțit de părintele Amedée, Gilbert se repezi spre coline la grota lui Agnès. Cât timp nu va fi sigur că episcopul spunea adevărul, nu va mai avea liniște. Trebuia să vadă cu ochii lui. Niciodată Agnès nu manifestase nici cel mai mic interes pentru bărbați. Că fusese chiar el respins, era ceva suportabil atâta vreme cât trăia singură, departe de toți. Putea chiar să se iluzioneze că nu iubea pe nimeni. Dar, dacă ea se atașa de un altul, asta

însemna că el nu era demn de dragostea ei și că îl prefera pe savant. Iar asta era o tortură pentru care nu se pregătise.

Găsi fără greutate drumul care ducea la grotă. Când ajunse, soarele era la zenit, răspândindu-și căldura catifelată peste garigă. Era începutul după-amiezii, oră la care obișnuia să doarmă un pic, dar în ziua aceea nu avea chef de somn.

Înaintând cu grijă printre tufișuri, se apropie de intrarea în grotă și se strecură pe culoarul întunecat. Auzi niște glasuri. Două, mai exact.

– De ce nu uiți pentru câteva clipe toate astea? zicea unul dintre ele, vocea unei femei, pe care Gilbert o recunoscu a fi a lui Agnès.

– Mi-e destul să-ți văd ochii ca să uit că lumea există, răspunse o altă voce, de bărbat, pe care Gilbert nu îl recunoscu. Iartă-mă că te-am ignorat pentru scheletul acesta.

– Am să-ți iert totul, în afară de vina de a nu mă iubi...

Liniștea care urmă nu îl liniști pe țăran. Înaintă și mai mult ca să vadă înăuntru, și ceea ce văzu îl izbi ca un pumnal în inimă. La câțiva pași mai încolo, un bărbat stătea față în față cu Agnès și îi mângâia părul.

– Nimeni și nimic din lumea asta nu m-ar putea împiedica să te iubesc...

Se priveau în ochi cu o intensitate pe care Gilbert o consideră grotescă și chiar un pic respingătoare. Cum de putea Agnès să se lase păcălită de intențiile acestui individ? I se păru că timpul încremenește dintr-odată. Nu se mai auzea decât pocnetul blând al jarului. Atunci, sub privirea holbată a țăranului, buzele lor se întâlniră într-un sărut ce parcă nu se mai termina. Gilbert văzu niște mâini, nu ale sale, mâinile savantului dispărând în pletele lui Agnès. O mai văzu și pe ea, cu ochii închiși, abandonându-se mângâierilor lui tot mai insistente. Oftaturile lor se preschimbară în curând în gâfâieli, iar când se lăsară pe saltea, țăranul simți cum își pierde mințile. Încercă să întoarcă ochii, dar în zadar. Haincle celor doi iubiți

cădeau una câte una. Văzu cum se ivesc părți de trup, zone netede pe care buzele lor le cercetau rând pe rând în zbateri pe care Gilbert le consideră hidoase. Iar când văzu cum se reflectă flacăra unei torțe pe rotunjimea fremătătoare a unui sân, simți cum se naște în el o furie care îi lua mințile ca un torent nestăvilit.

Gilbert închise ochii. Nu mai putea suporta. Se sprijini câteva clipe de peretele cavernei, ca să-și mai vină în fire, și tocmai se pregătea să plece când brațul îi alunecă pe stâncă. O piatră se desprinse din perete și căzu ricoșând. În grotă, gâfâitul încetă. Gilbert abia avu timp să iasă și să se pitească în spatele unui tufiș. Agnès ieși imediat, îmbrăcându-se grăbită. Aruncă un ochi expert în jurul intrării și văzu urmele pe pământ.

– E cineva pe-aici, îi zise lui Zénon care venise lângă ea. Nimeni în afară de Amedée nu cunoaște locul unde se află grota. Iar urmele astea nu sunt ale sandalelor lui. Nu poate fi decât tâmpitul ăla de Gilbert... Din locul unde se afla nu a putut vedea scheletul, dar...

– Crezi că mă poate denunța?

Agnès îl privi mirată.

– Să te denunțe? Cui și pentru ce ar trebui să te denunțe?

Dându-și seama că îi scăpase porumbelul, Zénon își feri ochii.

– Zénon? E ceva ce ai uitat cumva să-mi spui cu privire la schelet?

– L-am... l-am împrumutat și...

– Împrumutat?

– Autoritățile caută să-l recupereze, mărturisi, în sfârșit, Zénon.

Agnès se uită la el o clipă. O făcea să se gândească la un copil prins când tocmai era gata să șterpelească niște ouă de găină. Incapabilă să se supere pe el, îl luă de mână și clătină din cap.

– În cazul ăsta, ai face bine să termini cât mai repede. N-am încredere în Gilbert.

Zénon o studie cu admirație. Hotărât, femeia aceasta era plină de surprize.

– Aș avea nevoie de cuie și de niște frânghii, îi explică el atunci. Dar teamă mi-e că nu voi putea merge la Montpellier fără riscul de a fi prins. Ai putea s-o faci tu?

– Și asta, și orice-ai dori...

Zénon făcu un pas spre ea și îi atinse ușor obrazul cu vârful degetelor.

– Cu condiția să nu-mi mai ascunzi ceva, adăugă ea zâmbind.

Luă punga pe care i-o întindea și, ridicându-se pe vârful picioarelor, îl sărută pe obraz.

– Mă întorc până diseară, zise ea. Fii prudent!

Și, în timp ce ea se îndepărta pe vale, Zénon, fu cuprins dintr-odată de un val de fericire, îi strigă:

– Ai grijă de tine.

Agnès îi făcu semn cu mâna și își văzu de drum. Zénon se întoarse repede în cavernă și porni la treabă fără a mai pierde nici o clipă.

Ascuns în spatele tufișului, Gilbert văzuse toată scena. Nu-și mai puse nici o întrebare și porni grabnic pe urmele lui Agnès. Deși respins de fată, nu pierduse niciodată speranța de a o cuceri. Iar acum știa că pentru asta trebuia să-și distrugă rivalul. Or, el auzise din gura episcopului că savantul era un criminal căutat. Informația nu ajunsese la urechea unui surd. Pentru a găsi o șansă de a o avea pe Agnès, era destul să-l dea pe Zénon de Mongaillac pe mâna autorităților. Dar, evident, mai trebuia ca Agnès să nu știe de unde venea informația care ar fi permis prinderea fugarului. Altfel ar fi fost și mai pornită împotriva lui. Ideal era chiar să apară ca un erou. Cel care va fi făcut totul pentru a-l salva pe sărmanul învățat, spre exemplu. În

acest caz, Agnès ar putea să-i fie recunoscătoare, să-l stimeze și, de ce nu, să-l iubească.

Se opri în Lansec ca să împrumute un măgar și porni pe urmele lui Van Melsen. Călărind cu o iuțeală cu care animalul nu prea era obișnuit, Gilbert reuși să-l ajungă pe episcop cu câteva leghe înainte de a intra în Montpellier. Așezându-se lângă el, țăranul îi zâmbi stârb în speranța că ecleziastul își va aminti de el. Cum nu părea a fi cazul, iar Van Melsen continua să-l ignore, Gilbert se hotărî să-l abordeze.

– Monseniore...

– Ce dorești? zise Van Melsen fără să se întoarcă spre el.

– Poate vă amintiți de mine. Ne-am întâlnit în Lansec, în fața bisericii și...

– A, dumneata ești cel care pretinde că Agnès este vrăjitoare, dacă țin bine minte.

– Hmmm... Erau doar niște vorbe acolo, mormăi Gilbert.

Episcopul se uită la el superior. Nu avea decât dispreț pentru oameni ca acest țăran, gata să-și schimbe părerea cu cea mai mică ocazie. Gilbert făcu o grinasă și continuă:

– Dacă vă ajut să-l găsiți pe acest savant... Veți uita ce am spus despre Agnès?

Van Melsen continua să privească tot înainte ca și cum, dacă și-ar fi întors privirea către țăran, ar fi fost un păcat de moarte. Individul își permitea chiar să negocieze cu el! În alte împrejurări, cu siguranță l-ar fi trimis la plimbare. Dar chestiunea era prea importantă. Dacă țăranul acesta ar putea într-adevăr să-i dea posibilitatea să ajungă la Zénon de Mongaillac, trebuia să-l asculte până la capăt.

– Povestea asta cu vrăjitoria nu mă interesează deloc, făcu el fixându-și privirea pe zidul de incintă al cetății Montpellier care se ivise la o cotitură.

Gilbert ezită o clipă. Nimic nu-i dădea voie să creadă că episcopul acesta era demn de încredere. Sugestia pe care urma

să i-o facă cerea o discreție absolută. Pentru nimic în lume Agnès nu trebuia să știe că el se afla la originea acestui plan. Dar mai știa și că, dacă voia să-și atingă scopul, nu se afla în poziția de a discuta cu acest ecleziast. Trebuia să riște.

– Atunci, poate că vom ajunge la un aranjament.

Ascuns în fundul peșterii sale, Zénon de Mongaillac nu bănuia nici o clipă ce se urzea în spatele lui. Mângâierile lui Agnès îi redaseră curajul și energia pentru a porni la reconstituirea scheletului. Însă reversul medaliei era că mintea îi era ocupată de-acum cu altceva decât cum să așeze oasele. Se pierdea anticipând deliciile pe care aceste prime atingeri îl lăsau să și le imagineze. Încercă să-și revină. Dacă el era convins că povestea lor abia începea, era tot atât de evident că ea mai putea aștepta câteva zile. Exact cât timp îi mai trebuia ca să reconstituie scheletul și să obțină, în fine, dovada că era într-adevăr cel al unei șopârle de talie mare. Abia atunci își va putea trăi dragostea pentru Agnès fără vreo opreliște. Așadar, se puse pe treabă. Cum identificase deja toate oasele, cu un exemplar de talie redusă în fața ochilor reconstituirea nu mai era decât o chestiune de răbdare. Era destul să urmeze modelul. Nu avea nimic de-a face cu laboriosul bricolaj empiric al lui Athanase.

Numai că trebuia să poată face în așa fel încât oasele să stea împreună. Așteptând cuiele și sforile absolut necesare pentru menținerea la un loc a scheletului, se hotărî să înceapă prin fixarea grinzilor principale ale edificiului. De va căuta bine, va găsi cu siguranță ceva cu care să le întărească. Descoperi repede niște capete de funie care îi puteau fi de folos. Își mai dădu seama și că unele colțuri ale cavernei erau mai umede decât altele și că solul se compunea dintr-o argilă ușor de mânuit și care, uscându-se, putea ranforsa articulațiile scheletului destul de bine încât să reconstituie oasele lipsă ori să le repare pe cele care fuseseră sfărâmate. Încurajat de aceste

găselnițe, încercă să poziționeze cele patru picioare ale creaturii. Partea aceasta a reconstituirii era de departe cea mai ușoară, fiindcă nu necesita armătură de susținere așa cum urma să fie cazul atunci când vor trebui ridicate restul oaselor. Terminase de fixat labele și tibiile și se pregătea să continue cu femururile și cu bazinul șopârlei când își dădu seama că pelvisul avea o formă deosebită care făcea ca animalul să fie și mai aparte decât își imaginase el.

Deschizând ușa, Amedée fu surprins să dea nas în nas cu Agnès.

– De mult nu te-am mai văzut cu un chip atât de fericit, zise el invitând-o să intre în prezbiteriu.

– Nu la fel aș zice de tine, îl tachină ea zâmbind. Îmi pari îngrijorat.

Amedée preferă să nu răspundă și o pofti să șadă pe un scaun. Nu era foarte sigur că vrea să-i vorbească de vizita episcopului și de chestia cu furtul scheletului.

– Zâmbetul tău radios nu cumva se leagă de Zénon de Mongaillac? se mulțumi el să întrebe.

Agnès lăsă ochii în jos ca oricare fată într-o asemenea situație.

Amedée se așeză lângă ea.

– Dar de ce nu ești lângă el?

– M-a rugat să merg la Montpellier ca să cumpăr cuie și funii.

Amedée găsi că era un lucru foarte curios, dar nu căută să înțeleagă. O mângâie pe păr. Agnès lăsă capul la pieptul lui.

– Aș vrea să mă întorc să locuiesc în sat, șopti ea.

Preotul reuși să-și înăbușe un strigăt de bucurie. De când spera el asta! Și, stăpânindu-și cât de cât exaltarea, îi mărturisi:

– Aldegonde ți-a lăsat moștenire casa ei. Cred că ghicise că vei lua această hotărâre. Presupun că întotdeauna s-a gândit că tu vei fi noua vindecătoare din Lansec.

– Înseamnă că ea avea un dar pe care eu nu-l am. Pentru mine viitorul este o taină de nepătruns.

– O taină de nepătruns, dar o taină pe care te gândești să o împarți cu Zénon?

– El știe mult mai multe decât mine despre medicină. Cu noi doi, sănătatea locuitorilor din Lansec va fi invidiată de toată regiunea!

Amedée izbucni în râs și o strânse la piept.

– Construind această nouă capelă, voiam ca Dumnezeu să ne ajute să scăpăm de lup, și iată că în loc de asta vom avea parte de sănătate! Cu siguranță căile Domnului sunt de nepătruns...

Puțin mai târziu, cu părul învolburat de briza ușoară din acel început de după-amiază, Agnès mergea spre Montpellier, imaginându-și un viitor minunat...

8

Dar Agnes nu mai ajunse niciodată să-i aducă lui Zénon de Mongaillac funiile şi cuiele. Imediat ce ajunse în Montpellier, denunțată de Gilbert, fu interpelată de doi soldați care o conduseră fără menajamente şi fără explicații la închisoarea oraşului. Cu mâinile legate, fără să înțeleagă ce i se întâmpla, ea se lăsă dusă de bărbații aceia pe străduțele pline de copii.

Gilbert era mulțumit de cum se derula planul său. Dacă permisese arestarea lui Agnès, o făcuse pentru a o ține departe de Lansec, timp în care se organiza prinderea lui Zénon de Mongaillac. În târgul pe care îl făcuse cu episcopul, tânăra urma să fie tratată cum trebuie în aşteptarea eliberării. Aşadar, nu-i mai rămânea decât să-şi îndeplinească partea sa din înțelegere: să-i ducă pe Van Melsen şi pe oamenii lui până la Zénon. Închisoarea din Montpellier se afla în citadela care domina partea de răsărit a oraşului, o construcție fortificată, ridicată dincolo de zidurile de apărare. Sinistra-i reputație nu era egalată decât de aspectul ei. Fără alte ferestre decât acele deschideri înguste de apărare ce se înşiruiau ritmic în zidărie,

construcția era un bastion pe care cei care îl concepuseră nu consideraseră necesar să-l și înfrumusețeze.

Un lung culoar întunecat ca și grota ei și scările alunecoase din cauza umezelii insalubre care se scurgea pe pereți o duseră pe Agnès până la temnițe. Îngropate la câteva picioare sub pământ, acestea erau la fel de reci pe cât erau de lipsite de lumină. Mirosul acru de mucegai se amesteca în ele cu cel de urină. În adâncul pământului, fu împinsă într-o celulă dezgustătoare unde se prăbuși pe pământ. Ușa grea se închise în urma ei. Agnès strigă de două, trei ori la temniceri să-i spună cel puțin de ce se afla acolo. Dar își dădu repede seama că nu va primi nici un răspuns de la oamenii aceia și începu să plângă gândindu-se la Zénon.

Pentru moment, acesta era în plină activitate de reconstituire a scheletului unei șopârle uriașe. În clipa în care vru să pună bazinul la locul lui, își dădu seama că osul respectiv nu se asemăna întru totul cu cel al micii șopârle obișnuite. În afara faptului, notat de Bruno cu perspicacitate, că semăna mai mult cu cel al unei păsări decât cu al unei reptile, era în așa fel făcut încât nu-i permitea animalului să stea în patru labe ca și celelalte șopârle. Zénon totuși refuzase să accepte singura concluzie posibilă la aceste observații considerând că estimase greșit obiectul.

Așa că se puse din nou pe treabă, încercând să reconstituie scheletul fără a mai ține momentan seama de model pentru a se ocupa exclusiv de forma articulațiilor. După ce așeză femurul ținând cont de unghiul pe care îl impunea structura genunchiului, fixă această primă labă cu ajutorul unei bucățele de lemn și o sfoară, încercând să facă la fel cu cealaltă. Odată manevra realizată, se urcă pe un soi de taburet ca să încerce să plaseze bazinul pe baza acelorași criterii.

Însă pelvisul nu voia cu nici un chip să adopte o poziție înclinată și, în final, Zénon trebui să se resemneze și să accepte incredibila constatare: șopârla uriașă stătea dreaptă pe picioarele din spate!

Când, ieșind din prezbiteriu ca să meargă la biserică, Amedée observă prezența unui grup de soldați condus de Van Melsen, își imagină că erau acolo ca să captureze lupul. Așa că îl întâmpină cu mulțumiri că venise în sfârșit să elibereze satul de această apăsătoare amenințare.

– Mă bucur că sunteți aici! făcu el, apropiindu-se de calul pe care ședea Van Melsen.

– Aș prefera să stați deoparte de toate astea, răspunse acesta sec.

Amedée fu surprins de această ostilitate, dar o puse pe seama nervozității pe care o ghicea la episcop. Acesta nu înceta, într-adevăr, să arunce priviri iritate către un tip înalt și cam aplecat care stătea cocoțat comic pe un cal mai mic decât el. Ceea ce nu știa preotul era faptul că pentru a obține soldații Van Melsen trebuise să ceară aprobarea magistratului Henri de Coursanges, care se grăbise să se ocupe personal de întreaga expediție cu scopul de a avea parte de beneficiile operațiunii. Atitudinea îl exasperase, evident, pe episcopul care nu mai înceta de-atunci să-și rumege amărăciunea, mergând până la a spera în taină că tentativa de arestare se va solda cu un eșec.

Amedée era departe de a înțelege toate astea și observa fără să-i înțeleagă pe acei soldați care se aflau acolo de parcă așteptau ca lupul să vină până la ei. Privind mai atent, Amedée își dădu seama că nu erau prea mulți.

– Dar... hmmm... Credeți că veți reuși să capturați lupul cu atât de puțini oameni? întrebă el, brusc, bătut de un gând de îndoială.

Abia ce formulase întrebarea că își dădu seama că nu se aflau acolo pentru lup. Veniseră să-l prindă pe Zénon de Mongaillac.

Într-o clipă, speranțele de a o vedea pe Agnès găsindu-și fericirea se spulberară. Știa că episcopul nu va avea nici o milă față de savant. Oricare i-ar fi fost crima (era destul de neîncrezător față de Van Melsen pentru a ști că ceea ce îi spusese chiar în dimineața aceea nu era, fără îndoială, decât jumătate din adevăr), Zénon de Mongaillac nu putea conta pe nici o indulgență din partea sa.

– V-aș fi recunoscător dacă nu v-ați băga, repetă episcopul cu autoritate. Arestarea acestui criminal nu vă privește.

– Zénon de Mongaillac nu este un criminal.

– Atunci de ce se ascunde?

Amedée intui încă ceva. Dacă Van Melsen venise să-l prindă pe savant, era pentru că știa unde se afla grota. Or, numai el și Agnès știau unde se găsește.

– Unde... unde e Agnès? întrebă el cu glas tremurat.

– Agnès? se prefăcu episcopul că nu înțelege. A, vorbiți de tânăra vrăjitoare? E sănătoasă, nu vă fie teamă. Dar, așteptând ca această afacere să fie limpezită, va rămâne la adăpost într-una din temnițele noastre.

Uluit, preotul nu putu să reacționeze. La început. Agnès închisă! Numai gândul însuși îl răscolea.

– Cum ați putut?

Van Melsen îl măsură cu o privire rece.

– Funcția mea îmi impune răspunderi pe care dumneata ai norocul să nu le cunoști, răspunse el.

Amedée nu plecă ochii. Știa că Agnès îl iubea pe Zénon și cu greu își putea imagina că l-ar fi dat de bunăvoie pe Zénon pe mâna acestui om. Înțelese atunci cu groază că, într-un fel sau altul, episcopul reușise să o facă să vorbească.

Părintele Amedée se simți gata să comită primul act de violență din viața sa. Revenindu-și, îndreptă un deget amenințător.

– Dacă i se întâmplă ceva acestei fete, vă avertizez că...

– ...ce?

Lui Amedée, în clipa aceea, i-ar fi plăcut desigur să lase să vorbească mânia pe care o simțea fierbând în el. Dar nu degeaba era om al Bisericii și, blestemându-și neputința, îl fulgeră pe Van Melsen cu privirea înainte de a se întoarce în prezbiteriu spre a se ruga ca savantul să poată scăpa din ghearele acestui înfiorător episcop.

Seara cădea peste platou când Gilbert se furișa aproape de grotă. Înainte de a-l conduce aici pe Van Melsen, voia să fie sigur că savantul se mai găsea acolo. Ajuns în fața intrării, făcu câțiva pași cu grijă și se strecură pe culoarul strâmt. Stătu câteva clipe ca să i se obișnuiască ochii cu întunericul și aruncă o privire înăuntru.

Revăzu imediat salteaua unde îi surprinsese iubindu-se, dar nu descoperi nici o urmă de Zénon. Totuși, făcliile ardeau, luminând întreaga cavitate. Gilbert se strâmbă decepționat, dar auzi imediat un zgomot ciudat provenind dintr-o parte a grotei care era mascată de o ieșitură stâncoasă. Cu infinite precauții, se apropie de ea și o ocoli.

Ceea ce văzu atunci îl împietri de groază.

Singură în celulă, Agnès aștepta să vină cineva să-i spună motivul pentru care fusese arestată. Știa că unii o acuzau de vrăjitorie, dar nu reușea să-și imagineze pe vreunul care să o denunțe autorităților. Își aminti totuși de avertismentul pe care Amedée i-l dăduse cu câteva săptămâni în urmă.

Cu toate acestea, degeaba întorsese întrebarea pe toate părțile, i se păru absurdă. Nici un locuitor din Lansec nu putea să

fi fost josnic. Și nimeni sănătos la minte nu putea crede cu sinceritate că ea era o vrăjitoare.

Stând jos pe pământ, cu spatele sprijinit de zidul rece, începu să plângă. Temnița era de o murdărie dezgustătoare. Urmărea cu privirea un șobolan care își permisese o incursiune rapidă, în speranța că va da peste vreun rest de mâncare, înainte de a dispărea, așa cum venise, printr-o gaură.

Agnès se ghemui și mai tare și strânse în pumn cochilia oferită de Zénon.

Nici măcar Gilbert, care ar fi avut motive să o urască, nu ar fi fost în stare de un asemenea lucru. El era îndrăgostit de ea, și ea știa foarte bine asta. Or, nu condamni la arderea pe rug pe cineva pe care îl iubești. Chiar dacă această iubire se preschimbase încet în ostilitate. Și apoi țăranul era prea laș pentru așa ceva. O asemenea decizie necesita un curaj pe care nu-l avea. Nu putea fi el.

Agnès preferă să nu se mai gândească la asta și închise ochii. Prostia și răutatea oamenilor o dezolau. Deși nu avea cum să știe, Agnès simți că se lăsa seara. Mai bine să încerce să doarmă. Poate că gândurile îi vor fi mai limpezi în cursul dimineții. Și își lăsă conștiința să se piardă ușor, în timp ce niște amintiri ale mângâierilor pe care le schimbase cu Zénon i se buluceau în minte. Revăzu ochii lui care o priveau, își aminti blândețea mâinilor mângâindu-i trupul și rememoră gustul gurii sale în timp ce buzele-i îi dădeau săruturi ușoare de miere și lavandă...

Fără a aștepta ca Zénon de Mongaillac să-și dea seama de prezența sa, Gilbert se întoarse și părăsi grota fugind cât îl țineau picioarele. Afară, întunericul cădea cu repeziciune. În curând, dealurile vor fi cuprinse de tenebre și nu-i va fi ușor să găsească drumul înapoi. Începu să fugă înspre sat, cu mintea

tulbure, bântuit de viziunea uimitoare de care avusese parte în cavernă.

Nu voia să știe ce făcea acolo Zénon de Mongaillac. Era însă sigur că totul ținea de o activitate malefică. Faptul că episcopul hotărâse să-l aresteze nu-l uimea. Chestia pe care o întrezărise în penumbra grotei nu putea fi decât rodul unor activități satanice, de magie neagră. Trebuia să fii idiot ca să nu înțelegi că chestia aia era un diavol.

Alergă pe drum cât îl ținură puterile tăind-o de-a dreptul prin tufărișuri, zgâriindu-se în spinii copăceilor, clătinându-se pe pietrele invizibile în acel întuneric din ce în ce mai adânc. La cotitura unui ultim ocol, zări în sfârșit clopotnița bisericii din Lansec profilându-se în noaptea înstelată. Curând, îl va putea călăuzi pe Van Melsen și pe soldații lui spre a pune capăt activităților nefaste ale savantului. Va fi, în sfârșit, liber pentru a recuceri inima lui Agnès. Pentru a ajunge, în sfârșit, la trupul ei. Ca să trăiască deliciile de care Zénon de Mongaillac îl lipsise pe nedrept. Nu peste mult timp, Agnès va fi a lui.

Un zgomot ciudat ce venea din tufișurile din stânga îl făcu să tresară. Preocupat intens de savant, Gilbert uitase complet de prezența fiarei. Brusc, își dădu seama că era singur pe dealuri și că se afla prea departe de sat ca să strige după ajutor. Și mai înțelese că în întunecimea nopții nu avea nici o șansă să scape de lup.

Începu să alerge cât îl țineau picioarele. Undeva, pe lângă el, lupul îl ajungea. Gilbert se opinti și mai mult, aproape sufocat, abia suflând, sacadat. Se uită la turla bisericii ca pentru a o atrage spre el.

Își dădu seama că zgomotul din stânga încetase. Oare lupul obosise înaintea lui? Dar abia îi trecuse prin minte această speranță, că zări în fața doi ochi care îl țintuiau din

întuneric. Fiara îl întrecuse și îl aștepta pe drum la câțiva pași mai încolo.

Gilbert încetă să mai fugă. Lupul îi bara drumul spre Lansec.

Refuzând să se resemneze să stea acolo neclintit, așteptând ca lupul să atace, se întoarse și o porni din nou la fugă. Știa foarte bine că nu va reuși niciodată să ajungă la grotă, dar își amintea că undeva în garigă, la câteva aruncături de băț, se afla un adăpost pentru oi. Și se agăță de speranța că va ajunge acolo, ca un naufragiat pe pluta sa.

Lupul fu mai iute. În câteva salturi, își ajunse prada. Gilbert auzi clar mârâitul în spate. Scoase un urlet de groază și simți imediat două labe enorme care îl trânteau la pământ. Fără a înțelege prea bine cum, se trezi întins pe spate. O clipă, văzu stelele scânteind pe cer și brusc o umbră uriașă i le acoperi. Gilbert înțelese atunci că lupul era tocmai cel pe care îl descrisese celorlalți săteni. Colții lui enormi sclipeau în întuneric, iar când îi simți pătrunzând în gât, înțelese că pierduse duelul și că nu va mai vedea niciodată ochii blânzi ai lui Agnès...

Alertată de strigăte, trupa condusă de Henri de Coursanges sosi la fața locului în galop câteva clipe mai târziu. În ciuda întunericului, Van Melsen reuși să distingă silueta unui bărbat întins pe pământ. Un soldat descălecă.

– E țăranul, făcu el întorcând cadavrul. Mort.

– Fir-ar! se mânie episcopul.

Fără Gilbert, era imposibil acum să găsească peștera lui Agnès.

– Lupul! strigă deodată un soldat.

Toți își întoarseră privirea în direcția arătată. La câțiva pași mai încolo, pe o ridicătură, stătea fiara.

– Prindeți-l! ordonă Henri de Coursanges cocoțat pe calul său care, ca și ceilalți, începuse să-și manifeste teama de prădător, cabrându-se.

Șase oameni înarmați descălecară și încercuiră sălbăticiunea. Cum nu aveau obiceiul să înfrunte un astfel de inamic, își încărcară muschetele.

– Îl vreau viu! preciză atunci episcopul.

Magistratul îi aruncă o privire cruntă. Asta complica un pic lucrurile.

– Baioneta la armă! ordonă ofițerul care îi însoțea.

Soldații se supuseră bodogănind. Noile lor modele de pușcă cu cremene erau desigur mai practice decât cele cu fitil, dar baioneta-dop, inventată de curând, nu era dintre cele mai comode. Aceasta se fixa chiar în țeavă, împiedicându-i să tragă.

– Mai repede! insistă ofițerul văzându-i cum se încurcau în pușți.

În sfârșit, înarmați, soldații strânseră cercul în jurul animalului, ezitând ce strategie să adopte. Fără plasă sau frânghie ca să-l neutralizeze, vor trebui să-l prindă cu mâinile goale.

Arătându-și colții, lupul se întoarse spre asaltatori. Chiar din locul unde se afla, Van Melsen îi putea vedea ochii sclipind în întuneric. „Ce sălbăticiune frumoasă", se gândi el. Dar cu siguranță nu era demonul de care se zvonise. Dar și mai puțin o creatură care să aibă vreo asemănare cu scheletul.

Lupul scotea acum mârâieli amenințătoare. Sărind dintr-un loc în altul, îl fixa pe rând cu privirea pe fiecare adversar ca și cum și-ar fi ales viitoarea victimă.

Unul dintre soldați simți cum privirea acestuia se oprește asupra lui. Imediat, începu să tremure și ridică muscheta ca să-l amenințe cu baioneta. Lupul însă ignoră lama și sări. Îl izbi pe soldat care căzu pe spate și țâșni în afara cercului format de atacatori.

– Nu-l lăsați să fugă! strigă Henri de Coursanges.

Dar, ca să tragă, soldații trebuiau mai întâi să scoată baioneta.

– Trageți odată! izbucni magistratul.

În repezeală, unul dintre oameni uită de baionetă și trase. Țeava îi explodă într-o jerbă de scântei. Soldatul se prăbuși, rănit la față.

Cum lupul fugea, ofițerul hotărî să se ocupe el însuși. Puse muscheta la ochi și ținti silueta care se îndepărta. Profitând de faptul că luna apărea între doi nori, trase. Detunătura răsună mult timp în liniștea nopții.

Dar glonțul își rată ținta.

– Pe toți dracii! se mânie magistratul. Ne-a scăpat!

Van Melsen închise ochii. Era un dezastru. Alături de cadavrul lui Gilbert, gemea acum soldatul rănit.

Ajuns în vârful colinei, lupul se opri și aruncă o privire în urmă. Henri de Coursanges avu atunci straniul sentiment că le arunca o provocare.

9

A doua zi dimineață, episcopul Van Melsen era negru de furie. Nu numai că tentativele de capturare a lui Zénon de Mongaillac și a lupului se soldaseră cu niște eșecuri răsunătoare, dar nu putea nici măcar să le pună pe seama incompetenței magistratului. Pentru a agrava lucrurile, cel care se oferise să-i ducă la grotă fusese sfârtecat, iar asta complica situația în mod considerabil. Acum, va trebui să găsească locul prin alte mijloace.

Foarte fericit, Zénon de Mongaillac probabil că nu bănuia încă nimic. Prin urmare, Van Melsen luase măsura de precauție de a supraveghea prezbiteriul lui Amedée în cazul în care acestuia îi trecea prin minte să meargă la grota lui Agnès.

Totuși, exista riscul ca savantul să bănuiască ceva văzând că Agnès nu mai vine. Trebuia așadar să acționeze rapid, înainte ca Zénon să ducă scheletul în altă parte.

Van Melsen mai avea doi ași în mânecă. Pentru a obține informația dorită, îi mai avea pe Amedée și pe Agnès. Însă încercase fără succes să facă presiuni asupra preotului și nu vedea cum l-ar putea constrânge să-l denunțe pe savant. Nu-i mai rămânea decât să încerce să smulgă de la tânăra femeie secretul locului unde se afla peștera.

Pentru asta, socoti că, decât să se folosească de toate mijloacele de care dispunea arsenalul inchizitorial, mai bine dădea dovadă de viclenie. Încă din zori, merse la închisoare și o eliberă. Convins că se va duce la grotă, dădu ordin unui soldat să o urmărească.

Când se văzu în fața porții, stupefiată că i se dăduse drumul, Agnès rămase lângă ziduri câteva momente îndelungate pentru a profita de primele raze de soare, ca pentru a se curăța de toată întunecimea jilavă pe care o absorbise în temniță. Când se sătură de lumină și căldură, porni spre Montpellier.

Cum nu știa de ce fusese arestată, nu ghicea nici pentru ce fusese eliberată. Presupunea că totul avea la bază o neînțelegere și spera, însă nu prea tare, că va obține o explicație odată ajunsă în Lansec.

În pofida foamei care o rodea, încerca un profund sentiment de fericire. Fără îndoială că Zénon o aștepta în grotă. Voia neapărat să ajungă la el. Grăbind pasul, va ajunge spre sfârșitul dimineții.

Dar, cu toată nerăbdarea, în loc să traverseze orașul, se hotărî să-l ocolească. În mintea ei, Montpellierul se asocia de-acum cu statul la închisoare. Singurul loc unde se simțea în siguranță era grota ei. După ce merse un timp pe lângă zidurile de incintă, se opri lângă o fântână unde se putu răcori cu apă proaspătă.

În timp ce se stropea pe față, brusc avu sentimentul că este urmărită. Trăgând cu coada ochiului, remarcă un individ, postat mai în urmă, preocupat să strângă plante. I se păru curioasă alegerea acestora și bănui o clipă că nu se pricepea deloc la ele.

Alungând din minte îndoiala, porni din nou la drum. Dar, ajunsă la drumul de țară, nu se putu abține să nu arunce o privire discretă înapoi și constată cu surprindere că bărbatul era tot în spatele ei.

„De ce mă urmărește?" se întrebă ea reluându-și mersul.

Înțelese atunci că autoritățile nu pe ea o căutau. Zénon mărturisise că era căutat. Cum ea nu știa implicațiile acestor ipoteze și consecințele lor, nu înțelegea de ce scheletul acela avea atâta importanță. Dar era clar că savantul se temea să nu fie găsit.

Și, ca să-l aresteze pe Zénon, trebuiau să știe unde se ascunde.

„Se folosesc de mine ca să ajungă la el!" Intui asta în momentul în care ajungea la drumul ce ducea spre Lansec. Furioasă că era manipulată astfel, înțelese totuși că autoritățile tot nu știau unde se ascundea savantul. Dar, dacă lucrul acesta o liniști un pic, își mai dădu seama că vor încerca, fără nici o îndoială, să obțină informația făcând presiuni asupra lui Amedée. Iar preotul, oricât de integru și de curajos ar fi fost, nu era la adăpost de o stratagemă pe care o foloseau cu ea. El nu avea acea neîncredere naturală care o proteja pe ea de genul acesta de situație. Dacă Zénon încă mai avea nevoie de câteva ore ca să-și termine reconstituirea, ea înțelese că trebuie să dea de înțeles că va cădea în capcană.

Porni imediat pe o cărare care se afunda în garigă, prefăcându-se că se pierde. De altfel, nici nu fu prea greu, întrucât se pierdu efectiv, într-atât era maquis-ul de stufos. Rătăci astfel prin tufărișuri o bună parte a dimineții, având grijă ca urmăritorul să se țină de ea, până ce socoti că nu mai putea continua încă mult timp fără să trezească bănuielile omului. Regăsind drumul, porni spre Lansec, fără grabă, gândindu-se unde îl putea duce pe cel care se ținea la câțiva pași în urmă.

În Lansec, Amedée primise consternat vestea morții lui Gilbert. Țăranul nu era un model de virtute, dar nici nu merita totuși o soartă atât de cumplită. Fu îngropat chiar în aceeași zi în micul cimitir. Iar cei care asistară la ceremonie păstrară o liniște apăsătoare. Nu se gândeau decât la un singur lucru: cine va fi următorul?

Însă preotului i se mai luase o piatră de pe suflet. Faptul că Van Melsen și soldații săi fuseseră nevoiți să plece cu coada între picioare la Montpellier îi producea o oarecare satisfacție. Cel puțin pentru o vreme. Zénon de Mongaillac era la adăpost.

Petrecuse o bună parte din noapte întrebându-se ce putea face ca să obțină eliberarea lui Agnès și în final ajunsese la concluzia că episcopul nu-l va asculta. Ca să nu stea cu brațele încrucișate și să nu facă nimic, după înmormântarea țăranului, se hotărî să-i facă o vizită Eminenței Sale Donatelli.

Cei doi soldați însărcinați să-l urmărească îl însoțiră tot drumul până la Montpellier. Ajuns la episcopie, Amedée îi salută cu o mișcare din cap și pătrunse în odăile cardinalului.

– Părinte Amedée! exclamă acesta din urmă, întâmpinându-l. E o plăcere să vă revăd! Deși bucuria îmi este umbrită de drama petrecută cu o seară înainte. Van Melsen mi-a adus vestea.

– Trăim zile foarte negre, iar vizita mea, din păcate, nu este de curtoazie, Eminență. Mă aflu aici pentru a vă împărtăși indignarea față de modul în care este tratată una dintre enoriașele mele.

Surprins de tonul de reproș al preotului, Donatelli îl invită să ia loc.

– Despre ce este vorba? îl întrebă el.

– Nu știți?

– Deloc.

Amedée se uită o clipă la interlocutorul său. Dacă nu știa nimic din ceea ce i se întâmplase lui Agnès, asta însemna că Van Melsen îi ascunsese ceea ce făcuse. Avea de-a face cu o curioasă disfuncție în transmiterea informațiilor la nivel ierarhic.

– O fată pe numele ei Agnès a fost arestată sub perfida acuzație de vrăjitorie, rezumă el.

– Vrăjitorie? Cu povestea aceasta a scheletului și cu lupul care se plimbă prin jurul satului, nu avem nici o nevoie de acest gen de complicații!

– În realitate, este vorba despre un pretext grosolan.

– Explicați-mi.

Amedée se întrebă cum să prezinte lucrurile fără a avea aerul că îl acuză pe Van Melsen că îl lucrează pe din dos. Așadar, îi spuse povestea lăsând să se înțeleagă că nu era decât o mare neînțelegere, că fata fusese arestată din greșeală și că episcopul, lăsându-se amăgit de mărturia unui amorezat respins, părea că vrea să sugereze că ar da-o pe Agnès în schimbul lui Zénon de Mongaillac.

Donatelli îl ascultă cu atenție. Ceea ce reținea din toate acestea era evident ceea ce Amedée încerca zadarnic să ascundă: pe de o parte, că Van Melsen folosea metode nu prea recomandabile pentru a găsi ascunzătoarea savantului și, pe de altă parte, că acesta se ascundea undeva în împrejurimile satului.

– Am să văd ce pot face, îl asigură pe preot când acesta își termină povestea. Cât din partea dumitale, dacă ai încerca să-l convingi pe acest Zénon să înapoieze scheletul, ne-ai scuti de multe neplăceri. Presupunând, desigur, că știi unde se află...

Cuvintele din urmă fuseseră întărite de o privire malițioasă.

– Aș putea să mă informez, răspunse preotul pe același ton.

Cei doi oameni tăcură o clipă. Donatelli știa foarte bine că Amedée îl proteja pe Zénon, iar preotul știa că el știe. În fine, Amedée se ridică să plece. Tocmai pusese mâna pe clanță când își aminti că mai avea un lucru de spus cardinalului.

– Apropo de asta... Nu cumva unul dintre enoriașii mei v-a adus nu de mult ceva? întrebă el căutând cum să abordeze stânjenitoarea chestiune.

Devenit brusc neîncrezător, Donatelli ezită o clipă.

– Ceva? făcu el.

– Un obiect. O piatră...

Cardinalul făcu ochii mici. Ce știa preotul acesta de misterioasa stelă?

– Se prea poate...

– Nu ar trebui să vă spun, dar... am aflat la o spovedanie că era vorba despre un fals.

– Un fals? exclamă cardinalul a cărui figură se lumină subit.

– Mi-a mărturisit-o chiar persoana care a făcut-o. Ea afirma că scheletul era al unei creaturi diavolești și suferea aparent ca nu cumva să fie luată în serios. Bătrâna copiase niște frânturi de text pe o piatră plată pe care a ascuns-o în groapa fundației. N-aș fi surprins să aflu că tocmai aceste eforturi ca să confecționeze un asemenea artefact să fi fost tocmai cauza decesului ei...

Donatelli aprobă în tăcere. Iată cum se explicau numeroasele greșeli din text. O bătrână neșcolită gravase câteva cuvinte pe o piatră. La atât se reducea misterioasa stelă. Era ceva mai degrabă hazliu, și lui Donatelli aproape că îi venea să râdă.

– M-am gândit că e mai bine să știți, adăugă preotul ieșind. Acest document ar fi putut să vă inducă în eroare...

După plecarea preotului din Lansec, Donatelli rămase nemișcat un oarecare timp. Până atunci, această piatră gravată constituia o dovadă reală că scheletul nu era al unui uriaș. Van Melsen însuși fusese obligat să admită acest lucru. Și asta îi lăsase o oarecare marjă de manevră în gestionarea afacerii. Dar, dacă episcopul afla că era vorba de o falsificare, în afară de faptul că îl făcea să treacă drept un imbecil, asta i-ar da subalternului său un argument în plus ca să-i ceară și mai multă fermitate.

Totuși, fie că stela era autentică sau nu, faptul nu schimba nimic în ochii lui: îndoiala cu privire la natura scheletului rămânea. Donatelli își dădu atunci seama cu surprindere că în secret dorea să vadă rezultatul reconstituirii lui Zénon. Nu ar fi trebuit, dar voia ca savantul să aibă posibilitatea de a o termina înainte ca episcopul să dea de el.

Ceea ce îl punea într-o situație mai degrabă inconfortabilă...

*

Agnès nu ajunsese prea departe. Abia pornise pe drumul dintre coline, că făcuse greșeala să se mai uite o dată înapoi ca să verifice dacă mai era urmărită. Soldatul care o escorta înțelese imediat că fusese reperat și dus de nas.

O arestă deci înainte de prima costișă și o aduse înapoi la Montpellier unde, conform instrucțiunilor, Agnès fu condusă în apartamentele episcopului Van Melsen.

– Te-am subestimat, mărturisi episcopul de îndată ce rămaseră singuri. Eram convins că ne vei duce la el.

Așezată pe un scaun, Agnès îl asculta cu greu. Își reproșa că fusese atât de proastă. Din cauza imprudenței, nu numai că se regăsea într-o poziție delicată, dar mai punea în pericol și siguranța lui Zénon.

– Înțelegeți-mă, domnișoară, făcu Van Melsen săturându-se repede de tăcerea tinerei. Trebuie neapărat să știm unde se ascunde!

Agnès păstră o tăcere încăpățânată. Nu înțelegea de ce acest episcop ținea atât de mult să dea de Zénon. Totuși, chiar dacă era speriată la gândul de a se reîntoarce în închisoare, simțea că nu trebuie să-i dezvăluie nimic. Se străduí așadar să-și fixeze atenția asupra locului în care se afla. Era pentru prima dată că punea piciorul într-un asemenea edificiu și era stupefiată, dar și impresionată de dimensiunile încăperii și de luxul decorului. Ochii îi mergeau de la tapiseriile bogat lucrate care decorau unul dintre ziduri până la biroul lucrat cu meșteșug în spatele căruia stătea episcopul.

– Chestiunea e gravă, ai grijă, insistă acesta. Ascunderea unui hoț te poate costa mult!

– Nu vă spun nimic. Vă pierdeți timpul.

Se auzi o bătaie în ușă, iar Donatelli intră fără a mai aștepta invitația.

– Vă rog, poftiți, îl întâmpină episcopul.

Am aflat de arestarea acestei tinere persoane și doream să verific dacă aveți un motiv valabil ca să o faceți și dacă este tratată cum trebuie.

Van Melsen era iritat că acest cardinal își etalează stările sufletești în fața ei. Se ridică și îl trase puțin mai deoparte.

– Această tânără persoană, așa cum spuneți, este complicea lui Zénon de Mongaillac. Totul mă face să cred că savantul se ascunde la ea, într-o grotă situată undeva printre dealuri. Tot ce doresc este să o fac să spună unde e.

– Nu mă îndoiesc de justețea intențiilor dumneavoastră, Van Melsen, răspunse legatul notând că tonul folosit de episcop nu era lipsit de un sentiment de superioritate. Și vă știu animat de o credință exemplară. Printre altele, bănuiesc ce anume sperați să scoateți de la fata aceasta. Însă îmi cunoașteți scrupulele privind folosirea unor mijloace să zicem *abuzive*.

Van Melsen le cunoștea, într-adevăr. Iar aceste scrupule începeau să-l sâcâie cât se poate de serios. Ca de altfel și necontenita ironie a cardinalului. Se cântăriră din priviri câteva clipe.

– Refuză să vorbească, făcu episcopul, justificându-se.

Donatelli își reținu un zâmbet. „Curajoasă fată", își zise. Episcopul nu era prea aproape de găsirea lui Zénon, ceea ce îi producea un sentiment de satisfacție de care nu reușea să se simtă vinovat. Se apropie de Agnès. Primul lucru pe care îl constată fu acela că era de o mare frumusețe. Iar asta nu îl încuraja să se folosească de brutalitate în ceea ce o privește. Dar totuși trebuia să o înșele.

– Domnișoară, eu sunt cardinalul Umberto Donatelli, trimisul Sfântului Părinte, mandatat de Vatican să identific acest schelet. S-ar părea că acesta se află în mâinile lui Zénon de Mongaillac... Înțelegeți ce vreau să spun?

Agnès nu reacționă. Degeaba adopta cardinalul acesta o atitudine mai civilizată decât episcopul, îi pricepea foarte bine intențiile. Totuși, nu părea la fel de viclean ca episcopul... Și ghici că subordonatul acestuia trebuie să fi considerat asta

drept o slăbiciune. Își zise atunci că avea tot interesul să-l menajeze.

– În orice caz, avem toate motivele să credem asta, continuă legatul. Or, dacă știi unde se află și refuzi să spui, te faci complice la nelegiuire, iar eu mă voi vedea obligat să te dau pe mâna magistratului însărcinat cu această problemă... Nu dorești asta, nu? O închisoare este un loc îngrozitor... Umed, rece, murdar... Fără a mai vorbi de ce anume ți se dă să mănânci...

– Am avut deja plăcerea aceastei experiențe noaptea trecută.

– Sunt, după cum vezi, absolut dezolat, continuă Donatelli aplecându-se spre ea. Îți promit că nu se va mai repeta... Cu condiția, desigur, să colaborezi cu noi.

Van Melsen observa în tăcere laborioasa lui tentativă. Dacă legatul își imagina că ea îi va răspunde în felul acesta, se înșela. Cel mult va ajunge să o convingă de lipsă de hotărâre.

Agnès plecă ochii și declară:

– Nu pot să vă spun nimic.

Deși convins că ar fi reușit să o facă să vorbească dacă ar fi fost singur cu ea, Donatelli se ridică dând din cap și se întoarse lângă Van Melsen.

– Tânăra aceasta pare hotărâtă să tacă, se prefăcu el că se lamentează.

– Totuși, știți ca și mine că trebuie să recuperăm scheletul cât mai repede cu putință, Excelență. Iar ea este singura noastră pistă.

– Știu, dar...

– Ați prefera ca Zénon să le arate oamenilor scheletul unui balaur?

Evident, Donatelli nu dorea deloc așa ceva. În schimb, personal...

– Atunci lăsați pe mine, făcu episcopul cu un zâmbet nevinovat. Voi ști să o conving.

Cardinalul oftă. Nu putea să se împotrivească prea deschis acestui episcop, de teamă să nu-i bănuiască duplicitatea.

Chiar dacă în ascuns dorea să-i dea un pic de timp lui Zénon, trebuia să lase impresia că era nerăbdător să regăsească scheletul. Un număr de echilibristică delicat.

– Aceasta nu este o procedură inchizitorială, murmură el drept aprobare. Nu este vorba de a o supune la cazne.

– Fiți liniștit, îmi voi asuma întreaga răspundere a faptelor mele. Puteți avea conștiința împăcată.

Donatelli își lăsă privirea asupra tinerei captive. Era convins că îi va ține piept lui Van Melsen. Totuși, a face un joc dublu așa cum o făcea el acum nu îl amuza deloc. Chiar dacă asta putea fi totuși izvorul unor mici satisfacții. Ca, spre exemplu, să-și exercite autoritatea asupra acestui episcop.

– Van Melsen, zise el pe un ton mai ferm. Îți interzic să te atingi de vreun fir de păr de-al acestei domnișoare.

Imediat după plecarea lui, Van Melsen înaintă spre Agnès. Hotărât lucru: cardinalul ăsta nu era la înălțimea misiunii încredințate. Toate aceste tergiversări, toate ezitările erau nedemne de cineva cu asemenea funcții. Dar, cu toate astea și deși îi producea cea mai mare enervare, nu-i putea încălca ordinul.

Când reluă interogatoriul, se străduí să adopte un ton ferm.

– Mă numesc Ulrich Van Melsen și sunt episcopul acestei dioceze. Tu nu mă cunoști, în schimb eu te cunosc bine... Știu, spre exemplu, că îl cunoști pe acest Zénon de Mongaillac de puțin timp, dar că întreții cu el relații să zicem... mai mult decât amicale. Ca atare, înțeleg refuzul tău de a-l denunța... Dar presupune o clipă că acest... prieten nu este tocmai cel pe care îl crezi...

Agnès îl privi cu uimire. Unde voia să ajungă?

– Presupune spre exemplu că, contrar celor ce gândești, afecțiunea pe care el pare să o aibă pentru dumneata nu este decât un mijloc de a-ți obține ajutorul.

Agnès refuză să înțeleagă.

– Nu te lăsa orbită de sentimente. Gândește-te. Reconstituirea scheletului este o treabă grea, continuă Van Melsen. Și trebuie să poți lucra în liniște... Cine, după părerea dumitale, are cel mai mare interes ca să fii încarcerată? Cine are nevoie de liniște? Cine ar fi putut să vrea să te țină deoparte? La ora aceasta, Zénon știe deja că ai fost arestată. Și, dacă te-ar fi iubit pe cât se pare că-l crezi, oare nu mi s-ar fi predat deja ca să te elibereze?

Se uită la fată. Cuvintele erau pe cale să-și facă drum spre conștiința ei. Însă Agnès nu cedă.

– Nu vă cred.

– Privește în sufletul tău, vezi ce îți spune conștiința. Vei vedea că ceea ce afirm eu este mai puțin imposibil decât vrei să crezi...

– Zénon de Mongaillac n-ar face niciodată un asemenea lucru!

Episcopul nu putu să-și stăpânească un rictus. Dragostea era un factor insuportabil de irațional. Trebuia încercat altceva.

– Se pare că faptele ce i se reproșează sunt cu mult mai grave decât furtul acesta banal al unui schelet.

Ea îl privi din nou cu neîncredere. Prima lui încercare eșuase, dar nu avea să renunțe așa ușor.

– Povestea aceasta cu scheletul nu ar fi nimic dacă nu l-ar duce pe cel pe care îl consideri prietenul dumitale de-a dreptul spre niște poziții eretice. Înțelegi ce înseamnă asta? Zénon de Mongaillac riscă să fie ars pe rug.

De data aceasta, Agnès făcu ochii mari.

– Ajutându-mă să-l prind, îi poți salva viața. Dacă e arestat până nu e prea târziu, tribunalul va da dovadă de clemență în privința lui.

Agnès însă nu avea nici o încredere, iar dacă Zénon ținea atât de mult la reconstituirea lui, el trebuia să meargă până la capăt. Știa ce riscă.

– Chestiunea este că poți chiar tu să fii acuzată de vrăjitorie, continuă Van Melsen. Știi cât de gravă este această acuzație. Pentru moment, procurorul regelui nu este informat despre așa ceva. De mine ține să o fac... Iar în cazul acesta nu pun mare preț pe pielea dumitale... Știi ce li se face vrăjitoarelor?

Știa. Și numai la gândul acesta și tresări. Episcopul fu încercat de o plăcere ascunsă. Continuă.

– Dar nu dorești să sfârșești pe rug în compania acestui om de care nu știi nimic, nu? Atunci, spune-mi unde se ascunde.

Agnès închise ochii. Vorbele episcopului trezeau în ea o groază imensă. Se abținu să nu plângă. Însă inima îi spunea că, indiferent care fusese comportamentul lui Zénon de Mongaillac, că o iubea sau nu, că merita sau nu afecțiunea pe care ea o încerca față de el, ea îl iubea. Era gata să-și dea viața pentru el.

Ridică, mândră, capul.

– În afară de Amedée, Zénon de Mongaillac este singurul om în care am încredere. Îl iubesc. N-am să vă spun nimic!

Van Melsen strânse pumnii. Femeia asta era insuportabilă. Totuși, fără să vrea, îl făcuse să ghicească un mijloc de a găsi peștera. Se îndreptă spre ușă. Înainte de a ieși, o avertiză:

– Poate ai să-ți schimbi părerea când vei ajunge la rug!

10

Trecuse mult din după-amiază când Van Melsen ajunse în Lansec. După ce încercase să afle de la Agnès unde se afla grota, se hotărâse să facă o nouă încercare pe lângă preot. Fiindcă acum știa cum să procedeze.

Prima dată, comisese greșeala de a-i considera pe acesta și pe Agnès ca două persoane indiferente una față de alta. Însă trebuia să țină cont de relația lor afectivă. Sentimentele umane constituiau întotdeauna piatra de încercare a unui interogatoriu reușit. Asta eșuase cu Agnès, din lipsă de argumente eficace în fața dragostei. Însă tânăra era călcâiul lui Ahile pentru Amedée. Era suficient să știi cum să folosești acest punct slab.

Amedée era efectiv prăbușit.

– Vrăjitorie?

– Dacă nu intervin eu.

– Dar... e absurd.

– Tribunalul va judeca dacă da sau nu.

– Agnès... Micuța mea Agnès.

Preotul începu să plângă. Episcopul acesta nu se dădea înapoi de la nimic. Iar Amedée ghicea unde voia să ajungă.

– O puteți elibera într-adevăr, îi propuse, Van Melsen după un moment.

– Ceea ce îmi cereți să fac este nedemn!

– Responsabilitățile pe care trebuie să mi le asum îmi dau dreptul la așa ceva.

– Servindu-l în felul acesta, nu-l slujiți pe Dumnezeu! Iadul vă așteaptă!

– Dacă sacrificiul meu poate sluji Biserica, mă resemnez cu bucurie.

Amedée tăcu. Era inutil să discuți cu un asemenea om. Nu te puteai aștepta la nici o milă din partea lui. De ce dădea Van Melsen atâta importanță acestui schelet? Nu știa. Că era sau nu al unui sfânt, faptul nu justifica această nebunie. Preotul nu avusese timp să meargă la Zénon așa cum îi spusese lui Donatelli. Dar sperase totuși că savantul va înțelege că Agnès fusese capturată și să se preda singur autorităților ca să o elibereze. Pentru un motiv pe care preotul nu și-l explica, Zénon nu o făcuse, iar dacă nu se putea hotărî să-și abandoneze lucrul în schimbul eliberării femeii pe care o iubea, înseamnă că nu merita dragostea lui Agnès.

– Am să vă conduc la grotă, zise Amedée lăsând ochii în jos.

Zénon își dădu seama că Agnès nu se întorsese, dar, întrucât pierduse orice noțiune a timpului, nu se neliniști. În penumbra cavernei, tocmai era pe cale să-și termine reconstituirea.

Slăbit, murdar, cu hainele șifonate, cu ochii pierduți și încercănați, cu părul zburlit și barba țepoasă, Zénon de Mongaillac nu mai avea nimic din gentilomul elegant.

Tremura. De frig, dar și de oboseală și foame. De la plecarea lui Agnès, nu încetase o clipă să lucreze la reconstituire și nu-și luase răgaz ca să doarmă sau să mănânce. Ca să reziste, folosise *qahoua* pe care René Grouchot o lăsase în grotă. Iar

dacă efectele vitalizante ale băuturii îl mențineau treaz, îl aruncau și într-o ciudată stare de incitare.

Întreaga lui atenție, toate forțele erau concentrate pe reconstituire. Aceasta era practic terminată. Mai rămâneau de pus câteva vertebre înainte de a putea ridica acel craniu enorm.

Cu nasul lipit de scheletul său, Zénon nu dădea nici un pas înapoi. De când atacase cutia toracică și membrele superioare, nu aruncase nici un ochi la rezultatul de ansamblu. Era într-atât de cufundat în punerea oaselor la locul lor, în studierea articulațiilor care permiteau înțelegerea unghiului de inserție a osului următor încât uită să verifice cu ce anume semăna creatura.

Starea de tensiune nervoasă în care se afla îl împinse să-și caute pipa. Nu mai avea de mult tutun, dar se gândea că faptul de a mesteca mușțiucul îi putea aduce o oarecare satisfacție. Nu avu nici un rezultat. Din lipsa tutunului, mări cantitatea de *qahoua*. Treptat, se obișnuia cu amăreala ei.

Dar nu cu foamea. Într-un moment de luciditate, vru să mănânce. Scotoci prin cavernă în căutarea unor provizii, dar nu dădu decât peste niște ierburi și rădăcini cu care făcu un fel de ciorbă. Botanist sau nu, problema este că în ziua aceea înghiți măselariță, numită și paștele-cailor, o plantă narcotică și otrăvitoare.

Efectul acestei licori, conjugate cu insomnia si absorbția excesivă de cafea nu întârziară să se manifeste. Transpirației îi urmară stări de greață și nu după mult timp mintea îi fu cuprinsă de un soi de febră. Realitatea se detașa de el în fâșii. Vederea i se tulbură, iar conștiința se lăsă treptat invadată de vise în care lumea se confunda cu acele tablouri ale unui pictor flamand al cărui nume îl uitase, populate de creaturi neverosimile.

Așa trecură orele într-o stare de semiconștiență. Zénon nu-și dădu nici măcar seama că mai multe torțe care luminau cavitatea se stinseseră. Acum, lucra într-o penumbră din ce în ce mai adâncă. Întunericul invadase restul cavernei și, detașându-se de această obscuritate tăcută, scheletul lucea în reflexul flăcărilor ca un gigantic și macabru fetiș primitiv.

– Agnès! bolborosi el auzind un zgomot la intrarea în cavernă... Am nevoie de... Agnès... Dumnezeule, aproape că nu mai văd deloc... Agnès! Torțe!

Se lăsase întunericul. Pe cer, câțiva nori rari și subțiri tăiau adâncul nopții cu lungi benzi cenușii care, alunecând prin fața lunii noi, aruncau vegetația de pe dealuri în întuneric.

În fruntea unui detașament de soldați conduși de Amedée, procurorul regelui Henri de Coursanges, Eminența Sa Donatelli și episcopul Ulrich Van Melsen ajunseseră în apropierea grotei lui Agnès.

Donatelli nu putuse întârzia mai mult această expediție. După ce încercase în zadar să tergiverseze, după ce căutase mii de pretexte, se hotărâse să-l urmeze pe Van Melsen.

De când plecaseră din Montpellier, nici episcopul și nici magistratul nu îndrăzniseră să scoată vreun cuvânt. Amândurora le stăruia în minte acel fiasco din ajun și nimeni nu dorea ca așa ceva să se mai repete. Dar nu era singurul motiv al tăcerii lor. Van Melsen se temea foarte tare de ceea ce urma să descopere în peșteră.

– Sper că nu este prea târziu! făcu el descălecând.

Cardinalul nu-i răspunse. Ca să ajungă până acolo, fusese obligat să-și schimbe confortabila caleașcă cu un căluț și avea mari dificultăți în a stăpâni animalul. „Iar eu sper să nu fie prea devreme", gândi el acceptând ajutorul a doi soldați ca să coboare.

Când Henri de Coursanges le dădu ordin oamenilor să se posteze la intrarea în peșteră, episcopul schimbă o privire scurtă cu Donatelli. În ciuda divergenței lor de vedere, se bucurau amândoi să-i vadă pe soldați rămânând în afara grotei. Orice ar fi pe punctul de a descoperi în interior era preferabil ca numărul martorilor să fie cât mai mic posibil.

– Să intrăm, zise Henri de Coursanges după ce dispozitivul fusese stabilit.

Amedée îl reținu pe episcop de braț. Nu era cu sufletul împăcat. Ideea că a comis o asemenea delațiune îl copleșea. De aceea nu dori să pătrundă în grotă, preferând să rămână la intrare cu soldații.

– Nu vă cer decât un singur lucru, insistă el pe lângă Van Melsen. Că Zénon de Mongaillac a comis sau nu vreun delict, merită să fie tratat cu dreptate.

Episcopul îl privi de sus. Amărâtul ăsta de preot nu avea nici o idee despre gravitatea faptelor. Dar era mai bine așa. Cu cât erau mai puțini oameni la curent cu detaliile problemei, cu atât îi va fi mai ușor să o înăbușe la nevoie.

– Nu i se va face nici un rău, îl asigură Donatelli văzând că episcopul tace.

Se pregăteau să pătrundă în cavernă când auziră sinistrul urlet al unui lup. Rămaseră pe loc ciulind urechea.

– Nu e prea departe, estimă Van Melsen.

– Cu puțin noroc, în seara aceasta vom avea un dublu succes, îi plăcu magistratului să prezică.

– Să vă audă Domnul!

Donatelli încerca să-și ascundă groaza. Se îndrepta spre grotă cu un pas nesigur.

– Fiecare lucru la timpul lui, făcu el. Să ne ocupăm mai întâi de acest savant.

Pătrunseră în grotă. După ce străbătură culoarul strâmt, ajunseră la zona locuită de Agnès. Era aproape întuneric. Dar

la lumina torțelor pe care le ghiceau undeva mai departe, puteau distinge ce anume constituia modesta locuință a tinerei femei.

Van Melsen rânji zărind salteaua așezată într-o adâncitură a peretelui și instrumentele ciudate aflate prin diferite locuri. Era cât se poate de clar vizuina unei vrăjitoare. Și regretă că îi promisese în schimbul colaborării sale pentru prinderea lui Zénon de Mongaillac că nu va da curs acestei afaceri.

Dar aveau altceva de făcut decât să contemple ciudatul mod de viață al lui Agnès și traversară fără a mai zăbovi această cavitate ca să se îndrepte direct spre locul de unde venea lumina.

Când intrară în cavernă, Zénon, cocoțat în vârful fragilei schelării ca să termine de fixat craniul, tresări.

– Agnès?

Își dădu atunci seama că zgomotele ce proveneau din cavitatea principală nu erau provocate de pașii unei femei singure și coborî repede de pe schelă scrutând întunericul.

– Cine... cine sunteți?

– Domnule de Mongaillac, făcu Donatelli ocolind stâncile care încă îl mai despărțeau de sala anexă. Venim să vă...

Nu termină fraza. Când se obișnui cu întunericul, văzu scheletul. Van Melsen și Henri de Coursanges fură cuprinși de aceeași groază ca și el. Văzându-le fețele înspăimântate, Zénon se întoarse și el spre schelet pentru prima dată după multe ore. Și ceea ce văzu îi îngheță sângele în vine.

Luminată de lumina tremurătoare a torțelor, în fața ochilor săi holbați se ridica silueta unei creaturi terifiante. O creatură pe care niciodată nu o văzuse vreo ființă umană. O creatură ascunsă în coșmarurile oamenilor de la începutul timpurilor, smulsă uitării de un savant încăpățânat.

De la înălțimea celor cincisprezece picioare ale sale, înălțată pe labele sale puternice din spate, cu coada sa lungă

sprijinită de pământ, creatura le arăta un înspăimântător maxilar plin de dinți ascuțiți. Era un bot hidos. Cu mult mai aproape de ideea pe care și-o făceau cu toții despre o creatură demonică decât despre un uriaș.

Era clar un balaur...

Henri de Coursanges căzu în genunchi ca să se roage.

– Dumnezeule atotputernic...

Fascinat, cu ochii ieșiți din orbite și gura uscată, cardinalul Donatelli făcu vreo câțiva pași pentru a vedea balaurul mai de aproape. Realitatea acestei creaturi sărea în ochi. Pentru cardinal, această reconstituire era cea bună, măturându-i din minte toți uriașii lui Athanase.

Doar episcopul Van Melsen reuși să treacă peste surpriză. Arătă spre Zénon și murmură:

– Arestați-l pe omul acesta!

Încă sub efectul stuporii, lui Henri de Coursanges îi trebui ceva timp ca să reacționeze. În final, își întrerupse rugăciunea pentru a apuca neîndemânatic sabia și îl amenință pe savant. În acest timp, Donatelli înaintase ca să pipăie scheletul cu vârful degetelor. În mintea lui se dădea o luptă între fascinația pe care o încerca față de această creatură, dorința de a o putea aduce la Vatican spre a o studia mai de aproape și certitudinea pe care o avea totuși că nu putea exista un balaur. O certitudine pe care creatura de dinaintea ochilor săi i-o zdruncina în mod periculos.

Or, îndoiala pe care acest schelet o insinua în mintea lui avea puterea de a slăbi trăinicia dogmelor Bisericii. Trebuia neapărat să se evite răspândirea acesteia.

Este... avem aici, cât se poate de evident, rămășițele sfântului Octave de Lansec, afirmă el cu o voce tremurată fără a-i privi pe ceilalți.

Zénon, prea stupefiat ca să reacționeze, nu protestă. În spatele lui, Van Melsen și Henri de Coursanges aprobară în tăcere.

Tocmai în acel moment privirea lui Donatelli o întâlni pe cea a creaturii. Orbitele sale insondabile erau ca două hăuri fără fund, două abisuri ce păreau să-l privească sfidătoare de dincolo de milenii. Și atunci știu, într-un fulger orbitor și cu o convingere care îi tăia răsuflarea, că, dacă acest schelet nu era al unei ființe umane, nici al unui animal, nici al unui balaur, mai rămânea doar o singură posibilitate...

11

Ieșind din grotă, nici unul dintre ei nu schimbă vreo vorbă cu Amedée. Preotul se uita la ei, așteptând explicații, și înțelese repede că nu va afla nimic din ceea ce se petrecuse în cavernă.

Henri de Coursanges dădu ordin unui ofițer să lase doi oameni de strajă în fața peșterii și îl conduse pe Zénon spre un catâr. Înainte de a fi urcat în cârca animalului, i se legară mâinile.

Surprins să-l vadă în starea aceea, preotul îl întrebă pe magistrat din privire. Din lipsa unui răspuns, se apropie de prizonier.

– Se pare că nu te simți bine, prietene, făcu el studiindu-i chipul buimac. Ți-e rău?

Zénon nu răspunse. Atunci, Amedée se întoarse către Van Melsen. Acesta era preocupat să le dea dispoziții soldaților. Când îl zări pe preot vorbind cu deținutul, se îndreptă spre el.

– Păstrează distanța față de prizonier, zise el.

– Ce i-ați făcut?

– Nimic. Așa l-am găsit.

Van Melsen îl trase pe preot deoparte.

– Ascultă-mi sfatul: stai departe de toate astea. Nu-ți dai seama de toate consecințele acestei chestiuni.

Amedée prefera să nu rostească răspunsul care îi venise în minte. Ridică ochii spre savant și murmură:

– Sper să mă iertați cândva...

Și în aceeași clipă se întrebă dacă Agnès îi va ierta trădarea.

Henri de Coursanges încălecase. Pe chipul lui se vedea satisfacția de a-și fi împlinit misiunea. Se aplecă spre Van Melsen.

– Mâine, am să trimit niște oameni să recupereze scheletul.

– Prefer să rămân aici și să încep să-l demontez eu însumi, răspunse episcopul. Cu cât va fi văzut de mai puține persoane, cu atât va fi mai bine.

Spunând acestea, se întoarse spre Donatelli. Acesta, uluit, părea incapabil să ia vreo hotărâre.

– Întoarceți-vă la episcopie, îl sfătui el. Și uitați ceea ce ați văzut. Mâine, veți avea de întocmit un raport privind descoperirea unui sfânt de existența căruia Biserica uitase.

Cardinalul dădu din cap și, ajutat de doi soldați, încălecă. Ofițerul verifică dacă prizonierul era legat cum trebuie și dădu ordin de plecare.

Van Melsen privi micuța trupă dispărând la un cot al drumului și se frecă la ochi. Noaptea avea să fie lungă. Demontarea acestui schelet se putea dovedi o grea încercare. Mai ales de unul singur. Dar, pe de altă parte, nu se va pierde în precauțiile pe care le aveau savanții ăștia. Starea în care osemintele vor ajunge la Montpellier nu mai avea mare importanță de-acum.

Se pregătea să se întoarcă în cavernă când sinistrul urlet al lupului răsună din nou în întuneric.

– L-au uitat pe ăsta! făcu unul dintre soldații rămași de pază.

– Pare foarte aproape, zise celălalt...

Într-adevăr, fiara părea a se găsi la câțiva pași. Cei doi oameni își încărcară muschetele. Nu se punea problema să se mai distreze cu baioneta acum.

– Urletul vine din spatele tufișurilor de colo, zise primul arătând cu țeava câteva mărăcinișuri mai jos.

Ca măsură de precauție, episcopul veni să se așeze între ei ascultând cu atenție. Lupul nu părea să se deplaseze. În plus, în loc de mârâieli agresive, sunetele pe care le scotea semănau mai degrabă a gemete. Van Melsen își zise că poate era o șansă să-l prindă. Dacă animalul era rănit sau pățise ceva, probabil vor putea să-l doboare.

– Haideți să vedem, sugeră el.

Cei doi soldați schimbară o privire. Episcopul acesta își pierduse capul.

– Am spus: haidem!

Se supuseră tremurând. Van Melsen porni în spatele lor și în palida lumină a stelelor se îndreptară toți trei spre tufișuri.

Acolo, găsiră animalul, atârnând ca un jambon de un măslin.

A doua zi dimineața, vestea capturării lupului fu primită cu strigăte de bucurie. Ascunși în casele lor, locuitorii din Lansec ieșiră unii după alții auzind uralele. Și cu toții îi însoțiră cu strigăte de „Ura" până în piața satului pe episcop și pe cei doi soldați viteji.

Expusă în fața bisericii, sălbăticiunea fu imediat lapidată. Copiii o făceau cu mare bucurie, împărțind pietre și bețe oricui dorea să dea frâu mâniei. În curând, cadavrul lupului ajunse o grămadă informă și sângerândă.

Amedée avu o tresărire de oroare în fața unei asemenea revărsări de ură, dar hotărî să-i lase în pace. După toate câte înduraseră, enoriașii săi meritau să se descarce un pic.

Van Melsen, sărbătorit ca un erou, petrecu așadar o dimineață foarte plăcută primind mulțumirile sătenilor. Deși nu închisese un ochi toată noaptea, ocupat cum fusese cu demontarea scheletului, se alătură veseliei țăranilor fără a protesta. Și, după zecile de îmbrățișări și tot atâtea felicitări verbale, le

ascultă cercrilc și doleanțele, promițându-le sprijin pentru construirea capelei.

Un lucru însă îl sâcâia. Și cel care puse degetul pe rană fu Amedée.

– V-am spus eu că Agnès este în stare să captureze această fiară, zise preotul cu acreală.

Episcopul ascultă afirmația fără să răspundă. Că tânăra a fost capabilă de o asemenea minune era într-adevăr un lucru stupefiant. Deși, privind lucrurile de aproape, nu făcuse nimic altceva decât să pună capcana acolo unde trebuia. Dar cel mai uimitor era faptul că o făcuse fără să fi recurs la vreo formă de magie.

Sătenilor însă nu le păsa, și restul zilei se scurse în petreceri. O sărbătoare cu atât mai meritată cu cât venea după atâtea săptămâni de anxietate. Așadar, băură și mâncară pe săturate, dansând până târziu în noapte.

Dacă ar fi fost informat despre capturarea lupului, Donatelli nu i-ar fi dat, desigur, nici o atenție. Mintea lui se desprindea cu greu de viziunea creaturii pe care o avusese dinaintea sa în grotă. Ca și Van Melsen, nici el nu închisese ochii toată noaptea. Răsucise de mii de ori problema în mintea sa pe toate părțile, căutând cu disperare o explicație, alta decât cea care i se impunea.

Fiindcă era convins că toate acestea aveau un sens. Era convins că suflarea balaurului începuse să le mănânce sufletele. Oare nu avusese parte fiecare dintre cei implicați de o trădare? Chiar dacă toate fuseseră consecința acelui sentiment minunat numit dragoste. Gilbert și Amedée trădaseră din dragoste pentru Agnès, Van Melsen din dragoste pentru Biserică, Henri de Coursanges din iubire pentru putere, iar el... El, pentru el fusese mai ales din lașitate. Aici, fără îndoială, greșise el cel mai mult. Fie ca acela care a aruncat primul piatra să facă bine să se scuze politicos și să meargă să o adune de pe

jos, glumea el de obicei în astfel de cazuri. Numai că, în dimineața aceasta, nu avea nici un chef de glumă...

Capelanul său chiar se neliniști de starea lui, constatând că nu mâncase nimic din ceea ce îi pregătise, și se gândi că fusese atins de vreo boală locală. Dar când îl găsi în genunchi, cu fața spre cruce, murmurând niște invocări ciudate, regretă că nu era un astfel de caz.

– Eminență? Este ceva ce nu merge? riscă el o întrebare între două rugi.

Cardinalul își întoarse spre el privirea întunecată și își continuă rugăciunile. Giancarlo preferă să-l lase în pace și ieși din cameră în vârful picioarelor. Nu prea era în temă, dar i se păru că totul semăna foarte mult cu un ritual de exorcizare...

În tot acest timp, Zénon rămase inconștient în celula sa. Fără repere temporale precise, nu știu niciodată câte ore dormise după arestare. Epuizat de cele trei zile de post și de muncă îndârjită, ros pe dinăuntru de efectele măselariței, se prăbușise imediat ce fusese aruncat în temniță. Mai mult decât într-un somn, căzuse într-un fel de comă.

Așteptându-l să-și recapete mințile, Van Melsen și Henri de Coursanges se întâlniră pentru a hotărî cum vor merge mai departe. Pentru a simplifica lucrurile și a pierde cât mai puțin timp, se hotărâră să o judece întâi pe Agnès, apoi pe Zénon, într-o procedură de urgență.

Episcopul le promisese într-adevăr lui Gilbert și Amedée că tânăra putea să stea liniștită, dar nu era el omul care să se împiedice de genul acesta de meschinărie. Voia să-i elimine pe toți cei care putuseră fi martori la reconstituire. Și un proces părea să fie soluția cea mai bună.

De la ordonanța semnată la Villers-Cotterêts în 1539, procedura inchizitorială era totuși clar stabilită în jurisdicția franceză. Că Henri de Coursanges își luă asemenea libertăți față de ea era un lucru ce nu-i stătea în fire, iar dacă o făcu, a fost sub amabila presiune a lui Van Melsen. Fiindcă de acum, fiind

cel ce capturase lupul, episcopul nu pregeta să se folosească de acest ascendent asupra magistratului.

Fiind acum vorba de un proces ad hoc pus la cale de procurorul regelui spre a expedia afacerea reducând martorii la strictul necesar, regulile aplicate în mod uzual în asemenea cazuri fură modificate. În locul celor paisprezece magistrați municipali obișnuiți, juriul se va reduce de data aceasta doar la el însuși. Cât despre Van Melsen, el își va oferi plăcerea de a ține locul acuzatorului.

Dar, ca procesul să poată avea loc, mai era nevoie ca acuzații să fie în stare să compară în fața tribunalului. Constatând că Zénon încerca cu greu să-și revină, Van Melsen puse să fie chemat Athanase Lavorel. Ca doctor în medicină, fu însărcinat să-l consulte pe prizonier și să facă în scris o descriere precisă a stării sale de sănătate.

Către prânz, ușa celulei se deschise, iar Athanase înaintă spre Zénon culcat pe o saltea subțire de paie. Zărindu-l, prizonierul încercă să se ridice. Părea că se smulge dintr-o mocirlă vâscoasă. Cei doi bărbați se priviră câteva clipe în tăcere. Apoi, Zénon reuși să spună:

– Se ridica pe labele din spate, Athanase...

Toate certurile lor erau uitate. Nu mai rămânea acum decât complicitatea dintre doi oameni, dintre doi învățați din care unul fusese elevul celuilalt. Vârstnicul se apropie de tânăr.

– O, Athanase! Ar fi trebuit să fii acolo! A fost extraordinar! Peste cincisprezece picioare înălțime... Singurul și unicul schelet de balaur existent până acum...

– Un balaur... Cine și-ar fi imaginat că au existat efectiv? Într-adevăr, aș fi vrut să-l văd... Asta ar fi dat un sens eșecului meu. Dar câte întrebări ridică existența acestei creaturi?! Când anume a trăit?

– Viu, cu ce anume semăna? Cu ce se hrănea?

– De ce a dispărut? Sunt tot atâtea întrebări la care nu vom avea niciodată răspuns. Poate că știința va ajunge să răspundă într-o zi. Dar teamă mi-e că nici unul dintre noi nu va mai fi pe lumea aceasta...

Jenat, Athanase tăcu brusc. Știa foarte bine că elevul său risca să fie ars pe rug. Zénon simți că îl lasă puterile. Se culcă la loc.

– Ceea ce am văzut în seara aceasta în grotă... Nimic pe lume nu mă va face să uit.

Athanase îl privi cu afecțiune. Câte lucruri ar fi putut face împreună dacă destinul ar fi hotărât altfel! Câte cercetări și descoperiri! Și câte clipe ar fi putut petrece amândoi după s-ar fi rezolvat stupidul lor diferend. Dar soarta nu a vrut așa, iar acum era prea târziu pentru a o lua de la capăt.

– Cum te simți? îl întrebă punându-i mâna pe frunte.

– Ca unul care nu a dormit trei zile. Și apoi, cred că am băut ceva... Îmi amintesc vag că am făcut o fiertură ciudată.

Abia termină ce avea de spus și îl cuprinse din nou fierbințeala. Athanase rămase alături de el toată după-amiaza fără ca elevul său să-și recapete luciditatea. Și, văzându-l cum stătea așa, întins, înțelese că îl considera oarecum ca pe un fiu al său.

Când veni seara, bătrânul constată că febra mai slăbise și se ridică. Ieșind din celulă, nu își putu reține o lacrimă. Știa că nu va avea curajul să mai revină...

Într-un proces de vrăjitorie, interogatoriul prealabil al martorilor avea drept scop strângerea de indicii și prezumții care să confirme vinovăția – deja stabilită, întrucât ea era arestată – acuzatei. Dar, în cazul lui Agnès, asta se mărgini la câteva întrebări puse părintelui Amedée și la trei locuitori din Lansec, între care un copil de șapte ani.

Convocat la episcopie de către Van Melsen, preotul fu poftit să ia loc pe un scaun inconfortabil. Așteptând ca episcopul să termine de triat documentele de care avea nevoie, aruncă o

privire în jur. Încăperea în care se aflau semăna mai degrabă cu chilia unei mănăstiri decât cu salonul unui demnitar al Bisericii. Austeritatea lui Van Melsen se întindea până la decorul apartamentelor sale.

Când episcopul fu, în sfârșit, gata, ridică ochii din dosare și îi zâmbi.

– Iertați-mă că v-am făcut să așteptați.

Amedée nu zise nimic. Nu era prea sigur și toate amabilitățile episcopului nu vor schimba întru nimic situația. Nu se datora doar faptului că era chemat ca să depună mărturie *împotriva* lui Agnès, ci mai cu seamă faptului că avea sentimentul de a fi tratat mai degrabă ca acuzat decât ca martor.

– Am doar câteva întrebări să vă pun, începu Van Melsen. Nu durează mult...

În realitate, a durat toată dimineața. Și, cu cât timpul se scurgea, cu atât preotul avea impresia că în jurul lui se strângea un laț.

Amedée făcu ceea ce putu pentru a o apăra pe fată. La fiecare întrebare a episcopului, încerca să o prezinte într-o lumină favorabilă, subliniindu-i amabilitatea și simplitatea, prezentând portretul unei copile nefericite, condamnată să trăiască în condiții neprielnice.

– *Neprielnice* este un eufemism, îl întrerupse Van Melsen. Grota aceea seamănă aproape izbitor cu bârlogul unui animal. Dumnezeu știe ce ritualuri sordide se practicau aici!

– Agnès nu face așa ceva.

– Nici măcar niște vrăji menite să...

– Agnès nu este vrăjitoare!

Van Melsen se ridică și începu să meargă prin cameră. Îl întrebă atunci dacă știa cum folosea ierburile de leac pe care le aduna în mod regulat. Prins pe picior greșit, Amedée încercă să explice că făcea din ele niște remedii și că pretinsele vrăji nu erau nimic altceva decât practicile normale ale vindecătorilor. Aminti de îngrijirile pe care i le dăduse lui Aldegonde.

Întrucât bolnava a murit, îi replică Van Melsen, nu sunt sigur că avem dreptul să le numim îngrijiri. Dimpotrivă, aș înclina mai degrabă să pun decesul pe seama unor descântece și a altor drăcovenii ale acuzatei.

Așezat pe scaunul incomod, preotul transpira din greu. Dacă era gata să facă orice pentru a o ajuta pe Agnès, era limpede că nu avea obișnuința de a se afla într-o asemenea situație. Iar întrebările pe care i le punea Van Melsen tot învârtindu-se în jurul lui, formulate cu pricepere, erau tot atâtea capcane. Se temea în orice clipă să nu dea vreun detaliu care putea să-i dea episcopului apă la moară.

– Agnès nu este o vrăjitoare, se mulțumea Amedée să repete de fiecare dată când era în dificultate.

Van Melsen se săturase. Trecuse deja o oră de când încerca zadarnic să-i smulgă o mărturisire compromițătoare. Ridică tonul pentru o ultimă tentativă.

– Hai, Amedée! Totuși, te-am auzit eu spunând aici că știa limbajul naturii.

– Voiam să spun...

– Nu a pretins ea cumva că pe baza cunoștințelor sale magice poate fi în stare să captureze singură lupul acolo unde o trupă de soldați de-ai regelui eșuaseră?

– Da, dar...

– Și nu a reușit?

– Ba da, dar totuși...

– Nu a aruncat ea, așa cum mi s-a adus la cunoștință, blesteme, vorbe grele și amenințări atunci când a fost exhumat scheletul?

– Erau doar...

– Ce? Doar niște simple anateme nevinovate? Femeia aceasta, și cunoști lucrul acesta foarte bine, avea obiceiul de a huli. Spunea tot timpul cuvinte de ocară. Femeia aceasta a pactizat cu Diavolul, trezește-te!

Dar cum preotul se mulțumea doar să clatine din cap, Van Melsen se opri în fața lui și se aplecă, privindu-l în ochi.

– Amedée... Ai fi gata să juri că aparținea Preasfântei Biserici și că își îndeplinea îndatoririle de credincioasă cu devoțiune?

Amedée lăsă ochii în jos. Cunoștea credința relativă a lui Agnès. Își aminti că ea credea în migrarea sufletelor, își aduse aminte disputele nesfârșite pe care le avea cu ea referitor la Scriptură și la cuvântul lui Hristos. Nu, Agnès nu era un model de pietate și de devoțiune față de Cruce. Dar, dacă totuși nu se putea hotărî să o denunțe, Amedée fu la fel de neputincios în a-l minți pe episcop.

– Agnès nu este o vrăjitoare...

– Nu a fost arestată fără motiv. Denunțurile au fost foarte clare.

Preotul se crispă. Gândul că unul dintre enoriașii săi mersese până la delațiune îi sfâșia inima.

– Toate astea sunt la fel de mincinoase ca și stela lui Aldegonde! sfârși el prin a-și da drumul.

Brusc, Van Melsen încremeni.

– Mincinoase? Stela?

– I-am spus-o deja Eminenței Sale!

Stupefiat, episcopul tăcu. Donatelli știa că piatra gravată nu era autentică? Trimisul papei îi ascundea o informație atât de prețioasă? Se îndreptă. Povestea cu vrăjitoria îi ieși imediat din minte.

– Îți mulțumesc pentru mărturia depusă, făcu el lăsându-l pe sărmanul preot prăbușit în scaunul său.

Când Donatelli află că procesul lui Agnès urma să înceapă, fu cuprins de o brutală poftă de a uita toate preceptele de nonviolență pe care se străduise să le aplice toată viața. Să o judeci pe Agnès pentru o greșeală – dacă este așa ceva – pe care o comisese Zénon i se părea că ține de cea mai abjectă nelegiuire.

Întotdeauna considerase că aceste procese de vrăjitorie nu erau decât o farsă. O farsă sinistră dacă te gândești la finalul cunoscut. Iar acest proces nu avea nici un motiv să facă excepție de la regulă. Ca fost prieten al lui Paulus Zacchias, medicul papei Inocențiu X și autor al *Quaestio medico-legales,* cunoștea foarte bine argumentele false și procedeele josnice folosite în timpul derulării lor.

Se duse să-l vadă pe Van Melsen. Acesta îl primi într-un cabinet strâmt, mirosind a lemn și pergament, ce dădea către o stradă comercială de unde proveneau zgomotele făcute de oameni, ca o aducere aminte asurzitoare a unei realități de care se desprinsese. Când Van Melsen se așeză pe singurul scaun disponibil, Donatelli îi explică motivul venirii sale: îi aminti că tânăra fusese arestată doar în scopul de a se ajunge la Zénon.

– Oricare ne-ar fi fost motivațiile, rămâne faptul că este acuzată de vrăjitorie, răspunse acesta.

– Dar știți bine că e ridicol.

– Știu că *probabil* este ridicol.

– Asta ar trebui să fie suficient pentru a anula procesul.

Episcopul se ridică și se îndreptă spre fereastră. Privi îndelung activitatea neîntreruptă a târgoveților, dusul și venitul acestora, schimburile verbale și materiale. Iar când păru sătul de toate acestea, zise:

– De ce vă interesați într-atât de soarta acestei femei? Ce importanță are dat fiind problema care ne preocupă?

– Dar... e nevinovată. Ce vreți mai mult?

Nevinovată de vrăjitorie, e posibil. Deși asta rămâne de dovedit. Dar este ea nevinovată că a văzut ceea ce nu ar fi trebuit să vadă?

– Nu a văzut nimic. Știți la fel de bine ca și mine că a fost arestată a doua zi după sosirea lui Zénon în grota ei.

– Nu a văzut scheletul reconstituit, dar a văzut desenele, micuța șopârlă. A vorbit cu Zénon, iar el probabil că i-a expli-

cat ce anume făcea, i-a arătat modelul. Eminență, nu sunteți atât de naiv încât să nu înțelegeți pericolul pe care îl reprezintă.

– Ce vreți să facă cu toate astea? Să spună oamenilor că Zénon voia să reconstituie un balaur? Credeți cu adevărat că ar da cineva crezare vorbelor unei țărănci? Fără a mai socoti că după cele ce a trăit sunt puține șanse ca să mai aibă chef să riște să apară în fața unui tribunal inchizitorial!

– Pericolul există. Iar eu nu sunt dispus să risc...

– Nu pot consimți...

– Veți consimți ceea ce voi decide eu! i-o tăie episcopul cu o brutalitate care îl stupefie pe trimisul Sfântului Scaun.

Acesta dădu să bâlbâie un protest, însă Van Melsen continuă imediat:

– Spuneți-mi de stela de la Lansec!

– Ste...? Dar ce are asta de-a face cu...

– Știați că nu este autentică. De ce mi-ați ascuns asta?

Tonul folosit era ferm și plin de o mânie stăpânită. Donatelli îl fixă cu privirea pe interlocutorul său. Nu-i plăcea deloc felul în care acesta întorsese situația. Și nu suporta să se afle în postura de acuzat.

– Eu... credeam că nu avea mare importanță...

Van Melsen făcu ochii mari.

– Nu avea mare importanță? Vă dați seama că procedând în felul acesta ați ascuns o informație care schimba radical interpretarea pe care i-am dat-o scheletului? Fără această dovadă, absolut nimic nu punea la îndoială certitudinea în privința lui!

– Ar fi schimbat ceva?

– Ar fi schimbat determinarea *dumneavoastră* față de Zénon! Ne-ar fi permis să-l arestăm cât încă mai era timp! De acum, singurul mijloc rămas este procesul. Și aș prefera, dacă nu aveți vreo obiecție, să stați deoparte...

*

Interogați la rândul lor, țăranii se mulțumiră să spună vorbele care circulau pe seama lui Agnès. Femeia aceasta trăia singură printre dealuri și, odată cu venirea nopții, practica în secret ritualuri ciudate. Declarară că au auzit-o în nenumărate rânduri jurând, blestemând sau spunând vorbe blasfematoare. Pe deasupra, o simpatizase pe defuncta Aldegonde, care era suspectată de lucruri necurate.

Printre altele, satul cunoscuse un an deosebit de greu: furtuni violente și perioade de secetă se perindaseră, fiara care făcuse mai multe victime, bolile care se înmulțiseră, fără a mai socoti accidentele de care avuseseră parte sătenii. Pentru ei nu era nici o îndoială că toate acestea erau rezultatul farmecelor și blestemelor aruncate de o persoană răuvoitoare. Dar de când fusese arestată toate mergeau cu mult mai bine. Chiar și lupul fusese capturat!

Copilul chiar își permisese să adauge că o văzuse de mai multe ori zburând prin aer călare pe o mătură și că toată lumea știa că ea se împreuna cu un broscoi.

Henri de Coursanges nu avea nevoie de toate aceste detalii spre a se convinge. Își permise chiar să schimbe câteva priviri nerăbdătoare cu episcopul când mărturiile deveneau cam prea fanteziste.

Van Melsen verifica din când în când în *Malleus Maleficarum* dacă un punct sau altul putea sau nu permite calificarea comportamentului lui Agnès drept satanic. Lucrare de referință în problemele de vrăjitorie, *Malleus,* zis și *Ciocanul Vrăjitoarelor,* constituia un veritabil îndrumar pentru orice procedură de acest tip. Tratatul oferea răspunsuri la toate întrebările pe care ți le puteai pune, de la organizarea procesului până la executarea condamnatului, trecând prin modul în care acționau vrăjitoarele la nivelul organelor de reproducere ale bărbatului și ale femeii spre a procrea copii ai lui Satan, mijloacele de protejare a judecătorilor față de farmecele făcute de acestea sau mai ales a mijloacelor de a le identifica.

Derulându-se această primă fază a procedurii conform așteptărilor, se trecu de îndată la lucruri serioase și la aducerea acuzatei în fața justiției. Ținând cont de gravitatea faptelor ce i se reproșaseră, procurorul hotărî că trebuie judecată la urgență, adică un proces care să ducă la pedepse, nu numai pecuniare, ci și corporale sau degradante, acestea putând merge până la pedeapsa cu moartea.

12

Situat la subsolul Intendenței din Montpellier, tribunalul era la fel de întunecat și de rece ca și celula unde fusese încarcerată. În pofida zilelor petrecute în temniță, Agnès intră în sala de judecată cu capul sus, trezindu-i lui Van Melsen o reacție de surpriză reținută. Extraordinara frumusețe a acuzatei, își zise el, era un semn evident al naturii sale malefice. O primi totuși cu un surâs.

– Constat cu plăcere cu nu ai suferit prea tare că ai fost închisă. Dar, întrucât locuiești într-o grotă, bănuiesc că ești obișnuită cu o oarecare lipsă de confort.

Agnès îl fulgeră din privire fără să răspundă. Fu așezată pe un taburet aflat în fața judecătorului, care îi lăsă episcopului grija de a proceda la interogare.

La început, îi citi procesele-verbale ale depozițiilor culese, redactate de Henri de Coursanges, el făcând și oficiul de asesor. Pentru fiecare faptă rea evocată, acesta îi cerea imediat mărturisirea.

Tânăra femeie se apără cu atâta tărie cât prevăzuse episcopul. Contestă punct cu punct acuzațiile, pretinzând că acele pretinse vrăji nu erau decât aiureala unor săteni, că nu avea

nici un amestec în urgiile ce se abătuseră peste comunitate și că a reține depoziția unui copil de șapte ani era o inepție pe care prefera să nu o califice.

Episcopul jubila. Cu cât femeia se apăra, cu atât îi era mai ușor lui să demonstreze că era instrumentul Satanei. Oare minciuna nu era dovada că unelțești cu cel Rău? Oricum, Agnès nu știa că singurul lucru ce se aștepta de la ea era mărturisirea. Ceea ce nu făcu decât atunci când Van Melsen ajunse la raporturile sale cu Zénon.

– Prin urmare, admiți că ai întreținut cu numitul Zénon de Mongaillac relații apropiate în afara legăturilor sacre ale căsătoriei?

– Relațiile noastre au fost caste. Și îl iubesc.

– În așa măsură încât l-ai făcut să vină în sinistrul tău bârlog...

– A venit de bunăvoie.

– În ce scop?

Agnès ezită o clipă. Chiar dacă nu știa de ce reconstituirea lui Zénon cauza atâta stânjeneală, ghici că trebuie să-l apere.

– Ca să facă niște treburi în nu știu ce scop, minți ea.

– Ai asistat la acele treburi?

– Am venit la Montpellier imediat ce le-a început.

– Ce anume ai văzut exact?

Agnès ezită. Ceea ce zărise nu semăna cu nimic ce ar fi putut descrie.

– El... asambla niște oase.

Van Melsen se uită la ea atent. Orice stânjeneală, ezitare, retractare sau reacție excesivă putea fi interpretată ca o mărturisire sau, cel puțin, recunoașterea culpabilității.

– Admiți deci că se deda la magie neagră? Pentru că un ritual ce consta în manipularea membrelor unui cadavru nu poate fi decât așa ceva...

Henri de Coursanges vru să-i aducă aminte că Athanase nu făcea nimic altceva, dar, văzând că episcopul conducea interogatoriul cu succes, preferă să păstreze remarca pentru el.

– Nu știu ce voia să facă Zénon cu acest schelet, dar nu avea nimic malefic, răspunse Agnès.

– Atunci cum să ne explicăm starea în care l-am găsit?

Și zicând acestea, îi ceru judecătorului să citească depoziția făcută de doctorul în medicină Athanase Lavorel. Descrierea savantului vorbea de tremurături, febră, delir, de comportamente nesăbuite și alte simptome ce țineau de posedarea sa de către Satan.

Agnès ascultă totul cu o strângere de inimă. În absența ei, Zénon trebuie să fi băut vreo substanță rea. Măcar de-ar fi fost acolo ca să-l îngrijească...

Brusc, fu scoasă din reverie de vocea autoritară a lui Van Melsen:

– Mărturisește că te-ai folosit de puteri diavolești ca să-l farmeci pe acest savant! tună el. Mărturisește-ți păcatele și jură că renunți la Satana și că îmbrățișezi din nou Adevărata Credință în mod sincer și vei fi absolvită de păcate!

Însă Agnès nu îl asculta. Ea se gândea la Zénon imaginându-și-l întins pe jos, singur în celula sa. Ce n-ar fi dat să-i fie alături...

Când, în seara acestei prime audieri, Donatelli merse să-i facă o vizită lui Agnès în temnița ei, nu știa în ce stare o va găsi. Reușise să afle de la Henri de Coursanges un rezumat al dezbaterilor și își zicea, ușurat, că tânăra părea să fi scăpat cu bine. Atâta timp cât nu mărturisise nimic, nu putea să fie condamnată. Știa însă că ceea ce era mai greu urma să vină. Avea să fie rasă spre a i se căuta pe trup orice semn diabolic, cicatrice, pistrui, ce o desemna anume ca fiind vrăjitoare. Dacă prin minune ieșea din această umilitoare încercare, va veni

cineva care o va înțepa în diverse părți ale trupului în căutarea unor zone insensibile suspecte. Și, dacă tot nu se găsea nimic compromițător, va fi supusă torturii. Și atunci nici toate talentele oratorice din lume nu vor putea schimba nimic...

De aceea, când trimisul papei se află față în față cu ea în penumbra rece a celulei, aproape că nu-i veni să creadă: se aștepta să o găsească abătută, în genunchi implorând îndurare, în timp ce ea nici măcar nu lăsă ochii în pământ când el intră. Stătea în mijlocul celulei, dreaptă și mândră ca o zeiță antică. În ciuda condițiilor de detenție, în pofida privațiunilor pe care le suferise, Agnès rămânea în continuare de o frumusețe uluitoare.

– Dacă ați venit pentru mărturisire sau să-mi dați ultima împărtășanie, vă pierdeți timpul! afirmă ea.

– Eu...

Brusc, Donatelli nu știu ce să-i spună. Venise să o îmbărbăteze, dar se părea că ea avea mai puțină nevoie decât el.

– Ești o femeie extraordinară, bolborosi el, în final.

Atunci chipul lui Agnès se schimbă acoperindu-se de o deznădejde nespus de mare.

– Nu, Eminență... Doar o femeie descumpănită.

Donatelli se apropie de ea. Știa că se apărase cu mult curaj. Faptul că i-a ținut piept lui Van Melsen era destul pentru a-i trezi simpatia și admirația.

– Am auzit spunându-se că la audiere te-ai apărat cu pricepere.

– M-am mulțumit să spun adevărul.

Cardinalul făcu vreo doi pași spre fundul temniței. Se gândea la conversația pe care o avusese cu Van Melsen. Nu era suficient să spui adevărul.

– Teamă mi-e ca nu cumva un asemenea lucru să întărească acuzația, îi spuse el.

– Știți bine că aceasta nu stă în picioare.

– Am văzut lucruri şi mai rele, crede-mă. Dar bănuiesc că sprijinul lui Amedée te-a ajutat.

– Mi-a trezit mai ales dorinţa de a-l revedea. Chiar şi locuitorii din Lansec îmi lipsesc. Şi totuşi nu se poate spune că m-au sprijinit mult!

Donatelli îi trimise cel mai călduros zâmbet. Pentru o tânără care îşi petrecuse viaţa stând deoparte de alţii, era clar un miracol, o mântuire. Nu merita acest proces absurd.

– Cum se simte Zénon? îl întrebă ea după ce tăcură un moment.

– Îşi revine încet.

Atunci Agnès veni către el, îngenunchindu-i la picioare. Tulburat, Donatelli încremeni.

– Eminenţă, mi s-a spus că procesul lui va începe după-amiază. Puteţi face în aşa fel încât să se poată apăra? imploră ea.

Stânjenit de această manifestare de reverenţă neaşteptată, Donatelli bâlbâi.

– Îţi... promit să fac tot posibilul.

– Episcopul mi-a spus că riscă să fie ars pe rug. Aşa e?

– Teamă mi-e că da. Reconstituind scheletul unui balaur, s-a făcut vinovat de erezie.

Un balaur! „Iată deci la ce se reducea tot acest mister din jurul scheletului", se gândi tânăra. Toţi oamenii aceştia care se luau în serios, care se jucau cu viaţa tuturor fără să le pese nu erau în fond decât nişte copii mari. Dacă urmările nu ar fi fost atât de tragice, fără îndoială că ar fi izbucnit în râs.

Însă era în joc viaţa ei. Ca şi cea a lui Zénon. Iar dacă înţelegea că soarta îi era pecetluită, mai spera încă să-l salveze pe savant.

Îi întoarse spatele cardinalului şi se îndepărtă câţiva paşi, silueta topindu-i-se în umbră. Nu se întoarse când i se adresă cardinalului:

– Şi dacă Zénon era sub farmecele unei vrăjitoare?

– Nu... nu înțeleg...

– Dacă recunosc că sunt vrăjitoare și mărturisesc că m-am folosit de puterile mele malefice pentru a-l obliga să facă ceea ce a făcut, are vreo șansă să scape de moarte?

– Nu știu. Da, desigur...

Donatelli rămase câteva clipe privind-o, nevenindu-i să creadă. Fata asta era conștientă de implicațiile celor spuse?

– Dar asta te va condamna la o moarte sigură.

Agnès continua să stea cu spatele, cu privirea ațintită pe zidul care o despărțea de viața exterioară. Capul i se aplecă puțin când adăugă:

– Aduceți-mi o mărturisire scrisă și o voi semna.

Așa se și făcu. Agnès nu se lăsă înduioșată de nici un argument al cardinalului. Luase hotărârea și nimic și nimeni nu putea să o facă să-și schimbe părerea. Așa că procesul ei sfârși încă de a doua zi. Van Melsen păru chiar să încerce o oarecare frustrare. Admițându-și vinovăția, Agnès scăpa de tortură, dar se condamna singură la rug.

Faptul că era dispusă să-și sacrifice viața pentru a o salva pe cea a savantului fu pentru Donatelli o adevărată revelație. Dacă sacrificiul este măsura însăși a iubirii, acesta i-a revelat puterea sentimentelor care îi unea pe Agnès și Zénon. Dar el se întreba cum va reacționa Zénon.

Imediat ce fu informat despre trezirea acestuia, Donatelli merse în celula savantului. Ușa grea se deschise cu un scârțâit îngrozitor, iar cardinalul se apropie de prizonier. Acesta nu părea surprins să-l vadă.

– Eminență.

– Fiule, am venit să încerc să te întăresc.

Formula, odată pronunțată, i se păru stupidă și inadecvată.

– Teamă mi-e că nimeni nu are această putere, răspunse Zénon.

– Cel puțin sunt fericit că te văd în stare să vorbești. Când te-am găsit în grotă, mi-ai părut a fi într-o stare foarte proastă.

– Ați venit să-mi cercetați sănătatea?

– Am venit să-ți vorbesc despre Agnès.

Zénon tăcu un timp înainte de a-l întreba:

– Părintele Amedée mi-a spus că este ținută prizonieră.De ce este acuzată?

Donatelli își reprimă o grimasă. Era limpede că nimeni nu se învrednicise să-l informeze că procesul avusese deja loc.

– De vrăjitorie.

– Vrăjitorie? E absurd!

– Nu și dacă se consideră că ea este cauza rătăcirilor tale.

Zénon nu era un imbecil și ghici imediat că Donatelli nu spuse asta fără vreun motiv.

– Explicați-mi.

– Agnès s-a declarat vinovată de vrăjitorie. Ea crede că, recunoscând că a fost cauza activităților dumitale eretice, vei scăpa de rug.

Chipul savantului se albi. Că se datora atitudinii lui Agnès, curajului ei sau a faptului că înțelegea brusc cât de mult îl iubea, asta era ca și cum scheletul balaurului ar fi început să meargă: era uluit.

– Nu o puteți lăsa să facă un asemenea lucru! reuși el să articuleze.

– E... e prea târziu... Procesul a avut loc, iar sentința dată... Îmi pare rău.

– Și dacă eu revin asupra afirmațiilor mele, dacă renunț să mai spun că acest schelet este al unui balaur. Dacă, asemenea lui Galilei, reneg tot ce cred, se va schimba ceva?

– Ai scăpa de rug. Dar nu poți renega ceea ce ai făcut. Chiar dacă renunți la ipotezele tale absurde, nu poți reveni asupra faptului că ai reconstituit această creatură. Singurul mijloc pentru a spera să salvezi această fată ar fi, dimpotrivă, să-ți

asumi întreaga responsabilitate a faptelor tale. Dacă ne ajută Dumnezeu, poate că voi reuși să fac să fie judecată din nou.

– Chiar dacă declar că este vorba într-adevăr despre sfântul Octave de Lansec?

– Nu înțelegi. Ea nu este acuzată că a fost la baza părerilor tale, ci că te-ar fi împins la acțiune. Abjurarea nu o salvează. Ceea ce afirmi este un lucru eretic. A reconstitui un balaur, a reda existență unei creaturi pe care Domnul s-a străduit să o suprime, acesta este rezultatul unei influențe satanice.

– Atunci dumneavoastră admiteți că așa și este. Un balaur...

– Nu am spus asta. Dumneata, dumneata ești cel care crezi că este un balaur. Și pentru asta vei fi judecat. În ceea ce mă privește, pentru mine este sfântul Octave de Lansec.

– Cum se înțelege conștiința dumneavoastră cu această minciună?

– Ceea ce îmi pune la încercare conștiința nu are, din păcate, nici o importanță.

– Dar l-ați văzut! L-ați și atins!

– Cel Viclean se pricepe să ne înșele.

– Ceea ce am văzut cu toții în grotă nu era o iluzie... O știți la fel de bine ca și mine...

– Tot ceea ce am văzut este scheletul sfântului Octave.

– Vă mințiți singur. Fiindcă aveați în fața dumneavoastră exact adevărul! Adevărul care vă frige ochii... Într-o zi, mi se va da dreptate.

Donatelli oftă. Oricum, Zénon îi era simpatic. De n-ar fi avut mâinile și mintea legate prin jurământul făcut față de Biserică, poate că ar fi reacționat diferit. Paradoxal, îl invidia. Chiar confruntat cu refugul, Zénon de Mongaillac își păstra libertatea cuvântului. Cardinalul lăsă ochii în jos.

– Mi-e teamă că odată cu dumneata va dispărea toată această poveste. Biserica nu poate risca să vadă această afacere

răspândindu-se sau reînnoindu-se. Scheletul va fi distrus. Îmi pare rău...

Procesul lui Zénon se desfășură tot cu ușile închise. Fu dus în sala de audiere la puțin timp după răsăritul soarelui, cu trupul îndurerat și mintea tulbure. Fiind vorba de o procedură ce ținea de autoritatea Bisericii, Van Melsen amenajase sala într-o aripă a episcopiei. Așa că, pentru a ajunge acolo, a fost nevoie să se traverseze întreg orașul. Prăbușit într-o căruță, îmbrăcat în cămașa albă a penitentului, cu mâinile legate ca un criminal de rând, savantul privea cum îi defilează prin fața ochilor orașul copilăriei sale fără a se gândi vreo clipă că poate era ultima dată când vedea acele străduțe pline de viață.

Ajunși la episcopie, Zénon fu aproape târât până în sala tribunalului unde se lăsă să cadă pe scaunul pregătit pentru proces. În sfârșit, fu dezlegat, iar Van Melsen își făcu apariția.

Episcopul se îndreptă spre o mică estradă așezată în fața unei ferestre prin care se putea zări esplanada catedralei, puse pe masă voluminosul dosar pe care îl adusese cu el și luă loc în fața pârâtului. Nu ridică ochii spre acesta decât atunci când consideră că personal este gata.

Van Melsen începu prin citirea actului de acuzare. Chiar dacă reușea cu greu să priceapă ce i se întâmpla, Zénon se strădui să se concentreze. I se reproșa că apărase păreri ce contraveneau Sfintei Scripturi, lucru care îl făcea vinovat de erezie. Pentru că a continuat să le susțină deschis în pofida avertismentelor repetate de Eminența Sa Umberto Donatelli, trimis al Sfântului Părinte, era acuzat de apostazie. În fine, pentru faptul că frecventase o tânără convinsă de vrăjitorie și întreținuse cu ea legături vinovate, mai era suspectat și de satanism.

– Drept pentru care, conchise Van Melsen, cerem cu toată tăria ca Zénon de Mongaillac, aici de față, să-și renege opiniile contrare adevărului din Scripturi. Îi cerem să jure că a

crezut întotdeauna, că acum crede și, prin grația lui Dumnezeu, va continua să creadă în viitor ceea ce sfânta Biserică romană, catolică și apostolică consideră a fi adevăr, predică și învață.

Când Zénon fu somat să dea explicații, el se opuse desigur versiunii oficiale conform căreia era vorba de sfântul Octave de Lansec, acuzându-și adversarii că mint și nu vor să vadă, repetând că acest schelet era al unei șopârle uriașe, adică al unui balaur.

Dar Van Melsen vedea, după felul în care își căuta cuvintele, că mintea savantului încă nu îi era limpede. Zénon era foarte departe de vivacitatea de spirit și de elocvența la care episcopul fusese martor în diversele dueluri verbale care îl opuseseră lui Athanase. De parcă nu înțelegea ce anume se petrece. Problema era că, încăpățânându-se în afirmațiile sale, cădea sub incidența primelor două acuzații.

Veni și momentul în care se făcu referire la Agnès. Zénon, gândind că astfel îi salvează viața, refuză să-i atribuie cea mai mică implicare în acțiunile sale. La fel cum se pune pe seama lui Satan cauza Răului, eliberând-o pe Agnès de orice responsabilitate în privința reconstituirii, admitea că el însuși se află la originea acestui act diavolesc, asumându-și toate consecințele. Drept urmare, se reținu și acuzația de satanism.

La fel de repede cum începuse, procesul se apropia de final. Vrând probabil să-i acorde o ultimă șansă, Van Melsen îl privi reținut și îi ceru, pentru ultima dată, să îngenuncheze.

– Zénon de Mongaillac, cu inimă sinceră și cu credință neprefăcută, abjuri, blestemi și detești erorile și ereziile de mai sus și în general orice greșeală și sectă contrară sfintei Biserici? Juri să nu menții, să aperi și să predai, fie oral, fie în scris, această falsă doctrină? În fine, juri ca pe viitor să nu mai spui nimic nici să afirmi, prin vorbă sau scrieri care să permită a trezi printre semenii dumitale bănuieli, iar dacă ți se va

întâmpla să întâlnești un eretic sau prezumat a fi astfel, să-l denunți Sfântului Oficiu, inchizitorului sau superiorului din locul de rezidență?

Zénon tăcu îndelung. Ce avea atât de sacru acest adevăr, încât să-și dea viața pentru el? Când Molière îi pusese o întrebare asemănătoare, nu știuse să-i răspundă. Acum, confruntat cu acest tribunal și cu riscul de a fi trimis pe rug, se simțea la fel de pierdut. Galilei înaintea lui abjurase și își salvase viața. Alții, ca Giordano Bruno, refuzaseră să se supună și pieriseră. Iar el? În ce tabără era?

Închise ochii. Dacă ar fi crezut în Dumnezeu, desigur că i-ar fi cerut ajutorul. Dar nu era cazul, iar singurul ajutor pe care îl putea spera îi venea din conștiința sa tulbure. Ceva din străfundul sufletului, o forță pe care nu o putea identifica îi dicta să trăiască. Nici un adevăr nu merită să i se dea la schimb existența.

Dar a abjura însemna și a o condamna pe Agnès. Ridicând ochii spre Van Melsen, răspunse:

– Că voi fi sau nu condamnat, această șopârlă va rămâne veșnic o șopârlă...

Când fu adus în celulă, după darea verdictului, Zénon rămase îndelung gânditor. Curios, anunțul apropiatei sale execuții nu îl speria. Știa că pe rug nu se murea din cauza arsurilor, ci din asfixia provocată de fum. Și, oricum, această moarte i se părea atât de absurdă, atât de lipsită de sens, încât era incapabil să o conceapă. De când văzuse balaurul, orice altceva își pierduse importanța.

De altfel, era inutil să reziști în fața Naturii. Smulgând scheletul din mărunțaiele Pământului, oamenii îi dezlănțuiseră furia. Ei treziseră mânia elementelor. Nu puteai face nimic altceva decât să te resemnezi. Din momentul în care se încăpățânase să înfrunte voința Pământului, tot ceea ce făcuse se

întorsese împotriva lui. Se voise a fi cinic și se dovedise făcut din sentimente. Dorise să aducă lumină, dar descoperise întunericul. Iubise o femeie, dar această dragoste îi era interzisă. Omul nu era nimic.

Ideea de a muri totuși nu avea nimic înveselitor. Mai ales pe rug. Dar Zénon regreta mai ales că nu câștigase nimic. Nici măcar nemurirea sau gloria. Nimeni, era convins, nu va afla ce făcuse el. Nimeni nu va ști că Zénon de Mongaillac descoperise scheletul unei șopârle uriașe. Contrar celor ce își imaginase, nu putea spune nici măcar dacă viitorul îi va da dreptate. Singura sa ușurare era că Athanase Lavorel, maestrul său, știa că făcuse o descoperire extraordinară. Aceasta îi era singura victorie. Dar o victorie tare măruntă și insuficientă pentru a-i justifica moartea. Moartea nu-i aducea nimic.

Și totuși se resemnase să urce pe rug. Dacă această moarte nu modifica întru nimic viziunea pe care ceilalți o aveau despre el, avea în schimb certitudinea că ea îi schimba propria viziune față de sine. Murind pentru a apăra o afirmație pe care el o considera justă, avea un sentiment tulbure că devine mare, că se supune unei forme de noblețe de spirit, unor reguli morale plasate mult deasupra celor ale lui Donatelli, Van Melsen sau Henri de Coursanges. Chiar dacă nimeni altcineva nu va ști, el intra direct în istoria martirilor luptei adevărului împotriva ignoranței...

Și mai cu seamă: sacrificându-și viața, o salva pe cea a lui Agnès. Cel puțin așa era convins. Iar această convingere îi era de-ajuns pentru a-l reconforta. Agnès se putea întoarce în Lansec unde își va continua viața ca mai înainte. Poate că se va hotărî să-și împartă existența cu cea a sătenilor și îi va face să beneficieze de darurile ei de vindecătoare. Zénon zâmbi la ideea că întâlnirea cu ea va fi avut cel puțin acest efect pozitiv. Îi reveni în memorie imaginea tinerei străbătând dealurile în căutare de plante medicinale. Dacă Zénon a plâns îndelung

în acea noapte, nu a fost din cauza apropiatei sale execuții, ci pentru că știa că nu o va mai ține niciodată în brațe pe Agnès.

Agnès fusese transferată într-o temniță la fel de urâtă situată la etajele superioare ale închisorii. Contrar celor de la subsol, aceasta era prevăzută cu o fereastră strâmtă, așezată prea sus ca să o ajungă prizonierul, însă care îi permitea ca pe timpul zilei să vadă soarele.

Despre soare totuși nu va mai fi vorba niciodată pentru ea. Noaptea căzuse și, înainte ca primele raze ale zorilor să străpungă întunericul, urma să fie executată. Printre barele micuței deschideri, Agnès privea pentru ultima oară stelele înălțându-se pe cerul nocturn. Lângă ea, părintele Amedée plângea.

– Îi mulțumesc Cerului că l-am ferit pe Zénon, făcu ea. Mi s-a promis că va fi eliberat peste câteva zile.

Amedée o luă de mână. Nu știa cum să o întărească. Și nu găsea curajul să-i facă mărturisirea că savantul urma să fie executat odată cu ea. Murmură:

– Câteodată, chiar și rugăciunile sunt neputincioase în fața barbariei oamenilor...

Schimbară un zâmbet trist. Agnès îl sărută pe frunte.

– Răsuflarea balaurului nu arde sufletele, Amedée...

La anunțul dublului verdict, pe Donatelli îl apucă greața. Respingea cu toată ființa acest sfârșit tragic. Și totuși nu se putea hotărî să i se împotrivească lui Van Melsen. Cu douăzeci de ani în urmă, luase poziție în favoarea lui Galilei. La procesul care avusese loc în 1633, se raliase taberei apărătorilor savantului și combătuse aripa cea mai ortodoxă a Sfântului Oficiu. Avusese curajul să-și aleagă tabăra. Iar asta era cât pe ce să-l coste viitorul.

Azi, se simțea incapabil să riște încă o dată. După atâția ani de eforturi, nu voia să-și compromită speranțele de a-i succede lui Inocențiu al X-lea.

– Doriți să vă aduc masa în cabinet? îl întrebă Giancarlo strecurându-și capul prin deschizătura ușii.

Dărâmat în fotoliul său, Donatelli rămase mut.

– Eminență?

Îngrijorat, capelanul își luă libertatea de a se apropia de legat. Acesta nici măcar nu ridică ochii. Părea adâncit într-un fel de somn.

– Doriți să trimit după un medic? se neliniști Giancarlo.

Și, cum nu primea nici un răspuns, se îndreptă spre ușă ca să strige după ajutor.

– Mulțumesc, Giancarlo, nu este nevoie, îl opri cardinalul cu un glas domol și răgușit.

– Sunteți sigur? Nu-mi păreți a fi...

– Mi-e bine!

Capelanul închise ușa la loc și reveni la el. Climatul din regiunile acestea, e clar, nu îi prieste Eminenței Sale.

– Dacă vă pot fi de vreun ajutor...

– Giancarlo, de cât timp ești în serviciul meu?

Surprins de întrebare acesta se opri.

– Păi, hmmm... Să cam fie vreo zece ani...

– Și, în decursul acestor ani, de câte ori m-ai văzut renunțând la convingerile mele pentru a-mi proteja cariera?

„Întrebare delicată", se gândi Giancarlo. Pentru o asemenea estimare ar fi fost nevoie de colaborarea unui contabil foarte priceput. Totuși, își zise că e mai bine să fie nuanțat în răspunsul său.

– Păi... Vi se întâmplă uneori să mai suportați și neplăceri, se eschivă el...

– Spui cumva că am devenit servil sau îngăduitor?

De data aceasta, Giancarlo voia să protesteze, să jure că așa ceva era o infamie, dar își schimbă gândul. Înțelese că în clipa aceea Donatelli nu avea nici o nevoie de mângâieri. Cardinalul își întoarse privirea spre el. Și în acea privire obosită, capelanul putu să citească un lucru pe care nu-l descifrase înainte: îndoiala.

– Sunteți un om drept și bun, Eminență, afirmă el.

Donatelli îi mulțumi cu un zâmbet trist și se ridică din scaun cu greu.

– Atunci, trebuie să-l ajut pe Galilei, oftă el îndreptându-se spre ușă.

Giancarlo îl privi ieșind. „Galilei? se întrebă el. Ce treabă avea acela în cazul de față?"

Ascultând doar de conștiința sa, Donatelli merse la episcop pentru a pleda cauza condamnaților. Când pătrunse brutal în cabinetul acestuia, Van Melsen, îngenunchiat în fața imensei cruci ce împodobea unul din ziduri, se ruga.

– Eminență? făcu acesta întrerupându-se. Ați putea cel puțin...

– Rugăciunile mai pot aștepta! zise legatul cu glas puternic. Vin să cer cu tărie să anulați aceste verdicte absurde.

Van Melsen avu o grimasă de surpriză. Se ridică încet, încercând să-și controleze iritarea.

– Sentințele au fost date, Eminență, îi explică el calm. Eu nu știu cum stau lucrurile în țara dumneavoastră, dar aici nu se revine asupra unei decizii judecătorești.

– Procesele acestea au fost niște mascarade grosolane. Nu o faceți pe istețul cu mine.

– Au fost procese echitabile. Iar, pe deasupra, unul dintre ele a fost condus de un tribunal civil. Nu aveți nici un drept în privința lui!

Cardinalul se abținu să-i amintească faptul că un tribunal în care juriul era constituit dintr-un singur judecător nu putea câtuși de puțin să fie considerat un tribunal, fie el civil sau nu, și preferă să-și aducă argumentele privind conținutul proceselor în cauză,

– Am vorbit deja despre cazul Agnès. În privința afirmațiilor lui Zénon de Mongaillac, degeaba vă displac, ele nu-i justifică execuția!

– Faptul că nu ați asistat la proces nu vă dă dreptul să-l refaceți. Dacă savantul acesta a fost condamnat, este pentru că opiniile sale au fost judecate ca fiind potrivnice Scripturii.

– Știți totuși la fel de bine ca mine că sunt poate adevărate!

– Sunt eretice. Iar adevărul nu poate fi eretic.

– Atunci poate că noi avem o concepție greșită despre erezie?

Van Melsen îl cântări din priviri.

– Teamă mi-e că nu vă înțeleg, Eminență...

Donatelli se străduí să se calmeze. Pentru a-l convinge pe episcopul acesta, cea mai bună procedură nu este agresarea. Schimbă tonul.

– Ce credeți că am văzut în grotă?

– Ați spus-o chiar dumneavoastră: sfântul Octave de Lansec.

– Încetați de a vă mai înșela. Ceea ce aveam în fața noastră nu era scheletul unei ființe umane. Nu era nici al unui animal, nici măcar al unui balaur...

Cu o încetineală calculată, Van Melsen merse să se așeze în spatele biroului. Odată instalat, ridică privirea spre interlocutor.

– Chiar dacă nu sunt decât un simplu episcop, ar fi o mare greșeală să mă subestimați, Eminență. Știu foarte bine unde vreți să ajungeți...

Și Donatelli înțelese imediat că Van Melsen ajunsese la aceeași concluzie cu el. Se străduí să-i înfrunte privirea pentru a afirma cu gravitate:

– Atunci înseamnă că știți că scheletul acesta nu poate fi decât al Satanei...

Dar episcopul avu atunci o reacție la care cardinalul nu se aștepta: zâmbi.

– Nu vă credeam atât de naiv, Eminență, zise el amuzat.

Surprins, Donatelli fu pentru o clipă destabilizat. Cum de putea aceasta să ia totul cu atâta lejeritate? Revenindu-și, făcu un pas spre el.

– Mi se pare că această constatare este totuși cea mai acceptabilă, cea mai puțin compromițătoare. A afirma că este un balaur înseamnă a pune în discuție monoteismul Bisericii. Înseamnă a susține că Satan poate da viață. O concluzie mult mai periculoasă decât aceea de a recunoaște în secret că aveam în fața noastră pe prințul întunericului în persoană...

– Ei hai, Donatelli: Satan nu poate avea schelet. Nu-i o creatură făcută din carne și oase. E vorba de un înger decăzut, un duh pur. Degeaba a fost reprezentat ici și colo cu o înfățișare ciudată, nicicând însă nu a fost sub forma unei șopârle înaltă de douăzeci de picioare!

Agasat de atitudinea lui condescendentă, Donatelli se întoarse spre crucea așezată pe mijlocul zidului. Iisus părea că îi trimite o privire de compasiune.

– Uiți un detaliu, Van Melsen. Încarnarea lui Satan poartă un nume în Scriptură: Antihrist. În Apocalipsă, este recunoscut chiar sub forma de *marele balaur!*

– Dar venirea sa anunță sfârșitul vremurilor când va fi învins de Hristos în toată slava sa. Or, dacă noi i-am descoperit scheletul, asta ar însemna că Satana a murit și că împărăția lui Dumnezeu s-a împlinit. Ceea ce, trebuie să conveniți, nu este cazul. Dacă Satana a murit deja, toate astea nu ar mai avea sens...

Donatelli se simți constrâns să aprobe. De pe crucea sa, Iisus nu-i dădea nici un ajutor.

– Lucrurile nu sunt, poate, atât de simple, răspunse el. În fond, ce știm despre Satan? Dacă stăm și ne gândim, foarte puține lucruri. I se cunoaște identitatea, știm cum se manifestă, îi cunoaștem puterea, dar, în afară de asta... Nu avem nici o evanghelie care să-i relateze viața. Nici un cronicar nu s-a aplecat asupra cazului său. O, știu că aceste lucrări există: autorii eretici umplu biblioteci întregi. Textele apocrife sunt cu duiumul. Dar câte dintre ele sunt serioase? Câte din aceste cărți conțin altceva decât povești folclorice, bârfe sau baliverne întru speriatul oamenilor? Credeți-mă, în ceea ce îl privește Satan, scrierile demne de acest nume sunt încă și mai rare decât scheletele de douăzeci de picioare! Și, în final, existența celui mai mărunt dintre sfinții noștri este mai bine cunoscută decât a lui. Satan este pretutindeni, încearcă să ne influențeze toate faptele, se află la originea tuturor relelor, tuturor gândurilor noastre abjecte, a viciilor și acțiunilor noastre proaste, este în spatele tuturor ispitelor și totuși, ca să zicem așa, este un necunoscut...

Van Melsen își păstra zâmbetul, care îi dispăru abia când răspunse:

– Nu, Eminență, vă înșelați. Satan nu este un necunoscut. Ați spus-o chiar dumneavoastră: este cel ce se află aici, mereu, ca să ne ispitească. Iar dacă nu-i așa, atunci asupra cui am mai putea arunca vina pentru răul pe care îl facem? Credincioșii, vă asigur, au nevoie de el tot atât pe cât au nevoie de cuvântul mântuitor al lui Iisus.

– Dar Satan nu este răspunzător de păcatele noastre decât în măsura în care se află la baza păcatului originar. Nu stă în spatele fiecărui act dăunător pe care îl comitem. Între ceea ce afirmă sfântul Toma din Aquino și ceea ce gândește credinciosul de rând, există, vai, o prăpastie. Aceste subtilități teologice le scapă majorității muritorilor. Tocmai de aceea Biserica are nevoie de Satan. Cum altfel am putea să ne convingem

credincioșii să se abțină de la a păcătui? Fără frică, oare cum să motivezi adeziunea?

Se întrerupse câteva clipe înainte de a conchide:

– Satan nu a murit, Eminență. Este încă unul dintre șiretlicurile lui pentru a ne pune la încercare credința.

Donatelli tăcea. Amețitoarea dilemă ce-i fusese prezentată nu avea soluție. Dacă acest schelet era al unui demon, atunci Satan avea puterea de a dărui viață și asta însemna sfârșitul monoteismului. Dacă era însuși Satan, înseamnă că Scriptura nu avea nici cap, nici coadă. El credea că îl poate folosi pe Satan pentru a-l constrânge pe Van Melsen să revină asupra verdictelor, or, argumentul i se întorcea acum împotrivă.

Închise ochii. Noaptea adâncă ce domnea peste Montpellier i se insinuă până în adâncul sufletului. Galilei urma să se încline încă o dată.

Când în sfârșit ridică ochii spre episcop, Donatelli observă că privirea acestuia avea o sclipire hotărâtă și neliniștitoare. A-și admite înfrângerea era greu; statul față în față cu acest om se transforma într-o adevărată tortură.

– Ați reușit să mă convingeți asupra unui punct, Van Melsen, murmură el. Că Satan a murit sau nu, vom fi blestemați pe vecie...

– Atâta timp cât sacrificiul nostru servește o cauză mai mare, Domnul ne va ierta.

Donatelli clătină din cap. Măcar dacă ar putea avea certitudinea...

– Singurul lucru cert, Eminență, este că, indiferent de identitatea scheletului, nimeni, niciodată, nu trebuie să afle ceea ce s-a întâmplat aici...

După care Van Melsen începu să claseze niște documente. Donatelli îl privi aiurit. Oare nu exista nimic ce l-ar putea să-l facă pe acest individ să se îndoiască?

– Altceva, Eminență?

– Aşadar, asta nu schimbă nimic în ochii dumneavoastră?

Van Melsen se sprijini o clipă pe spătarul scaunului.

– Pe legea mea... Asta confirmă tot ceea ce gândeam încă de la început. Orice urmă din această afacere trebuie ştearsă. Relicvele sfântului Octave de Lansec au fost descoperite, dar din nefericire au fost imediat pierdute. Acum, vă rog să mă scuzaţi, am de organizat două execuţii.

După care se adânci în lecturarea unui document care, evident, nu-l interesa câtuşi de puţin.

Curtea închisorii din Montpellier era înconjurată de ziduri înalte şi întunecoase. Puţini au fost spectatorii autorizaţi să asiste la execuţia lui Agnès şi a lui Zénon de Mongaillac în acea noapte de vară a anului de graţie una mie şase sute cincizeci şi patru.

Ca trimis al Sfântului Scaun, Donatelli stătea pe un fel de estradă, între episcopul Ulrich Van Melsen şi judecătorul Henri de Coursanges.

Aceştia din urmă grăbiseră execuţia. De când Parlamentul din Paris instituise în 1624 apelul cu drept deplin spre a încerca să frâneze excesele comise în cazul unor asemenea procese, în principiu aceştia trebuiau să îi aducă la cunoştinţă toate procedurile ce duceau la vreo pedeapsă corporală oarecare. Însă, socotind că această problemă este mult prea gravă, se deciseseră să încalce această obligaţie. Parlamentul din Paris va fi, de data aceasta, prevenit după.

Puţin mai în spatele demnitarilor, Amedée şi Athanase, cu inima strânsă, se uitau la cele două ruguri ridicate lângă zidurile ce păreau că strivesc curtea. Printre vreascurile îngrămădite în jurul unor stâlpi solizi de stejar, aşa cum odată cu vrăjitoarele se ardeau şi toate obiectele personale considerate malefice, ajutoarele celui care ridicase rugurile puseseră şi oasele scheletului.

– Toată treaba aceasta se termină într-un chip foarte dureros, zise magistratul fără a se întoarce spre prelați.

– Ceea ce a fost important a fost salvat, îi replică Van Melsen.

Donatelli se uită la cei doi oameni. Oare își dădeau seama ce făcuseră?

– Măcar de ați spune adevărul, adăugă el.

La baza zidului se deschise o ușă și cei doi condamnați, legați la ochi, fură conduși încet până la rug. Nici unul dintre ei nu părea deosebit de agitat. Iar acest calm aparent îi derută pe spectatorii obișnuiți cu execuțiile.

Donatelli însă cunoștea motivele acestui calm. La cererea sa nici Zénon, nici Agnès nu fuseseră avertizați că sacrificiul lor era inutil, așa că fiecare înainta spre rug încrezător că își dădea viața pentru a o salva pe a celuilalt. Dacă li se legaseră ochii, era pentru ca să nu vadă că fuseseră înșelați.

După ce fură legați spate în spate ca să nu se vadă, despărțiți unul de celălalt de un teanc de vreascuri, li se scoase legătura de la ochi. Zénon și Agnès aruncară atunci o privire în jurul lor. Cea a lui Zénon o întâlni pe a lui Athanase pitit în spatele oficialilor, dar o căută în zadar pe Agnès printre spectatori.

Nu știa dacă să se bucure sau nu. Ideea că ea ar fi suferit asistând la execuția sa era de nesuportat. Dar pe de altă parte ar fi dat totul pentru a o mai privi pentru ultima oară.

Neștiind că Zénon se afla chiar în spatele ei, Agnès gândi la fel despre savant. Găsi, în sfârșit privirea părintelui Amedée și căută în ea cu disperare o lumină de îmbărbătare.

Singurătatea lor reciprocă, la câțiva pași de moarte, îl tulbură pe cardinal. Se gândi la Iisus, țintuit pe cruce strigând: „Tată, pentru ce m-ai părăsit?“ Fiindcă știa că acești doi condamnați, rătăciți în imensitatea universului, împărtășeau același sentiment. De ce fuseseră părăsiți?

– Dumnezeu să-i aibă în pază! murmură el.

La un semn al lui Henri de Coursanges, călăul dădu foc vreascurilor. În mijlocul flăcărilor care se întindeau cu repeziciune, scoțând un fum gros, Zénon și Agnès ridicară ochii spre cerul stropit cu stele.

Se gândeau probabil la mângâierile pe care și le-au dat, la privirea celuilalt, la zâmbetul lui. Se gândeau poate la viața pe care ar fi putut-o duce împreună. Și înțeleseră fără îndoială că dragostea lor va supraviețui morții.

Atunci Zénon spuse, abia șoptit:

– Agnès.

Iar Agnès închise ochii ca să spună:

– Zénon.

Donatelli privi cum se ridica în cer fumul gros în spatele căruia vor arde în curând trupurile lui Agnès și Zénon de Mongaillac. Cu puțin noroc, aceștia vor fi părăsit deja această lume odată cu primele valuri de fum care le va fi invadat plămânii.

– Nimeni nu trebuie să știe vreodată ce s-a petrecut aici.

Primele bucăți de lemn începură să cadă. În curând, totul nu va mai fi decât o grămadă de cenușă și de amintiri. Dar amintiri greu de alungat din memoria lor. De lucrul acesta erau convinși cu toții.

Brusc, cu un deget tremurător, Henri de Coursanges arătă în spre rug.

– Priviți!

Prelații nu avură nevoie de magistrat ca să vadă ce li se arăta. În pofida fumului, prin jarul incandescent trimițând luciri roșiatice în întuneric, puteau vedea limpede oasele albe ale scheletului. Părintele Amedée, îngrozit, își făcu grabnic cruce.

– Dumnezeule atotputernic! murmură Van Melsen.

Dovadă că era clar vorba de o creatură diavolească, oasele nu ardeau.

Cu ochii ieșiți din orbite, episcopul vru să verifice de mai de aproape. Coborî iute de pe estradă și se apropie de rug, ferindu-se cu o mână de căldura ce venea dinspre el.

„Imbecilul! își zise Donatelli... Nu știe că acest schelet fosilă este complet pietrificat?" Schiță un gest către călău, cerându-i să-l împiedice pe episcop să se apropie de foc, dar acesta nu mai avu timp. Van Melsen scoase brusc un țipăt înspăimântător. Parcă mișcat de o voință divină, craniul enorm se rostogoli brusc de pe rug, luând cu el o avalanșă de jar. O clipă mai târziu, Van Melsen zăcea pe jos, cuprins de flăcări, zvârcolindu-se ca să scape de foc și scoțând urlete ascuțite.

Spectatorii se repeziră către el ca să-l ajute. Călăul îl trase de umeri ca să-l îndepărteze de rug, în timp ce Henri de Coursanges își scotea hlamida ca să stingă flăcările ce ardeau roba episcopului.

EPILOG

Donatteli tăcu. Prietenul său Silvio Rampallo se uita la el în tăcere. Sau poate că se ruga – greu de spus –, fiindcă buzele-i păreau să murmure cuvinte neauzite.

Se făcuse lumină deasupra Vaticanului. În curând, Sfântul Colegiu se va reuni din nou, făcând să răsune locul de voci răgușite și de foșnete purpurii. Donatelli oftă. În fine, camerlingul păru să iasă din amorțeală și zise:

– Toată treaba asta este o tragedie îngrozitoare, Umberto... Satana lucrează, iată ce văd eu. Te înșeli că a murit.

– E și părerea mea. Indiferent cum privesc problema, mă regăsesc mereu față în față cu același lucru evident: Satana s-a jucat cu noi ca să se bucure și mai bine văzându-ne cum ne zbatem în contradicțiile și slăbiciunile noastre. În final, care dintre noi a fost cel mai vinovat în această teribilă afacere? Nu știu. Cel mult pot spune că nimeni nu a fost inocent. Căci, atunci când nesăbuința oamenilor se dezlănțuie, când furia celui Viclean se răspândește, nimeni nu este la adăpost. Ea se întinde ca focul în brusă și arde conștiințele fără milă... Iar Domnul nu iartă așa ceva, atunci când brațul i se abate asupra noastră... Dacă aș fi nevinovat, poate că m-aș putea

preface că am uitat. Dar nici asta nu pot. Cum vrei tu să fiu ales papă?

– Cel puțin tu ești conștient de greșelile tale. Un altul poate că nu ar avea acest discernământ. Și prefer să am un papă lucid decât unul orb.

– Dar un suveran pontif trebuie să aibă sufletul netulburat. Trebuie să aibă ideile clare, judecata sigură. Și nici pe departe nu este cazul meu. Nu pot, Silvio. Nu pot.

Camerlingul aprobă fără vreun cuvânt. Înțelegea hotărârea prietenului său.

– Mi-e greu totuși să-mi imaginez că ai lăsat să se producă o asemenea tragedie. Să lași să piară doi nevinovați fără să faci nimic? Nu îți stă în fire...

– Ce voiai să fac? oftă Donatelli. Să profit de fum și de confuzia iscată de accidentul lui Van Melsen ca să mă arunc cu prețul vieții în flăcări, să-i eliberez pe cei doi porumbei și să-i duc discret pe o ușiță ascunsă aflată în spatele rugului? Da, fără îndoială că se putea face; focul încă nu ajunsese la cei doi condamnați. Și, dacă aș fi avut sprinteneala de la douăzeci de ani, poate că mi-ar fi trecut prin minte... Dar, dată fiind corpolența mea, nu aș fi putut face altceva decât să închid ochii sperând că o va face altcineva... Cineva discret și agil... ca Giancarlo, spre exemplu...

Silvio se uită la prietenul său. Ar fi jurat că văzuse pe chipul lui un zâmbet imperceptibil... Însă Donatelli deja continua:

– După execuție, am rămas la Montpellier mai multe săptămâni. Lucrările de la noua biserică din Lansec au putut fi reluate. Se vor termina peste câțiva ani. Mică și modestă, așa cum hotărâse părintele Amedée. Cât despre el, mă îndoiesc că își va reveni vreodată după această teribilă încercare. Agnès nu va veni să locuiască în sat așa cum visase el. Locuitorii vor trebui să se lipsească de cunoștințele în materie de plante medicinale ale tinerei. Dar oare nu

aceasta este dreapta lor pedepsire? Van Melsen a scăpat din accident cu fața desfigurată. Plăgile urâte provocate de arsuri se cicatrizează cu greu. Dar, la fel ca și Henri de Coursanges, a fost promovat. Cum li se va obișnui conștiința cu toate astea, nu știu. Dar, dacă există o justiție divină, ceea ce, în pofida a orice, mă încăpățânez să cred, vor avea parte în zilele ce vor veni de momente grele. Ceea ce se va petrece cu Athanase Lavorel e mai greu de imaginat. Pe moment, s-a întors în laboratorul său unde își continuă neobosit cercetările cu ajutorul asistentului. Dacă a abandonat definitiv teoriile sale gigantologice, nu cred că se va îndepărta de studierea fosilelor. Va fi probabil autorul a unul sau două tratate în această chestiune, dar să nu ne facem iluzii: nu va consemna pentru generațiile viitoare versiunea sa privind această problemă...

Donatelli oftă.

– În ceea ce mă privește, în pofida ostilității lui Van Melsen care voia să îngroape această afacere, simțeam obligația să fac un raport cât mai detaliat posibil privind aceste evenimente, chit că ajungea să fie clasat în arhivele secrete ale Sfântului Scaun. Am consemnat așadar toate mărturiile pe care le-am putut aduna, am notat cele mai mărunte amintiri ale mele, am scris cele mai anodine reflecții pe care le-am avut. Dar cum să-ți explic prin cuvinte, Silvio? Nu am putut. Nu am putut da tuturor acestor elemente disparate o coerență acceptabilă. De îndată ce credeam că dădusem peste adevăr, acesta dispărea. De parcă o forță obscură și malefică mă orbea și mă împiedica să dezleg semnele. Atunci, Silvio, tot acest raport voluminos pe care îl elaborasem cu atâta răbdare, odată ajuns aici, l-am aruncat într-un final pe foc. La fel ca buletinele de vot pe care Severino le distruge după fiecare scrutin, am prefăcut în scrum ultimele urme ale acestei povești. Nu mai rămâne decât această fabulare pe care ți-am

relatat-o. Ție, dacă te simți în putere, îți revine să-i pătrunzi sensul adânc... Eu nu mă simt capabil de așa ceva.

Cu puțin timp înainte de prânz, un nor de fum alb se ridică peste acoperișurile Vaticanului. „*Habemus Papam!*" Fabio Chigi era urmașul lui Inocențiu al X-lea sub numele de Alexandru al VII-lea.

În același moment, într-un sat pierdut în Ardèche, dugheana ambulantă a unui târgoveț se deschidea în piață. Pe estradă, sub un soare care arunca asupra lui blândele-i raze binefăcătoare, un individ pirpiriu își drese glasul înainte de a se adresa mulțimii adunate în fața lui. Ajutat de gesturi și de mimică, invită publicul să guste din ciudata sa băutură.

– Apropiați-vă, apropiați-vă gentilomi și gentile domnișoare! Veniți să gustați aroma noutății, băutura cu care se delectează lumea din Turcia până în Veneția și care acum e la modă în societatea bună din Marsilia! Un nectar făcut din boabe de *cahuet,* un elixir ce vine de pe malurile misterioase ale Levantului, o băutură rafinată, delicată, fină a cărei origine se află în negura vremurilor... Veniți să gustați deliciile produse de *qahoua,* băutura prinților din preafericita Arabie...

Câțiva gură-cască amuzați se apropiară. Șarlatanul turnă în câteva cești și le întinse curajoșilor voluntari.

– Nu-i chiar așa de rea, zise un medic constatând că gustul acesteia se îmbina destul de plăcut cu cel al pipei pe care o fuma.

– Știam eu că punând un pic de miere vom ajunge la ceva, îi răspunse tânăra care îl însoțea.

Omul o privi sceptic. Prea dulce, *qahoua* pierdea după părerea lui acea amăreală care îi dădea tot farmecul. Dar era, evident, o chestiune de gust. Și să înceapă o dezbatere pe acest

subiect sau un altul era ultimul lucru pe care și-l dorea. Așa că tânăra ridică din umeri, îi adresă un zâmbet și începu să se joace din nou cu micuța cochilie...